

אבא אבן נווה חוף

שר החוץ ונציג ישראל באו"ם 1915-2002

ד,ה/1-4/111

יליד דרום אפריקה. ב-1940 הגיע לא"י. מנעוריו התבלט כפעיל ציוני, אנטלקטואל שנון בעל כושר רטורי מעולה. חבר הנהלת ההסתדרות הציונית בבריטניה, קצין מודיעין בצבא הבריטי, נציג ישראל באו"ם, שגריר ישראל בארה"ב, נשיא מכון וייצמן, חבר כנסת שר החינוך שר החוץ וסגן ראש הממשלה.

המשוררים והפילוסופים העבריים בספרד בימי הביניים. שירת הקודש של רשב"ג מתארת את סבל האומה הנתונה בשביה והכמיהה לגאולה וליהדות. שירי קודש אחרים שלו נכנסו לסידורי התפילה של היהודים והקראים. מבין כתביו הפילוסופיים הגיעו אלינו שניים: הספרים "מקור החיים" ו"תיקון מידות הנפש" שכתבו במקורם בעברית. מאוחר יותר תורגמו לעברית.

אבן חן נווה ים

אבן המצטיינת במראה ובטיב

112/8/ד

כינאי לסוגי אבנים המצטיינות במראה ובטיב ליטושן והמשמשות לקישוט או לשיבוץ בטבעות ובתכשיטים אחרים.

אבו חצירא (יצחק, הרב) רמת אליהו

רב העיר רמלה (1895-1970)

125/8/ט

הרב יצחק אבו חצירא (1895-1970) רב העיר רמלה. עלה ארצה בשנת 1948 מהעיר מרקש שבמרוקו, שם כיהן כרב.

אבן שושן כצלסון

מחנך ובלשן (1906-1984)

102/10/י

אברהם אבן שושן (1906-1984) חבר האקדמיה ללשון העברית, מחנך ובלשן, שתרגם רבות בתחום הלשון העברית. מפעליו הלשוניים הם "המילון החדש" ו"קונקורדנציה חדשה" שזיכוהו בפרס ישראל ובפרס ביאליק (ב-1968).

אבי האסירים (הרב אריה לוי) ראשונים

אבי האסירים והעצירים (1885-1969)

121/11,10/ח

הרב אריה לוי (1885-1969) עלה ארצה בשנת 1905. בתקופת השלטון הבריטי. בארץ פעל בהתנדבות כאביהם הרוחני של האסירים והעצורים היהודיים בבתי-הכלא ובמחנות המעצר כחצי יובל שנים. היה מנהיג רוחני של ישיבת "עץ חיים" ושימש כרב בבתי-חולים ובבתי-כלא בייחוד לאסירים פוליטיים ומכאן כינויו "רב האסירים".

אבן תמר ראשונים

מורה, מחנכת ומנהלת ב"ס חביב (1919-1996)

121/11/ח

תמר אבן (1919-1996) ילידת יבנאל. בהיותה בת שנה קבעו הוריה את ביתם בראשון-לציון. הייתה פעילה בארגון "ההגנה". מורה ודמות חינוכית ידועה בעיר. שימשה כמנהלת בית-ספר חביב" עד שנת 1985 עם צאתה לגמלאות התנדבה ופעלה בארגון "יד שרה" ובארגון ה"סורואופטימסטיות".

אבידן שמעון רביכים

ממפקדי ה"הגנה" (1912-1994)

122/13,12/א

שמעון אבידן (1912-1994) יליד גרמניה, עלה ארצה בשנת 1934 והיה בין מפקדיה הבכירים של "ההגנה". במלחמת העולם השנייה עמד בראש הכוח שלחם באויב הגרמני במסגרת מאבקם של הפרטיזנים מעבר לקוים. היה ממארגני עלייה-ב' לאחר מלחמת העולם השנייה. במלחמת העצמאות היה מפקדה של חטיבת גבעתי שלחמה בחזית הדרום נגד הצבא המצרי.

אבני איתן נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

109/6/ט

מושב של הפועל המזרחי בדרום רמת-הגולן. הוכר כיישוב קבע בשנת 1978. תושביו מתפרנסים מחקלאות רבגונית.

אביחיל נווה חוף

אבי אסתר המלכה, מן המגילה

111/3/א

אביחיל, אביה של הדסה הידועה כאסתר המלכה אשר סיפורה מפורט במגילת אסתר.

אבני החושן נווה ים

חלק מלבוש הכהן הגדול

112/7,6/ד,ג

בשעה שהכהן הגדול שימש בקודש, נשא על זהוה מגן מפואר ובו היו קבועים אבני החושן: ארבעה טורים המשובצים בשתים-עשרה אבנים יקרות כנגד שנים-עשר שבטי ישראל.

אביעזר ילין רביכים

נשיא הסתדרות "מכבי" (1890-1971)

122/13/י

אביעזר ילין (1890-1971) נולד בירושלים, היה נשיא ההסתדרות הארצית של "מכבי", שימש כמזכיר הסתדרות המורים, היה חבר מערכת "הד החינוך" ו"ר בנק המורים - "מסד".

אבנר מאיר, דר' שיכוני המזרח

מנהיג ציוני ברומניה (1872-1955)

126/12/ח

דר' אבנר מאיר (1872-1955) מנהיג ציוני ברומניה, נולד בבוקובינה. קיבל תואר דוקטור למשפטים באוניברסיטת צ'רנוביל. מראשוני המצטרפים להרצל. היה ציר בקונגרס הראשון, חבר הוועד הפועל הציוני וציר בפארלמנט ובסנט ברומניה בשנים 1926-1934. בשנת 1940 עלה לארץ-ישראל. כתב בעיתונות יהודית בארץ ובחו"ל.

אבן גבירול נאות שקמה

משורר ופילוסוף בספרד (1021-1058 בקירוב)

108/7/ח

רבי שלמה אבן גבירול, רשב"ג (1021-1058 בקירוב) מגדולי

אברבנאל (דון יצחק) רמב"ם

פילוסוף, מדינאי ושתדלן (1437-1508)

123 12,11/1

דון יצחק אברבנאל (1437-1508) פרשן תנ"ך, פילוסוף, מדינאי ושתדלן יהודי. ניסה להשתמש במעמדו, כשר האוצר בממשלות ספרד ופורטוגל, כדי להקל על מצב היהודים בארצות אלה. מצוין שהוא יהודי וכן שר אוצר. (מספריו: "מעייני הישועה", "שמים חדשים"). יצא עם גולי ספרד לאיטליה ונפטר בוונציה.

אדר נווה חוף

החודש השישי בלוח השנה העברי

111 3/2

החודש השישי בלוח השנה העברי המקובל כיום. החודש בו חוגגים את חג הפורים וקוראים את מגילת אסתר, כמו שנאמר "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית, כט' א).

אברהם הרשקו חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה

117 5/1

יליד הונגריה 1937. מדען בטכניון זוכה פרס נובל לכימיה לשנת 2004 על גילוי שהווה פריצת דרך בחקר הסרטן ומחלות ניווניות.

אהוד (בן גרא) שימוני המזרח

משופטי ישראל, השני בתקופת השופטים

126 12/ו

מהשופטים שהנהיגו את שבטי ישראל במאה ה-11 לפנה"ס והדפו פולשים ועמים שכנים. 18 שנים נאלצו בני ישראל לעבוד את עגלון מלך מואב שנעזר בעמון ועמלק, עד שקם אהוד בן גרא משבט בנימין והושיע את עמו בכך שחדר לארמונו של המלך והרגו (שופטים, ג').

אברהם וינברג נחלת יהודה

חלוץ התעשייה בארץ 1913-2005

113 10/ה

נולד בפולין, ב-1936 הקים עם אחיו את בית החרושת "גמיש" - מפעל הגומי הראשון באגן הים התיכון. מחלוצי שיטת המחזור. את קשריו עם הבריתים ניצל לעזרה לארגון ההגנה. יו"ר ועד המשפחות השכולות בבית יד לבנים.

אהוד מנור נאות שקמה

פזמוני- שירת היחיד שלו הפכה לשירת רבים 1941-2005

108 6/ה

יליד בנימינה, כתב מעל 1000 שירים שבוצעו ע"י טובי הזמרים. מתרגם, מנחה, שדרן ומחזאי. חתן פרס ישראל, זוכה פרס איקו"ם על מפעל חיים וד"ר כבוד של אוניברסיטת בר-אילן.

אברמוביץ' (זאב) אברמוביץ'

ממייסדי המושבה (1843-1915)

100 10/ה

זאב יעקב אברמוביץ' (1843-1915) חבר בוועד "חלוצי יסוד המעלה" אשר רכש את אדמות עיון קרא - היא ראשון-לציון, נמנה עם מייסדי המושבה.

אהרון וברוך (פפירמיסטר) אברמוביץ'

מראשוני המתיישבים, אהרון (1837-1912) וברוך (1842-1925)

100 10/ה

האחים אהרון וברוך פפירמיסטר היו מראשוני המתיישבים בראשון-לציון. הבכור אהרון (1837-1912) כיהן פעמים רבות כחבר ועד המושבה ואהוב היה על צעיריה. ברוך (1842-1925) היה אדריכל ותכנן את בית-הכנסת הגדול, בית-העם ואת הסראיה ביפו. כן כיהן כראש ועד המושבה בשנת תרס"ב ובשנת תרס"ט.

אבשלום (פינברג) אברמוביץ'

מחלוצי ראשון-לציון (1889-1914)

100 10/ה

אבשלום פינברג (1889-1914) היה חבר בני"ל ומחלוצי ראשון-לציון. נרצח ב-1914 ברפיח. עצמותיו נתגלו אחרי מלחמת ששת הימים (ב-1967) למרגלות עץ תמור והוטמנו בטקס ממלכתי בהר הרצל.

אהרון עמרם ראשונים

פעיל ציבור (1926-2002)

121 12,11/ח

עלה מתימן בשנת 1943 והתיישב בראשון-לציון. פעיל ציבור שתרם מזמנו ומרצו. שימש בהתנדבות כנציג העובד הדתי בהסתדרות בראשון-לציון. יו"ר וגזבר הנהלת ביהכ"נ "שיבת ציון", חזן ושליח ציבור בבית-הכנסת, וחבר וועדת השמות לרחובות בקדנציה ה-11 וה-12.

אגוזי (מרדכי) ראשונים

חבר המועצה המקומית ראשון-לציון (1900-1956)

121 10/ז

מרדכי יעקב אגוזי (1900-1956) איש ציבור פעיל בקרב העובדים, עשה רבות למען פיתוח העיר. היה מזכיר לשכת העבודה ומועצת הפועלים וחבר המועצה המקומית בראשון-לציון 22 שנים.

אהרון צ'חנובר חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה

117 6/1

יליד ישראל (1947) פרופ' בטכניון, זוכה פרס נובל לכימיה לשנת 2004 על גילוי שהווה פריצת דרך בחקר הסרטן ומחלות ניווניות.

אדמונד פישר - ראה פישר אדמונד

אהרון קלוג - ראה קלוג סר אהרון

אהרונביץ' (יוסף) כנולסון

מראשי תנועת העבודה (1877-1937)

102 9/1

יוסף אהרונביץ' (1877-1937) נין ונכד לאדמו"רים העוסקים בצרכי ציבור. הוגה דעות, סופר ומחנך, איש העלייה השנייה ומראשוני תנועת העבודה. כיהן כמנהלו הראשון של בנק הפועלים, שימש חבר הוועד המרכזי של אגודת הסופרים והרבה לעשות למען ההתיישבות היהודית בארץ.

אהרונסון אהרון רמת אליהו

מדינאי, ממקימי ניל"י (1876-1919)

125 9/1

אהרון אהרונסון (1876-1919), מדינאי, חוקר טבע ואגרונום. עלה ארצה ב-1882, עבד בשירותו של הברון, הקים תחנת ניסיונות חקלאית בעתלית. ממארגני מחתרת ניל"י, גילה את "אם החיטה", ניהל את המלחמה נגד הארבה וסייע לבריטים. על שמו נקרא כפר אהרון.

אהרונסון שרה - ראה זכרון שרה

אוגדה נווה דקלים

מושב בסיני - פונה במסגרת הסכם השלום

109 5/ה, ד

מושב, שהוקם ב-1975 כעשרה ק"מ דרומית מערבית לרפיח, על שם אוגדת הפלדה של האלוף טל שפרצה מאזור זה לעבר סיני במלחמת ששת הימים. השתייך לתנועת המושבים. היישוב פונה בשנת 1982 במסגרת הסכם השלום עם מצרים.

אודם נווה דקלים

מושב בצפון הגולן

109 5/1

הר אודם - מושב שיתופי של העובד הציוני בצפון הגולן. הוקם בשנת 1975.

אוטו וורבורג ראה וורבורג אוטו

אולגה ויהושע (חנקין) רביים

יהושע גואל אדמות (1865-1945), אולגה אחות הביל"ויים

122 13/1

יהושע חנקין (1865-1945) היה עסקן ציוני שפעל לגאולת אדמת הארץ. התפרסם כגואל עמק יזרעאל ושטחים אחרים ביהודה, בגליל ובשומרון. אולגה, אשתו היתה אחותם של הביל"ויים ישראל, שמשון ופאני בלקינד.

אוסטשינסקי ראה האחים אוסטשינסקי

אוישיסקין (מנחם מנדל) אברמוביץ'

מנהיג ציוני, ממייסדי ביל"ו (1864-1941)

100 10/1

מנחם מנדל אוישיסקין (1864-1941). מנהיג ציוני, מראשוני

חובבי-ציון, ממייסדי "ביל"ו". עמד בראש דירקטוריון הקרן-הקיימת, עסק רבות בגיוס כספים לעלייה לגאולת האדמה ולהתיישבות. סייע ברכישת האדמות עליהן הוקמה האוניברסיטה העברית בהר הצופים. עם מותו ב-1941 הובא לקבורה ליד קברו של פינסקר, במערת ניקנור שעל הר- הצופים.

אופירה נווה דקלים

יישוב בסיני פונה במסגרת הסכמי השלום

109 5/1

שארם א-שיח, אופירה - היה יישוב עירוני לחוף מפרץ שלמה שהתפרסם כמקום קייט. עפ"י המסורת עברו מכאן עבדי שלמה בדרכם להביא זהב מארץ אופיר. המצרים הטילו בו הסגר על הכניסה לים סוף, הסגר שנפרץ לראשונה בשנת 1956 במבצע קדש. במלחמת ששת הימים נכבש המקום שנית בידי כוחות צה"ל. המקום פונה והוחזר למצרים במסגרת הסכמי השלום.

אור החיים נאות שקמה

ע"ש ר' חיים בן עטר (1696-1743)

108 7/ה

ר' חיים בן עטר (1696-1743) נולד בסאלי שבמרוקו. היה מגדולי חכמי מרוקו וארץ ישראל, מקובל, פוסק ומפרש התורה. התפרסם בעולם בעיקר בזכות חיבורו "אור החיים", המהווה פירוש התורה בדרך הפשט, הדרש והסוד. נפטר בירושלים.

אור כשדים רמב"ם

אתר בארם נהריים מתקופת אברהם אינו

123 12/1

עיר עתיקה על גדות נהר פרת, המסמלת את ראשית היווצרותו של עם ישראל. משם יצא אברהם, אבי האומה במצוות האלוהים, בדרכו לארץ כנען בערך בשנת 2000 לפני הספירה. חשוב להזכיר, כי עם ראשוני המתישבים בראשון-לציון נמנו שבע משפחות, שהגיעו מאור כשדים, עבדו ביקב ונקראו "אור כשדיים".

אורטל נווה דקלים

קיבוץ בצפון הגולן

109 5/1

קיבוץ של התק"ם בצפון הגולן. הוקם ב-1976 מתפרנס ממפעלים שונים ומחקלאות.

אורי-צבי נאות שקמה

גרינברג, מגדולי המשוררים (1894-1981)

108 6/ה

אורי-צבי גרינברג (1894-1981) מגדולי המשוררים העבריים בדורנו. יליד גאליציה, גדל בלבוב וספג חינוך תורני חסידי. פרסם שירים ביידיש ובעברית. את תפישתו הציונית ויחסו למדיניות הציונית ביטא בשיריו והיה למשורר הקינה והנהיג. דגל בעמדות לאומיות קיצוניות והיה חבר הכנסת הראשונה מטעם תנועת החירות. לשירתו יסוד לאומי חזק והיא מעוגנת במסורת היהודית. זכה בפרס ישראל לספרות.

אושה קריית גנים

116 7/ז

אח"י געש שער הים

127 2/ב

סטי"ל מדגם סער 3, בין 6 הספינות שנמלטו מצרפת ב"מבצע נועה"

קיבוץ בעמק זבולון

קיבוץ בעמק זבולון, במקום בו שכנה במאה השנייה לפנה"ס העיר העברית "אושה". כאן חידשו חכמיה את הסנהדרין. בשנת 1937 הוקם במקום קיבוץ "אושה" במסגרת יישובי "חומה ומגדל". משתייך לאיחוד הקבוצות.

בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת. על 5 מהן הוטל האמברגו וחולצו משרבורג במבצע "נועה". שימשה כספינת טילים ללוחמת שטח עם יכולת טובה לביצוע הפגזות באמצעות תותחי ה-76 מ"מ. בסוף שנות ה-70 הותקנו בספינה טילי הרפון בנוסף למערכות הגבריאל. לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים, במבצע ליטאני, במלחמת של"ג ובמבצעים רבים בתחום הביטחון השוטף. אורכה 45 מטרים ורוחבה 7 מטרים.

אזולאי דוד רמת אליהו

125 8/ז

מראשי אצ"ל (1909-1994)

דוד אזולאי בן מרדכי (1909-1994) נולד בירושלים, נמנה עם פליטי מאורעות יפו 1936 שייסדו את שכונת עזרה וצרון. היה חבר ועד השכונה הראשון, מראשי האצ"ל בראשון-לציון וממייסדי בית-הכנסת הספרדי הראשון בשכונה.

127 1/ב

אח"י דקר שער הים

צוללת, נעלמה בים התיכון ב-1968 בדרכה לארץ, על 69 אנשי צוותה

אח"י דקר, צוללת מדגם T, בעבר שירתה בצי הבריטי. נבנתה באנגליה בדצמבר 1944 ונרכשה יחד עם אחיותיה אח"י לויתן ואח"י דולפין. הוכנסה לשירות פעיל בדצמבר 1967 והפליגה לארץ ב-25 בינואר 1968. אבדה על ציוותה בדרכה לנמל הבית. אותרה 31 שנים לאחר מכן על נתיב הפלגתה המקורי, בעומק של כ-3,000 מ'.

אז"ר (אלכס ז' רבינוביץ) אברמוביץ'

100 10/ז

מראשוני "חובבי-ציון" (1854-1945)

אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ' (1854-1945) סופר, מורה, עיתונאי, איש תנועת העבודה, מראשוני התנועה הציונית ו"חובבי-ציון". היה ציר הקונגרס הציוני הראשון, תירגם ספרי מופת מן הספרות העולמית. על שמו נקרא אזור.

127 2,1/ב

אח"י חנית שער הים

סטי"ל מדגם סער 3, בין 6 ספינות הטילים שנבנו בצרפת

בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת. על 5 מהן הוטל האמברגו וחולצו משרבורג במבצע "נועה". שימשה כספינת טילים ללוחמת שטח עם יכולת טובה לביצוע הפגזות באמצעות תותחי ה-76 מ"מ. בסוף שנות ה-70 הותקנו בספינה טילי הרפון בנוסף למערכות גבריאל. לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים, במבצע ליטאני, במלחמת של"ג ובמבצעים רבים בתחום הביטחון השוטף. אורכה 45 מטרים ורוחבה 7 מטרים.

123 11/ז

אחד העם רמב"ם

אשר צבי גינצברג מראשי "חובבי-ציון" (1856-1927)

כינויו הספרותי של אשר צבי גינצברג (1856-1927), הוגה דעות לאומי ומראשי חובבי-ציון, סופר בעל שאר רוח. בסגנונו הבהיר והמדויק פתח תקופה חדשה בספרות העברית. גולת הכותרת במפעלו הרוחני - קובץ כתבים ומאמרים בשם: "על פרשת דרכים". פעל למען שחרור היישוב מאפוטרוסות פקידות הברון.

127 2/ב

אח"י חץ שער הים

ספינת טילים מדגם סער 3, בין 6 הסטי"לים האחרונים שנבנו בצרפת

בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת. על 5 מהן הוטל האמברגו וחולצו משרבורג במבצע "נועה". שימשה כספינת טילים ללוחמת שטח עם יכולת טובה לביצוע הפגזות באמצעות תותחי ה-76 מ"מ. בסוף שנות ה-70 הותקנו בספינה טילי הרפון בנוסף למערכות גבריאל. לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים, במבצע ליטאני, במלחמת של"ג ובמבצעים רבים בתחום הביטחון השוטף.

102 10/ז

אחות שרה כנלסון

שרה לישנסקי, ראשונה לחובשות בארץ (1884-1924)

שרה לישנסקי (1884-1924) עלתה ארצה בשנת 1911 ראשונה לאחיות-חובשות בארץ, אשר במסירותן, מעשיותן ומרצן הניחו את היסוד וכוננו את העזרה הרפואית העצמאית בציבור הפועלים. שימשה כחברה באסיפת הנבחרים הראשונה.

127 1/ב

אח"י טיראן שער הים

אוניית משמר ושירותים, נתפסה ע"י חיל-הים במלחמת ששת הימים

127 1/ב

אח"י בת גלים שער הים

אניית עזר ושירותים, שימשה בתפקידי סיור בזירת ים סוף בשנות ה-70

אניית משמר ושירות אח"י בת-גלים 2 נבנתה ביפן ב-1974 ונכנסה לשרות בחיל-הים ב-1978, שימשה כאוניית עזר בזירת ים-סוף ובמשימות רב-תכליתיות.

אניית משמר ושירותים נתפסה בשארם א-שייך בשנת 1967

במלחמת ששת הימים יחד עם אניית דיג מצרית נוספת - אח"סנפיר, כשעל סיפון חיילי קומנדו מצרים.

אח"י להב שער הים

127 2,1/ב

ספינת טילים, מהמשוכללות בעולם, תוכננה ואופיינה ע"י חיל-הים סט"ל מדגם סער 5, כלי שיט רב-משימתי מצויד במסוק עם יכולות שטח, נ"מ, נצ"ל וכושר הישרדות גבוה. תוכננה ע"י חיל-הים כמענה כולל לאתגרי שנות ה-2000. לספינה יכולת שהייה לתקופה ארוכה בים, משמשת כספינת פיקוד לכוח משימה ומצוידת במערכות לחימה, ניווט, קשר והנעה מהמשוכללות בעולם. הספינה נבנתה בארה"ב ונכנסה לשירות באמצע שנות ה-90.

אח"י מכטח שער הים

127 2,1/ב

נמנית על 3 הספינות הזהות הראשונות שהחלו דרכן ללא מערכות נשק בשנים 1949-1959

פריגטה ששירתה בחיל-הים בין השנים 1949-1959. אחת משלוש פריגטות זהות שנרכשו עבור החיל. לאחר מבצע קדש הועברה לים סוף בהפלגה סביב אפריקה ובשנת 1959 נמכרה לצ'יילון (היום סרי-לנקה).

אח"י מזנק שער הים

127 2,1/ב

נמנית על 3 הספינות הזהות הראשונות שהחלו דרכן ללא מערכות נשק בשנים 1949-1959

פריגטה ששירתה בחיל-הים בין השנים 1949-1959. אחת משלוש פריגטות זהות שנרכשו עבור החיל. לאחר מבצע קדש הועברה לים סוף בהפלגה סביב אפריקה ובשנת 1959 נמכרה לצ'יילון (היום סרי-לנקה).

אח"י מעוז שער הים

127 2,1/ב,א

אניית אם ליחידת החבלה הימית, שירתה בחיל-הים בשנים 1948-1952

אניית אם ליחידת החבלה הימית. נבנתה בגרמניה כיאכטה בשנות השלושים. שרתה כספינת משמר בצי ארה"ב עד 1946. הגיעה לארץ ב-8 במרץ 1947 כאניית העפלה עם 600 מעפילים. הוכנסה לשירות פעיל בחיל-הים בספטמבר 1948 כאניית אספקה לשיטות. הובילה את לוחמי הקומנדו הימי ואת סירות הנפץ שטיבעו את שולת המוקשים ואוניית הדגל המצרית ה"אמיר פארוק" במלחמת העצמאות.

אח"י משגב שער הים

127 2,1/ב

ספינת טילים מדגם סער 2 נמנית על 3 הספינות הזהות הראשונות שהחלו דרכן ללא מערכות נשק בשנים 1949-1957

בין 3 הספינות הראשונות (יחד עם אח"י מזנק ואח"י מבטח) שהחלו את דרכן ללא מערכות נשק בגלל בעיות תקציביות. בתחילת שנות ה-70 צוידה הספינה בטורפדו, בסונאר ובטילי גבריאל והרפון.

אח"י נוגה שער הים

127 1/ב

שירתה בחיל-הים בשנים 1948-1951 כספינת עזר ל"שייטת הגדולה" וכספינת אימונים

ספינת אימונים, נבנתה בהולנד בשנת 1959, הגיעה לארץ בשנת 1971 ובשנת 1972 נכנסה לשירות לאחר שבוצעו בה שינויים. בין משימותיה היו הפלגות הדרכה לחניכים מבית הספר לקצינים של חיל הים ולתלמידי בתי הספר הימיים.

אח"י סופה שער הים

127 2/ב

סט"ל מדגם סער 3, בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת. על 5 מהן הוטל האמברגו וחולצו משרבורג במבצע "נועה". שימשה כספינת טילים ללוחמת שטח עם יכולת טובה לביצוע הפגזות באמצעות תותחי ה-76 מ"מ. בסוף שנות ה-70 הותקנו בספינה טילי הרפון בנוסף למערכות גבריאל. לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים, במבצע ליטאני, במלחמת של"ג ובמבצעים רבים בתחום הביטחון השוטף. אורכה 45 מטרים ורוחבה 7 מטרים.

אח"י סער שער הים

127 2/ב

סט"ל מדגם סער 3, שימשה ללוחמת שטח

בין 6 הספינות האחרונות שנבנו בצרפת. על 5 מהן הוטל האמברגו וחולצו משרבורג במבצע "נועה". שימשה כספינת טילים ללוחמת שטח עם יכולת טובה לביצוע הפגזות באמצעות תותחי ה-76 מ"מ. בסוף שנות ה-70 הותקנו בספינה טילי הרפון בנוסף למערכות גבריאל. לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים, במבצע ליטאני, במלחמת של"ג ובמבצעים רבים בתחום הביטחון השוטף. אורכה 45 מטרים ורוחבה 7 מטרים.

אח"י רשף שער הים

127 1/ב

סט"ל מדגם סער 4, נבנתה במספנות ישראל

ספינות סער 4 נבנו במספנות ישראל על-פי תכנון של חיל-הים, בהסתמך על הניסיון שהצטבר מהפעלת הסט"לים שנבנו בשרבורג. בעלת יכולת שהייה ארוכה יותר בים ויכולת רבה יותר בנשיאת אמצעי לחימה. מערכת הנשק, הגילוי, הקשר וההנעה שהותקנו בספינות אלה היו מהמשופרות בעולם וחלקן פרי פיתוח התעשייה הישראלית. נטלה חלק במלחמת יום הכיפורים.

אח"י שבא שער הים

127 1/ב

נחתת מדגם "שקמה", שירתה בזירת ים סוף בשנות השבעים נחתת (פריגטה) אמריקאית מדגם "שקמה" שנרכשה על ידי חיל-הים בתחילת שנות השבעים. שירתה בזירת ים-סוף עד הוצאתה משירות לאחר מלחמת יום הכיפורים.

אח"י תנין שער הים

הצוללת הראשונה בחיל-הים הישראלי, הוכנסה לשירות פעיל בשנת 1959

לשעבר צוללת בריטית מדגם "S". הוכנסה לשירות פעיל בחיל-הים בשנת 1959 והייתה לצוללת הראשונה בחיל-הים הישראלי. השתתפה בשילוח אנשי קומנדו לנמל אלכסנדריה ובתקיפת משחתת קלה במלחמת ששת הימים.

116 7/ז

אילון קריית גנים

קיבוץ בגליל המערבי

קיבוץ של השומר הצעיר בגליל המערבי, עלה על הקרקע במסגרת יישובי "חומה ומגדל" בשנת 1938, על סף פרוץ מלחמת העולם השנייה ובשלהי מאורעות הדמים בארץ 1939-1936.

127 1/ב

102 10/ז,י

אימבר (נפתלי הרץ) כצנלסון

מחבר ההמנון הלאומי "התקווה" (1856-1909)

נפתלי הרץ אימבר (1856-1909) מחבר ההמנון הלאומי "התקווה", פרסם קבצי שירים, מאמרים ומחקרים.

102 9/י

אחימאיר אב"א כצנלסון

עיתונאי ואידיאלוג (1898-1962)

אב"א אחימאיר גיסנוביץ' (1898-1962) עיתונאי וסופר, ממקימי "ברית הבריונים", הניח את היסודות האידיאולוגיים של אצ"ל ולח"י, מראשי הרביזיוניסטים בא"י.

102 9/י

אינשטיין (אלברט) כצנלסון

מדען, חתן פרס נובל בפיסיקה (1879-1955)

פרופ' אלברט אינשטיין (1879-1955) פיסיקאי יהודי דגול, מגדולי המדענים בכל הדורות, אבי "תורת היחסות", חתן פרס נובל, אוהב ישראל, השתתף בייסוד האוניברסיטה העברית בירושלים, האדיר שם ישראל בעולם כולו.

123 11/י

אחיעזר רמב"ם

ספרו של חיים עוזר גרודז'נסקי ממנהיגי אגודת ישראל (1863-1940)

נקרא על שם ספרו של חיים עוזר גרודז'נסקי (1863-1940), ממנהיגי אגודת ישראל. הספר עוסק בשאלות ותשובות בהלכה.

109 5/ה

איתם נווה דקלים

שדה תעופה בסיני, פונה במסגרת הסכם השלום

שדה תעופה בצפון סיני דרומית לנאות-סיני. שם האתר מוזכר בתיאור נדודיהם של בני ישראל במדבר. לאחר הסכם השלום עם מצרים פונה המקום ושימש בסיס מרכזי של הכוח הרב לאומי, שהוצב במקום כדי לפקח על ביצוע ההסכם, לפינוי חצי האי סיני.

101 9/ה

אידלסון בבה בנות חיל

מראשי תנועת הפועלות בא"י (1895-1975)

בבה אידלסון (1895-1975). נולדה ברוסיה, עלתה לארץ בשנת 1926, השתתפה בקונגרסים הציוניים, הייתה בוועידת באזל צירה של האיחוד העולמי פועלי ציון וצירה בכל ועידות ההסתדרות מאז השלישית. עם הקמת המדינה הייתה חברה במועצת המדינה הזמנית. הקדישה את מירב כוחה לשיתוף נשים בכל תחומי העשייה ומונתה בשנת 1931 למזכירת מועצת הפועלות. כיהנה כחברה בכנסת ה-1 עד ה-5 וכסגן יו"ר הכנסת.

123 11/ז

איתמר בן אב"י רמב"ם

עיתונאי וסופר עברי (1885-1943)

איתמר בן אב"י (1885-1943) בנו של אליעזר בן יהודה, אשר כונה "הילד העברי הראשון". עיתונאי וסופר עברי, ממייסדי הסתדרות "בני בנימין", ייסד וערך את העיתון היומי "דואר-היום".

104 11/ז

איזקסון (צבי) מב"ת צפון

נשיא התאחדות האיכרים (1888-1974)

צבי איזקסון (1888-1974) נשיא התאחדות האיכרים, הקים מוסדות כלכליים חשובים לחקלאים, שימש יועץ לראש הממשלה.

103 5/ב,ג

איתן (אליהו) מב"ת מערב

אחראי על השמירה במושבה (1885-1958)

אליהו איתן (1885-1958) היה האחראי על השמירה במושבה ראשון-לציון. לתפקיד זה נשלח בתקופת מלחמת העולם הראשונה מטעם אגודת "השומר", אשר קיבלה על עצמה את ארגון השמירה במושבה לאחר רצח דוד סחרוב.

123 12/י

אייזנבנד (לוי יצחק) רמב"ם

ממייסדי ראשון-לציון, נפטר ב-1889

לוי יצחק אייזנבנד נמנה עם מייסדי ראשון-לציון. עלה לארץ ישראל בשנת 1882. חבר ועד "חלוצי יסוד המעלה" ומבוני הבתים הראשונים במושבה. נפטר בשנת תרמ"ט (1889).

109 5/ז

אל-רום נווה דקלים

קיבוץ ברמת-הגולן

קיבוץ של התק"ם בצפון רמת-הגולן. הוקם ב-1976. מתפרנס ממפעלים שונים ומחקלאות.

אלון יגאל שיכוני המזרח,

מישור הנוף, נווה הדרים

ז-11/105 126/109/105

מייסדי הפלמ"ח, שר וסגן ראשי ממשלה (1918-1980)

יגאל אלון פייקוביץ' (1918-1980) נולד בכפר תבור "מסחה". מצביא ומדינאי ישראלי. נמנה עם מייסדי הפלמ"ח בשנת 1941 ב-1943 התמנה לסגן מפקד הפלמ"ח ומ-1945 עד 1948 היה מפקדו. בשנים 1961-1968 כיהן כשר העבודה. ב-1968 1977 כיהן כסגן 3 ראשי ממשלה: בממשלת לוי אשכול כיהן כשר הקליטה, בממשלתו של גולדה מאיר כיהן כשר החינוך והתרבות ובממשלתו של יצחק רבין כיהן כשר החוץ.

אלי ויזל - ראה ויזל אלי

אלי על נווה דקלים

מושב בגולן ע"ש אלי כהן

מושב של תנועת המושבים בדרום הגולן, הנקרא על שמו של אלי כהן - מי שהועלה לגרדום בדמשק באשמת ריגול. המושב נוסד בשנת 1968 על-ידי גרעין נח"ל.

אליאס קאנטי - ראה קאנטי אליאס

אליהו איתן - ראה איתן (אליהו)

אלוני הבשן נווה דקלים

מושב במרכז הגולן

מושב שיתופי של הפועל המזרחי, הממוקם בחלקו המזרחי של מרכז רמת-הגולן.

109 5/7

109 5/7

113 10/ה

אלישע (כהן) נחלת יהודה

פעיל ציבור ראש המועצה המקומית נחלת יהודה 1918-2006 חבר ההגנה, שימש כמזכיר מפלגת מפא"י, מזכיר מועצת הפועלים בראשון לציון, וכמזכיר האיגוד המקצועי הארצי של הפועלים החקלאיים.

103 6/ב

אלחנן (בולקינד) מב"ת מערב

מחלוצי התעשייה בארץ (1834-1905)

אלחנן בולקינד (1834-1905) חלוץ התעשייה בארץ. הגיע לראשון-לציון בשנת 1896 היה בעל מטוויה בפתח תקווה, בה העסיק יתומים מבית היתומים "דיסקינד" שבירושלים. כן עבד כמכונאי ביקב.

122 13,12/א

אלעזר דוד (דדו) רבינים

הרמטכ"ל התשיעי של צה"ל (1925-1976)

דוד אלעזר, דדו (1925-1976) יליד יוגוסלביה, עלה ארצה בשנת 1930. היה הרמטכ"ל התשיעי של צה"ל, בעל עבר צבאי מפואר.

108 7/ה

אלחריזי נאות שקמה

סופר עברי ומתרגם בספרד (1170-1235 בקירוב)

יהודה בן שלמה אלחריזי (1170-1235 בקירוב) משורר ומתרגם, מחשובי הסופרים העבריים בספרד. רוב ימיו נדד במקומות שונים. תרגם מערבית לעברית, בין השאר את ספרו של הרמב"ם "מורה נבוכים" ואת המאקאמות של המשורר הערבי אל-חריזי אותן כינה - "מחברות איתאל". בספרו "תחכמוני", הכתוב על דרך המאקאמה, פרטים רבים מחיי אלחריזי ומחיי הקהילות היהודיות בהן ביקר. ב"ספר הענק" שלו שירים בעלי תוכן דתי ומוסרי.

126 13/ו

אלפסי (יצחק בן יעקב) שיכוני המזרח

רב, מחכמי ההלכה בספרד (1103-1013)

יצחק בן יעקב אלפסי (1103-1013) רב ופוסק, גאון יהודי, גדול חכמי ההלכה בספרד. מחבר ספר ההלכות החשוב ביותר לפני הספר משנה תורה של הרמב"ם. הרבה לכתוב ספרי פרשנות על המקרא וספרי הלכות.

103 5/א

אלטלנה מב"ת מערב

ספינה של מחתרת אצ"ל

שם ספינה של הארגון הצבאי הלאומי, אשר ביוני 1948 הגיעה לחוף תל-אביב ועליה נשק רב ומתנדבים/לוחמים - אנשי אצ"ל ובית"ר מהגולה. הספינה נקראה על שם יצירתו של זאב ז'בוטינסקי.

108 6/ה

אלקבץ נאות שקמה

משורר דתי ופרשן של התנ"ך (1580-1505)

שלמה אלקבץ (1580-1505) משורר דתי ופרשן התנ"ך. נולד בתורכיה ונפטר בצפת. בשנת 1535 עלה לארץ, הצטרף אל קבוצת המקובלים שישבו בצפת ואף עמד בראש ישיבת מקובלים. חיבר פיוטים רבים, המפורסם שבהם "לכה דודי" המביע בעצמה רבה את תשוקת ישראל לגאולה המובטחת. השיר נכלל בתפילת ליל שבת.

117 6/א

אלטמן סידני קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה 1989

סידני אלטמן יליד 1939. קיבל פרס נובל לכימיה בשנת 1989 על דרוז (קטליזטור) ל-RNA.

אלקלעי (יהודה, הרב) רמב"ם

ממבשרי התנועה הלאומית בישראל (1798-1878)

123 12,11/ו

הרב יהודה שלמה חי אלקלעי (1798-1878) ממנהיג וסופר ממבשרי התנועה הלאומית בישראל ומראשוני העסקנים שפעלו למען יישוב ארץ ישראל במאה ה-19. ב-1876 עלה לארץ ישראל והתיישב ביפו. פרסם את מאמריו בעיתון "הלבנון", התמסר בעיקר לחינוך הנוער לאהבת הארץ. לאלקלעי חלק נכבד ביותר בתולדות הציונות.

אלרואי (דוד) רמב"ם

מעורר התנועה המשיחית במאה ה-12

123 12/ו

דוד אלרואי חי במאה השתיים עשרה, נרצח בקורדיסטאן. שינה את שמו ממנחם בן שלמה לדוד אלרואי (הרואה), שם המזוהה עם תפקידו המשיחי. היה תלמידו של חסדאי, נשיא הגולה. בבבל עורר תנועה משיחית ודמותו שימשה נושא לאגדות וסיפורים.

אלתרמן נאות שקמה

משורר עברי ופובליציסט (1910-1970)

108 6/ה

נתן אלתרמן (1910-1970) נולד בוורשה והיה חניך הגימנסיה העברית, תחילה בקישינב ולאחר עלייתו ארצה, בגימנסיה "הרצליה" בת"א. מקומו המרכזי בשירה העברית נקבע הן ע"י שירתו הפוליטית והן ע"י שירתו הלירית. היה אחד התומכים הנלהבים של "ארץ ישראל השלמה" והביע את דעותיו בכתיבה פובליציסטית. תחום השירה הצרופה הקנה לאלתרמן את עיקר פרסומו כמשורר. בשירתו האישית בולט הניגוד בין עולם, שהוא כעין גן-עדן אבוד ונכסף לבין עיר אגדות זרה ומתנכרת. ב-1968 זכה בפרס ישראל בספרות עברית.

אמזלג אברמוביץ

קונסול בריטניה ביפו (1860-1944)

100 10/ו

חיים אמזלג (1860-1944) בן למשפחה ספרדית מיוחסת בירושלים. באמצעותו נרכשה אדמת ראשון-לציון. היה קונסול בריטניה ביפו וניצל את מעמדו לגאולת-אדמה (כשרכישתה היתה אסורה). כן כיהן כנשיא כבוד של חברת "חלוצי יסוד המעלה", אשר נוסדה ע"י זלמן לבונטין וחבריו.

אנילביץ (מרדכי) רמת אליהו

מנהיג מרד גטו ורשה (1919-1943)

125 9,8/ד,ג

מרדכי אנילביץ' (1919-1943) חבר תנועת "השומר הצעיר" מנעוריו. בתקופת השואה הנהיג את המרד בגטו ורשה. היווה מקור השראה לנוער היהודי וסמל לעמידת הגבורה כנגד האויב הנאצי. ב-8 במאי 1943, בקרב האחרון של המרד, נפל על משמרתו בבונקר המפקדה. על שמו נקרא קיבוץ "יד מרדכי".

אניעם נווה דקלים

מושב במרכז הגולן

109 5,4/ד

מושב תעשייתי במרכז רמת-הגולן, נוסד בשנת 1978.

אסא (ככור) אברמוביץ

ציר יהדות בולגריה בקונגרס הציוני

100 10/ו

ככור אסא נולד בבולגריה בשנת 1867 ועלה ארצה בתום מלחמת העולם הראשונה. היה מראשוני עולי בולגריה ושימש ציר יהדות בולגריה בקונגרס הציוני הראשון והשני.

אסירי ציון שיכונז המזרח

אסירי ציון בתקופת שיבת-ציון

126 14/ו,ח

נאמני ציון שנכלאו או הוגלו על סירובם להתכחש לתחיית העם ולשיבת-ציון. רבים מהם נספו בבתי-כלא.

אסתר המלכה נווה חוף

גיבורת מגילת אסתר

111 3,2/ג

אסתר המלכה - אחייניתו של מרדכי היהודי, גיבורת המגילה ונס פורים.

אסתר שפירא - ראה הגנת הראשונה

אעלה בתמר קריית שמחה

העלייה הראשונה של יהודי תימן בתרמ"ב "אעלה בתמר" לקוח משיר השירים (פרק ז' פסוק 9). מסמל את שנת העלייה הראשונה של יהודי תימן לארץ ישראל - שנת תרמ"ב ("בתמר...") בחילוף סדר האותיות - תרמ"ב). שנת תרמ"ב הייתה השנה הראשונה לעליית יהודי תימן בהמוניהם מצנעא לארץ ישראל, כ-300 עולים, אשר התיישבו בירושלים.

120 12/ח

אפיק נווה דקלים

קיבוץ ברמת-הגולן

109 5,4/ד

קיבוץ של התק"ם בדרום הגולן. הוקם על ידי גרעין שהתגבש בשנת 1969.

אצ"ל מב"ת מערב

ארגון צבאי לאומי

103 6-4/ג

אצ"ל - ראשי תיבות של "ארגון צבאי לאומי", אשר ניהל מלחמת מחתרת נגד השלטון הבריטי בארץ ישראל עד תום תקופת המנדט. רבים מחברי אצ"ל נפלו בקרבות ואחדים הועלו לגרדום. עם קום המדינה ויסוד צבא הגנה לישראל פורק הארגון וחבריו הצטרפו לשורות צה"ל.

ארבל רמז

הר בגליל התחתון

124/9/ח.ז

הר ארבל נמצא בגליל התחתון, 4.5 ק"מ צפונית מערבית לטבריה. מוזכר בנבואות הנביא הושע ובתיאורי מרד החשמונאים. בימי הבית השני התבצרו הקנאים במערות שבסביבה מפני חיילי הורדוס. באזור נמצאים חורבות ושרידי בית-כנסת מתקופת המשנה.

ארנון משה רמת אליהו

ממקימי השכונה (1918-1981)

125/8/7

משה הכהן ארנון (1918-1981) תושב רמת אליהו, הגיע כנער עם משפחתו, מפליטי יפו, אשר הקימו את השכונה. היה פעיל בכל שטחי החיים הציבוריים בשכונה ובעיר ראשון-לציון.

ארנו פנזיאס - ראה פנזיאס ארנו

אש שלום רמת אליהו

סופר ומחזאי ביידיש (1880-1957)

125/8/7

שלום אש (1880-1957) יליד פולין, מגדולי סופרי הדור, סופר ומחזאי ביידיש, זכה לפרסום בינלאומי. את שנותיו האחרונות עשה בבתי-ים. יצירותיו תורגמו לשפות זרות.

אשחר שיכוני המזרח

צמח קוצני דומה להדס

126/13/7

צמח ממשפחת האשחריים בה 110 סוגי שיחים ועצים. בישראל 5 סוגים מהם מפיקים חומרי רפואה וצבע. פרחי האשחר קטנים וירוקים פרותיו – ענבה עסיסית הנאכלת ע"י ציפורים המפיצות את זרעיו.

באראד (אברהם) רמז

ממתיישיבי העשור הראשון במושבה (1874-1937)

124/10/7

אברהם באראד (1874-1937) היה ממתיישיבי העשור הראשון לקיומה של המושבה ראשון-לציון.

בארי נחלת-יהודה

כינויו של ברל כצנלסון (1886-1944)

113/11/2

כינויו של ברל כצנלסון (1886-1944) איש הרוח והמעש בתנועת הפועלים בארץ. מראשוני העלייה השנייה, מיוזמי ומייסדי ההסתדרות הכללית. היה מייסדו ועורכו של עיתון פועלי ארץ ישראל "דבר". על שמו נקרא בית-ספר "בארי" בראשון-לציון.

בגין מנחם - ראה שד' מנחם בגין

בגין עליזה בנות חיל

רעיית ראש הממשלה השישי (1920-1982)

101/9/1,ה

עליזה בגין לבית ארנולד (1920-1982), נולדה בגליציה למשפחה ציונית, נישאה למנחם בגין ב-1939 והייתה שותפה לדרכו. בהגיעה לארץ נעצרה ע"י הבריטים ושהתה במחנה עתלית. לאחר קום המדינה שימש ביתם בית פתוח לכל דורש, עסקה בפעולות התנדבות וסיוע למשפחות במצוקה. פעלה רבות בסיוע לילדים נכים וחריגים והייתה ממייסדי ארגון הגג של הנכים בארץ. אסירות כלא נווה תרצה מצאו אצלה אוזן קשבת וכרעיית ראש הממשלה אף אירחה אותן בבית ראש הממשלה. כל פעילותה הייתה בצנעה וחלק רב ממעשיה נודע רק לאחר מותה.

ארגמן נווה חוף

צבע אדום כהה

111/3,2/7

צבע אדום כהה שהופק במקורו מחלזונות הים.

ארו קנט' ג'וזף קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1972

117/6/7

ג'וזף ארו קנט', יליד 1921. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1972 על פריצת דרך בתיאוריה של שיווי משקל כלכלי.

אריאב (חיים) רמת אליהו

מנהל הסוכנות היהודית (1895-1957)

125/8/7

חיים אריאב (1895-1957) עלה ארצה בשנת 1911. היה מנהל הסוכנות היהודית ומזכ"ל התאחדות האיכרים. ממארגני "חבר השלטון המקומי" (כיום "מרכז השלטון המקומי") ויוזם הקמת בית-הספר החקלאי בפרדס-חנה.

אריה רפאל רמב"ם

חקלאי במושבה (1848-1893)

123/11/1

רפאל אריה (1848-1893), עלה ארצה עם משפחתו מבולגריה בשנת 1885 ושנה לאחר מכן התיישב בראשון-לציון. מטובי החקלאים במושבה.

ארלוזורוב כצנלסון

ממנהיגי תנועת העבודה הציונית (1899-1933)

102/9/7,1

חיים ארלוזורוב (1899-1933) מדינאי ציוני, איש הגות, ממנהיגי תנועת העבודה הציונית ואיש הסוכנות היהודית. עמד בראש תנועת "ההתאחדות" וצידד בהסכמה והבנה יהודית-ערבית. היה חבר בוועד הפועל הציוני ומשימתו האחרונה היתה העלאת עולים רבים מגרמניה למרות גזירות "הספר הלבן". ביוני 1933 לביל שבת, נרצח על חוף הים בתל-אביב.

בדולח נווה ים

אבן יקרה, סוג קוורץ
אבן גבישית ושקופה דומה לזכוכית אך חזקה יותר. השם מופיע פעמיים במקרא.

112 7/ד

ביאליק (חיים נחמן) אברמוביץ'

גדול משוררי ישראל בדורנו (1873-1934)

חיים נחמן ביאליק (1873-1934) גדול משוררי ישראל בדורו, סופר, מתרגם, עורך ואיש הגות. ביצירותיו ניתן ביטוי לחיי העם, שמחותיו, סבלותיו ומאוויו - ביטוי שהשפיע על הספרות העברית בת זמננו. בין יצירותיו הבולטות: "מתי מדבר", "מגילת האש" ו"המתמיד".

100 10/ז

בהט נווה חוף

אבן לבנה שקופה, נוחה לליטוש

111 3/ב

הבהט היא אבן לבנה שקופה, רכה ונוחה לליטוש, כאבן שיש.

ביל"ו השומר, ראשונים

אגודת חלוצית שנוסדה ב-1882

101 11/ח,ז

ביל"ו הייתה אגודה חלוצית שנוסדה בחרקוב שברוסיה בשנת 1882 אשר קראה לעלייה, לעבודה חקלאית ולשיתוף. על דגלה חרטה את הסיסמה: "בית יעקב לכו ונלכה". אגודה זו שימשה כחלוץ לתנועת שיבת ציון בעת החדשה. בשנת 1882 הצטרפה קבוצה של ביל"ויים למושבה ראשון-לציון.

117 6/א

בוהר נילס קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1922

נילס בוהר (1885-1962), קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1922 על חקר מבנה האטום ופליטת הקרינה.

102 9/א

בילינסון (משה) כנצלסון

עסקן ציוני וסופר (1835-1908)

משה בילינסון (1835-1908) סופר, פובליציסט, מעורכי "דבר", עסקן ציוני, מדובריה הבולטים של תנועת הפועלים בא"י. על שמו נקרא בית-החולים "בילינסון" בפתח תקווה, שהוסב אחר-כך על שם יצחק רבין.

117 5/א

בולטימור דוד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1975

דוד בולטימור, יליד 1938. קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1975 על יחסי גומלין בין גידולים ויראליים לבין החומרים הגנטיים של התא.

בורג יוסף (דר') - ראה דר' יוסף בורג

121 11/ח

בירגר יצחק ראשונים

מיומחה בהרכבת הדריס (1877-1942)

יצחק בירגר (1877-1942) עלה ארצה בשנת 1903 והתיישב בראשון-לציון. עסק בחקלאות ונחשב למומחה בעל שם בתחום הרכבות עצי פרי הדר. היה בין "הגאפירים", שהיוו באותם ימים משטרת עזר להגנה ולביטחון היישוב היהודי מפני התקפות הערבים.

102 9/א

בורוכוב (דב בר) כנצלסון

הוגה דעות וחוקר שפת היידיש (1881-1917)

דב בר בורוכוב (1881-1917) מייסדה ומנהיגה של תנועת "פועלי-ציון". נדד שנים ברחבי ברית המועצות ובכל מקום שבו נתאפשר לו כדי להפיץ בכתב את האידיאולוגיה בה האמין, בעיקר בקרב הקהילות היהודיות. נחשב לאחד מחוקריה החשובים של מקורות השפה האידיית.

105 12/ו

בית הילל מישור הנוף (וחלום ראשון)

הילל הזקן מגדולי חכמי ישראל

מגדולי חכמי ישראל בימי בית שני בסוף המאה הראשונה לפנה"ס עד תחילת המאה הראשונה אחרי הספירה. פוסק בענייני מוסר, דת, משפט וכלכלה. נחשב מקל, בן זוגו של שמאי.

108 6/ה

בורלא נאות שקמה

סופר עברי (1886-1969)

יהודה בורלא (1886-1969) סופר עברי, חתן "פרס ישראל" לשנת 1961 נולד בירושלים, נצר למשפחת רבנים ותיקה, בוגר בית-המדרש למורים בירושלים. עסק בהוראה. ניהל את המחלקה הערבית בהסתדרות. היה מראשי אגודת הסופרים העבריים וראש מכון "גנזים". היה הסופר העברי המודרני שתיאר את חייהם של היהודים הספרדים. בין ספריו: "אשתו השנואה", "נפתולי אדם" ו"בלי כוכב".

108 6/ה

בית הלוי נאות שקמה

ע"ש ר' יחיא יצחק הלוי (1867-1932)

רבי יחיא יצחק הלוי (1867-1932), רבה הראשי האחרון של גולת תימן. היה נכדו ותלמידו של ר' שלום מנצורה. כבר בנעוריו נתפרסם כגדול בתורה ובהתמצאותו בהוויית העולם. ב-1901 נתמנה לאב"ד בצנעא וב-1905 לרב ראשי. לזכותו נזקפת הצלת יתומים משמד, הברחתם לארץ-ישראל וגאולת האדמה ברובע היהודים בצנעא מידי הווקף המוסלמי. בתוקף תפקידו סייע גם בעלייתם של יהודי תימן לארץ.

בית הערבה קריית גנים

קיבוץ שנוסד ב-1939 ונהרס במלחמת העצמאות

116 ז/ז

קיבוץ של איחוד הקבוצות, נוסד ב-1939 בצפון ים המלח סמוך לגשר ע"ש עבדאללה. במלחמת העצמאות נכבש ונהרס, חבריו נאלצו לנוטשו והקימו קיבוץ חדש בגליל המערבי בקרבת נהריים הנקרא כבר.

בית יהושע קריית גנים

מושב במישור החוף

116 ז/ז

מושב במישור החוף, הוקם ב-1938 מזרם לנתניה. נקרא על שמו של יהושע טהון מנהיג ציוני מראשי יהדות פולין.

בית יוסף רמב"ם

ספר הלכה של יוסף קארו

123 ז/ז

חיבורו של יוסף קארו, מגדולי הפוסקים. בעל "שולחן ערוך", ספר ההלכה היסודי והסמכותי ביותר עד ימינו.

בית לחם השומר

עיר מתקופת התנ"ך

101 ז/ז

אחת מהערים העתיקות בארץ, עיר הולדתו של דוד המלך ומקום מגורי משפחתו. בבית-לחם נמצא קבר רחל אמנו ובשל כך נתקדשה ליהודים. העיר נזכרת במגילת רות ולטענת המסורת הנוצרית זהו מקום הולדתו של ישו.

בית שמאי מישור הנוף (וחלום ראשון)

שמאי הזקן מגדולי חכמי ישראל

105 ז/ז

מראשי הסנהדרין בן זוגו של הילל הזקן, נחשב מחמיר בהלכה.

ביתר אברמוביץ'

מעוזו האחרון של בר כוכבא

100 ז/ז

עיר בישראל בתקופת בית-שני, היתה מעוזו האחרון של בר כוכבא במלחמתו ברומאים (שנת 135 לספירה). מצויה מצפון מערב לכפר הערבי ביתר, 11 ק"מ מערבית לירושלים.

בלאו ראובן קריית שמחה

מתנדב למען הזולת והקהילה (1910-2002)

120 ז/ח

נולד בווינה בשנת 1910. עלה לארץ בשנת 1931, הגיע לראש"צ ב-1932 והחל לעבוד בכרמים ובפרדסים. היה פעיל ב"הגנה" ובדירתו בת החדר היה חבוי נשק. התנדב לסניף מד"א בעיר, יחד עם חברים הקים בית חולים במרתף בניין מד"א ברח' רוטשילד 7. טיפל בפצועים בזמן הפצצה בתש"ח על ראשון-לציון. על פעילותו רבת השנים במד"א קיבל תואר "עמית לחיים". נפטר ביולי 2002.

בלבן אליעזר רמב"ם

ממייסדי ההסתדרות הכללית (1902-1989)

123 ז/ח

אליעזר בלבן (1902-1989) ממייסדי וממנהיגי היסוד של ההסתדרות הכללית. עבד במחיצתם של אבא חושי ויוסף אלמוגי. היה פעיל ציבור ומתנדב בקהילה.

בלו סול קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1976

117 ז/ז

סול בלו, יליד 1915, קיבל פרס נובל לספרות בשנת 1976 על ניתוחה העדין של התרבות בת זמננו וההבנה האנושית.

בלפור רמב"ם

מדינאי יהודי בריטי (1848-1930)

123 ז/ז

לורד ארתור ג'יימס בלפור (1848-1930) רוזן, מדינאי בריטי, כיהן בתפקידים רמים בממשלת בריטניה. מאז 1902 החל מתעניין בגורל עם ישראל. גולת הכותרת היתה הצהרתו המפורסמת לעם היהודי בשם ממשלת בריטניה - היא "הצהרת בלפור", שניתנה בשנת 1917. בשנת 1925, בהשפעת מסעותיו של הרצל, ביקר בארץ ונכח בטכס חנוכת האוניברסיטה העברית על הר הצופים.

בלקינד (שמשון וישראל) ראשונים, השומר

ישראל (1861-1929) ושמשון (1864-1937) אנשי ביל"ו

121 ז/ח, ז/ח

ישראל (1861-1929) ושמשון (1864-1937) בלקינד. ישראל - עמד בראש קבוצת הביל"ויים שהגיעה ארצה. מורה ומנהל בית-הספר העברי הראשון במושבה. היה הוגה רעיון העלאת נוער לארץ וחינוכו לעבודה חקלאית. במסגרת זו ייסד את בית-הספר החקלאי "קריית-ספר" והעלה כמאה מיתומי פרעות קישינב ברוסיה. לימים נקרא המוקום כפר הנוער בן-שמן. שמשון - איש ביל"ו מבוני ראשון-לציון ועסקניה הפעילים. כיהן בתפקיד יו"ר ועד המושבה בשנת 1921.

בן אהרון אורפלי צדוק רמב"ם

זקן השומרים במושבה (1900-1992)

123 ז/ז

צדוק בן אהרון אורפלי (1900-1992) הוא "סלאח השומר". נולד ב"אור כשדים" ההיסטורית. עלה ארצה בראשית המאה ה-20 והתיישב במושבה ראשון-לציון, כאן שימש כל חייו כשומר והיה זקן השומרים במושבה ובעיר.

בן איש חי נאות שקמה

ע"ש ר' יוסף חיים (1842-1909), מקובל ודרשן

108 ז/ח

ר' יוסף חיים (1842-1909) נולד בעירק. התפרסם כבר בגיל צעיר כפוסק בקי בכל מקצועות התורה. היה מקובל ודרשן ועמד בקשרי מכתבים עם גדולי עולם וחכמי אשכנז. הוכר כמנהיג יהדות בבל וספריו מהווים את "שולחן הערוך" לכל יהדות המזרח. הוציא לאור למעלה מ-26 ספרים.

בן אליעזר (אריה) רמז

ממפקדי האצ"ל (1913-1970)

124 9/1

אריה זברובסקי בן אליעזר (1913-1970) עלה ארצה בשנת 1920, ממפקדי האצ"ל, נמנה עם עצורי אסמרה. היה ח"כ החל מהכנסת הראשונה ועד השביעית.

בן לולו (שמעון, הרב) מב"ת צפון

מנהיג העדה הצפון אפריקנית (1893-1975)

104 11/ה

הרב שמעון בן לולו (1893-1975) נולד במרקש שבמרוקו לשושלת רבנים והוגי דעות. עלה לארץ ב-1949 והשתקע בראשון-לציון. כיהן כמנהיג העדה הצפון אפריקנית והקים בראשון-לציון בית-כנסת משותף לכל העדות.

בן אפריים חיים (גדסי) קריית שמחה

ממייסדי שכי' נווה-ציון (1893-1990)

120 12,11/ח

חיים בן אפריים גדסי (1893-1990), נולד בתימן ועלה ארצה ב-1909. ממייסדי שכונת נווה-ציון ופעיל בעדה התימנית בראשון-לציון. ממקימי המועצה הדתית וחבר בה שנים רבות. שימש גם כחבר מועצה של אגודת הלוואה וחסכון. אביו, גדסי אפרים היה מראשוני מתיישבי נחלת-יהודה.

בן סרוק נאות שקמה

הסופר העברי הראשון באירופה (910-970)

108 7,6/ה

מנחם בן סרוק (910-970), המדקדק והסופר העברי הראשון באירופה. נולד בעיר טורטוסה בצפון אפריקה. הוזמן לקורדובה ע"י הנשיא רבי חסדאי והסתופף בחצרו. ספרו החשוב הוא "המחברת" - מילון תנ"כי. למרות המגרעות המדעיות, התפשטה "המחברת" בכל תפוצות ישראל. חשיבותה לא רק במקצוע הדקדוק אלא, על היותה פרי הניסיון הראשון בספרד בכתובת ספר מדעי בעברית.

בן גוריון דוד - ראה שד' בן גוריון

בן זאב (שמעון) רמב"ם

מזוויקי המושבה (1862-1924)

123 11/1

שמעון בן זאב (1862-1924) בנו של המייסד זאב אברמוביץ', עלה ארצה עם הוריו ב-1882 והתיישב בראשון-לציון. היה השליח "כרמל מזרחי" להפצת יין באלכסנדריה שבמצרים. מראשוני הוועד החקלאי. יזם ועמד בראש שומרי המושבה והיה חבר בוועד המושבה.

בן פנחס (דוד) ראשונים

ממקימי שכונת שיבת ציון (נפטר 1962)

121 12,11/ח

דוד הלוי בן פנחס איש העלייה השנייה, עלה ארצה בשנת 1909 מתימן, היה בין מקימי שכונת שיבת-ציון ועבד שנים רבות במעבדה הכימית שביקב. היה מומחה למזג האוויר, חבר הנהלת אגודת-המים בשכונת שיבת ציון וחבר הנהלת קופת-חולים עממית. נפטר בשנת 1962.

בן זכאי (יוחנן) שיכוני המזרח

מגדולי התנאים בבית-שני

126 13/ו

הרב יוחנן בן זכאי, מגדולי התנאים בדור החורבן של הבית השני. בשל גדולתו בתורה והשפעתו כונה "אב לתורה ואב לדורות". לאחר חורבן הבית השני הקים מרכז ליהדות ביבנה ועמד בראשו.

בן צבי ינאית רחל - ראה ינאית בן צבי רחל

בן צבי (יצחק) רמת אליהו

הנשיא השני של מדינת ישראל (1884-1963)

125 9/ד

יצחק בן צבי (1884-1963) יליד פולטבה שבאוקראינה. נשיא השני של מדינת ישראל, מראשי תנועת העבודה בישראל, ייסד עם דב בורוכוב את מפלגת "פועלי ציון" ונמנה עם מייסדי "השומר" ב-1909. במקביל לפעילותו המדינית פעל בשורות ההגנה וב-1931 כיהן כיו"ר הוועד הלאומי. כיהן כנשיא המדינה בשנים 1952-1963.

בן חיים פאול כצנלסון

מלחין פסנתרן ומנצח ישראלי (1897-1984)

102 9/1

פאול בן חיים (1897-1984), מלחין פסנתרן ומנצח ישראלי. חתן פרס ישראל במוסיקה לשנת 1957, ממייסדי המוסיקה הקלאסית הישראלית. בין יצירותיו: שתי סימפוניות ("זיכור" ו"סמפוניה שנייה "אופוס 36"), פואמות סימפוניות, אורטוריות ("יורם") ועוד.

בנאסרף ברוך קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1980

117 5/1

ברוך בנאסרף, יליד 1920. קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1980 בתחום תבניות גנטיות של מעטפת התא, המווסתות תגובות חיסוניות.

בן יהודה (אליעזר) ראשונים

מחיייה השפה העברית (1858-1922)

121 11/1

אליעזר בן יהודה (1858-1922), יליד ליטא, עלה ארצה בשנת 1881. בלשן, סופר ועורך. זכה לשם "אבי הדיבור העברי" על פעלו למען החייאת השפה העברית. מחבר המילון הגדול של הלשון העברית ומייסד "ועד הלשון" בו כיהן כיו"ר עד יום מותו.

בנבנישתי נאות שקמה

חכם תורה ספרדי בתורכיה (1603-1673)

108 6/ה

חיים בנבנישתי (1603-1673), חכם תורה ספרדי, שנחשב בדורו

111/104

בקר משה מב"ת צפון

יו"ר ושופט בית-משפט השלום בעיר (1837-1946)

משה בקר (1837-1946) בן מנחם מנדל ורוזה. הגיע לראשון-לציון בשנת 1909. שופט בית-משפט השלום בראשון-לציון, בו כיהן כיו"ר. היה חבר בוועד המושבה ובוועד החקלאי ומייסד חברת הביטוח הראשונה שליד הוועד החקלאי.

121/121

בקרמן אדם ראשונים

צייר ופסל (1915-1988)

אדם בקרמן (1915-1988) יליד פולין. היה בוגר אקדמיה לאמנות פלסטית בוורשה. עלה ארצה בשנת 1957 והיה חבר פעיל באגודת הציירים והפסלים בראשון-לציון. ניהל את הסטודיו לציור שליד מועצת הפועלים במשך 22 שנה והיה דמות מרכזית וידועה בחיי התרבות והאמנות בעיר.

109/108 6,5/ה,ד

בר-לב חיים נאות שקמה, נווה דקלים

שר ושגריר, הרמטכ"ל ה-8 של צה"ל (1924-1994)

חיים בר-לב (1924-1994) נולד ביוגוסלביה ועלה ארצה ב-1938. שירת בפלמ"ח ובתפקידי מפתח בצה"ל: מפקד חטיבת גבעתי ראש מחלקת ההדרכה, מפקד גייסות השריון, סגן הרמטכ"ל והרמטכ"ל השמיני של צה"ל בשנים 1968-1971. היה שר המסחר והתעשייה בשנים 1972-1979. כיהן כשר המשטרה בממשלת האחדות הלאומית ב-1984. היה שגריר ישראל ברוסיה בשנים 1992-1994, תפקיד בו כיהן עד יום מותו.

103 6,7/ד,ג

בר אברהם מב"ת מערב

דמות ציבורית ויועץ משפטי (1931-1992)

אברהם בר (1931-1992) נולד בפתח תקווה. בגיל 17 התגייס לפלמ"ח ושירת כמלווה שיירות לירושלים הנצורה. משנת 1961 במשך 31 שנה, שימש כיועץ משפטי לעירייה, היה דמות ציבורית ונודע ביושרו. ב-1976 הקים את הוועד למען השוטר וכיהן בו כיו"ר עד יום מותו.

121 11/ה

בר אילן (מאיר, הרב) ראשונים

נשיא המרכז העולמי של "המזרחי" (1880-1949)

הרב מאיר ברלין, בר-אילן (1880-1949) יליד רוסיה, בשנת 1926 התיישב בירושלים, היה נשיא המרכז העולמי של תנועת "המזרחי", חבר מועצת המדינה הראשונה ועורך האנציקלופדיה התלמודית. על שמו נקראת אוניברסיטת בר-אילן.

100 10/ה

בר יוחאי (שמעון) אברמוביץ'

חכם בדורו מתלמידי ר' עקיבא

שמעון בר יוחאי (רשב"י) תנא מהמאה השנייה לספירה, תלמידו של ר' עקיבא, מגדולי החכמים בדורו. רבות מהלכותיו הובאו במשנה. לפי המסורת נמצא קברו בהר מירון, שם נערכת הלילה מסורתית בל"ג בעומר.

לאחד מגדולי הפוסקים. נולד באיסטנבול, כיהן ברבנות במקומות שונים והיה ב-1661 לרב באיזמיר. גילה יחס שלילי לתנועה השבתאית אבל בשל התחזקותה בעיר לא דיבר נגדה בפומבי. חיבורו הראשי "כנסת גדולה", המכיל 8 כרכים גדולים, התקבל גם בקרב האשכנזים כקובץ שעל פיו ניתן לקבוע הלכות.

109 5/ד

בני חייל נווה דקלים

לציון גבורת הלוחמים ברמת-הגולן

לציון גבורת החיילים ביחידות הלוחמות שפעלו ברמת-הגולן במלחמת ששת הימים.

109 5/ד

בני יהודה נווה דקלים

מרכז אזורי בדרום הגולן

מרכז אזורי בדרום רמת-הגולן בעל מגוון שירותים הניתנים ליישובי הסביבה ביניהם - בית-ספר, ספרייה, בריכת שחייה ועוד.

114 12/ה

בני עקיבא נעורים

תנועת נוער דתי-לאומי

תנועת נוער דתי-לאומי, נוסדה בשנת תרפ"ט (1929) על רקע חיפוש דרך על ידי נוער דתי לאומי לשילוב החיים היהודים החדשים בארץ ישראל עם המורשת הרוחנית ההיסטורית. סיסמת התנועה - "תורה ועבודה". התנועה קשורה להסתדרות הפועל המזרחי.

103 6/ד,ג

בסקינד נדב מב"ת מערב

מפקד הנוטרים, יליד העיר (1914-1975)

נדב בסקינד (1914-1975) יליד ראשון-לציון, מפקד הנוטרים, עסק שנים בתחום הביטחון, היה פעיל בוועד למען החייל ובוועדת אימוץ הגדודים העירונית.

108 6/ה

בעל הטורים נאות שקמה

רבנו יעקב בן אשר מגדולי הפוסקים ביהדות (1270-1343)

רבנו יעקב בן אשר (1270-1343) מגדולי הפוסקים ביהדות. יליד גרמניה. בשנת 1314 עקר לטולדו שבספרד. כינויו "בעל הטורים" בא לו בשל ספרו החשוב "ארבעה טורים", הכולל את כל ההלכות שהצטברו בשני התלמודים ובכתבי המפרשים. הספר שימש יסוד ל"שולחן ערוך" של רבי יוסף קארו והתחלק לארבעה חלקים: "אורח חיים", "יורה דעה", "אבן העזר" ו"חושן משפט".

117 6,5/1

בקר גארי קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1992

גארי בקר יליד 1930, קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1992 על שיטות במיקרו-כלכלה והתנהגות לא שיווקית.

בר כוכבא רבינים

מצביא מלחמת היהודים ברומי

שמעון בר כוכבא מנהיגה ומצביאה של מלחמת היהודים בשלטון הרומי בשנים 132-135 לספירת הנוצרים. גיבור נועז, עליו אמר רבי עקיבא "דרך כוכב מיעקב". בזמנו הוטבעו מטבעות שעליהן נחקק שמו ושנקראו "מעות-כוזביות". בר כוכבא נפל בקרב קשה במבצר האחרון "ביתר". במערות מדבר יהודה נתגלו שרידי איגרותיו.

ברג פול קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה 1980

פול ברג, יליד 1926. קיבל פרס נובל לכימיה בשנת 1980 בנושא הביוכימיה של חומצות אמיניות.

ברגמן נאות שקמה

פילוסוף ציוני (1883-1975)

שמואל-הוגו ברגמן (1883-1975) פילוסוף יליד פראג. בצעירותו הצטרף לתנועה הציונית והושפע מאחד-העם, א' ד' גורדון ומרטין בובר. היה ממארגני ועידת היסוד של "ההתאחדות העולמית של הפועל הצעיר וצעירי ציון". בשנת 1920 עלה לארץ ונתמנה למנהל הספרייה הלאומית בירושלים. היה ממייסדי הסתדרות העובדים וחבר הוועד הפועל שלה. זכה פעמיים בפרס ישראל, ב-1954 במדעי הרוח וב-1974 על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

ברגסון הנרי קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1927

הנרי ברגסון (1859-1941), פילוסוף ופסיכולוג יהודי-צרפתי. קיבל פרס נובל לספרות בשנת 1927 על רעיונותיו העמוקים ומיומנותו המבריקה.

ברגר אריה מישור הנף

פעיל ציבור (1918-1975)

אריה ברגר (1918-1975) כיהן כיו"ר ועד העובדים במחנה צריפין, יו"ר אגודת הצרכנים בראשון-לציון, יו"ר "מגן-דוד אדום", יו"ר אגודת הכבאות וממקימי "בית מכבי-אש" בעיר.

ברודסקי יוסף קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1987

יוסף ברודסקי (1940-1996). משורר ומתרגם יהודי יליד רוסיה. קיבל פרס נובל לספרות בשנת 1987 על כלל יצירותיו, כתיבתו הבהירה ועוצמת פיוטיו.

ברוך בנאסרף - ראה בנאסרף ברוך

ברון דבורה כצלסון

סופרת עבריייה וזוכת פרס ביאליק (1887-1956)

דבורה ברון (1887-1956) ילידת רוסיה, עלתה לארץ ב-1911, אשתו של יוסף אהרונוביץ'. סופרת, בעלת פרסי ביאליק ורופין, כתבה סיפורים קצרים הדנים בחיי היהודים בעיירות במזרח אירופה.

ברוק (חיים שאול הרב) רמב"ם

ראש ישיבת "אחי תמימים" בראשל"צ (1895-1965)

הרב חיים שאול ברוק (1895-1965) היה ראש ישיבת "תומכי תמימים" בתל-אביב וישיבת "אחי תמימים" בראשון-לציון.

ברזילי (יהושע) כצלסון

סופר ועסקן ציוני (1855-1919)

יהושע איזנשטדט ברזילי (1855-1919) סופר ועסקן ציוני. נלחם נגד השתלטות פקידות הברון על היישוב, ממייסדי אגודת "בני משה" ושימש כמזכיר "חובבי-ציון" ביפו.

ברטון ריכטר - ראה ריכטר ברטון

ברית יוסף (בית"ר) נעורים

תנועת נוער ציונית

תנועת נוער המחנכת לנדר הבית"ר. נוסדה בשנת 1923 על ידי זאב ז'בוטינסקי, שראה צורך ליצור דור יהודי גאה בעל יוזמה לשנות וליישם. תנועת בית"ר מורכבת מהנהגה העולמית, המכוונת ואחראית על פעילות בית"ר בסניפיה השונים ברחבי העולם ומהנהגה הארצית, האחראית על פעילות בית"ר בארץ.

ברנדיס (השופט) רמב"ם

שופט ומנהיג ציוני בארה"ב (1856-1941)

לואיס דמביץ ברנדיס (1856-1941) מגדולי המשפטנים בארה"ב ומנהיג ציוני דגול. חלק נכבד באישור הצהרת בלפור על ידי ארה"ב נזקף לזכותו. עשה רבות לטיפוח ערכי היהדות בקרב הקהילות היהודיות.

ברניצקי (נתן) רמז

חרש ברזל, חבר ועד המושבה (1836-1906)

נתן ברניצקי (1836-1906) עלה לארץ ישראל בשנת 1884. בשנת 1885 התיישב בראשון-לציון. היה חבר ועד המושבה בשנים 1903-1904, נפח ואיכר.

ברנר (יוסף חיים) כצלסון

סופר, עורך והוגה דעות עברי (1881-1921)

122 13/ז

117 6/ז, א

108 6/ה, ד

117 5/א

105 11/ז

117 5/א

102 9,10/ז

123 12/ז, א

102 9/ז

114 12/ה

123 11/א, ה

124 9,10/ז

102 9/א

116 7/1

גאולים קריית גנים

מושב בשרון

מושב בצפון השרון המשייך לתנועת המושבים, נוסד ב-1936 ע"י קבוצת עולים מגרמניה ונקרא "בני גאולים". לימים התפרקה החבורה והם עזבו, במקומם התנחלו במקום עולים מתימן החיים בו עד היום. במלחמת השחרור נאבק היישוב קשות בכוחות הצבא העירקי ועבר מיד ליד.

גארי בקר ראה בקר גארי

113 11/ג

גבורי ישראל נחלת יהודה

הנופלים במערכות ישראל

לזכר לוחמים במדים וללא מדים שנפלו במערכות ישראל.

109 5/ד

גבעת יואב נווה דקלים

מושב בדרום הגולן

מושב של תנועת המושבים בדרום הגולן המתבסס על ענף הרפתנות. נוסד בשנת 1968 על-שם סגן-אלוף יואב שחם שנפל בפשיטת צה"ל לסמוע בשנת 1966.

123 12/ז

גבעתי רמב"ם

חטיבה בצה"ל

חטיבה בצה"ל, הוקמה ב-1948 בעלת הישגים מפוארים במלחמת השחרור ובשאר מלחמות ישראל.

108 5-7/ה,ד

גדולי ישראל נאות שקמה

אנשי רוח יהודים

אנשי רוח יהודים: סופרים, משוררים, הוגי דעות בהיסטוריה של עם ישראל אשר עיצבו את דמותו של עם ישראל לדורותיו.

126 12/ו

גדעון (בן יואש) שיכוני המזרח

השופט החמישי בתקופת המקרא

השופט גדעון בן יואש ממשפחת העזרי משבט מנשה. נדרש לשליחות ה' לשמש כשופט. נתפרסם כלוחם חכם ואמיץ במלחמתו במדיינים בעזרת 300 איש בלבד. ויתר על כס המלכות שהוצע לו. נקבר בעפרה עירו. הותר 70 בנים שנרצחו ע"י אחיהם אבימלך.

101 9/ה

גובר רבקה בנות חיל

מהחלוצות בהתיישבות העובדת ובקליטת העלייה (-1902) (1981)

רבקה גובר (1902-1981), ייסדה את כפר רובורג ופעלה רבות בתחום קליטת העלייה והחינוך. נבחרה ל"אם השנה" בשנת 1961 וזכתה בפרס ישראל על מפעל חיים בשנת 1967.

יוסף חיים ברנר (1881-1921) פובליציסט עברי, סופר, עורך ומבקר. כתב יצירות מופת בהן תיאורים ריאליים על סבלות עם ישראל. בתחילת 1909 עלה ארצה והשתלב בהגשמת רעיון העבודה היוצרת על אדמת העם. הרבה לתת לכך ביטוי במאמריו ב-"הפועל הצעיר". נרצח ביפו במאורעות שהתחוללו בניסן תרפ"א (2 במאי) על-ידי פורעים ערבים.

110 12/ח,ז

ברנשטיין (אליעזר) נווה הדרים

פרדסן ומקים שכ' ברנשטיין (1875-1973)

אליעזר ברנשטיין (1875-1973), הגיע לראשון-לציון בשנות העשרים ורכש 2,000 דונם אדמות בגבולה המזרחי של ראשון-לציון. על אדמותיו הקים שכונה לעולים אותם העלה מפולין וסיפק להם עבודה בפרדסיו. כן סייע בהקמת מוסדות לגמילות חסדים.

126 13/ו

ברק (בן אבינועם) שיכוני המזרח

מצביא בתקופת השופטים

ברק בן אבינועם שר צבא ישראלי בתקופת השופטים. הביס את סיסרא ושיחרר את ישראל משעבוד בין מלך חצור, פעל כיד ימינה של דבורה הנביאה וניצח את הכנענים בעמק יזרעאל.

112 7/ד

ברקת נווה ים

אבן יקרה, משובצת בחושן הכהן הגדול

אבן יקרה המצטיינת בצבעיה הנאים. אחת מן האבנים ששובצו בחושן הכהן הגדול.

123 12/י

ברש אשר רמב"ם

משורר עברי וזוכה פרס ביאליק (1889-1952)

אשר ברש (1889-1952) מורה, מספר ומשורר עברי. יליד גליציה, משנת 1914 בארץ ישראל. מראשי אגודת הסופרים והמורים, מייסד קלוב פאן. כתב שורה של סיפורים מחיי היהודים בארץ ובגולה וכן מסות ושירים. יצירותיו מצטיינות בתאורים ריאליסטיים נאמנים ובסגנון מרוכז. זכה בפרס ביאליק בתרצ"ט, מספריו: "תורת הספרות העברית והכללית", "כל כתבי", "סיפורים נבחרים".

104 11/ה

ברשביסקי מב"ת צפון

מראשוני המתיישבים (1873-1959)

שמחה ברשביסקי (1873-1959), הגיע למושבה ראשון-לציון בשנת 1891, עבד ביקב והפך לאחד המומחים בענף הגפן.

117 5/י

בשביס-זינגר יצחק קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1978

יצחק בשביס-זינגר (1904-1991), סופר יהודי אמריקאי, קיבל פרס נובל לספרות בשנת 1978 על האמנות בכתבתו המשולבת עם מסורת יהודית שורשית.

ג'וזף ארו קנט' - ראה ארו קנט' ג'וזף

גולדברג הנדבן רבימים

ממתיישיבי העשור הראשון (1860-1935)

122 13/1

יצחק לייב גולדברג (1860-1935) "הנדבן", נמנה עם מתיישיבי העשור הראשון בראשון-לציון ותרם רבות להתפתחות המושבה. ב-1902 היה ממייסדי אגודת "כרמל מזרחי".

גולדה מאיר קריית ראשון

ראש הממשלה הרביעית במדינת ישראל (1898-1978)

119 8/1,ה

גולדה מאיר (1898-1978) עלתה ארצה ב-1921. חייה שזורים בתולדות המדינה בהם מילאה תפקידים מרכזיים. שימשה כמזכירת הוועד הפועל של ההסתדרות, צירה ראשונה של מדינת ישראל בברית המועצות, חברת הכנסת הראשונה, שרת העבודה, שרת החוץ וראש ממשלת ישראל הרביעית.

גולדמן נחום כצנלסון

מנהיג ציוני ונשיא הקונגרס היהודי העולמי (1895-1982)

102 9/1

נחום גולדמן (1895-1892), מנהיג ציוני. היה חבר הוועד הפועל הציוני משנת 1919 וכיהן כיו"ר בפועל החל משנת 1933. בשנים 1935-1939 היה נציג הסוכנות היהודית בחבר הלאומים בז'נבה. כיהן כנשיא הקונגרס היהודי העולמי בשנים 1968-1956 ומילא תפקיד חשוב בחתימת הסכם השילומים עם גרמניה המערבית.

גולומב (אליהו) כצנלסון

מראשי ארגון ה"הגנה" והפלמ"ח (1893-1945)

102 9/1

אליהו גולומב (1893-1945) מבונייה של "ההגנה" העברית וממעצבי דמותה במחתרת. עלה ארצה ב-1909 ונמנה עם מסיימי המחזור הראשון של גימנסיה הרצליה בת"א. ממייסדי "ההסתדרות הכללית" ומיוזמי תנועת המתנדבים לגדודים העבריים. היה בין מקימי פלוגת השדה והפלמ"ח.

גולינקין (מרדכי) רמת אליהו

מוסיקאי, מייסד האופרה הישראלית (1875-1963)

125 9/ג

מרדכי גולינקין (1875-1963), יליד אוקראינה, עלה ארצה בשנת 1923. מוסיקאי דגול, ייסד את האופרה בארץ ישראל והיה מנצח שנים רבות. תושב ראשון-לציון ואזרח כבוד של העיר.

גוסטב הרץ - ראה הרץ גוסטב

גור (גרזובסקי) רמז

פעיל ציבור, מורה ובלשן (1862-1950)

124 9/ח

יהודה גור גרזובסקי (1862-1950) לכסיקוגרף, מורה, בלשן

ועסקן ציבור. עלה ארצה ב-1887 והתיישב בראשון-לציון. סייע יחד עם דוד יודילוביץ' להקמת הסתדרות המורים. חיבר ספרי לימוד ותרגם סיפורים לועזיים. חיבר מילונים שונים וב-1937 התמסר למפעל חייו "מילון השפה העברית".

ג'ורג דה-הבשי - ראה דה-הבשי ג'ורג'

גורדון כצנלסון

הוגה דעות ומנהיג (1856-1922)

102 9/א,י

אהרון דוד גורדון (1856-1922), הוגה דעות ומורה דרכה של תנועת העבודה בישראל. מנהיג ומטיף בשער. איש עבודה ומופת שפעל למען הגשמת חזון תחיית עם ישראל בארצו כעם עובד. עלה ארצה ב-1904 פעל ועבד בפ"ת, בראשון-לציון, במושבות הגליל והשתקע בדגניה. התנועה החלוצית "גורדוניה" נקראת על שמו.

גורדימר נאדין קריית חתני פרס נובל

כלת פרס נובל לספרות 1991

117 5/1

נאדין גורדימר ילידת 1923. קיבלה פרס נובל לספרות בשנת 1991 על דרך כתיבתה הנפלאה ותרומתה הנכבדת לאנושות.

גוש חלב רבימים

עיר יהודית קדומה בימי בית-שני

122 13/א

עיר יהודית קדומה בגליל בתקופת הבית השני. בעת מלחמת היהודים ברומאים בוצרה העיר ע"י יוסף בן מתתיהו ויוחנן מגוש חלב. המסורת מספרת ששמעיה ואבטליון הובאו בה לקבורה במאה הראשונה לפני הספירה.

גוש עציון רמ"ם

גוש של ארבעה יישובים עבריים דרומית לירושלים

123 12,13/1

גוש של ארבעה יישובים עבריים בלב אזור ערבי דרומית לירושלים, שנפלו במלחמת השחרור בידי ירדן אחרי מוצר ממושך וקרבות קשים. עם יישובי הגוש נמנים משואות-יצחק, עין-צורים, כפר עציון ורבידים. היישובים חודשו אחרי מלחמת ששת הימים.

גיבשטיין (יהושע) מישור הנוף,

קריית שמחה

120 11,12,13/ח

רב פעיל בחינוך הדתי (1886-1960)

הרב יהושע גיבשטיין (1886-1960), התגורר בראשון-לציון משנת 1931, פעל בשטח החינוך הדתי, יזם את הקמת בתי-הספר "בית יעקב" ו"תלמוד תורה", ארגן משמרת שבת וחבר ספרי פרשנות.

גינדי מנחם רבימים

רודף שלום, איש צדקה וחסד (1916-1999)

122 13/א,י

מנחם גינדי נולד בשנת 1916, עלה ארצה עם הוריו בשנת 1936

המצאת תא הבועות.

119 7.8/1

גלילי ישראל קריית ראשון, קריית כרמים

מציביא ושר בממשלת ישראל (1916-1986)

ישראל גלילי (1916-1986) ראש מפקדת ה"הגנה", ממניחי היסודות להקמתו של צבא הגנה לישראל, מנהיג ציוני ושר בממשלת ישראל.

117 6/1

גלשאו שלדון קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1979

שלדון גלשאו יליד 1932, קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1979 על אינרציה אלקטרומגנטית בין חלקיקי יסוד.

102 9.1/1

גן יבנה כצנלסון

מושבה שעל הגנתה נפלו 11 בני העיר

המושבה גן-יבנה נוסדה בשנת 1931 בשפלת יהודה ע"י חברת אחוזה-אלף מארה"ב. בתקופת מלחמת השחרור נפלו על הגנתה 11 מבני ראשון-לציון.

116 7/1

גנוסר קריית גנים

קיבוץ על חוף הכנרת

קיבוץ המשתייך לתק"ם, עלה על אדמתו לחוף הכנרת בשנת 1937 לאחר תקופת הכשרה וגיבוש במוסד בן שמון, בקבוצת דגניה ב' ובקבוצת כנרת במסגרת יישובי "חומה ומגדל". הקיבוץ שימש בסיס פעולה חשוב ביותר של הפלמ"ח וההגנה. היה מקום מגוריו של יגאל אלון.

117 5/1

ג'קוב פרנסואה קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1965

ג'קוב פרנסואה יליד 1920, קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1965 בנושא פיקוח על סינטזה של וירוסים ואנזימים.

100 10/1

גרוזנברג (אוסקר) אברמוביץ'

עורך-דין יהודי במשפט עלילת הדם בקייב (1866-1946)

אוסקר גרוזנברג (1866-1946) עורך-דין יהודי ברוסיה, התפרסם בהגנתו האמיצה במשפט עלילת הדם בקייב ובמשפט בייליס. עמד בראש "הוועד היהודי להגנה עצמית" בתקופת מלחמת האזרחים ברוסיה.

101 9/1

גרוסמן חייקה בנות חיל

חברה בכנסת השביעית עד האחת עשרה (1919-1996)

חיה (חייקה) גרוסמן (1919-1996), מראשי המרד בגטו ביאליסטוק, פרטיזנית ולוחמת. כיהנה כחברה בכנסת השביעית עד האחת עשרה, הייתה סגנית יו"ר הכנסת, לוחמת למען צדק חברתי ואחוות עמים.

והתיישב בראשון-לציון. אביו עזרא נרצח במאורעות תרצ"ח ע"י ערבי. עסק במסחר בשיתוף בני המשפחה. היה מעמודי התווך של בית הכנסת "מקור חיים", בית כנסת מרכזי לעדת הספרדים ו"אברהם אבינו" - בית כנסת ספרדי שגבל בבית מגוריו. עסק במשך כל השנים בצרכי ציבור בשקט ובצנעה; היה חבר המועצה הדתית וחבר הנהלת חברה קדישא. הקדיש את חייו לצדקה ועסק במתן כדרך חיים וכמפעל חיים. חילק ספרי דת ומוסר לכל דורש. השכין שלום בין אנשים, הרבה להטיף לויתורים, לפשרות ולהבנה בין הבריות.

103 6/1

גינצבורג מב"ת מערב

חבר ועד המושבה (1825-1904)

נח גינצבורג (1825-1904) עלה בעלייה השנייה, היה חבר ועד המושבה ובוועד בית-הספר, בעל באר וכרמים.

100 10/1

גיסין (אריה לייב) אברמוביץ'

ראש הוועד החקלאי (1871-1921)

אריה לייב גיסין (1871-1921) עלה ארצה בשנת 1883 עם אביו דוד (בונה ויוזם קו הדיליז'נס הראשון) והתיישב בראשון-לציון. בשנת 1887 כיהן כראש הוועד החקלאי והיה חבר בוועד ההנהגה של אגודת הכורמים. שימש מתווך בין פקידי הברון והכורמים. חבר ועד המושבה וראש הוועד החקלאי. קבור הר הזיתים.

117 5.6/1

גל-מן מורי קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1969

מורי גל-מן יליד 1929, קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1969 על גילויי חלקיקי יסוד.

103 4/1

גלוסקא (זכריה) מב"ת מערב

מנהיג העדה התימנית בארץ (1895-1960)

זכריה גלוסקא (1895-1960) מנהיג העדה התימנית בארץ ישראל, עלה לארץ מתימן בשנת 1909, היה ממקימי "התאחדות התימנים" ונבחר לכנסת הראשונה.

121 11/1

גלוסקין (זאב) ראשונים

עסקן ציוני ממייסדי חב' "כרמל" (1859-1940)

זאב גלוסקין (1859-1940) יליד רוסיה. עסקן ציוני, ממייסדי אגודת הכורמים השיתופית חברת "כרמל", מנהלם של "יקבי ראשון-לציון" ו"זיכרון יעקב", חבר אגודת "חובבי-ציון" בוורשה וממייסדי חברת "מנוחה ונחלה" שבנתה את רחובות.

117 6/1

גלזר דונלד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1960

דונלד גלזר יליד 1926, קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1960 על

גרינבוים (יצחק) אברמוביץ'

100/10/T

שר הפנים הראשון במדינת ישראל (1879-1970)

יצחק גרינבוים (1879-1970) עסקן ציוני, מדינאי לוחם, מנהיג בעל שיעור קומה, עורך, עיתונאי מוכשר וסופר, עלה ארצה בשנת 1933, שימש כחבר הנהלת הסוכנות היהודית וכיהן כשר הפנים הראשון במדינת ישראל.

גרינשפן הרשל נווה הדרים

110/12/ח

התנקש בציר גרמניה הנאצית בפריס (1921-1943 בקירוב)

הרשל גרינשפן (1921-1943) התנקש בחייו של הציר בשגרירות גרמניה הנאצית בפריס כמחאה על הגירוש ההמוני של יהודים לפולין. ההתנקשות נוצלה כעילה ל"ליל הבדולח". יש הרואים בו גיבור של אותה תקופה.

גרמי רחל רמת אליהו

125/8/T

הגנתת הראשונה בעזרה ובצרון (1912-2001)

רחל גרמי הגיעה עם משפחתה ב-1936 מתימן לשכ' "עזרה ובצרון" לימים רמת אליהו, הייתה פעילה בחיי הקהילה, פעלה להקמת מעון לילדי השכונה, כיהנה בוועד השכונה, סייעה להקמת בית-הספר השכונתי הראשון, סייעה למשפחות עולים.

גרניט נווה ים

112/8/T

שחם, סלע פלוטוני קדום

סלע פלוטוני שהתגבש ממצב מותך מתחת לפני השטח מעידן הפרי-קמבריון. הוא גבישי ומורכב מקוורץ, נציף ופלדשפט ובעל צבעים שונים. מצוי בהרי אילת.

גרץ צבי כנלסון

102/9/I

אבי ההיסטוריוגרפיה היהודית החדשה (1817-1891)

צבי (היינריך) גרץ (1817-1891) היסטוריון וחוקר המקרא, מנציגיה המובהקים של "חכמת ישראל" במאה ה-19, אבי ההיסטוריוגרפיה היהודית החדשה. ספרי ההיסטוריה שכתב תורגמו לשפות רבות ושימשו כספרי לימוד. ב-1869 נתמנה לפרופסור כבוד באוניברסיטת ברסלא ומאז ואילך ריכז את עיקרי עיוניו בחקר המקרא.

גרשברג אברהם השומר

101/12/T

נגד בכיר בגדוד העברי וחבר ב"הגנה" (1886-1960)

אברהם גרשברג (1886-1960) נולד באוקראינה, ב-1918 הגיע ארצה. שרת כסרג'נט מייג'ור בגדוד העברי. בשנות ה-20 הגיע לראשון-לציון. היה חבר ב"בני-ברית", ב"הגנה" ושימש כיו"ר ועד ההורים בבי"ס חביב ובגימנסיה הריאלית.

גרשון מן (מינקוב) אברמוביץ'

100/10/H

ראש העירייה השלישי (1907-1994)

גרשון מן, מינקוב (1907-1994) נולד במינסק שברוסיה. עלה לארץ בשנת 1925. שימש כמפקד ה"הגנה" באזור השרון, מזכיר מועצת הפועלים, חבר המועצה המקומית וכיהן כראש עיריית ראשון-לציון בשנים 1955-1956. לאחר פרישתו טיפח את ארכיון המוזיאון המקומי.

גרשוני אריה רבינים

122/13/I

ראש השומרים בשלהי שנות ה-50 (1906-1968)

אריה גרשוני (1906-1968) יליד רוסיה. עלה ארצה בשנת 1933 במסגרת תנועת "החלוץ", שימש שומר עברי ומשנת 1959 היה ראש השומרים בראשון-לציון. במסגרת תפקידו כראש השומרים ייצג את המושבה והעיר בפני גורמי חוץ ובין השאר בפני משטרת ישראל. שימש מקור מידע לאנשי השב"כ והמשטרה לצורך איתור פעילות עוינת בקרב הפועלים הערביים שעבדו וגרו בפרדסי ראשון-לציון.

גשור נווה דקלים

109/4,5/T

קיבוץ בדרום הגולן

קיבוץ של הקיבוץ הארצי - השומר הצעיר בדרום רמת-הגולן. הוקם בשנת 1976.

גשר קריית גנים

116/8/T,I

קיבוץ בעמק הירדן

קיבוץ הנוער העובד, ראשיתו בשנת 1939 ליד גשרי הירדן והירמוך בסמוך למפעל החשמל בנהריים. הקיבוץ נהרס במלחמת השחרור והוקם מחדש ב-1950. ענף היצוא המרכזי שלו - מפעלי גבס "גשר".

ד'ארבלה שיכוני המזרח

126/12/ח

דר' יצחק - הרופא השני במושבה (1847-1911)

דר' יצחק ד'ארבלה (1847-1911) נולד ברוסיה בעיר פולטובה להורים אדוקים מחסידי חב"ד. נשלח ע"י הברון רוטשילד לראשון-לציון לשמש כרופא השני במושבה (1888).

דב הזז - ראה הזז דב

דבור שער הים

127/1/ב

כלי שיט לביצוע בטחון שוטף

ספינת סיור המשמשת לביצוע בטחון שוטף. הדגם המקורי נרכש בארה"ב בשנת 1970. במלחמת יום הכיפורים סיכלו הדבורים את תקיפות המצרעים בזירת ים סוף, תקפו את מעגני האויב והשמידו סירות קומנדו מצריות שעמדו לפשוט על מטרות ישראליות. בסוף שנות השבעים החלו לייצר דבורים

102 9/1

דובנוב (שמעון) כצלנסון

היסטוריון יהודי ופובליציסט (1860-1941)

שמעון דובנוב (1860-1941) היסטוריון יהודי, פובליציסט, עסקן ציוני פעיל, מאבות שיטת האוטונומיזם היהודי. דובנוב האמין שעיון, עיסוק וחשיפה בתולדות עמנו נותן בידו מפתחות להבנת העבר, לשיפור ההווה ופתרון לעתיד עם ישראל. במלחמת העולם השנייה נרצח דובנוב הישיש ע"י הנאצים.

דבורה ברון - ראה ברון דבורה

ח,12/10 126

דבורה הנביאה שיכוני המזרח

נביאה ושופטת בתקופת המקרא

דבורה אשת לפידות הייתה נביאה ושופטת. מקום מושבה היה בנחלת שבט אפרים בין הרמה לבית-אל בהר אפרים. מתוארת כאישה חכמה וישרה שהייתה אהודה על רוב שבטי ישראל. הושיעה את בני ישראל מידי יבין מלך כנען בסיועו של ברק בן אבינועם אשר הכה בחרב והביס את כל מחנה סיסרא שר צבא יבין.

דוד אלעזר (דדו) - ראה אלעזר דוד (דדו)

דוד בולטימור - ראה בולטימור דוד

דוד בן גוריון - ראה שד' בן גוריון

ה,8,9/125

דוד המלך רמת אליהו

מלך יהודה וישראל (1010-970 לפנה"ס)

מלך יהודה וישראל בשנים 1010-970 לפנה"ס. אחת הדמויות הנערצות במסורת היהודית סמל ללוחם, הגואל את עמו מיד צר ואויב. כונה "נעים זמירות ישראל" ומרבית המזמורים בתהלים מיוחסים לו.

ה,12/126

דבורנית שיכוני המזרח

צמח בר מוגן

צמח ממשפחת הסחלביים. הפרחים בעלי מראה דומה לנקבת הדבור מכאן שמו. פורח ממרץ עד מאי. בארץ 8 מינים מוגנים.

ה,12/115

דוידזון קדמת ראשון

פעיל ציבור (1867-1912)

מנחם מנדל דוידזון (1867-1912) השתקע בראשון-לציון ב-1889. איכר, מאנשי העלייה הראשונה, "סוכן רוכב" של בית-החרושת הראשון לסבון "חדיד" ופעיל ציבור.

11,12/123

דוד המזכיר רמב"ם

מזכיר הועד החקלאי ומוכתר המושבה (1893-1965)

דוד הורביץ יליד לטביה ב-1921 עלה ארצה וב-1923 הגיע לראשון. חקלאי בעל פרדס וכרם. ב-1925 התמנה למזכיר הועד החקלאי וכהן בתפקיד 42 שנים. מוכתר המושבה בימי המנדט. הראשון שאסף חומר ארכיוני על המושבה.

13/126

דולב שיכוני המזרח (וצמרות)

עץ נשיר ממשפ' הדולביים

סוג יחיד של עצים נשירים ממשפחת הדולביים. עץ חד ביתי, פריו דמוי אגוזית והוא כלוא בתוך כדור קוצני. הדולב נחלק ל-11 מינים על פי צורת העלים, התפרחות ומידת השעירות. ישנם בוטניקאים, המבחינים בשני מינים בלבד: הדולב המזרחי, הנפוץ בעיקר באזור הים התיכון ובאזור שממזרח לו - עד הרי ההימלאיה והדולב המערבי, הנפוץ בעיקר באמריקה הצפונית. בארץ ישראל גדל הדולב המזרחי בר בעיקר בגדות הנחלים. העץ מתנשא עד לגובה של 15 מ' וידועים עצים שגילם נאמד במאות שנים.

7,8/112

דג הזהב נווה ים

דג נוי נפוץ

דג נוי בעל צבע זהב מבריק, שטופח על ידי הסינים ונפוץ בכל העולם. מגדלים אותו בבריכות ובאקווריומים.

11/123

דגניה רמב"ם

"אם הקבוצות" על גדות הירדן

קבוצת "דגניה" הראשונה לתנועה הקיבוצית, מכונה "אם הקבוצות". נוסדה בשנת 1909 על גדות הירדן מדרום לכנרת. חרף קשיי קליטה קשים שימשה מקור השראה לכל התנועה החלוצית בארץ-ישראל.

דונלד גלזר - ראה גלזר דונלד

122 12/1

דורי רביים

הרמטכ"ל ה-1 של צה"ל (1899-1973)

יעקב דוסטרובסקי, דורי (1899-1973) יליד אודסה, עלה לארץ בשנת 1906, מפקד "ההגנה", הרמטכ"ל הראשון של צה"ל. בין השנים 1965-1952 כיהן כנשיא הטכניון בחיפה.

6/117

דה-הבשי ג'ורג' קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה 1943

ג'ורג' דה-הבשי (1885-1966) קיבל פרס נובל לכימיה בשנת 1943 על שימוש באיזוטופים בתגובות כימיות.

די-זהב נווה דקלים

יישוב בסיני על חוף מפרץ אילת

109 5/7

יישוב בסיני על חוף מפרץ אילת, בין העיר אילת ואופירה. נוסד בספטמבר 1971 על ידי צעירים, רובם יוצאי העירייה קריית מלאכי. השם די-זהב מובא פעם אחת במקרא, בפתיחת ספר דברים. היישוב נשאר בשם הערבי "דהב" ופירושו זהב. בליל ה-9 ביוני 1955 נחתה במקום 6 חיילים ומפקדם מחטיבת גולני במבצע המכונה "ירקון". כעבור שנה, במבצע קדש, פעלה באזור חטיבה 9 של צה"ל לקראת כיבוש שארם א-שייח'. כיום מתגוררים שם בדואים בני שבט מוזיינה.

דין משה - ראה שד' משה דיין

דליה קריית גנים

קיבוץ ברמת-מנשה

116 8/1

קיבוץ המשותף לתנועת "השומר הצעיר", עלה על הקרקע ברמת-מנשה ב-1939, בגל האחרון של יישובי "חומה ומגדל". זכורים לטוב כינוסי המחול הארציים שהתקיימו בקיבוץ ברוב עם.

דן קריית גנים

קיבוץ בגליל העליון

116 8/2

קיבוץ בגליל העליון, לרגלי הרי גולן, נקרא על שמו ההיסטורי של המקום. ראשיתו ב-1933 בכפר-סבא עת נתמזגו בה 2 גרעיני התיישבות שנקראו קיבוץ "גבעת השומר". משנת 1940 השתקע הקיבוץ בנחלתו במסגרת יישובי "חומה ומגדל".

דניאל הנביא שיכוני המזרח

התשיעי בספרי ה"כתובים"

126 12,13/0

דמות תנ"כית, מבני האצולה בירושלים, הוגלה ע"י המלך נבוכדנאצר לבבל בשנת 605 לפנה"ס ביחד עם נכבדי העיר. דניאל וחבריו חנניה, מישאל ועזריה שרתו בנאמנות את המלך. ספר דניאל, שנכתב ברובו בארמית, הוא התשיעי בספרי ה"כתובים".

דניאל נתנס - ראה נתנס דניאל

דקלה נווה דקלים

מושב בסיני פונה במסגרת הסכם השלום

109 5/ה

מושב דקלה הוקם כמושב שיתופי במסגרת "משקי חירות-בית"ר". בשלב ביניים היה היישוב היאחזות נח"ל, שהוקמה על אדמה ממשלתית והייתה נקודת היישוב הראשונה בחבל אבשלום. היישוב, שהתאזרח ב-1971, התבסס על גידולי חורף, מטעים ושירותי חוף. במסגרת הסכם השלום עם מצרים פונה היישוב עם כל יישובי חבל ימית.

דר' אליקום (אוסטשינסקי) ראשונים

ראש העירייה הראשון (1909-1983)

121 11/ח

אליקום אוסטשינסקי (1909-1983) יליד פתח תקווה. כיהן כראש המועצה המקומית וכראש העירייה בראשון-לציון בשנים 1946-1951. היה מזכיר התאחדות האיכרים, חבר מפקדת ה"הגנה", מנהל היקב, חבר מרכז "מכבי" וחבר מועצת בנק ישראל.

דר' בורג יוסף רמב"ם

שר בממשלת ישראל (1909-1999)

123 12,13/ח

דר' יוסף בורג (1909-1999) נולד בדרזדן שבגרמניה. עד עלייתו ארצה בשנת 1939, פעל תחת השלטון הנאצי במסגרת "עליית הנוער". מראשי משרד "עליית-הנוער" בז'נבה בשנים 1939-1940. בשנים 1949-1946 ישב בפרס וטיפול בניצולי שואה. היה ממייסדי תנועת המפד"ל בשנת 1956 וכיהן כחבר כנסת בשנים 1951-1986 וכשר בממשלת ישראל: שר הבריאות, שר הדואר, שר הסעד, שר הפנים והמשטרה והשר לענייני דתות. היה ראש וועדת השרים לניהול שיחות האוטונומיה ונשיא תנועת מזרחי העולמי.

דר' ז'יואגו קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת ב' פסטרנק

117 5/1

יצירה ספרותית (רומן) מאת בוריס פסטרנק, הסופר היהודי-רוסי וחתן פרס נובל לספרות בשנת 1958. הרומן הוחרם ברוסיה בעוד שמוחוץ לגבולותיה זכה לתהילה ולהצלחה בינלאומית.

דרובין (יואל) רמז

איש ביל"ו וחבר ועד המושבה (1858-1922)

124 10/ח,ז

יואל דרובין (1858-1922) מאנשי ביל"ו שהצטרפו למייסדי ראשון-לציון. איכר, חבר ועד המושבה ופעיל ציבור, מטובי החקלאים במושבה.

דרור רמב"ם

ע"ש המייסד דרור אהרון פריימן (1846-1924)

123 11/ה

דרור (אהרון מרדכי) פריימן (1846-1924) מייסד, יוזם ופעיל בכל תחומי החיים במושבה ראשון-לציון. יו"ר ועד המושבה, ממייסדי בית-הכנסת הגדול, בית-מדרש תלמוד-תורה וגמילות חסדים, ממקימי תזמורת "האורקסטרה" ומייסדו של בית-משפט השלום המקומי בו כיהן כשופט ראשי.

דרך המכבים מב"ת צפון, נחלת יהודה

ע"ש בני משפ' החשמונאים

113/104 11/ה-ג

"המכבים", כינוי למשפחת החשמונאים, שמרדה בשלטון היוונים בהנהגת יהודה המכבי ואחיו.

דרך חיים הרצוג רביכים

הנשיא השישי של מדינת ישראל (1918-1997)

ה,13,14/1,122

האגוז שיכוני המזרח

עץ פרי, בן הארץ

ז,ח,13/126

סוג עצי-פרי (כ-17 מינים) ממשפחת האגוזיים. אחד המינים, אגוז המלך, נזכר כבר בתנ"ך - "אל גינת אגוז ירדתי" (שיר השירים). עומד בשלכת בחורף, מלבלב ופורח באביב. מין קרוב - אגוז פקן, הובא ארצה מאמריקה. מין נוסף, אלסר ("אגוזי לוז") אינו צומח בארץ.

חיים הרצוג נולד באירלנד בשנת 1918. עלה לארץ בשנת 1935 והתגייס ל"הגנה" בשנת 1936. שימש בתפקידי מפתח בצה"ל, ביניהם: ראש המודיעין הצבאי, נספח צה"ל בארה"ב, מפקד חטיבת ירושלים לרבות מפקד העיר ירושלים במלחמת סיני, ראש מטה פיקוד דרום, ראש אמ"ן, המושל הצבאי הראשון של הגדה המערבית וירושלים. שימש כשגריר ישראל באו"ם בשנים 1975-1978. כיהן כחבר כנסת בשנים 1981-1983. כיהן שתי כהונות כנשיא המדינה בשנים 1983-1993. מקים ונשיא ראשון של ווראיטי בישראל. נשיא אורט ישראל ואורט העולמי.

דרך ישראל ישעיהו רמת אליהו

יו"ר הכנסת וח"כ מהכנסת ה-1 עד ה-8 (1911-1979)

ד,ה,9/8,125

ג,11/113

האגס נחלת-יהודה

עץ פרי, ממשפחת הוורדיים

עץ פרי, בן משפחת הוורדיים. עומד בשלכת בחורף, פורח באביב, פריחתו לבנה, שופעת. הוא פותח מעץ בר, אגס סורי, הצומח ביערות הארץ, בעיקר בגליל, בכרמל ובהרי יהודה ושומרון. פרי האגס התרבותי עסיסי, הפרי של אגס הבר מוצק יותר וגם ראוי למאכל.

ישראל ישעיהו (1911-1979) נולד בתימן, עלה ארצה בשנת 1929 והתגורר בביתו של אברהם טביב. עסק בעבודה חקלאית כפועל בפרדסי ראשון-לציון וכשומר בכרמים. היה פעיל בהסתדרות ובמפא"י בעיקר בנושאים הקשורים ליהדות תימן. נמנה עם מארגני מבצע "מרבד הקסמים", היה חבר כנסת החל מהכנסת הראשונה ועד השמינית, כיהן כשר הדואר ומזכיר מפלגת העבודה. כמו כן שימש כיו"ר הכנסת.

ב,3/111

האגרת נווה חוף

אגרתה של אסתר המלכה

ככתוב במגילת אסתר, אגרת ששלחה אסתר המלכה לאחר תליית המן הרשע ובה היא קוראת לכל היהודים לחגוג את הפורים.

דרך צה"ל מהתחנה המטאורולוגית לכיוון אשדוד

צבא הגנה לישראל

ג,10/6-102

ז,ח,14/126

האוכמנית שיכוני המזרח (וצמרות)

שיח נמוך ממשפחת האברשיים

סוג שיחים נמוכים (כ-200 מינים). הפרי הוא ענבה אדומה אכילה. שיחי האוכמניות נפוצים באזורי ביצות חומציות. מהפירות מכינים משקאות, ריבות ויין.

על שם צבא הגנה לישראל על כל חילותיו. הוקם רשמית ב-1 ביוני 1948.

ד,11/113

דשבסקי ישראל נחלת-יהודה

פעיל ציבור (1911-1995)

ישראל דשבסקי (1911-1995), נולד בליטא, עלה לארץ בשנת 1935 נימנה על מייסדי ומפקדי בית"ר. בשנת 1943 כיהן כמזכיר הסתדרות העובדים הלאומית. בלט בפעילותו הציבורית הענפה במועצה המקומית נחלת-יהודה כחבר ועד המושב, כחבר מועצת נחלת-יהודה, כסגן ומ"מ ראש המועצה.

ז,11,12/101

ה'או"ן (איתן נחמה בלקינד) השומר

איתן (1898-1979) ונחמה (1900-1985) בלקינד

איתן (1898-1979) ונחמה (1900-1985) בלקינד. איתן תרם רבות לחיים הציבוריים בעיר. היה חבר במחתרות ניל"י ואצ"ל ומראשוני תנועת החירות. כיהן כסגן ראש העירייה והיה מנהל "בית יד-לבנים". בנה את קולנוע נעמן ב-1927 וניהל אותו למעלה מ-30 שנה. אשתו נחמה היתה מורה לפסנתר אשר חינכה דורות של נגני פסנתר וניגנה בגן-הילדים העירוני.

ד,7/112

ה' באייר נווה ים

יום ההכרזה על הקמת המדינה

היום בו הוכרז על קום מדינת ישראל העצמאית - ה' באייר תש"ח (14 מאי 1948).

ו,6/117

האוניברסיטה קריית חתני פרס נובל

ע"ש קמפוס ראשון לציון, מייסודה של המכללה למנהל

רחוב הגובל במכללה ויהווה את כתובתה בעתיד.

ז,12/101

האבות השומר

אבות האומה: אברהם, יצחק ויעקב

על שמם של שלושת אבות האומה: אברהם, יצחק ויעקב.

ז,7/107

האורגן נאות אשלים

כלי נגינה, עוגב

כלי נגינה - עוגב, נקרא בלועזית אורגן.

האורן שיכוני המזרח

עץ מחטני

126 13/ח

עץ מחטני. אורן ירושלים צומח בר ביער הכרמל וביהודה והוא העץ העיקרי הניטע על ידי הקרן-הקיימת על פני מאות אלפי דונמים בכל רחבי הארץ. פורח באביב ומפזר שפע של אבקה צהובה. פרי - אצטרובלים.

האחים זייגר אברמוביץ'

אריה וישראל מראשוני המתיישבים

100 10/ה

האחים אריה וישראל זייגר עלו לארץ עם אביהם שלמה בשנת 1884 והתיישבו בראשון-לציון. היו פעילים בחיים הציבוריים של המושבה. אריה כיהן כמוכתר המושבה וישראל כיהן כמוכתר, כיו"ר ועד השומרים וכיו"ר הוועד החקלאי הראשון.

האורנים אברמוביץ', נחלת יהודה

האורן על כל סוגיו

113 10/ה

מלבד המין העיקרי, אורן ירושלים, צומחים בארץ מיני אורן שאינם עצי בר, ביניהם אורן הצנובר (אורן הגלעין), אורן קנרי ואחרים. הגרעינים מן האצטרובלים הגדולים של אורן הצנובר ("פיניוס") משמשים למאכל וכתבלינים.

האחים יעקובי כצנלסון

צבי ושלמה מוותיקי העיר

102 10/י

האחים צבי ושלמה יעקובי עלו לראשון-לציון בשנים 1908-1910. עסקו כל חייהם בעבודות כפיים מגוונות במושבה. היו ממקימי בית-הכנסת "שבת-אחים". תרמו לביטחון הארץ בתקופת התורכים ובתקופת המנדט.

האחד עשר רכיבים

11 בני המושבה, שנפלו ערב מלחמת השחרור

122 13/ז,י

לזכרם של י"א בני ראשון-לציון, חברי "ההגנה", אשר נפלו במבואות אשדוד ונמנו עם ראשוני הנופלים ערב מלחמת השחרור.

האחים סולימן רמב"ם

ממייסדי שכונת האורפלים

123 12/ז

האחים סולימן, אברהם, יצחק, עובדיה, דוד וישראל, יוצאי מחוז אורפה, היא אור כשדים, בקרבת גבול סוריה. בשלהי המאה ה-19 הגיעו לירושלים והיו יורדים מדי שנה בתקופת הבציר לעבוד ביקב שבראשון-לציון. בשנת 1902 התיישבו בראשון-לציון. נמנו עם מייסדי שכונת האורפלים ופעילים ב"הגנה".

האחים אבינו רמב"ם

גד, נפתלי ועשאל, מוותיקי ראשון-לציון

123 11,12/ז

האחים גד, נפתלי ועשאל אבינו עלו ארצה בשנת 1903 והתיישבו בשנת 1905 בראשון-לציון. האח גד היה חבר מועצה בשנת 1932, חבר וועדת ההערכה, חבר בוועדה לעזרה סוציאלית ובוועדת החולות.

האחים סמילצ'נסקי רמז

ניסן, משה ויעקב זאב, מראשוני המתיישבים

124 9,10/ז

האחים ניסן, משה ויעקב זאב סמילצ'נסקי היו מהמתיישבים הראשונים בראשון-לציון. ניסן השתקע בראשון-לציון ב-1892, התמסר לעבודת האדמה, היה ממייסדי "כרמל מזרחי" (1902). משה היה סוחר בעל שם.

האחים אוסטשינסקי ראשונים

שמואל, אליהו וגרשון מראשוני המתיישבים

121 10,11/ח

האחים שמואל, אליהו וגרשון אוסטשינסקי, איכרים מראשוני המתיישבים בראשון-לציון. שמואל היה פעיל ציבור ממייסדי אגודת הפועלים הראשונה, התאחדות האיכרים ואגודת הכורמים הקואופרטיבית. אליהו היה הספרן הראשון של הספרייה ב-1896-1895 וכיהן כיו"ר המועצה המקומית.

האילתית נווה ים

דג מאכל, סלמון

112 7/ג

אחד מדגי המאכל שנזכרו במשנה. בשם הלועזי - סלמון.

האחים גלור נחלת יהודה

ע"ש האחים זיסע וזליג ממייסדי נחלת יהודה

113 11/ג

זיסע שימש כשומר ולקח חלק בחפירת באר במושבה. האחים עסקו בחריש אצל אנשי ראשון-לציון.

האירים קריית ראשון

צמח נושא פרחים רבי צבעים

119 7,8/י

צמח בעל פרחים יפים, מרובי צבעים. בארץ צומחים בר 18 מינים שונים של איריס, רובם ייחודיים לארץ-ישראל. באזור ראשון-לציון צומח אחד מהם - איריס הארגמן, הפורח בפברואר. מינים רבים צומחים בגני נוי. כולם בעלי בצל, פקעת או קני-שורש. כולם צמחי בר מוגנים.

האחים וינברג ראשונים

קודחי בארות מים ומקימי ביח"ר לקרה

121 11/ח

עלו לארץ ב-1925 והתיישבו בראשון-לציון. הקימו חברה חקלאית "אביבה" אשר קדחה 4 בארות מים ובנתה 3 בריכות לאגירת מים. חברתם הקימה בית-חרושת לקרח.

האלה שיכוני המזרח

עץ יער ארץ-ישראלי

126 13/ח

עץ יער של ארץ-ישראל. קיימים שני מיני עצים - שניהם עצי שלכת: אלה ארץ-ישראלית, שהיא מרכיב חשוב בחורש של צפון

126 13/ח,ז

האפרסק שימוני המזרח (וצמרות)

עץ פרי ממשפחת הוורדיים

האפרסק הוא עץ פרי ממשפחת הוורדיים, גדל באזורים חמים ממוזגים.

126 14/ח,ז

האקליפטוס שימוני המזרח

עץ יער ממשפחת ההדסים

זהו עץ יער ירוק-עד ממשפחת ההדסים. העץ גבוה ובעל שורשים סופגי מים. הובא ארצה מאוסטרליה, מולדתו, במטרה לייבש ביצות במקומות שונים בארץ כמו בחדרה, החולה ועוד. האקליפטוס חשוב גם כעץ לבניין, לרהיטים, לתעשיית עץ לבדוד וכו'. מרבים לנטוע אותו בשדרות ובצידי דרכים. ידוע גם בתכונתו לעצור נדידת חולות. אקליפטוסים בני עשרות שנים מצויים גם בראשון-לציון - במרכז העיר, בגן-המושבה ובחולות שבמערה.

101 11/ח

הארי"י השומר

ר' יצחק אשכנזי, מגדולי תורת הקבלה (1534-1572)

ר' יצחק אשכנזי (1534-1572) מגדולי תורת הקבלה ויוצר השיטה הנפוצה שבה. מכונה בהערצה "הארי הקדוש". נולד בירושלים לאביו ר' שלמה לוריא אשכנזי, שנפטר בגיל צעיר. התחנך בבית דודו והחל להתפרנס ממסחר. דבק בקבלה, התבודד במשך 7 שנים וחי חיי טהרה ופרישות. בהיותו בן 35 התיישב בין המקובלים בצפת. רק בשנים האחרונות לחייו גילה את שיטתו לתלמידיו. העלה אותה על הכתב בספרו "עץ החיים" אחרי מות רבו.

126 13/ח

הארז שימוני המזרח

עץ מחטני ירוק עד

הארז הוא עץ מחטני, ירוק עד, אינו גדל בר בארץ. מיני ארזים צומחים בהרי האטלס ובהימאליה, אך בארץ ובמקורות הספרותיים התפרסמו במיוחד ארזי הלבנון. הארזים גדולים, מאריכי ימים והעצה שלהם משובחת וקשה. בעבר שימשו לבניין ארמונות ומקדשים ביניהם, בית-המקדש. העלים - צרים קשים, ומחודדים כמו חט. הפרי - אצטרובל.

113 10/ח

האשכולית נחלת יהודה

עץ פרי ירוק עד, ממשפחת הפיגמיים (הדרים)

האשכולית משתייכת למשפחת עצי ההדר, הפיגמיים. זהו עץ פרי ירוק עד ממשפ' הדרים. הובא ארצה מקליפורניה אחרי מלחמת העולם הראשונה. מגדלים אותו בפרדסים והוא מצליח באדמות כבדות. הפריחה באביב, שופעת וריחנית, מקור לדבש. הפרי גדול ופחוס. מגדלים בארץ שני מינים: אשכולית אדומה ואשכולית צהובה חסרת גרעינים.

ומרכז הארץ והאלה האטלנטית בגליל ובנגב. אלת המסטיק - שיח גדול וירוק עד, עליה מנוצים. פירות האלה האמיתית הם "פוסטוק שאמי". האלה מבלבלת באביב באדום ונצבעת אדום לקראת השלכת.

126 13/ח

האלון שימוני המזרח

עץ יער ארץ-ישראלי, סמל לחוסן

עץ יער של ארץ-ישראל, קיימים שלושה מינים ביער ובחורש: אלון מצוי - עץ ירוק עד, מרכיב ראשי של החורש, מבלבל ופורח באביב. אלון התבור - עץ שלכת, מרכיב את יער אלון התבור שהשתרע מרגלי החרמון עד הירקון ואלון התולע - צומח בחורש בהרים הגבוהים. פירות האלון נקראים בלוטים.

112 7/א

האלמוגים נווה ים

בעלי חיים ימיים נייחים

האלמוגים הם בעלי חיים ימיים, מסדרת הנבובים. חיים במושבות בנות אלפי פרטים, בים התיכון ובייחוד במפרץ אילת. לאלמוגים רכים אין שלד, או שיש להם שלד פנימי בלבד. אלה הקרויים "ששאים" הינם בעלי שלד חיצוני, הנותר גם לאחר מות האלמוג. האלמוגים, חלקם צבעוניים מאוד, בונים את השוניות במפרץ אילת.

124 9/ח

האם רמז

לכבודה של האם העבריי

לאות הערכה והוקרה על המסירות והנתינה של האם העבריי כל הזמנים.

126 14/ח,ט

האמוראים שימוני המזרח

חכמי תלמוד לאחר תקופת התנאים

האמוראים היו חכמי התלמוד בתקופה שבין חתימת המשנה לחתימת התלמוד. עיקר פעולתם היתה הרחבת ההלכה וביאורה על יסוד המשנה.

112 7/ד

האנייה נווה ים

כלי שיט גדול להפלגה בים ו/או בנהרות

כלי שיט גדול המיועד להפלגה ולהובלת בני אדם ומשאות מעבר למכשולי מים, בעיקר מעבר לאגמים, ימים ואוקיינוסים.

113 10,11/ח

האפרסמון נחלת יהודה

עץ פרי נשיר, מוצאו בסין

עץ האפרסמון הוא עץ פרי נשיר. מוצאו מדרום-מזרח סין, יובא ארצה בראשית המאה העשרים והפך לעץ מטע (אין קשר בינו לבין האפרסמון הנזכר במקורותינו מימי המשנה והתלמוד). העץ הוא סובטרופי, פורח באפריל ומאי. פירותיו צהובים, כתומים או אדומים, המבשילים בסתיו.

האשל שיכוני המזרח

עץ בר ישראלי

126 13/ז

הברוש שיכוני המזרח

עץ סרק ירוק עד

126 13,14/ח

עץ סרק ירוק עד. לא הוברר עדיין אם הוא עץ בר של הארץ, אך מגדלים אותו בארץ ישראל מזמן קדום. עליו קטנטנים, צמודים לגבעולים, הפירות - אצטרובלים קטנים. קורת העץ חזקה, משמשת לבנייה ולעשיית רהיטים.

ישנם בארץ כעשרה מיני עצי בר. העץ חסר עלים וענפיו נראים כמחטים, אך אין הוא עץ מחט. צבעו לרוב ירוק מלבין. כמה מיני אשל גדלים ליד מים, בחופי נחלים ובריכות ומינים אחרים הם מדבריים מובהקים.

האתרוג שיכוני המזרח

עץ פרי ירוק עד מארבעת המינים

126 14/ח

הברושים נחלת יהודה

עצי יער ושדרות

113 11/ה

בארץ צומחים שני טיפוסים של ברוש: ברוש צרפתי, שענפיו זקופים, מקבילים לגזע וברוש אופקי, שענפיו מאוזנים. מגדלים את הברושים כעצי יער, כעצי שדרות וכמשרי רוח למטעים.

האתרוג הוא עץ פרי ירוק עד, ממשפחת הפיגמיים (הדרים). הוא כנראה סוג ההדר הראשון שהובא ארצה מצפון פרס, עוד בימי בית-שני. פירותיו מוארכים, קליפתם עבה וחשיבותם בכך שהם אחד מארבעת המינים שמברכים עליהם בחג הסוכות. הפרי ריחני. יש שני טיפוסים: האחד מקובל בעדות המערב, השני, האתרוג התימני, גדול מאוד.

הבוצרים קריית כרמים

קוטפי הענבים מהגפנים

118 7/ז

102 9/ז

הבריגדה כנלסון

חיל מתנדבים יהודים בצבא הבריטי

שמה המלא של הבריגדה היה "חטיבה יהודית לוחמת" (חי"ל). הוקמה לאחר מו"מ בין משה שרת (נציג הסוכנות היהודית) לבין שלטונות בריטניה. הבריגדה הייתה מורכבת מיחידות מתנדבים יהודיים מא"י שהתגייסו לצבא הבריטי בימי מלחמת העולם השנייה.

עבודתם של קוטפי הענבים מן הגפנים, לציון אופייה של העיר ראשון-לציון כעיר יין.

הבן הראשון רמז

אברהם מאירוביץ' - הבן הראשון במושבה

124 9/ח,ז

הברקן נווה ים

דג ים ממשפחת הברקנים

112 8/ג

דג ים ממשפחת הברקנים, חי בשוניות האלמוגים במפרץ אילת. קיימים שני מינים: ברקן הנזר וברקן קוצני. צבעם של הברקנים אדום, גופם מכוסה קשקשים חזקים ועל מכסה הזימים שלהם יש קוצים. הם ליליים, חיים בקבוצות קטנות.

אברהם מאירוביץ' - הבן הראשון במושבה ראשון-לציון נולד בראשון-לציון בשנת 1885 למנשה מאירוביץ'. נפטר בטרם עת בשנת 1930.

הבנים נחלת יהודה

לזכר הבנים שנפלו על הגנת העם

113 10/ה

הבשן רמז

חבל ארץ בעבר הירדן המזרחי

124 9/ז

מיקומו של הבשן בעבר הירדן המזרחי: רמה המשתרעת לרוחב 70 ק"מ בין יובלו של הירמוך במערב לבין הרי חורן. מהולל במקרא במקומות המרעה הדשנים וביערות האלוניים.

לזכר הבנים שמסרו נפשם על הגנת העם ושחרור המולדת.

הבעל שם טוב ראשונים

ר' ישראל בן אליעזר, מייסד החסידות (1698-1760)

121 11/ח

הגאון מוילנה רמב"ם

הגר"א, גדול חכמי ההלכה (1720-1797)

123 11/ז

הגאון מוילנה (1720-1797) ידוע בכינויו הגר"א (הגאון רבי אליהו), גדול חכמי ההלכה בדורות האחרונים, פרשן תנ"ך ותלמוד. התנגד לתנועת החסידות.

ר' ישראל של ר' ישראל בן אליעזר (1698-1760) מייסד תנועת החסידות במזרח אירופה, יליד פודוליה שבאוקראינה. תורתו נודעה במסורת בע"פ שנרשמה ע"י תלמידיו.

הברון הירש אברמוביץ'

נדבן יהודי נודע בזמן החדש (1831-1896)

100 10/ז

הגבורה היהודית אברמוביץ'

ביטוי לגבורת הלוחמים היהודים בכל הדורות

100 10/ה

להנצחת אומץ רוחם של הלוחמים היהודים, שלחמו באויביהם, מעטים נגד רבים, בכל הדורות.

הברון משה מוריץ הירש (1831-1896) נדבן יהודי נודע בזמן החדש, מייסד היישוב היהודי בארגנטינה וממייסדי חברת יק"א, ייסד קרן לחינוך יהודי הגולה ולסיוע למהגרים באמריקה.

הגבעול קריית כרמים

איבר הצמח הנושא את העלים

118 7,8/ה

איבר של הצמח, הנושא עליו את העלים, את הפרחים ואת הפירות. כאשר הגבעול הוא גדול ומעוצה, כמו בעצים, הוא נקרא גזע וסעיפיו הם ענפים. כאשר הוא רך, כמו בצמחים עשבוניים, נותר שמו, גבעול. בו עוברים הצינורות שבהם זורמים המים וחומרי המזון של הצמח.

הגלעד רמז

חבל ארץ הררי ברמת עבר הירדן

124 9/א

חבל ארץ הררי במערבה ובמרכזה של רמת עבר הירדן. משתרע לאורך כ-100 ק"מ בין הירמוך בצפון ונחל חשבון בדרום, רחבו הממוצע כ-50 ק"מ. בתקופת כיבוש הארץ ע"י יהושע בן נון ישבו בחבל ארץ זה שבטי ראובן, גד וחצי המנשה.

הגדוד העברי רמב"ם

יח' מתנדבים יהודים במלה"ע ה-1

123 11/א

יחידת מתנדבים יהודים במלחמת העולם הראשונה נלחמה לצד בריטניה למען הקמת בית לאומי לעם ישראל.

הגנת הראשונה בנות חיל

אסתר שפירא, מייסדת גן-ילדים העברי הראשון בראש"צ

101 9/ה

אסתר שפירא הייתה גנת ומייסדת גן-הילדים העברי הראשון (בשנת 1898) במושבה ראשון-לציון.

הגומא קריית ראשון

צמח עשבוני ממשפחת הגמאים

119 8/ה

הגומא הוא צמח עשבוני ממשפחת הגמאים, צומח בדרך כלל ליד מים. בארץ - מינים אחדים. הידוע ביניהם הוא גומא הפפירוס, הצומח בחולה. ממנו יוצר הנייר הראשון וכן יוצרו ממנו סוכות ומחצלות. גומא הפקעים ("סעידה") הוא עשב רע, נפוץ בעיקר בפרדסים באזור החוף.

הגפן רמז

שיח שפריו ענבים, משבעת המינים

124 9/א

שיח גדול, המגודל בתרבות מזה אלפי שנים. הגפן היא אחת משבעת המינים המסמלים את ארץ ישראל. פרי הגפן - ענבים, מהם מייצרים צימוקים, יין, ריבות ועוד. הגפן עומדת בשלכת, מלבבלת ופורחת באביב ("סמדר") ופירותיה מבשילים בקיץ.

הגיתית נאות אשלים

כלי זמר קדמוני

107 6/א

אחד מכלי הזמר הקדמוניים, הנזכר במקרא (ספר תהילים).

הגת קריית כרמים

בור חצוב בסלע לדריכת ענבים ליין

118 7/ה

בור חצוב בסלע, המשמש לדריכת ענבים ליין. בצומת הרחובות רוטשילד ושאד' בן גוריון נחשפה "גת" מן התקופה הביזנטית.

הגלבוע נווה הלל

רכס הרים בין עמק יזרעאל לעמק בית-שאן

111 9/ח

רכס הרים בין עמק יזרעאל לעמק בית-שאן. פסגתו הגבוהה ביותר - 536 מ' מעל פני-הים. נזכר בתנ"ך פעמים רבות: נכלל בנחלות השבטים יששכר ומנשה, במלחמות דבורה וגדעון, עליו נפלו שאול המלך ובניו. כיום מצויים בו שלושה יישובים עבריים: מעלה הגלבוע, מלכישוע ונורית.

הדגל העברי כנולסון

דגל מדינת ישראל, ראשיתו בראשון-לציון

102 10/א

דגל המדינה שצבעו תכלת-לבן. סמלו מתייחס לדוד המלך ונקרא: "מגן-דוד". ראשיתו: טלית עליה צויר מגן-דוד בראשיתה של המושבה ראשון-לציון.

הדגן קריית כרמים

צמח עשבוני המשמש מקור מזון חשוב לאדם

118 7/ה

שם כללי לתבואות השדה ממשפחת הדגניים, המשמשים מקור מזון חשוב ביותר לאדם. מין הדגן החשוב ביותר הוא החיטה ואחרים הם: השעורה, השיפון, שיבולת שועל ותיירס. בארץ ישראל צומחים בר כמה מאבות המוצא של הדגנים. כל הדגנים - צמחים עשבוניים.

הגליל רמז

חבל ארץ בצפון ארץ ישראל

124 9/א

חבל ארץ בצפון ארץ ישראל המתפצל לגליל עליון ותחתון, מפרידה ביניהם בקעת בית הכרם בה עובר הכביש עכו-צפת. בירת הגליל העליון - צפת ובירת הגליל התחתון-נצרת. במקרא מתוארות מלחמות רבות וקשות בגליל, אחת מהמפורסמות בהן היא מלחמת דבורה במלכי הצפון.

הגלים רמת אליהו, נווה ים

תלי מים מתרוממים

125 8/א

חלק של פני מים המתרומם בתנועה סיבובית בהשפעת הרוח.

הדובדבן שיכוני המזרח (וצמרות)

126 13,14/ז

עץ פרי ממשפ' הוורדנים

עץ פרי נשיר ממשפחת הוורדנים. הפרי הוא גלעיני, קטן ועסיסי. צבעו משתנה מאדמדמם ועד סגלגל שחור. טעמו לרוב מתוק, הוא נאכל חי ומשמש גם לתעשיית מיצים, ריבות, שימורים ויינות. מוצאו של עץ הדובדבן המתוק מקווקז. הוא גדל באקלים קר, גובהו מ- 4-18 מטרים.

עץ הדובדבן החמוץ - מוצאו מדרום-מזרח אסיה והוא קטן מאלה שעליהם גדלים הדובדבנים המתוקים. עצי הדובדבן נודעו לתהילה בזכות העצה שלהם, המשמשת להכנת מקטרות ורהיטים. בארץ מגדלים את הדובדבן באזור ההרים הגבוהים, מאחר והוא עולה יפה רק באזורי אקלים קר.

הדייגים נוה ים

112 7,8/ג

שולי דגים מן המים

אנשים השולים דגים מן המים, אם זה באמצעות פרישת רשתות או באמצעות חכה.

הדסה נוה חוף

111 3/ג

שמה העברי של מלכת אסתר

הדסה הוא שמה העברי של המלכה אסתר, אשר חונכה בבית דודה מרדכי עד שעלתה לגדולה ותפסה את מקומה של ושתי המלכה לאחר שהומתה על ידי המלך אחשוורוש, כמפורט במגילת אסתר.

הדקל שיכוני המזרח

126 13/ח,ז

עץ חד פסיגי ממשפ' הדקליים

שם כולל לעצים ממשפחת הדקליים. צורתם האופיינית היא גזע קרח ובראשו סוכך של עלים גדולים מאוד. הדקל העיקרי בארץ הוא דקל התמר, אך מגדלים מינים רבים של דקלים כצמחי נוי תרבותיים, ביניהם דקל הושינגטוניה. בערבה צומח דקל הדום, זהו עץ ממוצא אפריקני.

הדוגית נוה ים

112 8/ג

כלי שייט קטן

כלי שייט קטן להסעת נוסעים ולדייג.

הדודאים שיכוני המזרח

126 12/ח

צמח ממשפחת הסולניים

סוג עשבים ממשפחת הסולניים. נפוץ בכל אזור הים התיכון. מיוחסים להם סגולות מרפא. נהגו להכין מהם שיקויי אהבה.

ההגנה מב"ת מערב

103 5,6/ג

ארגון הגנה אזרחי שהוקם ב-1920

ארגון אזרחי כלל ארצי שהוקם בחוות כנרת ב-1920, חבריו, נחלצו להגן על היישוב היהודי בארץ ישראל, בתקופת המנדט הבריטי ועד מלחמת השחרור. ב-31 במאי 1948 עם הקמת צה"ל פורק הארגון.

הדוכיפת נוה הדרים

110 12/ז

עוף מסדרת הכחלאים

עוף ממשפחת הדוכיפתיים, סדרת הכחלאים. הדוכיפת קטנה במקצת מיונה. סימן ההיכר שלה - ציצית גדולה על ראשה, שהיא זוקפת מפעם לפעם. צבעיה: חום, שחור ולבן. חלק מן הדוכיפתיים יציב בארץ, חלק אחר מקייץ. הדוכיפת דוגרת בחורים המצויים בבניינים ישנים ובמקומות דומים.

ההדס שיכוני המזרח

126 13/ז

שיח ירוק עד, מארבעת המינים

שיח ירוק עד, ממשפחת ההדסים, צומח בר בחורש הכרמל והגליל. הוכנס כצמח נוי לגנים בארץ, בעיקר כצמח משוכות. העלים ריחניים, הפריחה באביב והפירות נראים ככדורים קטנים, סגולים, שאינם ראויים למאכל. ההדס נמנה עם ארבעת המינים עליהם מברכים בחג הסוכות.

הדולפין נוה ים

112 7,8/ג

יונק ימי אינטליגנטי, מסדרת הלווייתנים

יונק ימי, מסדרת הלווייתנים. למרות דמיונו החיצוני לדג, אין הוא דג וכדי לנשום אוויר הוא חייב להוציא את ראשו מן המים. הדולפינים חיים הן בים התיכון והן במפרץ אילת. הם נחשבים ליצורים בעלי אינטליגנציה גבוהה וקושרים קשר עם בני אדם. יכולת התמרון שלהם גדולה.

ההדר נחלת יהודה

113 10/ח

שם כללי לעצי פרי ממשפחת הפיגמיים

שם כללי לעצי הפרי ממשפחת הפיגמיים. עץ ההדר ירוק עד, פורח בשפע באביב ומהווה מקור חשוב לייצור דבש. הפרי של המינים השונים כדורי או מוארך, בעל פלחים ומלא מיץ. הפירות נאכלים טריים או משמשים לייצור מוצרים שונים: מיצים, ריבות ועוד.

הדינון נוה ים

112 7/ג

יצור ימי בעל 8-10 זרועות

הדינון יצור ימי, ממוחלקת הדינונואים, הנמנית עם מערכת הרכיכות. בצורתו החיצונית הוא דומה לדג, אך במקום ראש הדג יש לו 8-10 זרועות. דינונים חיים גם בים התיכון וגם במפרץ אילת. כשהדינון מותקף הוא מפריש נוזל שחור כדיו.

ההדרים רמז

גידול חקלאי: תפוז, לימון ועוד

124 9/1

גידול חקלאי חשוב, היה בשעתו ענף הגידול העיקרי באדמות הקלות באזור החוף ומוצר היצוא החשוב ביותר של הארץ. בארץ מגדלים מינים אחדים של הדרים: אתרוגים, לימונים, תפוזים, אשכוליות, פומלות, מנדרינות, קלמנטיות וקליפים שונים, לצריכה מקומית וליצוא.

ההסתדרות - ראה שד' ההסתדרות

ההרדוף קריית ראשון

שיח גדול ירוק עד, גדל בגדות הנחלים

119 8/1

שיח גדול, ירוק עד, ממשפחת ההרדופים. צומח בר בגדות נחלים זורמים ונחלי אכזב, בעיקר בגליל ובכרמל. באביב מתכסה השיח בשפע פרחים ורודים גדולים, צפופים וריחניים. מהרדוף הבר פותחו זני תרבות רבים, בצבעים שונים והם נפוצים בגינות הנוי. לצמח יש מייץ רעיל.

הוז דב כצולסון

פעיל תנועת העבודה וההגנה (1894-1941)

102 9/1

דב הוז (1894-1941) מפעילי תנועת העבודה וההגנה בארץ, ממייסדי "הפועל" וממניחי היסוד לתעופה העברית, מנהיג פועלים בארץ ישראל, פעיל בהסתדרות וב"הגנה". על שמו נקרא שדה תעופה בתל-אביב, שדה דב.

הולצברג שמחה קריית שמחה

"אבי הפצועים" (1924-1994)

120 11/0

שמחה הולצברג (1924-1994) נולד בוורשה שבפולין, היה אחד מלוחמי גטו ורשה. במהלך המלחמה הגיע במצב פסי גרוע לברגן בלזן והצליח לשרוד. ב-1948 עלה לארץ והתגורר בבני-ברק. היה פעיל בתנועת החירות. לאחר מלחמת ששת הימים, לבקשתו של "אבי האסירים" הרב אריה לווין טיפל בנכי צה"ל, מה שהביא לכינויו "אבי הפצועים". דאג רבות לרווחת הנכים ע"י רכישת ציוד ואביזרים ודאג למחסורם של פצועי צה"ל.

הופמן רואלד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה 1981

117 6/1

רואלד הופמן, יליד 1937. קיבל פרס נובל לכימיה בשנת 1981 על חיזוי תהליך התנהגות אלקטרוניים בתגובות כימיות.

הורד שיכוני המזרח

שיח נוי ריחני נפוץ

126 13/1

שיח נוי רב מינים, הנפוצים בכל העולם. בארץ צומחים 3 מיני בר של ורדים. המינים התרבותיים מגוונים ביותר, במבנה הפרח, בצבעים ובצורת השיח. הורד נחשב למייצג האופייני ביותר של

יפי הפרח. בספרות הוא מכונה גם "שושנה", אם כי שם זה שייך היום לצמח אחר.

הורוביץ (גרשון) רמז

מבוני ראשון-לציון (1863-1938)

124 9,10/1

גרשון הורוביץ (1863-1938) הגיע למושבה ב-1888, היה איכר, גנן הברון ונוטע שד' הדקלים בגן המושבה. כן היה יו"ר ועד אגודת הכורמים וחבר ועד המושבה.

הזהבית קריית ראשון

פרח בר צהוב, ממשפחת השושניים

119 8/1

פרח בר צהוב ממשפחת השושניים. בארץ יש מינים שונים של זהביות. אחד המינים הנפוצים ביותר הוא זהבית השלוחות, הצומחת ברוב אזורי הארץ. לצמח בצל בקרקע, עלים דקים ופרחים עם 6 עלי עטיף. הוא רב שנתי, נובל בקיץ, מצמיח עלים בראשית החורף ופורח באביב.

הזהרון נווה ים

דג צבעוני החי בשוניות מפרץ אילת

112 7,8/1

דג החי בשוניות האלמוגים במפרץ אילת. הדג צבעוני מאוד, בעל סנפירים גדולים, קוצניים וארסיים. דקירה בקוצים הללו מכאיבה ועלולה לגרום לסיבוכים קשים. כמי שבטוח כי אין הוא פגיע, תנועתו איטית ואין הוא נמלט מפני אויבים.

הזורעים קריית גנים

מושב בגליל התחתון

116 8/1

מושב בגליל התחתון, נוסד ב-1939 במסגרת הקמת יישובי חומה ומגדל.

הזז נאות שקמה

מגדולי הסופרים העבריים (1898-1973)

108 6/1

חיים הזז (1898-1973) מגדולי הסופרים והמחזאים העבריים. זוכה פרס ישראל בשנת 1973. נולד באוקראינה ובשנת 1932 עלה ארצה. מרבית יצירותיו הן אודות המהפכות התרבותיות שעברו על היהודים בכל מקום, הפער בין הדורות בהתייחסותם לתרבויות החדשות, הכיסופים לגאולה והמשבר הנובע מהאכזבה ממנה. בין יצירותיו: "ריחיים שבורים", "היושבת בגנים", "יעיש".

הזית רמז

עץ פרי בן הארץ, משבעת המינים

124 10/1

עץ פרי, בן הארץ, אחד משבעת המינים שארץ ישראל השתבחה בהם. הזית נזכר בתנ"ך עשרות פעמים ופריו היווה ומהווה מרכיב יסוד בתזונה של בן הארץ. הוא נאכל כבוש, משומר וממנו מופק שמן הזית. העץ מאריך ימים. כשהוא נכרת, משמשת העצה חומר חשוב בנגרות. הוא פורח באביב, פירותיו מבשילים בסוף הקיץ.

הזמורה קריית כרמים

ענף גפן צעיר

118 7/1

שם נרדף לענף צעיר, בעיקר ענף של גפן, הנושא עליו את אשכולות הענבים, העלים והקנוקנות. בגפן נישאים אלה רק על ענפים צעירים, הבוקעים באביב מניצנים שעל ענף ותיק. בדרך ההשאלה זהו שם כללי לענף כלשהו.

החורש שיכוני המזרח

נוף צומח שעיקרו עצים

126 12,13/1

נוף צומח שעיקרו עצים. בעברית המודרנית נקבע המושג חורש לתצורת צומח, בה העצים סמוכים זה לזה וביחד עם השיחים והמטפסים הם יוצרים סבך שקשה לחצות אותו. שני הטיפוסים העיקריים של החורש הם: חורש אלון מצוי של אלה ארץ-ישראלית וחורש חרוב של אלת מסטיק. עיקר תפוצת החורשים, באזור ההר.

הזמיר שיכוני המזרח

ציפור שיר ממשפחת הקיכלים

126 13,14/ח

ציפור שיר ממשפחת הקיכלים. צבעי - חום ואפור ואין דבר מיוחד בחזותו, אך שירתו היתה לשם דבר בארצות אירופה. בארץ הוא עוף חולף בסתיו ובאביב ואז נשמעת זמרתו היפה בלילות. הזמיר נזכר בשיר השירים, אך ייתכן כי הכוונה שם לציפור אחרת מציפורי הארץ (אולי בולבול או שחרור).

החיד"א (חיים יוסף דוד אזולאי) רמז

גאון ומקובל (1724-1806)

124 10/ח

חיים יוסף דוד אזולאי (1724-1806) מגדולי חכמי ישראל בתקופתו, מוכר כגאון וכמקובל, כביבליוגרף וכסופר פורה. סיכן נפשו בהפלותיו לארצות הגולה להשגת כספים למען ביסוס היישוב היהודי בארץ ישראל בכלל, ובירושלים, חברון, צפת, טבריה ויפו בפרט. כתב ספרים על הלכות, דינים ורזי תורה. בשנת 1960 הועלה ארנו מליבורנו שבאיטליה להר המנוחות בירושלים. בעת הוצאת גופתו מן הקבר, נדהמו הנוכחים למראה גופת הצדיק והקדוש שנשארה שלמה, כפי שנטמנה ביום הפטירה, לפני כ-200 שנה.

הזרזיר נווה הדרים

ציפור שיר

110 12/ז

ציפור שיר בינונית בגודלה, בעלת מקור ישר בצורת הרוט, זנב קצר ורגליים חזקות, צבע הנוצה של הזכר באביב שחור עם ברק ירקרק-אדום, צבעי הנקבה חיוורים יותר. מזונם חרקים ופירות.

החייל האלמוני אברמוביץ'

לזכר לוחמים שמקום קבורתם לא נודע

100 10/ז

לזכרם של הלוחמים במדים וללא מדים, אשר נפלו במלחמות ישראל ובמשימות עלומות ומקום קבורתם לא נודע.

החבצלת שיכוני המזרח

צמח רב שנתי ממשפחת הנרקיסים

126 13/ח,ז

צמח רב שנתי, ממשפחת הנרקיסים. המין הידוע ביותר הוא חבצלת החוף, הצומחת בחולות ובגבעות כורכר לאורך חופי הארץ. לחבצלת זו בצל גדול, עליה נובלים בסוף הקיץ, הפרחים גדולים וריחניים. כל פרח פורח יום אחד. החבצלת נזכרת בספר ישעיהו ובשיר השירים.

החלוץ רמת אליהו

תנועת נוער עממית שקמה לאחר הכרזת בלפור

125 8/א

תנועה עממית של נוער יהודי שקמה לאחר הכרזת בלפור במטרה לעלות לארץ ישראל כדי לעבוד בה ולהשתתף בנייתה.

החגלה נווה הדרים

עוף קרקע ממשפחת התרנגוליים

110 12/ז

עוף קרקע ממשפחת התרנגוליים, נפוץ ברוב אזורי הארץ. צבעי החוגלה חום-אפור, כנפיה מפוספסות ולצווארה ענק שחור. מזונה זרעים ויצורים קטנים. מטילה באביב עד 15 ביצים בתוך גומה בקרקע ודוגרת עליהן. האפרוחים מלווים את האם מהשעות הראשונות לאחר בקיעתם.

החלוצים נווה דקלים

ראשוני המתישבים

109 5/ז

הראשונים להתיישב ביישובים חדשים וממקימיהם בכל הזמנים. העולים שהגיעו ארצה בתקופת העלייה הראשונה, השנייה והשלישית במטרה ליישב את ארץ ישראל כונו חלוצים.

החליל נאות אשלים

כלי נשיפה מעץ העשוי קנה חלול

107 7/ז

כלי נשיפה של עץ העשוי קנה חלול, בעל מערכת נקבים ושסתומים. נמנה עם כלי הנגינה בתזמורת, בעל צלילים גבוהים מאוד. נפוץ ככלי נגינה עממי עוד מימי קדם.

החוחית נווה הדרים

ציפור שיר ממשפחת הפרושים

110 12/ח,ז

ציפור שיר ממשפחת הפרושים. צבעונית מאוד, צבע פניה וסנטרה אדום, כיפתה ועורפה שחורים ולחייה לבנות. לאורך כנפה החומה פס צהוב. מזונה בעיקר זרעי קוצים, ומכאן שמה. היא יציבה בארץ, מקננת בעצים ובשיחים וזמרתה נעימה. בימים עברו, בניגוד לזמננו, נהגו ללכוד חוחיות ולגדל אותן ככלובים.

החלמונית קריית ראשון

צמח בר מוגן רב שנתי

119 8/ח

צמח בר מוגן רב שנתי, ממשפחת הנרקיסים. בעל פרחים

צהובים, גדולים ונאים, הבולטים בנוף. החלמונית צומחת בריכוזים קטנים במקומות שונים ברחבי הארץ.

החמנית שיכוני המזרח

צמח ממשפחת המורכבים

החמנית נמנית עם משפחת המורכבים, פרחיה בעלי קרקפת גדולה צהובה ובמרכזם גרעינים שחורים.

החפץ חיים רמ"ם

הרב ישראל מאיר הכהן, מגדולי הפוסקים (1858-1933)

הרב ישראל מאיר הכהן (1858-1933) רב מראדין (ליטא), מגדולי הפוסקים. נודע בזכות ספרו "חפץ חיים", הדרן אודות "המידות הטובות שהאדם צריך להתנהג לפיהן". ממייסדי אגודת ישראל, על שמו נקרא קיבוץ חפץ חיים.

החצב שיכוני המזרח (וצמרות)

צמח רב שנתי ממשפחת השושניים

צמח רב שנתי, ממשפחת השושניים, נפוץ בכל חלקי הארץ, עד לדרום הנגב. בסוף הקיץ עולים מן הבצל הגדול עמודי פריחה גבוהים, הנושאים שפע של פרחים לבנים. החצב מסמל את חילופי העונות. העלים בוקעים בחורף, לאחר שהפריחה הסתיימה והפירות הבשילו. הבצל ארסי.

החצוצרה נאות אשלים

כלי נגינה ממשפחת כלי הנשיפה

כלי נגינה ממתכת, ממשפחת כלי הנשיפה. צלילי החצוצרה הם הגבוהים ביותר מבין צלילי כלי הנשיפה המתכתיים שבתזמורת. כלי תקיעה, בו משתמשים בטקסים במחנות צה"ל, נוער וכו'. החצוצרה שימשה אצל אבותינו למקרא העדה לתקיעה בחגים.

החרוב שיכוני המזרח

עץ פרי וחורש ירוק עד

עץ פרי וחורש, ירוק עד. ותיק בארץ, אמנם לא נזכר בתנ"ך, אך נזכר רבות בתלמוד. עץ דו-מיני: ישנם גם עצי זכר וגם עצי נקבה נושאי פרי. עלי החרוב מנוצים ומבריקים. פריחתו בסוף הקיץ והבשלת פירותיו נמשכת חודשים אחדים. הפירות הם תרמילים מוארכים, נוקשים ומתוקים.

החרמון רמז

רכס ההרים הגבוה בארץ בגבול הצפון

רכס ההרים הגבוה ביותר בתחומי ארץ ישראל. ניצב בגבול ישראל-לבנון-סוריה ומתנשא לגובה של 2,814 מ'. פסגתו מכוסה שלג בחורף.

החרצית קריית ראשון

צמח בר חד שנתי ממשפחת המורכבים

צמח חד שנתי ממשפחת המורכבים, נפוץ מאוד ברוב חלקי הארץ. החרציות נובטות בחורף, בשדות בור ובראשית האביב מתחילה פריחתן השופעת. התפרחות גדולות יחסית, צבען צהוב עז, פרחי ההיקף גדולים וכל התפרחת נראית כפרח אחד.

החשמונאים רביבים

משפחת כוהנים שעמדה בראש המרד נגד היוונים

משפ' כוהנים בימי בית-שני שעמדה בראש המרד נגד שלטון היוונים בארץ, העמידה מתוכה לוחמים, מנהיגים ומלכים דגולים, שחררה את הארץ ושלטה בה עד לחורבן בית-שני. חג החנוכה משויך לחשמונאים ולתהילתם.

הטיילת שער הים

מקום מיועד לטיול

טיילת היא דרך מרוצפת על שפת הים או במקומות שנועדו לנופש – לטיול או להסתכלות על הנוף.

היובל - ראה שד' היובל

היוגבים קריית כרמים

איכרים, פלחים ועובדי אדמה

איכרים, פלחים, חקלאים ועובדי אדמה. ראשוני המתישבים עסקו במושבה בחקלאות, נטעו כרמים ופרדסים של פירות הדר.

היזן פול קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1910

פול היזן (1830-1914) קיבל פרס נובל בספרות בשנת 1910.

היין קריית כרמים

משקה משכר המופק ממיץ ענבים

משקה כוהלי קל, עד 15%, המופק ממיץ ענבים מותסס. צבעו אדום, לבן או רוזה בגוונים שונים. יינות אדומים מיוצרים מפרי העינב כולו, ואילו להפקת יין לבן מסירים את הזג בשלב מוקדם. זאת אחת הסיבות העיקריות לעפיצותו של היין האדום. יינות רוזה מיוצרים מענבי גרנש, שמהם מוסר הזג לפני שהמיץ מקבל את צבעו. המונח "בציר" מציין יין שהופק בשנה מסוימת שהצטיינה באיכות היבול. מידת המתקנות מותנית במשך ההתססה.

119 8/ה

126 14/ח

122 13/א

123 11/א

127 1/ב

126 13,14/ח

118 7/א

107 6/א

117 5/א

126 13/ח

118 7/ח

124 8,9/א

הייסמן (שרגא פייבל) רמב"ם

ממייסדי ראשון-לציון (נפטר 1907)

123/12/1

שרגא פייבל הייסמן, ממייסדי ראשון-לציון, עלה ארצה ב-1882 בהשפעת צבי לבונטין ורכש חלקת אדמה באמצעות ועד "חלוצי יסוד המעלה". היה חבר ועד המושבה והארכיונאי הראשון. ביתו שימש אכסניה ל"חדר" הראשון, בית-הכנסת ובית קבלת אורחים. נפטר בירושלים ב-1907.

היסמין קריית ראשון

צמח מטפס ממשפחת הזיתיים

119/8/ה

צמח מטפס ממשפחת הזיתיים. ישנו בארץ מין אחד הצומח בר הוא היסמין השיחני ויש מינים תרבותיים רבים. צבעי הפרחים הם לבן וצהוב, הם ריחניים מאוד ומפיקים מהם בשמים ידועים.

היער נחלת יהודה

נוף צמחי שעיקרו עצים

113/10/ה

כמו החורש, גם היער הוא נוף צמחי, שעיקרו עצים. בלשון הבוטניקה המודרנית "יער" הוא נוף של עצים העומדים בנפרד זה מזה ואינם מהווים סבך צפוף (חורש). היער הטבעי העיקרי בארץ הוא יער אלון תבור. יש גם יערות טבעיים של אורן בכרמל. היערות העיקריים בארץ הם יערות נטע אדם, בעיקר יערות אורן.

היצהר קריית כרמים

שמן טרי המופק מהזיתים

118/7/ה

שמן טרי שנאגר מן הזיתים. נמנה עם שמני המאכל המשובחים ביותר וניתן למאכל גם ללא זיקוק.

היקב קריית כרמים

תשלובת תעשייתית לייצור יין

118/17/1,ה

היקב נוסד בראשון-לציון ב-1887 ע"י הברון אדמונד דה רוטשילד. תשלובת תעשייתית להפקה וייצור יין, חבתניה, בית מלאכה ומסגרות, תחנת קמח ומעבדה.

היקנטון קריית ראשון

צמח רב שנתי ממשפחת השושניים

119/8/1

צמח רב שנתי ממשפחת השושניים, צומח בר בגליל. צבע התפרחות שלו כחול ופרחיו, דמויי הפעמון, ריחניים מאוד. פורח בסוף החורף ובאביב. מייקנטון הבר פותחו טיפוסים רבים של יקנטון תרבותי, בשפע צבעים - כחול, לבן, ורוד ועוד. פריחת המינים התרבותיים שופעת יותר מזו של מין הבר. צמח הבר מוגן, רב שנתי.

הירדן רמז

הנהר הארוך ביותר בתחומי א"י

124/9/ז

שמו של נהר הירדן בא לו משום שהוא "יורד" מן הצפון דרומה עד לים המלח. מקורותיו בנחל דן, נחל חרמון ונחל שניר. אורכו כ-250 ק"מ. משמש גבול טבעי בין ישראל לירדן ומהווה אחד ממקורות המים העיקריים למדינה.

הירמון רמז

הנהר הגדול ביותר בירדן

124/9/ז

הנהר הגדול ביותר במדינת ירדן. זורם בבקעה צרה שבין הרי הגולן ובין הרי הגלעד. נשפך לירדן מזרם לכנרת ואפשר את הקמת מפעל החשמל הגדול של פנחס רוטנברג.

הירקון רמז

נהר במישור החוף

124/9/ז

נהר במישור החוף. מוצאו במעינות ראש העין היא אפק הקדומה, מפותל מאוד ואורכו כ-30 ק"מ, נשפך לים התיכון בצפון תל-אביב. בימי שיבת ציון הייתה התיישבות יהודית צפופה בשני צידי גדותיו, היכן שהיום מצוי "פארק הירקון".

הירשפלד (צבי) רמז

מייסד קיבוץ רוחמה (1882-1917)

124/9,10/ז,א

צבי הירשפלד (1882-1917) הגיע עם הוריו לראשון-לציון ב-1886. חקלאי, מייסד קיבוץ רוחמה. ביתו שימש כמרכז תרבותי לנוער, למשכילי המושבה ולעולים חדשים שהגיעו לראשון-לציון.

הכובש רמב"ם

לציון כובשי ומפריחי שממות הארץ

123/11/1

לציון כובשי שממות הארץ והפרכתן שהגיעו ארצה מכל קצוות העולם בשלהי המאה התשע-עשרה ובתחילת המאה ועשרים; ייבשו ביצות, נטעו עצים ויישבו את ארץ-ישראל.

הכוזרי רמב"ם

חיבור פילוסופי של ר' יהודה הלוי

123/12/1

חיבורו הפילוסופי הגדול של ר' יהודה הלוי הוזן ביחס שבין האמונה לבין הפילוסופיה, בתורת ישראל ובגדולת ישראל. הספר נתפרסם בארץ ביחוד בתרגומו של ר' יהודה אבן תיבון.

הכורמים קריית כרמים

העוסקים בעבודות הכרם

118/7/ה

בעלי כרמים והעוסקים בעבודות הכרם. נוטעים ומטפחים את הגפנים עד הבשלת הפירות והבציר.

הכינור נאות אשלים

כלי נגינה, הקטן במשפ' כלי הקשת

107 6/ז

כלי נגינה בעל 4 מיתרים וקשת, עשוי תיבת תהודה של עץ. הכינור הוא הקטן במשפחת כלי הקשת (כינור, ויולה, ויולונצ'לו, בס) והוא בעל הצלילים הגבוהים ביותר מבין כלי המיתרים. אחד מכלי הנגינה שהיו נפוצים ביותר בימי קדם.

הכלנית שיכוני המזרח

צמח בר מוגן רב שנתי

126 13/ח

צמח בר רב שנתי ממשפחת הנורתיים, נפוץ ברוב חלקי הארץ. במרכז הארץ ובדרומה פורחות רק כלניות אדומות, אך בצפון הארץ הן פורחות בשפע גוונים. עונת הפריחה של הכלנית ארוכה ונמשכת מינואר עד אפריל. הכלנית מן הפרחים הבולטים בנוף, היא צמח בר מוגן.

הכנסת רמת אליהו

בית הנבחרים של מדינת ישראל

125 8/ז,ג

בית הנבחרים והרשות המחוקקת של מדינת ישראל. הכנסת מונה 120 חברים והיא נבחרת אחת לארבע שנים.

הכסיף נווה ים

דג מים מתוקים

112 7/ז

דג של מים מתוקים, מקבוצת הקרפיונים הסיניים ממשפחת הקרפיונים. הוא יובא ארצה בשנות ה-60 של המאה ה-20. בית גידולו בבריכות דגים. הכסיף נזון מאצות חד-תאיות והוא בעל כושר רבייה גבוה. אורכו מגיע עד מטר אחד. דגי כסיף הוכנסו גם לכנרת.

הכרם שיכוני המזרח

פרח ממשפחת האירוסים

126 13/ח

פרח ממשפחת האירוסים. שבעה מיני כרכום בישראל והם מן היפים בפרחי ארצנו כולם גאופיטים ולהם פקעות אוגרות מזון באדמה. בקיץ נובלים החלקים העל קרקעיים של הכרכום ובאדמה נותרת פקעת ועליה ניצני התחדשות. עם בוא החורף מתפתחים מן הניצנים הללו העלים הקטנים ודמויי הסרגל ואחריהם מופיע הפרח, שצורתו צורת משפך בעל צינור מאורך, לו שש אונות כותרת וביניהן שלשה אבקנים בדרך כלל לכרכום פרח אחד.

הכרמל ראשונים, רמב"ם

רכס הרים מחיפה עד השומרון

123 10,11/ז

רכס הרים במערב הארץ מחיפה עד השומרון, בין עמק זרעאל ועמק זבולון לבין שפלת החוף.

הכרפס קריית ראשון

ירק גינה ממשפחת הסוככיים

119 8/י

ירק גינה ממשפחת הסוככיים. מוצאו ממין בר ים-תיכוני הגדל בישראל במקומות לחים וליד מעיינות. כרפס השורש (סלרי) וכרפס העלים משמשים למאכל ולמרפא מזה אלפי שנים ונזכר גם במשנה.

הכשרת היישוב מב"ת מערב

חברה ציבורית שסייעה בהכשרת קרקעות

103 5,6/י

חברה ציבורית לאומית, שסייעה בהכשרת קרקעות בארץ ישראל לחקלאות, לתעשייה ולבנייה, סייעה לפיתוח אזור התעשייה החדש בחולות ראשון-לציון.

הכתר נווה חוף

נזר שהמלך נושא על ראשו

111 3/ב

נזר, בדרך כלל עשוי זהב, שהמלך נושא על ראשו לאות מלכות.

הלוויתן נווה ים

יונק ימי ענק

112 7/א

יונק ימי ענק, הגדול ביונקים: אורכו של לווייתן ענק מגיע ל-33 מ' ומשקלו עד 130 טון. הוא חי באוקיינוסים ובימים פתוחים ויש לווייתנים שנפלטים גם לחופי הארץ. הלווייתן אינו דג והוא נושם אויר מחוץ למים. הוא ניזון מיצורים קטנים, פלנקטון, שהוא מסנן מתוך מי הים.

הלוחמים כצלסון

הנחלצים להגנת המולדת בכל עת

102 9/ז

הנחלצים להגנת המולדת בכל עת. הלוחמים נגד אויבי ישראל במסגרות השונות בכל הזמנים לשמירת הביטחון ולהגנה על יישובי המולדת ואזרחיה.

הלוטם קריית ראשון

שיח ממשפחת הלוטמיים

119 8/י

שיח ממשפחת הלוטמיים, נפוץ בחורשים וביערות בצפון הארץ. יש שני מינים: לוטם שעיר, שפרחיו ורודים ולוטם מרווני, שפרחיו לבנים. עלי הלוטם ירוקים כל השנה ועל שורשיו צומח צמח טפיל בעל צבעים יפים - רימונית הלוטם.

הלוי (הרב יוסף) רמב"ם

ממתיישבי העשור הראשון ורב היקב (1871-1948)

123 11/י

הרב יוסף הלוי (1871-1948) יליד ביאליסטוק, ב-1884 עלה ארצה עם אביו, בשנת 1889 נתמנה לרב היקב ומפקח על כשרות היין, הפרשות תרומה ומעשר. עסק בחקר חכמת ישראל.

הליבנה שיכוני המזרח

עץ שלכת ממשפחת הלבניים

עץ שלכת ממשפחת הלבניים, אחד המרכיבים של יער אלון התבור. אין קשר בין המין הארץ-ישראלי, המאובחן בעלים שצידם התחתון לבן, לבין הליבנה האירופאי, הנקרא כך על שום גזעו הלבן. הליבנה פורח בפרחים לבנים באביב. לעתים הוא גדל בצורת שיח.

כהן יעקב ז"ל נמנה על 14 המייסדים שלא עזבו את נחלת-יהודה וזכאים להנצחה, יעקב כהן ז"ל המכונה "יענקל" נולד במאקארוב, שבאוקראינה (1888) ועלה לארץ בשנת 1905. היה ממייסדי "הקבוצה הירוקה" הראשונה שעבדה על אדמות קק"ל בן-שמן. בשנת 1913 התיישב בנחלת-יהודה, היה ממייסדיו של המושב ושימש כמוכתר ויו"ר הועד. במלחמת העולם הראשונה הוגלה ע"י התורכים לדמשק ואחרי הכיבוש הבריטי חזר ארצה ברגל. היה ממקימי מפעל המים ביישוב ושימש יו"ר מפעל המים עד יומו האחרון.

126 14/ח

113 10/ה

המורה אברהם נחלת יהודה

אברהם ברנשטיין מורה וממייסדי ביה"ס רמז

יליד קישנייב, עלה ארצה והתיישב בראשון ב-1947. איש חינוך, ממקימי ביה"ס רמז ב-1949 והיה למנהלו. יוזם פרויקט "פרח" - סטודנטים עוזרים לתלמידים בלימודים.

100 10/ז

הלל (נפתלי) אברמוביץ'

יו"ר ועד המושבה וגזבר (1843-1906)

נפתלי הלל (1843-1906). ממייסדי המושבה, איכר, חבר ועד "חלוצי יסוד המעלה" וגזברו. כן כיהן כיו"ר ועד המושבה.

119 8/ה

המורן קריית ראשון

שיח ירוק עד ונדיר ממשפחת היערתיים

שיח ירוק עד ונדיר ממשפחת היערתיים, צומח בחורש של הגליל והכרמל. הצמח הועתק כמו שהוא לגן הנוי ומגדלים אותו בעיקר כצמח משוכות. עלי המורן רעננים ומבריקים, פריחתו לבנה, שופעת וריחנית. הפרחים נישאים בסוככים.

100 10/י

הלפרין (מיכאל) אברמוביץ'

דמות דומיננטית מראשוני היישוב (1860-1919)

מיכאל הלפרין (1860-1919) מראשוני חובבי-ציון ברוסיה שהקדיש עצמו והונו למפעל היישוב. היה ממייסדי פועלי ציון, אגודת הפועלים הראשונה בארץ, גואל אדמת נס-ציונה ושותף לגאולת אדמת יסוד המעלה. אחת הדמויות הדומיננטיות בין ראשוני היישוב וממניחי היסודות להקמת "אגודת השומר" שנקראה בראשיתה "בר-גיורא".

114 12/ה

המחנות העולים נעורים

תנועת נוער חלוצית נוסדה ב-1927

תנועת נוער חלוצית שנוסדה ב-1927 על ידי תלמידים מגימנסיה הרצליה. ב-1931 הצטרפה התנועה לקיבוץ המאוחד ונקבע שמה "המחנות העולים". במהלך השנים עברה התנועה גלגולים שונים ומשנת 1981, עם הקמת התק"ם, קשורה תנועת הנוער עם התק"ם. סיסמתה: "עלה ונעלה".

3,4/ה

המאה ועשרים פארק החולות

לציון מלאות 120 שנה לראשון-לציון

לציון מלאות 120 שנה להיווסדה של העיר ראשון-לציון (תרמ"ב - תשס"ב).

113 10,11/ה

המייסדים נחלת יהודה

מייסדי נחלת-יהודה בשנת 1914

17 המשפחות הראשונות שייסדו את ראשון-לציון. עלו על אדמתה בליל ט"ו באב תרמ"ב ותקעו בה יתד, עליו נבנתה העיר.

111 3/ג,ב

המגילה נווה חוף

מגילת אסתר, האחרונה ב-5 המגילות בתנ"ך

מגילת אסתר נקראת בחג הפורים ומגוללת את סיפורם של מרדכי היהודי, המן הרשע, ושתי המלכה, המלך אחשוורוש ואסתר המלכה מחוללת נס הפורים. "... וליהודים הייתה אורה ושמוחה".

112 7,8/ד

המלחים נווה ים

יורדי ים, עובדי ספינות

יורדי ים, העובדים על ספינות ואניות, אם זה בצי הסוחר ואניות משא ואם זה באניות המיועדות לשיט תענוגות והסעת נוסעים בים או בנהרות.

126 13/ט

המהר"ל מפראג שיכוני המזרח

מגדולי הרבנים באירופה במאה ה-16

המהר"ל מפראג, ר' יהודה ליוא בן בצלאל, (1513-1609), יליד פוזנן שבפולין. נמנה עם גדולי הרבנים באירופה במאה ה-16. היה הוגה דעות ואחד מחכמי התלמוד הידועים ביותר. כיהן כרב של קהילות מוראביה ופוזנן וכרב הראשי של העיר פראג, בה ייסד ישיבה גדולה. כתב כ-15 ספרים בנושאים תורניים ונודע בעיקר בשל כתביו והתיאוריות הפילוסופיות שלו.

111 3/ב

המלך נווה חוף

המלך אחשוורוש ששלט מהודו ועד כוש

שליט עליון במדינה ששלטונו עובר בירושה. המלך אחשוורוש, הנזכר במגילת אסתר, היה נחשב למלך אדיר, ששלט ב-120 מדינות מהודו ועד כוש.

113 11/ד,ג

המוכתר נחלת-יהודה

ע"ש יעקב כהן, ממייסדי ובוני נחלת-יהודה (1888-1966)

המעייין כצנלסון

ע"ש המעייין "עיון קרא"

המעייין, שנבע בעבר בגבול החולות, במערב ראשון-לציון ואשר כונה בפי הערבים "עיון קרא".

102 9/1

המשורר שלום (שבזי) ראשונים

משורר ופייטן בתימן (1619-1680)

הרב שלום שבזי (1619-1680) היה משורר מקובל בתימן. רבים משיריו נכללו בסידור התפילה של יהודי תימן. קברו בתעזי שבתימן נתקדש על ידי היהודים והמוסלמים.

121 11,12/ח

המעפילים שיכוני המזרח

העולים לארץ בחשאי בזמן השלטון הבריטי

העולים לארץ ישראל בדרך לא חוקית, למרות ההגבלות והאיסורים בתקופת המנדט הבריטי בשלהי מלחמת העולם השנייה.

126 14/ח

המשוררת רחל נאות שקמה

רחל בלובשטיין סלע, משוררת עברית (1890-1931)

רחל בלובשטיין-סלע (1890-1931) נולדה בעיר סרטוב שברוסיה. בשנת 1909 עלתה לארץ יחד עם אחותה שושנה והצטרפה לחווה החקלאית בכנרת. נושאי שירתה עוסקים באושר שבחיי העבודה בטבע, צער על הניתוק מהנופים האהובים עליה, המחלה והמוות, שירי אהבה נכזבת, בדידות, גאווה וגעגועים לילד. רחל נפטרה בתל-אביב ונטמנה בבית הקברות של כנרת.

108 6/ה

המפוחית נאות אשלים

כלי נגינה שמנגנים בו ע"י הפחת רוח

כלי נשיפה המפיק צלילים על-ידי מנגנון של לשוניות מתכת, בלע"ז הרמוניקה. קיימים שני סוגי מפוחיות: מפוחית יד כלי נגינה בעל שורות מנענעים אשר דפנותיו מתקפלים ומתמתחים לסירוגין ותוך כדי כך חלל הכלי שואב ופולט אויר המפעיל את לשוניות הנגינה השונות; מפוחית פה כלי נגינה קטן ועממי בעל לשוניות מתכת דקות המופעלות על ידי נשיפה או שאיבה בפה.

107 7/ז

המתנדבים כצנלסון

הפועלים לרווחת הקהילה ללא תמורה

אנשים הפועלים למען רווחת הציבור שלא על מנת לקבל תמורה. בראשון-לציון מפותח מאוד מפעל ההתנדבות בכל תחומי החיים.

102 9/1

המפרש נווה ים

יריעה המאפשרת לטוש בכוח הרוח

יריעת אריג, הנמתחת לפי הצורך ומאפשרת לכלי השייט לנוע בכוח הרוח.

112 7/ג

הנביאים שיכוני המזרח

בחירי אלוהים שיועדו להביא דבר ה'

בחירי ה' אשר נבחרו והוקדשו על ידו לשמש כמביאים דבר ה' לפני המנהיגים, המלכים, הכוהנים והעם כולו. הופיעו על במת ההיסטוריה היהודית בעיקר בתקופת המלכים במשך כ-500-400 שנים.

126 13,14/ח

המצלתיים נאות אשלים

כלי הקשה בעל צליל מתכתי

כלי הקשה, הנמנה עם כלי התזמורת, עשוי סטי מתכת וכשמקישים אותם זה בזה הם משמיעים קול צלצול מתכתי, הבהיר מקול התוף. כלי נגינה או כלי הקשה קדום שהיה עשוי נחושת.

107 7/ז

הנגב רמב"ם

דרומה של ארץ ישראל

חלקו הדרומי של ארץ ישראל, שאקלימו מדברי.

123 12/1

המרגנית קריית ראשון

עשב בר חד שנתי ממשפחת הרקפתיים

עשב בר חד שנתי ממשפחת הרקפתיים, צומח בשדות, בשטחי בור וכעשב רע בגינות נוי. הצמח נמוך, משתרע ונושא פרחים לא גדולים שצבעם כחול עז. יש זנים שצבעם אחר. בעבר קראו בשם "מרגנית" לצמח ממשפחת המורכבים, היום שמו "חינית".

119 8/ה

הנגיד נאות שקמה

רבי שמואל הנגיד, מגדולי האישים שקמו בגולה (992-1055)

ר' שמואל הנגיד (992-1055). אחד האישים הגדולים שקמו לעמנו בגולה. השפיע רבות על החיים התרבותיים של בני דורו באישיותו, ביצירותיו ובפעולותיו. חיזק את לימוד התורה בכל מקום, ייסד את הישיבה הגדולה בגרנדה ועמד בראש השלטון הדתי הפנימי של קהילות ישראל בגרנדה.

108 7/ה

המשוט נווה ים

מוט עץ המשמש להנעת כלי שייט

מוט עץ מורחב ושטוח בקצהו, המשמש לשייט. בימי קדם הניעו ספינות ע"י משוטים ומפרשים.

112 7/ג

הנוטרים שיכוני המזרח

חיל עזר יהודי בתקופת המנדט

חיל עזר יהודי, שהתנדב למשטרה הבריטית על פי צו המוסדות הלאומיים, כדי להגן על היישובים העבריים בימי המאורעות (1936-1939) בתקופת המנדט.

126 13,14/ח

הנוער הלאומי נעורים

114/12/ה

הנמל נווה ים

112/7/ד,ג

מקום מעגן לאניות
מתקן לחוף ים שהוכשר לעגינת אניית משא ונוסעים.

תנועת נוער של הסתדרות העובדים הלאומית
תנועת נוער שהוקמה בשנת 1949 והקשורה עם הסתדרות
העובדים הלאומית. סיסמתה: חד-נס".

הנוער העובד נעורים

114/12/ה

הנצי"ב מולוז'ין ראשונים

121/11/ח

הרב נפתלי צבי, גאון תלמודי (1817-1893)
הרב נפתלי צבי (1817-1893) גאון תלמודי וראש ישיבת וולוז'ין.
קיבוץ "עין הנצי"ב" נקרא על שמו.

תנועת נוער של ההסתדרות הכללית

תנועת נוער של ההסתדרות הכללית. הוקמה ב-1924 במסגרת
המאבק הציוני על עבודה עברית. התנועה נתמכת רעיונית
וארגונית על ידי התק"ם. סיסמתה: "לעבודה, להגנה ולשלום -
עלה והגשם".

הנרי ברגסון - ראה ברגסון הנרי

הנרי קיסנ'ר ראה - קיסנ'ר הנרי

הנופר קריית ראשון

119/8/1

צמח מים מוגן רב שנתי

הנרקיס קריית ראשון

119/8/ה

צמח בר מוגן רב שנתי

צמח בר מוגן, רב שנתי, בעל בצל, ממשפחת הנרקסיים. הנרקיס
הוא מראשוני הפורחים בחורף. הפרחים נישאים בקבוצות של
2-10 על גבעול ועלי העטיף שלהם לבנים. הפרח ריחני מאוד
ובמרכזו - כתר כתום. הנרקיס צומח באדמות ביצה ובהרים.
מצמח הבר פותחו מינים רבים של צמחי תרבות.

צמח מים מוגן, רב שנתי ממשפחת הנופריים. יצר בעבר משטחי
פריחה גדולים באגם החולה, היום נותר בשמורת החולה ובכמה
מקווי מים. שורשי הצמח שוקעים בקרקע מתחת למים,
פטוטרת העלים ארוכות והטרפים פרושים על פני המים.
הפרחים צהובים.

הנורית קריית ראשון

119/8/ה

צמח בר מוגן רב שנתי

הס (משה) כצנלסון

102/10/1

מראשוני מבשרי הציוניות הסוציאליסטית (1812-1875)
משה הס (1812-1875) מראשוני מבשרי הציונות הסוציאליסטית,
הוגה דעות, מחבר הספר "רומא וירושלים".

צמח בר מוגן, רב שנתי ממשפחת הנוריתיים. ישנם בארץ
כ-20 מיני נוריות אך הנפוצה והידועה מכולם היא נורית אסיה,
שפרחיה גדולים ואדומים. היא פורחת בשפע, יוצרת לעתים
מרבדים אדומים מחודש מרס ועד מאי, כממשיכה את פריחת
הכלניות. לצמח ציצת שורשים בקרקע.

הנח"ל רביבים

122/12,13/א

נוער חלוצי לוחם

119/8/1

הסביון קריית ראשון

צמח בר חד שנתי

צמח בר חד שנתי, ממשפחת המורכבים. קיימים בארץ המישה
מיני סביון, מהם 3 קרובים זה לזה ונפוצים ביותר, מן הצפון עד
הנגב. התפרחת צהובה, קטנה, פרחי ההיקף שלה יוצרים דמות
של פרח. הסביון הוא מראשוני הפורחים בחורף, התפשטות
יוצרת מרבדים צהובים. ישנם מיני סביון הגדלים בגן הנוי.

"נוער חלוצי לוחם", חיל במסגרת צבא הגנה לישראל, שאנשיו
מקבלים במסגרת השירות הצבאי הכשרה וחינוך להתיישבות
חקלאית וביטחונית בנוסף על הכשרתם הצבאית.

הנחליאלי נווה הדרים

110/12/ז

ציפור שיר ממשפחת הנחליאליים

118/7/ה

הסוכה קריית כרמים

מבנה ארעי המשויך למנהגי חג סוכות

מבנה ארעי עשוי קרשים, ענפי עצים, כפות תמרים, עלים
וכדומה - למסורת מן השמש. בנדודיהם במדבר התגוררו בני
ישראל בסוכות. חג הסוכות מנציח אירוע היסטורי זה.

ציפור שיר ממשפחת הנחליאליים. בארץ מצויים שלשה מינים:
נחליאלי זנבתן, נחליאלי צהוב ונחליאלי לבן, שהוא הנפוץ והמוכר
ביותר. מגיע ארצה בראשיתו של החורף ונודד צפונה בסופו. סימן
ההיכר שלו הוא זנבו המתנועע. צבעי-לבן שחור ואפור.

הנחשול נווה ים

112/7,8/ד,ג

גל ענק וסוער

119/8/1

הסחלב קריית ראשון

צמח רב שנתי ממשפחת הסחלביים

צמח בר מוגן, רב שנתי ממשפחת הסחלביים. לסחלב שתי
פקעות, המשמשות אותו לסירוגין. בארץ יש כ-11 מינים של

סופת משברי מים, גל ענק המתרומם בסערה לגובה רב.

112 7,8/ג

הסנפיר נווה ים

איבר תנועה של הדגים

סנפירים הם בליטות מגוף הדג, שחלקם מקבילים לגפיים אצל בעלי חיים. לרוב הדגים יש שני סנפירי חזה, שני סנפירי בטן, סנפיר גב וסנפיר זנב. הסנפירים הם איברי התנועה של הדג ומאפשרים לו להתאזן במים. סנפיר וקשקשת הם סימני ההיכר של דג כשור.

107 7/1

העוגב נאות אשלים

כלי נגינה קדמון בעל מקלדת

מכלי הנגינה הקדמונים. לדעת אחדים: מן חליל, לדעת אחרים, מן תוף. כלי נגינה גדול בעל מערכת אחת או מערכות אחדות של קלידים כשל פסנתר וצינורות באורכים שונים המסתעפים ממנו למרחקים.

112 7/ד,ג

העוגן נווה ים

מתקן עצירה בספינות

מתקן עצירה בספינות. העוגן עשוי מתכת כבדה ובעל אנקולים מיוחדים, הננעצים בקרקעית הים.

110 12/1

העורב נווה הדרים

עוף גדול הנמנה עם ציפורי השיר

עוף גדול, הנמנה עם ציפורי השיר אף כי קולו אינו ערב לאוזני האדם. בארץ ישנם 5 מיני עורבים. הידועים ביניהם, עורב אפור הנפוץ ברוב חלקי הארץ, עורב שחור הגדול בעורבים ועורב קצר זנב במדבר יהודה ובנגב. העורב הוא בעל כושר לימוד ומוצא את מקומו ביישובי האדם.

113 10/ה

העינב נחלת יהודה

פרי הגפן

פרי הגפן, הנישא באשכולות על הזמורות הצעירות. העינב מכיל צ'פה ("בשר") שהיא החלק הנאכל והמפיק מיץ, גרעינים וקליפה המכונה "זג". קיימים ענבים בגדלים שונים ובצבעים שונים. פירות של צמחים רבים מכונים בשם "ענבה".

103 4/ג

העמית יצחק (מזרחי) מב"ת מערב

פעיל ציבור וחבר מועצה (1932-1998)

יצחק מזרחי (1932-1998) היה בין מייסדי מפעל הזכויות "גביש", חניך תנועת הנוער העובד והלומד, כיהן שנים רבות כמזכיר סניף מפלגת העבודה בעיר והיה חבר מועצת העיר במשך שלוש כהונות. שימש יו"ר וחבר בוועדות שונות והיה מתנדב פעיל במשמר האזרחי.

118 7/ה

העסיס קריית כרמים

מיץ המופק מפירות.

המיץ המופק מהפירות. עסיסי ומתוק.

סחלב. הנפוצים ביותר הם סחלב פרפרני וסחלב אנטולי. הפרחים נישאים על גבעול, פריחת המינים השונים נמשכת מפברואר עד מאי. מיני סחלב טרופיים, הידועים בשם "אורכידיאות", הנם מתורבתים.

119 8/1

הסיגלית קריית ראשון

צמח נוי קטן ממשפחת הסיגליות

צמח נוי קטן ממשפחת הסיגליות, פרחיו סגולים וריחניים מאוד. "צרור סיגליות" נחשב (בספרות, ולעתים גם בחיים) כאות של אהבה שמביע האוהב לאהובתו. בארץ צומח בר מין אחד מאותה משפחה - סיגל צנוע ואילו מין אחר וידוע, הגדל בתרבות, הוא הקרוי "אמנון ותמר".

112 7/ג

הסיפון נווה ים

משטחי רציף בספינה

משטחים ישרים בקומות השונות של הספינה המשמשים כרציף לעומדים עליהם.

112 7/ד

הסירה נווה ים

כלי שיט קטן

כלי שיט קטן, הנע במים באמצעות משוטטים, מפרשים או מנוע.

119 8/ה,1

הסיתונית קריית ראשון

צמח בר המבשר את בוא הסתיו

צמח בר בעל פקעת או בצל, ממשפחת השושניים. בארץ יש 12 מינים שונים של סיתונית. הידועים ביניהם הם סיתונית היורה וסיתונית בכירה, שצבע פרחיהן ורוד. הסיתונית הן מראשוני הפורחים עם רדת גשמי היורה. הפרחים בוקעים הישר מן הקרקע, לפני העלים.

118 7,8/ה

הסמדר קריית כרמים

פריחת הגפן

גפן היין היתה צמח חשוב כל כך, שלחלקיה השונים ניתנו שמות ייחודיים. כך נקראת פריחת הגפן בשם "סמדר", ככתוב בשיר השירים: "והגפנים סמדר נתנו ריח". הסמדר מופיע מיד עם הבלבוב האביבי, אשכול של פרחים ירקרקים ריחניים, שמהם מתפתחים הענבים.

105 12/ו

הסנהדרין מישור הנוף (וחלום ראשון)

מועצת חכמים המוסד הדתי העליון בימי בית שני.

הסנהדרין היה בית מדרש ומוסד דתי מדיני עליון ביהודה בימי בית שני, שהנהיג את העם ויצג אותו ובו 70 אנשים. את הבסיס לסנהדרין נטלו חז"ל מ-70 הזקנים שיעצו למשה במדבר.

העפרונים נווה הדרים

ציפור שיר, ממשפחת העפרוניים

110/12/ז

ציפור שיר, ממשפחת העפרוניים. יש בארץ מינים אחדים של עפרונים וציפורים ממינים קרובים אליהם. מין נפוץ הוא העפרוני המצויץ, ציפור קרקע בעלת ציצית. מין זה דוגר על הקרקע, בגומה שטוחה ומרופדת, מצטיין בשירתו אך יש משורר גדול ממנו והוא - עפרוני הענק החי בשדות.

העצמאות נחלת יהודה

הכרזה על עצמאות המדינה בה' באייר תש"ח

113/10/ז

תקומת מדינת ישראל העצמאית בתום שלטון המנדט הבריטי בישראל (ה' באייר תש"ח).

הערמון שיכוני המזרח (וצמרות)

שיחים ועצים נשירים ממשפ' האלוניים

126/13/ח

סוג של שיחים ועצים נשירים ממשפחת האלוניים, הכולל כעשרה מינים. החשובים שבהם הערמון האמריקני שמוצאו מאמריקה הצפונית והערמון התרבותי שמוצאו מדרום אירופה, מצפון אפריקה ומאזורים שונים באסיה. הערמון התרבותי הוא עץ חסון המגיע לגובה 20-25 מ'. עליו מוחודדים ומאורכים. הערמון הוא צמח חד מיני ומפרחיו מתפתחים אגוזים חומים, הם הערמונים, הנאכלים קלויים או מבושלים. מעצת הערמון מרבים להשתמש להתקנת גדרות, עמודי טלפון, רהיטים וחפצי חן.

הפור נווה חוף

הפור, הגורל, שהטיל המן הרשע, מן המגילה

111/3/ג,ב

גורל, מזל. לזכר הפור שהטיל המן הרשע על היהודים, כמסופר במגילת אסתר.

הפורצים כנלסון

גדוד הפלמ"ח שפרץ הדרך לירושלים במלחמת השחרור

102/9/ז

גיבורי מלחמת הקוממיות, לוחמי גדוד הפלמ"ח שהשתתפו בפריצת הדרך לירושלים וליישובים נצורים במלחמת השחרור.

הפזית נווה ים

דג להקות ממשפחת הדקריים

112/7/ג

דג להקות ממשפחת הדקריים, חי במפרץ אילת בעומק שאינו עולה על 20 מ'. הנקבות, שצבען כתום שטות בלהקות מעל שוניות האלמוגים. צבעם של הזכרים סגול. בלילה נחה הלהקה בחורים ובסדקים בשונית. הפזיות ניזונות מיצורים קטנים, פלנקטון.

הפיקוס שיכוני המזרח

עצים ושיחים ממשפ' התותיים

126/14/ז,ח

הפיקוס הנו סוג נרחב הכולל כ-1,000 מיני עצים, הם שיחים ומטפסים ממשפחת התותיים. הם

נפוצים באזורים טרופים וסובטרופיים, חלקם משמשים כעצי ושיחי נוי. עצי התאנה והשקמה, הגדלים בארץ, משתייכים לסוג הפיקוס וכן כעשרה מינים הגדלים כעצי נוי.

הפלמ"ח ראשונים, קריית שמחה

פלוגות מחץ מזרועות ארגון ה"הגנה"

121/120/11,12/ו,ח

פלוגות מחץ, מזרועות הלחימה של ארגון ה"הגנה" בתקופת המנדט הבריטי ובמלחמת השחרור. מייסדן הוא יצחק שדה ומפקדן יגאל אלון. עם הקמת המדינה נתמזגו יחידות הפלמ"ח עם צה"ל.

הפסנתר נאות אשלים

כלי מיתרים גדול בעל מקלדת

107/6/ז,ו

הפסנתר הוא כלי מיתרים גדול בעל מקלדת. צליליו מופקים על ידי הקשה בפטישונים המונעים באמצעות מערכות של מנוענעים.

הפעמונית קריית ראשון

צמח בר עשבוני ממשפחת הפעמוניותיים

119/8/ו

זהו צמח בר עשבוני ממשפחת הפעמוניותיים. נקראת כך על שום הדמיון של פרחיה לפעמונים. בארץ ישנם 15 מינים שונים של פעמוניות, בין הנפוצות פעמונית זיפנית שפרחיה סגולים, פעמונית גפורה, צהובת פרחים, הגדלה באזור החוף ופעמונית קיפחת שהיא הגדולה בפעמוניות. עונות הפריחה באביב ובקיץ.

הפרג קריית ראשון

צמח בר חד שנתי ממשפחת הפרגיים

119/7,8/ו

צמח בר חד שנתי ממשפחת הפרגיים, צבע פרחיו אדום עז. ארבעת עלי הכותרת נושרים בסוף הפריחה ומן השחלה מתפתח פרי שצורתו כפנס סיני. הפרג פורח מאפריל עד יוני ופריחתו האדומה מחליפה את זו של הכלניות והנורית. מן הפרג התרבותי, שפותח מפרג הבר, מפיקים גם גרגרי פרג למאכל וגם את סם האופיום.

הפרדס הראשון כנלסון

הפרדס הראשון שניטע במושבה

102/9/ז,ו

לזכר הפרדס הראשון במושבה. ניטע ע"י האיכר אשר לויין ב-1890 במערב ראשון-לציון.

הפרח שיכוני המזרח

איבר הרבייה העיקרי של הצמח

126/12,13/ח,ז

איבר הרבייה העיקרי של הצמח. הפרח מכיל את איברי המין: אבקנים, שהם האיבר הזכרי נושאי אבקה ושחלה האיבר הנקיב, המכיל את הביציות. סביבם ערוכים עלי הכותרת, המושכים

את החרקים המאביקים. יש פרחים חד מיניים ויש דו-מיניים, אנדרוגנים. לא לכל הפרחים יש עלי כותרת.

הפריגטה שער הים

ספינת מלחמה רב תכליתית קלת תמרון

פותחה בסוף המאה ה-19. קלת תמרון בשל משקלה שאיננו גדול ולכן גם שריונה איננו עמיד במיוחד בפני פגזי תותחים. מהירותה מקנה לה לפעמים יתרונות על-פני ספינות קרב גדולות יותר ובעלות כוח-אש גדול משלה.

הצאליים שיכוני המזרח

עץ נותן צל - כינוי לעצי השיטה בנגב

שם שניתן בשעתו לעצי השיטה בנגב, על פי השם הערבי "סיאל" של אחד ממיני השיטה. המלה צאליים באה פעמיים בספר איוב והכוונה לעץ נותן צל. בתיאורים ספרותיים עדיין מכונים עצי השיטה בנגב בשם "צאליים".

הצבעוני קריית ראשון

צמח בר בעל בצל, ממשפחת השושניים

צמח בר בעל בצל, יפה פרחים, ממשפחת השושניים. בארץ 5 מינים, לשלושה מהם פרחים אדומים גדולים. הגדול והיפה בהם הוא צבעוני ההרים. עלי הצמח עולים בחורף והפריחה בפברואר ומרס. מצמח הבר פותחו הצבעונים התרבותיים, מרובי הצורות והצבעים, הגדלים בגינות. הצמח מוגן בחוק.

הצבר שיכוני המזרח (וצמרות)

צמח בשרני גדל באזורים צחיחים

הצבר, בלע"ז "קקטוס", כולל סוגים ומינים רבים. זהו צמח בשרני שצורתו רבגונית ביותר. בארץ נודע במיוחד "הצבר המצוי", שמוצאו ממכסיקו ופירותיו העסיסיים נאכלים כמות שהם. הצברים גדלים במדבריות ובמקומות צחיחים בעלי תנאי לחות מועטת. רבים מהם סיגלו לעצמם צורות מוזרות באמצעותן הם מסוגלים לצמצם את התאדות המים שבהם. מיני הצבר הקוצניים עשויים להכיל עד 50 אלף קוצים לצמח, השונים באורכם. ישנם גם צברים שהם חסרי קוצים. פרחיהם בדרך כלל גדולים ומבהיקים בצבעיהם.

הצדף נווה ים

קונכיה של רכיכות

כינוי לקונכיה עשויה מחומר נוקשה, המשמש מחסה לבעל-חיים ממשפחת הרכיכות. זהו גם הכינוי לחומר המופרש מגוף היצור המשמש לבניית הבית. חומר הצדף שימש בעבר לעשיית חפצים שונים ותכשיטים.

הצופים נעורים

תנועת הנוער העברית הראשונה בא"י

הציננות - ראה שד' הציננות

הציפורן קריית ראשון

צמח בר ממשפחת הציפורניים

צמח בר, חד-שנתי או רב-שנתי, ממשפחת הציפורניים. ישנם 8 מינים בארץ, הנפוץ ביניהם הוא ציפורן נקוד, צמח רב שנתי הפורח במשך כל הקיץ. הוא ורוד ומפוספס. ידועים המינים הרבים של ציפורן תרבותי, בגיוון רב של צורות וצבעים.

הצפירה רמת אליהו

כתב עת עברי שיצא לאור בוורשה

כתב עת עברי שיצא לאור בוורשה בשנים 1862-1931 בעריכת נחום סוקולוב.

הצפצה שיכוני המזרח (וצמרות)

צמח נשיר ממשפ' הערבתיים

אחד משני סוגי צמחים הנמנים עם משפחת הערבתיים. סוג זה כולל כ-40 מינים, הנפוצים בעיקר באזורים הממוזגים של חצי כדור הארץ הצפוני. אלה הם עצים ושיחים דו-מיניים ונשירים. רוב מיני הצפצה ניכרים בעליהם הרחבים. בארץ גדל מין אחד בלבד של צפצה - "צפצפת הפרת", הנפוצה בעיקר על גדות הירדן ויובליו וכן לאורך הנחלים הנשפכים לים המלח. עצים אלה מגיעים לגובה של 10-15 מטר.

הקברניט נווה ים

רב-חובל, מפקד אנייה

רב-חובל, מפקד אנייה, הממונה על צוות הספנים.

הקונכיה נווה ים

"בית" מחומר צדף, מחסה לרכיכות

"בית" בנוי מחומר צדף, המשמש כסות ומגן לבעלי חיים ממערכת הרכיכות. הקונכיה נוצרת מחומר המופרש על ידי היצור והוא יכול להתכנס כולו בתוכה או להוציא חלק מגופו. אבן הגיר, שנוצרה בזמן קדום משלדים של בעלי חיים ימיים, מכילה הרבה קונכיות.

הקוסם מלובלין קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת יצחק שבביס-זינגר

יצירה ספרותית מאת הסופר יצחק שבביס-זינגר, חתן פרס נובל לספרות בשנת 1978.

127/1,2/ב

119/8/ה

126/13/ח

125/8/ג

119/8/י

126/14/ח

126/13,14/א

112/7/ג

112/7/ג

112/7/ג

117/5/י

114/12/ה

הקוקייה נווה הדרים

עוף מסדרת הקוקייתאים

110/12/ז

עוף מסדרת הקוקייתאים. ייחודה של הקוקייה בכך שאין היא בונה קן, אלא מטילה את ביציה בקן של עופות אחרים ואלה מגדלים את גוזל הקוקייה כאילו היה שלהם. שני מינים של קוקיות מקיציים בארץ: קוקייה מצויצת, המטילה בקן של עורבים והקוקייה האירופית, המטילה בקן של הציפור הקטנה מדברון.

הקישון רמז

נחל בעמק יזרעאל

124/9/ז

הקישון הוא נחל בעמק יזרעאל, הנשפך לים התיכון במפרץ חיפה. התפרסם במקרא בסיפור מלחמת דבורה וברק בסיסרא.

הקלרנית נאות אשלים

כלי נגינה ממשפחת כלי הנשיפה

107/7/ז

כלי נגינה ממשפחת כלי הנשיפה עשוי עץ, גדול מעט מן האבוב, בעל פומית ישרה ומערכת של נקבים ושסתומים, בעל צליל רך ולבבי.

הקנאים שיכוני המזרח

מפלגה קיצונית בשלהי תקופת בית-שני

126/13,14/ח

מפלגה קיצונית בשלהי ימי בית-שני, שתבעה מלחמה ברומאים עד חורמה. תחילתה בימי הורדוס בהנהגת חזקיהו הגלילי וסופה בהתאבדות טוטלית במצדה בראשות אלעזר בן יאיר.

הר המוריה שיכוני המזרח

הר מקודש עליו נבנה בית המקדש

126/14/ו

הר מקודש מדורות קדומים במזרח ירושלים לפי המסורת הובא אליו יצחק לעקידה ובמקום זה בנה המלך שלמה את בית המקדש.

הר סיני שיכוני המזרח

הר בסיני, עליו ניתנה התורה

126/14/ו

הר בחצי האי סיני, עליו ניתנה התורה לעם ישראל.

הר ציון רמז

מקום קבורתו של דוד המלך בירושלים

124/9/ז

הר סמוך לפינה הדרומית-מערבית של העיר העתיקה. מקומה של העיר העליונה בימי בית-שני. בהר ציון, על-פי מסורת עתיקה, מקום קבורתו של המלך דוד.

הראובני דוד רמב"ם

מעורר משיחי במאה ה-16 (1490-1535)

123/12/ז

דוד הראובני (1490-1535), מעורר משיחי ומבשר גאולה במחצית המאה ה-16. שמו וזהותו האמיתיים אינם ידועים. כל

הידוע עליו נתגלה בספר שכנראה כתב על עצמו. ראה עצמו כמשיח ושליח האל. הופיע עם שלמה מולכו, סופו שנאסר והוגלה לספרד, שם נמק בתא כלאו.

הרב אונטרמן נאות שקמה

רב ראשי אשכנזי לישראל (1886-1976)

108/6,7/א

הרב איסר יהודה אונטרמן (1886-1976). רב ראשי אשכנזי לישראל (1964-1972), נולד בביילורוסיה. היה רב בקהילות שונות בליטא ולאחר מלח"ע הראשונה סייע בשיקום ישיבותיה. משנת 1924 שימש רב בליוורפול, אנגליה. בשנים (1946-1964) היה רב ראשי בתל-אביב.

הרב גוטמן צבי מישור הנוף

רבה הראשי של בוקרשט (1893-1973)

105/11/ו

הרב צבי גוטמן (1893-1973) כיהן כ-41 שנים כרבה הראשי של בוקרשט. בשנת 1920 ייסד את הסניף הראשון של התנועה הציונית הדתית לאומית ברומניה שהכשירה גרעיני התיישבות ועלייה. היה חבר הוועד הפועל הציוני.

הרב גורן נאות שקמה

רב הראשי של ישראל (1917-1994)

108/6,7/ה

הרב שלמה גורן (1917-1994), הרב הראשי של ישראל בשנים 1972-1983 נולד בפולין ועלה לישראל ב-1925 כבר בילדותו נודע כעילוי. ב-1936 התגייס ל"הגנה" ולחם באזור ירושלים במלחמת העצמאות. לאחר קום המדינה שירת כרב הראשי לצה"ל עד 1968, עת נבחר לרב ראשי לת"א-יפו. ב-1961 הוענק לו פרס ישראל בספרות תורנית על פירושו לתלמוד הירושלמי, "ירושלמי המפורש".

הרב ג'רופי שלום מב"ת מערב

עסק בהפצת לימוד התורה בראשל"צ

103/4/ז

הרב שלום ג'רופי עלה ארצה מתימן ב-1885 והתיישב בראשון-לציון. בגלות תימן פעל רבות לפדיון יתומים מסכנת שמד. בראשון-לציון עסק בהפצת לימוד התורה, נפטר בשיבה טובה בן 115 שנים.

הרב גרינברג ברוך השומר

יו"ר המועצה הדתית בעיר (1908-1992)

101/11/ח

הרב ברוך גרינברג (1908-1992) שימש כרב בית-הכנסת בשיכון "הפועל המזרחי" וכיהן במשך כ-10 שנים כיו"ר המועצה הדתית בעיר.

הרב דמארי השומר

רב לעדת התימנים (1885-1957)

101/11/ז

הרב זכריה דמארי (1885-1957) רב לעדת התימנים, מפעילי העדה, אשר רבים מעסקניה היו תלמידיו.

הרב הרצוג רמב"ם

רבה הראשי של מדינת ישראל (1888-1959)

הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג (1888-1959) היה רבה הראשי של מדינת ישראל, מגדולי רבני הדור, מפעילי המזרחי, עסקן ומדינאי. השתתף בוועידת השולחן העגול בלונדון ב-1939, פעל להוצאת ילדים שורדי השואה ממנזרים והבאתם ארצה. חתן פרס ישראל לספרות תורנית בשנת 1958.

הרב זינגר רמב"ם

רב המושבה (1862-1928)

הרב יעקב מרדכי זינגר (1862-1928) יליד חברון. התיישב בראשון-לציון בשנת תרמ"ט. כיהן במשך 40 שנה כרבה וכמנהלה הרוחני של המושבה. מורה ודיין, שוחט ובודק, מסדר חופה וקידושין, מוהל וגבאי בית-הכנסת הגדול. ממייסדי "תלמוד תורה" וממנהליו.

הרב חدد חיים רמת אליהו

רבה הראשון של שכ' עזרה ובצרון (1888-1961)

הרב (מורי) חدد חיים בן-יחיא (1888-1961) נולד בתימן. עלה ארצה בשנת 1933 והשתקע בשכונת עזרה ובצרון. בשנת 1937 כיהן כרב השכונה הראשון, ממקימי בית-הכנסת "מגדל עוז" ומנהל מקווה הטהרה הראשון.

הרב חיון גדליה שיכוני המזרח

מראשי ישיבת המקובלים (1651-1783)

הרב גדליה חיון נולד בשנת 1683 בקושטא שבתורכיה. עלה לארץ בשנת 1723 והתיישב בירושלים. שימש בתפקיד ראש ישיבת המקובלים "בית אל" כ-14 שנים. ממשיך דרכו של החיד"א. נפטר בשנת 1751.

הרב חיים דוד הלוי שיכוני המזרח

רב העדה הספרדית בראש"צ במשך 22 שנה (תרפ"ד-תשנ"ח) הרב חיים דוד הלוי (תרפ"ד-תשנ"ח), יליד ירושלים. למד בישיבת "פורת יוסף" כ-14 שנה והוסמך לרבנות. שימש כרב העדה הספרדית בראשון לציון במשך 22 שנה. חיבר מספר ספרים ביניהם, סדרת ספרי שאלות ותשובות "עשה לך רב". בשנת 1997 זכה בפרס ישראל בתחום הספרות התורנית.

הרב חרל"פ (חיים זבולון) רמב"ם

רב העיר במשך 40 שנה (1902-1966)

הרב חיים זבולון חרל"פ (1902-1966) נולד בירושלים, למד בישיבות "עץ חיים" ו"מרכז הרב" והוסמך לרבנות ע"י הרב קוק והרב מלצר. ב-1925 נתמנה לרב בראשון-לציון, שימש כרב העיר במשך 40 שנה (עד שנת 1965), פיקח על השירותים הדתיים-ציבוריים והתמסר להפצת תורה במושבה ובעיר.

הרב טולידאנו (יוסף) אברמוביץ'

רב קהילתי בשכונת אברמוביץ' (1933-1993)

הרב טולידאנו (1933-1993), שימש מנהיג רוחני ליהודים בארץ ובעולם, כתובת לפתרון בעיות בנושאי דת וחינוך. כן שימש כמנהל המחלקה התורנית-קהילתית בבה"כ "בית ניסים" בשכונת אברמוביץ' והיה רב ההסתדרות. ראה בפעילותו בראשון-לציון את גולת הכותרת של עבודתו הציבורית ונודע באהבתו לקהילה ולתושבי השכונה ששיחרו לפתחו.

הרב טייב (יצחק) שיכוני המזרח

מנהיג רוחני של יהדות תוניסיה (1760-1830)

הרב יצחק טייב (1760-1830) מנהיגה הרוחני של יהדות תוניסיה, היה בקיא ברזי הקבלה ובתורת הנסתר.

הרב טרוביץ (שמואל) רבינים

רב ופוסק (1935-1996)

הרב טרוביץ שמואל (1935-1996). כיהן מגיל 25 כמגיד שיעור בישיבת "עץ החיים" בירושלים. היה ראש ישיבת "באר יעקב" לצעירים, חבר לשכת הרבנות בראשון-לציון ומקים מקווה הטהרה בשכונת קדמת ראשון ("גני אסתר" דאז). מחבר "מעדני שמואל", רב ופוסק.

הרב ינובסקי רמז

בכיר במועצה הדתית בראשון-לציון (1877-1959)

הרב חיים עוזר ינובסקי (1877-1959) עלה ארצה ב-1935 והתיישב בראשון-לציון. מילא תפקיד של מנהל מחלקת הכשרות ורב בית המטבחים.

הרב יעקובוביץ (אברהם מאיר) נחלת יהודה

הרב הראשי בנחלת יהודה 1928-1991

יליד ירושלים, בשנת 1960 הגיע לנחלת יהודה והיה לרבה הראשי טרם איחודה עם ראשון לציון. ב-1988 עם האיחוד היה לרב העיר. הקים כולל אברכים, קיים שעורי תורה. היה מעורה בקהילה ותומך בנזקקים. ארגן והיה למזכיר אגודת הרבנים.

הרב מימון רמב"ם

שר הדתות ב-1948-1952 (1875-1962)

הרב יהודה לייב פישמן מימון (1875-1962) יליד סרביה, עלה ארצה בשנת 1913. היה למנהיג הציונות הדתית, לצידו של הרב קוק ומראשי העושים להקמת הרבנות הראשית לא"י. בשנים 1948-1952 כיהן כשר הדתות וכשר לנפגעי מלחמה.

הרב מינץ (בנימין) רמת אליהו

שר הדואר ב-1960 (1903-1961)

125 8/ג

הרב בנימין מינץ (1903-1961) יליד פולין, עלה ארצה בשנת 1925, ממנהיגי פועלי אגודת ישראל, היה ראש האיגוד העולמי של התנועה, כיהן כשר הדואר של מדינת ישראל בשנת 1960.

הרב משה איבגי רמת אליהו

רב שכונת רמת אליהו 1934-2004

126 9/ד

הקים ישיבות ובתי ספר ברחבי מרוקו. בשנת 1970 עלה והתיישב בראשון לציון. היה ראש ישיבת "שדה חמד" בנחלת יהודה, רב שכונת רמת אליהו, חבר לשכת הרבנות בראש"ל, רשם נישואין וסופרו הראשי של הרבי מקליב.

הרב נורוק רמת אליהו

מנהיג ציוני דתי, שר הדתות ב-1952 (1879-1962)

125 9/ד

הרב מרדכי נורוק (1879-1962), מנהיג ציוני דתי, חבר הפרלמנט בליטא העצמאית. עלה לישראל בשנת 1948. כיהן כחבר כנסת ובשנת 1952 כיהן כשר הדתות.

הרב ניסים ראשונים

רב ראשי בישראל 17 שנה מ-1955 (1895-1981)

121 11/ח

הרב יצחק רחמים ניסים (1895-1981), נולד בבגדד. עלה ארצה ב-1906 ולאחר שנים חזר לעיר מולדתו. ב-1922 עלה שנית לישראל והשתקע בירושלים. בשנת 1955 הוכתר לרב הראשי לישראל - הראשון-לציון, תפקיד בו כיהן במשך 17 שנים.

הרב נריה נאות שקמה

רב, מחנך וח"כ (1913-1995)

108 7/ה

הרב משה צבי נריה (1913-1995) רב ומחנך. בשנת 1930 עלה לארץ ישראל ולמד בישיבה של הרב אברהם יצחק קוק בירושלים. בשנת 1940 התיישב במושב כפר הרא"ה ויסד את ישיבת בני עקיבא הראשונה. בשנת 1969 נבחר לכנסת ברשימת המפד"ל וב-1978 הוענק לו פרס ישראל על תרומתו למדינה.

הרב סיביה רמב"ם

רב העדה התימנית בעיר (1879-1954)

123 11/ז

הרב שלום סיביה (1879-1954), עלה לארץ ב-1926. כיהן כרב וכמנהיג רוחני של העדה התימנית בראשון-לציון.

הרב עוזיאל (בן ציון) רמב"ם

רב ראשי ספרדי בישראל ב-1939 (1880-1953)

123 11/י

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל (1880-1953) נולד בירושלים. בשנת 1911 נתמנה לרב ראשי למחוז יפו ובשנת 1923 כיהן כרבה הראשי של תל-אביב. בשנת 1939 נתמנה כרב הראשי הספרדי בארץ ישראל ומאז היה כינויו "הראשון-לציון".

הרב עוזרי (סעדיה) רמת אליהו

רב ומנהיג רוחני (1869-1954)

125 8/ד

הרב עוזרי סעדיה (1869-1954), רב ומנהיג רוחני. נולד בתימן וכיהן כ-40 שנים כרב בבית-כנסת. עלה ארצה בשנת 1949 בעליית "על כנפי נשרים". ידוע בקרב יהדות תימן על פועלו למען הכלל ביושרו ובצדקתו. שימש דמות מופת ודוגמא והעמיד תלמידים רבים, המפארים את העדה, ביניהם הרב הראשי לתל-אביב יוסף צוברי, חתן התנ"ך אלשיך ועוד.

הרב צאלח (משה) נחלת יהודה

פייטן וסופר (1895-1966)

113 10,11/ג

הרב משה יחזקאל צאלח (1895-1966) נולד בבגדד (עירק), עמד בראש ישיבת "דורשי תורה" והיה פייטן וסופר מופלג בכל ענפי היהדות. עלה ארצה בשנת 1951, עם חיסולה של גלות בבל, במבצע "עזרא ונחמיה" והתיישב בנחלת יהודה.

הרב צדוק קדמת ראשון

רב ראשי בצרפת בתקופת הברון רוטשילד (1831-1905)

115 11/ה

הרב צדוק כהן (1831-1905), כיהן כרב ראשי בצרפת החל משנת 1889 היה מקורב לתנועת חבת ציון ומעורב בעידוד הברון לפעולה למען היישוב בארץ.

הרב קאפח נאות שקמה

רב וסופר תורני (1850-1932)

108 6/ה

יחיא קאפח (1850-1932), רב וסופר תורני נולד בצנעא שבתימן, עבד כצורף אך את רוב ימיו הקדיש ללימוד תורה והפצתה. ענה בכתב על שאלות רבות בהלכה. ייסד את תנועת הדרדעים ברוח ההשכלה של יהדות אירופה במטרה להכניס תיקונים מסוימים בחיי יהדות תימן בתחומי החינוך, הלימוד, התפילה והמנהגים. רבני ירושלים הטילו עליו חרם בשל התנגדותו לקבלה (כמתואר בחיבורו: "ספר מלחמות השם").

הרב קוק רמב"ם

הרב האשכנזי הראשי הראשון בישראל ב-1921 (1865-1935)

123 11/י

הרב אברהם יצחק הכהן קוק (1865-1935) מגדולי התורה ואנשי הרוח ביהדות בדורות האחרונים. עלה ארצה בשנת 1904 והיה מעורב בענייני היישוב היהודי. היה הרב האשכנזי הראשון שהתמנה (ב-1921) כרבה הראשי של ארץ-ישראל. ייסד בירושלים את הישיבה המכובדת - "מרכז הרב".

הרב רפפורט מב"ת צפון

מראשוני המתיישבים במושב (1837-1907)

104 11/ה

הרב חיים טוביה רפפורט (1837-1907). רב מראשוני המתיישבים במושב ראשון-לציון, היה השו"ב (שוחט ובודק) הראשון של המושבה. גדול בתורה, מורה הלכות ומהמקלים בהן, פעל להתרת איסור עיבוד האדמה בשנת השמיטה.

הרב שמעוני מרדכי רמת אליהו

125 8/7

מגדולי רבני טוניסיה, רב השכונה, 1912-1995

ממקימי בני עקיבא בטוניס, בהיותו ציוני נלהב שכנע רבים מהיהודים לעלות לישראל. ב-1965 עלה והתיישב ברמת אליהו והיה לרב השכונה בפועל.

הרבי מלובביץ' נאות שקמה

108 7/ה

האדמו"ר השביעי של חב"ד (1902-1994)

מנחם מנדל שניאורסון (1902-1994) הרבי מלובביץ', נולד בניקולייב שברוסיה ונפטר בברוקלין שבניו יורק. היה תלמיד חכם ונחשב לעילוי. בשנת 1929 נישא לבתו של האדמו"ר מברלין, שם למד מתמטיקה ופילוסופיה. עם עליית הנאצים עקר לפריז, שם למד הנדסה. כשהתקדמו הנאצים באירופה עקר לניו-יורק. בשנת 1951 הפך לאדמו"ר השביעי של חב"ד.

הרבט סימון - ראה סימון הרברט

ראה סימון הרברט

הרבט סמואל (לואיס) השומר

101 12/1

הנציב העליון הראשון בארץ בשלטון המנדט (1870-1963)

לואיס הרברט סמואל (1870-1963) מדינאי בריטי, שר יהודי ראשון בתולדות בריטניה. הנציב העליון הראשון בארץ-ישראל תחת שלטון המנדט. היה מקורב לנשיא חיים וייצמן וסייע לו בשלבים שקדמו להצהרת בלפור.

הרולד ורמוס - ראה ורמוס הרולד

ראה ורמוס הרולד

הרותם קריית ראשון

119 8/ה

שיח מדבר, ממשפחת הפרפרניים

נפוץ בכל האזור המדברי ועולה בחולות של מישור החוף עד רגלי הכרמל. ברוב ימות השנה עומד הרותם ללא עלים והענפים הירוקים ממלאים את תפקיד העלים. באביב מתכסה הרותם בפריחה לבנה ושופעת. הרותם נזכר כמה פעמים בתנ"ך.

הרי (מרקוביץ) קריית חתני פרס נובל

117 6/1,1

חתן פרס נובל לכלכלה 1990

הרי מרקוביץ יליד 1927. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1990 על פיתוח תיאוריה של כלכלה פיננסית.

הרימון רמז

124 10/1

עץ פרי, משבעת המינים

אחד משבעת המינים שבארץ-ישראל השתבחה בהם. עץ פרי שמקורו אינו ידוע, אך מגדלים אותו בארץ מזמן קדום. יפי פרחיו האדומים ופריו הגדול והאדום שימשו כסמל ליופי. העץ

עומד בשלכת ובחורף, מלבלב ופורח באביב ומבשיל את פירותיו בקיץ. הפרי מלא בגרגרים אדומים ועסיסיים.

הרפסודה נווה ים

112 7/1,2

כלי שייט שטוח עשוי מקורות עצים מחוברות

משטח של קורות עצים המחוברות יחד. משמש כלי שייט.

הרץ גוסטב קריית חתני פרס נובל

117 6/1

חתן פרס נובל לפיסיקה 1925

גוסטב הרץ (1887-1975) קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1925 על חוקי ההתנגשות של האלקטרון באטום.

הרצל - ראה שד' הרצל

ראה שד' הרצל

הרקפת שיכוני המזרח

126 13,14/ח

צמח בר רב שנתי גדל באזורי ההר

צמח בר מוגן, רב שנתי ממשפחת הרקפתיים, בעל פקעת גדולה בקרקע. גדל באזורי ההר בצפון הארץ ובמרכזה. העלים הציוריים בוקעים מן הפקעת עם גשמי היורה והפריחה נמשכת זמן ארוך - מאוקטובר עד אפריל. צבע הפרחים לבן עד ורוד כהה וצורתם ייחודית. מרקפת הבר פותחו הרקפות המתורבתות.

הרשב"א נאות שקמה

108 7/ה

ר' שלמה בן אברהם, גדול חכמי ספרד בדורו (1235-1305)

ר' שלמה בן אברהם אדרת - רשב"א (1235-1305) גדול חכמי ספרד בדורו. יליד ברצלונה שבספרד, חי ופעל בה כל חייו. מראשי הדיינים בברצלונה, ישב על כס הרבנות יותר מארבעים שנה והיה לראש ולמנהיג של יהדות ספרד. השפעתו חרגה מגבולות ספרד והוא נחשב ל"אב האומה" ומנהיג הדור. תשובותיו על שאלות מכל תפוצות הגולה מהוות מקור עשיר לתולדות העם בימיו. נודע גם בהגנתו הגאה על היהדות מפני בעלי פולמוס נוצרים ומוסלמים.

הרשת נווה ים

125 7/ג

מקלעת חוטים לצייד דגים וחיות

מלכודת עשויה מקלעת חוטים או חבלים המשמשים לצייד דגים או לצייד חיות.

השדה רמז

124 9/1

שטח אדמה לעיבוד חקלאי

שטח אדמה שנועד לעיבוד חקלאי. בהשאלה: כל תחום שהמחקר עוסק בו.

השומר השומר

ז,ח/ת, 101

אגודה שנוסדה ע"י אנשי העלייה השנייה

אגודת השומר נוסדה ב-1909 ע"י אנשי העלייה השנייה. שאיפתם הייתה להעביר את השמירה על הרכוש והנפש לידי ידעיים עבריות. האגודה העלתה בדרך זו את כבוד היישוב היהודי בארץ ע"י שילוב עבודה, הגנה ושמירה.

השומר הצעיר נעורים

ה/ת, 114

תנועת נוער עברית ציונית

תנועת נוער של הקיבוץ הארצי ומפ"ם. נוסדה בשנת 1913 כמזיג של השומר, שפעל בגליציה כאגודת ספורט וצופיות ו"צעירי ציון" שהייתה בעיקר תנועה אינטלקטואלית תרבותית. סיסמת התנועה: "לציונות, לסוציאליזם, לאחוות עמים"

השומרון רמז

ז,ח/ת, 124

אזור הררי גדול במרכז הארץ

הר השומרון, אזור הררי גדול במרכז ארץ ישראל, בין עמק יזרעאל בצפון להרי יהודה בדרום. היה מיושב בתקופות קדומות ובירתו שכם. נזכר במכתבי תל אל-עמרנה. אחרי כיבוש הארץ היה לנחלת שבט אפרים ולכן נקרא גם הר אפרים. עם פילוג ממלכת שלמה היה למרכז ממלכת ישראל. ב-887 לפנה"ס בנה המלך עמרי את העיר שומרון, סרגון מלך אשור הגלה חלק גדול מן התושבים לאשור והביא במקומם עמים זרים שבמרוצת הזמן הפכו ליחידה לאומית נפרדת - השומרונים.

השונית נווה ים

ג/ת, 112

שן סלע בחוף הים

ריף, שן סלע בחוף הים המכוסה בשעת הגאות ונחשף בשעת השפל.

השופטים רמת אליהו

ת, 125

מנהיגי העם אחרי מות יהושע בן נון ועד תקופת המלכים (1200-1020 לפנה"ס)

ספר שופטים הנו השני בספרי נביאים ראשונים. תקופת השופטים נמשכה משנת 1200 לפני הספירה עד לשנת 1020 לפני הספירה. אחרי מות יהושע לא מונה מנהיג לעם וכל שבט התנהל על פי זקניו. בעתות צרה קמו לעם מנהיגים, שכונו בשם שופטים, שרכזו תחת הנהגתם חלק מהשבטים, הוליכו אותם לניצחון בעת מלחמה ושלטו בהם גם בימי שלום לאחר הניצחון.

השזיף שיכוני המזרח

ח/ת, 126

עץ פרי ממשפחת הוורדיים

עץ פרי ממשפחת הוורדיים. עומד בשלכת חורף, מלבלב ופורח באביב ומתחיל להבשיל פרי בראשית הקיץ. לא נזכר בתנ"ך, אך מגדלים אותו מזה זמן רב בארץ. ישנם זנים רבים של שזיפים,

חלקם ממוצא אירופאי וחלקם ממוצא יפני. בארץ גם מין בר-שזיף הדוב, ממנו פותחו זנים תרבותיים.

השחר כצלסון

י, 10/9, 102

כתב עת עברי בין השנים 1868-1884

כתב עת עברי בין השנים 1868-1884, בעריכתו של הסופר הפובליציסט העברי וחובב ציון נלהב פרץ סמולנסקי

השיטה שיכוני המזרח

ח/ת, 13, 14, 126

עץ ממשפחת המימוסיים

עץ בר ממשפחת המימוסיים. יש בארץ ארבעה מינים מדבריים ומין נוסף, שיטה מלבינה, בכמה ריכוזים בצפון הארץ. כל המינים תרבותיים. קוצניים ועליהם מנוצים. מגדלים בארץ מיני שיטים מיובאים, רובם ממוצא אוסטרלי. מיני הבר פורחים בקיץ בפרחים לבנבנים. מיני התרבות - באביב, בפרחים צהובים.

השיטים נווה ים

א, 7, 112

אוחזי משוטים מומחים בשיט האוחזים במשוטים, מומחים בשיט.

השיטת שער הים

א, 7, 127

ע"ש יח' הקומנדו הימי המתמחה בתחום הלוחמה הזעירה.

יחידת עילית שהתפרסמה במבצעים כדוגמת האי גרין ונמל אלכסנדריה. הלוחם המתנדב לקומנדו הימי, עוסק במגוון רחב של תחומים ביבשה ובים, תוך שימוש באמצעים מיוחדים. הפעילות נערכת בשיתוף פעולה עם כוחות האוויר, היבשה והים. אופי התפקידים ביחידה מחייב רמה שכלית גבוהה, כוח רצון, עצמאות, כושר גופני גבוה, מקצוענות וחברתיות. פעולות היחידה מתבצעות בצוותים ובחוליות קטנות.

השירה העברית נאות שקמה

ה/ת, 108

שם כולל ליצירות פיוטיות בתולדות הספרות העברית

שם כולל ליצירות הפיוטיות שנכתבו בתקופה מסוימת ע"י משורר מסוים או ע"י אסכולה של משוררים. בתולדות הספרות העברית ישנם חוקרי ספרות המבחינים בשירה המקראית, בשירת ספרד (שירי קודש וחול), בשירת ימי הביניים, שירי תקופת ההשכלה, "שירתנו החדשה" (ביאליק ובני דור) והשירה המודרנית. קיימות גם חלוקות אחרות.

השניים נחלת יהודה

א, 11, 113

לזכר יוסף אפרים בצרי ושלום צאלח שהועלו לגרדום בעירק

יוסף אפרים בצרי ושלום צאלח אשר הועלו לגרדום בעירק ב-21 בינואר 1952 בגין השתייכותם לתנועת החלוץ המחתרתית שנועדה להגן על היהודים.

השקד רמז

עץ פרי ממשפחת הוורדיים

124 10/ט

עץ פרי ממשפחת הוורדיים. עומד בשלכת חורף, פורח בראשית האביב, לפני לבלוב העלים, בפריחה שופעת, לבנה-ורודה. פירותיו אינם עסיסיים, נאכלים גם כשהם ירוקים ובעיקר כשהם יבשים לאחר הבשלתם. השקד נזכר בתנ"ך כצמח חשוב. שקדי הבר מהווים את צמחיית הספר של האזור הים-תיכוני.

באביב ומצמיחה פגות שבתוכן כלואים הפרחים. הפירות מבשילים בראשית הקיץ ונאכלים טריים או כדבלים.

התבור רמז

הר בגליל התחתון בלב עמק יזרעאל

124 8,9/ט

הר בגליל התחתון בלב עמק יזרעאל הצפוני, גובהו 588 מטר, נזכר במקרא בהקשר לזירות הקרב שהתחוללו בקרבתו: במלחמות רעמסס השני, במלחמת דבורה בכנענים ובמלחמת גדעון במדיינים. בכיפתו של הר התבור ניצב מנזר פרנציסקני.

השקמה רמז

עץ ירוק עד ממשפחת התותיים

124 10/ט

עץ ירוק עד ממשפחת התותיים, מוצאו ממזרח אפריקה. פרחיו קטנטנים, חבויים בתוך הפגות הכדוריות. אלה ערוכות על הגזע או על הענפים. הפגות המבשילות דומות לתאנים וניתנות לאכילה. העצים ניטעו מאז ימי קדם והם מאריכי ימים. העץ מצוי בעיקר במישור החוף. נזכר בתנ"ך. עץ בודד כזה, שמצאו מייסדי העיר בעלותם על אדמתם, שימש להם מקום התכנסות לאסיפות אסורות מטעם פקידות הברון.

התומר רמז

שם נרדף לתמר

124 10/ט

שם נרדף לתמר. משתמשים בו בעיקר כאשר מתכוונים לציץ קומה זקופה. מן העלה הסגור הנמצא בלב ציצת העלים מתקנים את הלולב, שהוא אחד מארבעת המינים של חג הסוכות.

התוף נאות אשלים

כלי הקשה עתיק

107 6/ט

התוף הנו כלי נגינה עתיק, ותוף מרים הוא העתיק בין סוגיו. זהו כלי הקשה בתזמורת עשוי גליל רחב שמשני צדדיו מתוחים עורות, מקישים עליו בקנה או ביד.

השר (חיים משה שפירא) מב"ת מערב

שר בממשלות ישראל (1902-1970)

103 3,4/ט

השר חיים משה שפירא (1902-1970) מנהיגה של "המפלגה הדתית הלאומית", נולד ברוסיה. ב-1926 עלה ארצה והתיישב בירושלים, ב-1928 נבחר למרכז הוועד של "הפועל המזרחי" בארץ-ישראל ובקום המדינה שימש שר העלייה והבריאות בממשלה הזמנית. עם כינון הממשלה הראשונה התמנה לשר הפנים, העלייה והבריאות. כיהן גם כשר הדתות והסעד. בתום מלחמת ששת הימים חתם כשר הפנים על הצו לאיחוד ירושלים, כבירתה השלמה של מדינת ישראל.

התור נווה הדרים

עוף מסדרת היונאים

110 12/ט

עוף מסדרת היונאים. מגיע ארצה בהמוניו באביב, מקיץ בארץ ודוגר בה. כל הקיץ הוא משמיע את קולו ומכאן גם שמו. הקן פשוט, עשוי כמה זרדים ובו שתי ביצים. בארץ קיימים, מלבד התור המצוי המקיץ בה, עוד שני מינים יציבים: תור הצווארון והצוצלת.

השרביט נווה חוף

מטה מלכות, סמל לאות שלטון

111 3/ב

שרביט מלכות, מטה נוי שהמלך או המושל נושא בידו כאות לשלטון.

התורמוס קריית ראשון

צמח בר חד שנתי ממשפחת הפרפרניים

115 8/ה

צמח בר חד שנתי ממשפחת הפרפרניים. בארץ מצויים 6 מינים, הבולט בהם הוא תורמוס ההרים בעל עלים מאובצעים. פרחיו נישאים באשכול זקוף וצבעם כחול עז. באזור החוף יש עוד מיני תורמוס, בעיקר תורמוס ארץ-ישראלי. מגדלים תורמוס גם בתרבות ופירותיו נאכלים.

השריג קריית כרמים

ענף של צמח, בייחוד של הגפן

118 7/א

ענף של צמח, בייחוד ענף של גפן. הביטוי נזכר כמה פעמים בתנ"ך: בגפן שראה שר המשקים של פרעה בחלומו היו שלושה שריגים. היום אין המלה שגורה בשפת היום-יום, אלא בלשון המליצה.

התורן נווה ים

מוט גבוה להנפת דגל. בספינה לקשירת מפרשים

112 7/ג

מוט גבוה עליו מניפים דגל. בספינה קושרים אליו את המפרשים.

התאנה רמז

עץ פרי ממשפחת התותיים משבעת המינים

124 10/ט

התאנה היא עץ פרי ממשפחת התותיים, אחד משבעת המינים שארץ ישראל השתבחה בהם. התאנה עומדת בשלכת, מבלבלת

התות שיכוני המזרח (וצמרות)

126 14/ט

עץ פרי ממשפחת התותיים

עץ פרי ממשפחת התותיים, מוצאו מאזורים ממוזגים צפוניים וסובטרופיים.

התזמורת נאות אשלים

107 6,7/ט,ו

להקת נגני מוסיקה

להקה של נגנים בכלי נגינה שונים, המבצעת יצירות מוסיקליות. בראש הנגנים עומד מנצח.

התירוש קריית כרמים

118 7/ה

יין צעיר ומתוק בטרם תסס, עסיס ענבים.

התכלת נווה חוף

111 3/ב

צבע כחול בהיר

צבע כחול בהיר, גוון השמיים, תכלת הרקיע. אחד מגווני האריגים שקישטו את ארמונו של אחשוורוש בנשף המפואר שערך לכל עבדיו על מנת להראות את עיקר תפארתו.

התלתן קריית ראשון

119 8/ה

צמח בר וצמח תרבות משפחת הפרפרניים

צמח בר וצמח תרבות ממשפחת הפרפרניים. מספר מיני הבר - 50 והם צומחים ברוב אזווי הארץ. בין הנפוצים, תלתן הארגמן שתפוחותיו ורודות-אדומות. כל סוגי התלתן פורחים באביב ובקיץ. התלתן התרבותי משמש כצמח מספוא.

התמר נחלת יהודה

113 10,11/ג

עץ פרי ועץ בר ממשפחת הדקליים

עץ פרי ועץ בר, ממשפחת הדקליים. נמנה עם שבעת המינים, אם כי לא נזכר בשמו, אלא במלה "דבש". לעץ גזע גבוה וציצת עלים גדולים בראשו. ישנם עצי זכר וישנם עצי נקבה שהם נושאי הפרי. הפירות, חומים, צהובים או אדומים מבשילים בסוף הקיץ.

התנאים שיכוני המזרח

126 14/ח

חכמי ישראל בתקופת בית-שני

חכמי ישראל בתקופת הבית השני ועד לחתימת המשנה בימי ר' יהודה הנשיא. ידועים כ- 120 בקירוב.

התעשיין מכוני מחקר, מב"ת צפון

106/104 12/ד,ג

פריץ הירשברוך הקים ביח"ר לבירה (1889-1975)

התעשיין פריץ הירשברוך (1889-1975) נולד בברומברג שבפולין בשנת 1889. בשנת 1935 עלה לראשון-לציון והקים בה בית-חרושת לבירה. היה מנהל כללי של תעשיית הבירה בשנים 1935-1955 וחבר הוועד המרכזי של התאחדות התעשיינים.

התפוז נחלת-יהודה

113 10,11/ג

עץ פרי ירוק עד מקבוצת ההדרים

עץ פרי ירוק עד מקבוצת ההדרים, ממשפחת הפיגמיים. פריחתו באביב שופעת וריחנית והדבורים מפיקות ממנה דבש. התפוזים, גדלים בעיקר באזור החוף והנם מוצר יצוא ראשי של ארץ ישראל וידועים כתפוזי "יפו". הפרי כדורי או אליפטי, נאכל טרי או שמפיקים ממנו תוצרים שונים כמו מיץ, ריבה ועוד.

התפוח שיכוני המזרח

126 13/ח

עץ פרי נשיר ממשפחת הוורדיים

עץ פרי נשיר ממשפחת הוורדיים. "תפוח בעצי היער" נזכר בתנ"ך, אך ספק אם הכוונה לפרי של היום. העץ מלבלב ופורח באביב והתפוחים מבשילים בקיץ. בארץ מגדלים זני תפוחים רבים והם נשמרים בקירור למשך כל השנה.

התקוה כצלסון

102 10/ט,ו

ההמנון הלאומי של המדינה

"התקוה" הוא ההמנון הלאומי של המדינה. מילותיו חוברו ע"י נפתלי הרץ אימבר. הלחן הותאם בשנת 1886 ע"י שמואל כהן, תושב המושבה.

התקומה - ראה שד' התקומה

124 9,10/ט

וולפסון (דוד) רמז

נשיאה השני של ההסתדרות הציונית העולמית (1856-1914) דוד וולפסון (1856-1914) יליד ליטא, נשיאה השני של ההסתדרות הציונית העולמית. נמנה עם מקורבי הרצל, נילוה אליו במסעו בא"י בשנת 1898. ארונו נטמן בהר הרצל בירושלים.

123 11/ט

ויגודסקי (אליהו) רמב"ם

פרדסן וחבר מועצת היקב (1886-1969)

אליהו ויגודסקי (1886-1969) עלה ארצה ב-1906 והשתקע בראשון-לציון. היה מראשי הפעילים של "פועלי ציון". פיתח משק חקלאי והיה פרדסן. משנת 1909 כיהן כסגן יו"ר הוועד החקלאי במושבה וחבר מועצת היקב.

117 6/ו

ויזל אלי קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לשלום 1986

אלי וייזל יליד 1928, קיבל פרס נובל לשלום בשנת 1986 על פעילותו במסגרת כהונתו כיו"ר הנהלת "משלחת נשיאי השואה".

123 11/ו,ה

ויז סטפן רמב"ם

מייסד ונשיא הקונגרס היהודי אמריקאי (1874-1949) דר' סטפן וייז (1874-1949) רב ומדינאי, ממנהיגי ההסתדרות

123 11/T

וכסלר (משה) רמב"ם

כורם מוותיקי העיר, כיהן כיו"ר ועד המושבה (1846-1911) משה וכסלר (1846-1911), יליד יאסי ברומניה. עלה לארץ בשנת 1885 והתיישב בראשון-לציון. היה כורם, פעיל בוועד המושבה וכיהן כיו"ר הוועד.

117 5/I

ורבורג אוטו קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה ב-1931 (1883-1970) אוטו וורבורג (1883-1970), קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1931 על תגליתו בתחום אופיו ואופן פעילותו של אנזים הנשימה.

117 5/I

ורמוס הרולד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1989 הרולד ורמוס, יליד 1939 קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1989 על גילוי מקורות תאי סרטן.

126 12/H

זאב (גינזבורג) שימוני המזרח

עסקן ופעיל ציבור נמרץ זאב גינזבורג עלה ארצה בשנת 1925. בשנת 1933 עבר עם משפחתו לראשון-לציון, היה מוכר כ"עסקן" שהקדיש את מרצו לטובת הציבור. שימש כחבר בוועד ההורים של בית-הספר העממי דאז, נטל חלק בשמירה ובהגנה על ראשון-לציון במהלך מאורעות הדמים בשנים 1939-1936. בימי מלחמת העולם ה-2 ובתקופה שלאחריה שימש כמנהל לשכת העבודה. בשנות ה-60-50 כיהן כמנהל מח' החינוך והתרבות של העירייה, סייע בהקמת הקונסרבטוריון בעיר, ייסד את סניף החברה לחקר המקרא, יזם הוצאת ספר לזכרם של אחד-עשר בני ראשון-לציון אשר נפלו ליד אשדוד בראשית מלחמת השחרור וכן פעל להקמת אנדרטה לזכרם באשדוד.

ז'בוטינסקי (זאב) - ראה שד' ז'בוטינסקי

101 9/I,ה

ז'בוטינסקי יענה בנות חיל

רעיית זאב ז'בוטינסקי ו"אם בית"ר" (1884-1994) יענה ז'בוטינסקי לבין גאלפרין (1884-1994) נולדה באודסה, הוסמכה לתואר מהנדס-אגרונום באוניברסיטת נאנס' שבצרפת. נישאה לזאב ז'בוטינסקי והיתה שותפתו ועוזרתו הנאמנה בדרכו רבת התלאות וההקרבה. נשאה על שכמה את ניהול "קרן תל-חי" של תנועת בית"ר. לאחר פטירת בעלה עברה לארה"ב ובשנותיה האחרונות התמסרה להוצאת כל כתבי בעלה. לאחר פטירתה הועלו עצמותיה ביחד עם עצמות בעלה ב-1964 והוטמנו בהר הרצל. שם התואר "אם בית"ר" הוענק לה ע"י מועצת בית"ר העולמית, ועל שמה נקרא כפר הנוער שבבאר יעקב.

הציונית בארצות הברית. בשנת 1909 ייסד את "בית-הכנסת החופשי" בניו-יורק וכיהן בו כרב עד יום מותו. כמו כן היה מייסדו ונשיאו של הקונגרס היהודי האמריקאי.

125 8/T

וילנסקי וולף רמת אלהו

אל"מ, גיבור ברה"מ (1919-1992)

וולף וילנסקי (1919-1992), גיבור ברה"מ לשעבר ובעל דרגת כבוד של אל"מ בצה"ל. יליד קובנה שבליטא. חניך תנועת "השומר הצעיר" ומפעיליה הבולטים. שירת בצבא בליטא וזכה בעיטורים ובאותות, לרבות עיטורי הגבורה הגבוהים ביותר בצבא האדום. זאת על הצטיינותו בקרבות, הישגיו הצבאיים, אומץ לבו וכשרונו להוביל חיילים לקרב בחירוף נפש. היה מסורב עלייה ועלה ארצה בשנת 1983 לאחר מאבק ממושך. התגורר בראשון-לציון והיה פעיל בארגוני הלוחמים נגד הנאצים. את זיכרונותיו פרסם בספרו "תהפוכות הגורל".

124 9,10/H

ויניק (מאיר) רמז

מבוני התחנה המטאורולוגית בראשון-לציון (1885-1966) מאיר ויניק (1885-1966) עלה ארצה ב-1906 והתיישב בראשון-לציון. היה מהנדס וכימאי וייסד את המעבדה לייך ביקב. איש מדע, נמנה עם המורים הראשונים במקווה ישראל. מבוני התחנה המטאורולוגית בראשון-לציון בשנת 1912.

123 11/I

ויצברד (אליקים) רמב"ם

רופא המושבה וחבר ועד (1869-1935)

אליקים ויצברד (1869-1935) יליד וולוז'ין. עלה ארצה בשנת 1900 והיה רופא המושבה ראשון-לציון בשנים 1904-1932. כיהן בתפקיד יו"ר וועדת שמירת הניקיון והבריאות והיה חבר בוועד המושבה. שני בניו: אליפלט ואברהם המשיכו דרכו.

100 10,11/H,ה

ויצמן (חיים) אברמוביץ'

נשיאה הראשון של מדינת ישראל (1874-1952)

פרופ' חיים ויצמן (1874-1952) יליד פינסק, נשיא ההסתדרות הציונית, ראש המשלחת הציונית לוועידת השלום בפריז לאחר מלחמת העולם הראשונה. מקים הסוכנות היהודית, איש מדע דגול ונשיאה הראשון של מדינת ישראל בשנים 1948-1952.

123 11/I

ויתקין (יוסף) רמב"ם

מוותיקי המושבה ומורה בביה"ס "חביב" (1876-1919)

יוסף ויתקין (1876-1919) עלה ארצה בשנת 1897 והתיישב בראשון-לציון, היה מורה בבית-הספר העברי הראשון "חביב". קרא לעלייה ולהתיישבות על קרקע לאומית.

זבולון המר חתני פרס נובל

שר וח"כ, ממנהיגי המפד"ל 1936-1998

117 5,6/1

יליד חיפה, פוליטיקאי ואיש חינוך. ראשון מנהיגי המפד"ל מחובשי הכיפות הסרוגות. חבר בכנסת השביעית עד הכנסת הארבע עשרה. שימש כסגן ראש הממשלה כשר הסעד, החינוך והתרבות והדתות. תמך בגוש אמונים וגישור בין חילוניים ודתיים.

זד"ל (זלמן דוד לבונטין) רמב"ם

ממייסדי המושבה ראשון-לציון (1856-1940)

זלמן דוד לבונטין (1856-1940), חלוץ היישוב היהודי החדש בארץ ישראל. מייסד ועד "חלוצי יסוד המעלה", ממייסדי ראשון-לציון, מראשוני תל-אביב, ממקימי בנק "אנגלו-פלשתינה" (כיום בנק לאומי לישראל) וממנהליה. אזרח כבוד של העיר תל-אביב ושל העיר ראשון-לציון. הספרייה העירונית המרכזית בראשון-לציון נקראת על שמו ועל שם רעייתו ציפורה.

124 8/1

זהבי (צבי וצפורה) רמז

צבי מראשוני הנוטרים, צפורה מתנדבת נמרצת

צבי (1915-1995) וצפורה (1916-1988) זהבי. צבי נולד בפולין, עלה ארצה בשנת 1932 השתקע בראשון-לציון ונשא את צפורה לבית קליביצקי ילידת המושבה. מראשוני המתנדבים לנוטרות, אימן בנשק את אנשי ההגנה בראשון-לציון ובשנת 1939 מונה למפקד אזורי בנושא ה"שי" (שירות ידיעות). רבים ממועשיו עדיין חסויים. שימש גם כנהג אמבולנס והציל חיי רבים. רעייתו צפורה הייתה "עוזר כנגדו" בכל פעולותיו, פעלה כמתנדבת בארגונים שונים ובמגן-דוד-אדום.

100 10/ה

זולא אמיל אברמוביץ'

סופר ולוחם לצדק סוציאלי (1840-1903)

אמיל זולא (1840-1903) מגדולי סופרי צרפת, לוחם לצדק סוציאלי, פעיל בפרשת דרייפוס פרסם מכתב גלוי בעיתונות הצרפתית בשם- "אני מאשים" שבעקבותיו התעורר גל תמיכה בדרייפוס.

113 11/ד

זוסמן נחלת יהודה

ע"ש אברהם ואלכסנדרה מייסדי נחלת יהודה.

אברהם (1861-1943), ביליין, אגרונום שייסד חוה חקלאית באודסה שעיקר מטרתה הכשרת חקלאים לארץ ישראל. ב-1898 ביקר עם אחד העם בראשון וב-1924 השתקע בנחלת יהודה. אלכסנדרה יסדה באודסה בית ספר יהודי ועזרה לבעלה במפעליו החקלאיים.

125 9/ד

זינר דוד ויפה רמת אליהו

דוד (1899-1997) ויפה (1903-1998) ממייסדי שכונת רמת-אליהו

דוד זינר (1899-1997) ויפה (1903-1998). דוד יליד תימן, הגיע לראשון-לציון בשנת 1936 והיה ממייסדי שכונת עזרה ובצרון - רמת אליהו והיום. פעל ודאג לצרכי תושבי השכונה ולרווחתם בהתנדבות. יזם הקמת בית-הכנסת בשכונה, מקווה טהרה, בית-ספר, גני ילדים, תנועות נוער, מרפאה ונקודת משטרה ושימש כיו"ר ועד ההורים בביה"ס השכונתי משחר הקמתו. היה מקור ראשון להיסטוריה המקומית ושימש בהתנדבות מדרך למורים בנושא לימוד תולדות השכונה. יפה רעייתו הייתה עזר כנגדו והטביעה חותמה בקהילה, כבעלה כן היא, אם זה בפעילות גמילות חסדים ואם זה בייעוץ וסיוע לכל פונה.

101 9/ה

זכרון שרה בנות חיל

ע"ש שרה אהרונסון, גבורת ניל"י (1890-1917)

שרה אהרונסון (1890-1917), ילידת זיכרון יעקב ובת הדור הראשון של מתיישבי המקום. הייתה דמות מופת ולוחמת, חברה בארגון הריגול "ניל"י". ניהלה את פעילות ניל"י ואת תחנת הניסיונות בעתלית בהעדרו של אחיה, אהרון אהרונסון. כשהרשת נחשפה, נתפסה ועונתה על ידי התורכים במשך שלשה ימים, בסופם התאבדה בירייה.

108 6/ד

זמנהוף נאות שקמה

בלשן וממציא השפה אספרנטו (1859-1917)

אליעזר לודוויג זמנהוף (1859-1917) בלשן וממציא השפה הבינלאומית אספרנטו. היה רופא עיניים בעיר ורשה ובעל נטייה לבלשנות. האמין שאם תמצא שפה קלה ופשוטה שתוכל להיות גשר של הבנה בין כל העמים תפוג השנאה שביניהם. הוא המציא שפה בת 900 מילים בסיסיות ו-16 כללי דקדוק פשוטים. השפה מבוססת על לטינית ויוונית והאיות שלה פונטי. על החוברת שהוציא ב-1887 חתם בשם 'דר' אספרנטו' ובשם זה נודעה השפה. התנועה התפשטה בכל העולם הוציאה ספרים וארגנה ועידות בינלאומיות של דוברי השפה.

זמסקי (מאיר) - ראה שד' זמסקי

117 5/1

זק"ס נלי קריית חתני פרס נובל

כלת פרס נובל לספרות 1966

נלי זק"ס (1891-1970). קיבלה פרס נובל לספרות בשנת 1966 על כתיבתה המצוינת בתחום שירים ודרמות, המביעים את ייעודה של ישראל.

126 13/0,ת

זרובבל (בן שאלתיאל) שיכוני המזרח

ראש עולי בבל ובונה הארץ בימי בית השני

זרובבל (בן שאלתיאל) ראש עולי בבל ובונה הארץ בימי הבית השני. פעל ב-538-521 לפנה"ס.

ועד 1973 וכציר בקונגרסים הציוניים. ב-1990 קיבל פרס ישראל על מפעל חייו.

123 11,12/1

חב"ד רמב"ם

זרם בתנועה החסידית

זרם בתנועה החסידית ששמו נגזר מראשי תיבות של חכמה, בינה ודעת. נוסד ע"י האדמו"ר ר' שניאור זלמן מלאדי.

109 5,6/ד

חטיבה שבע נווה דקלים

חטיבת השריון שלחמה בגולן

חטיבת השריון שלחמה בגבורה בגולן במלחמת יום הכיפורים באוקטובר 1973. בלמה במשך ארבעה ימי לחימה רצופים ניסיונות חוזרים ונשנים של הסורים לפרוץ לעומק רמת-הגולן, הובילה את המתקפה לגולן הסורי, השתתפה בכיבוש ה"מובלעת" ובבלימת התקפות הנגד של האויב בשטח שנכבש.

101 11/ד

חבקוק (שלום, הרב) השומר

פעיל עלייה, רב העדה התימנית (1861-1942)

הרב שלום חבקוק (1861-1942) ממארגני העלייה הגדולה מצפון תימן. ב-1909 התיישב בראשל"צ, היה רב העדה התימנית, שוחט ובודק, מוהל ומקדש נישואין וחבר ועד המושבה.

123 12/1

חטיבת קריית רמב"ם

חטיבה שפעלה במסגרת ה"הגנה"

אחת מהחטיבות שהוקמו במסגרת ה"הגנה" בתל-אביב וסביבתה. השתתפה במבצע דני שאחת ממטרותיו הייתה הרחקת האיום על אזור תל-אביב מצד כוחות הלגיון שחנו ברמלה-לוד-יהודיה.

101 12/ד

חברון השומר

עיר האבות, אחת מ-4 הערים הקדושות בא"י

אחת מארבע הערים הקדושות. בראשיתה נקראה קריית ארבע. אברהם אבינו קנה בה אחוזת קבר לו ולצאצאיו במערת המכפלה ועל כן היא נקראת גם עיר האבות. דוד בן ישי מלך בה 7 שנים בראשית מלכותו.

חיים בר-לב - ראה בר-לב חיים

126 12/ט,ח

חגי הנביא שינוי המזרח

ניבא בימי דריווש ב-520 לפנה"ס

חגי ניבא בימי דריווש בשנת 520 לפני הספירה. הוא דרש מיושבי הגולה בבבל לקום ולעלות לירושלים ולבנות מחדש את בית המקדש השני.

111 2/ב

חיל האוויר נווה-חוף

מחילות צה"ל, מהטובים בעולם

מחילות צבא ההגנה לישראל. נחשב כאחד מחילות האוויר הטובים ביותר בעולם בכישוריו, ביכולתו המבצעית ובטייסיו.

109 4/ד

חד-נס נווה דקלים

יישוב ברמת-הגולן

יישוב קהילתי ברמת-הגולן. הוקם בשנת 1989

111 2/ב

חיל ההנדסה נווה חוף

מחילות צה"ל, מסייע לכוחות היבשה

מחילות צבא ההגנה לישראל. תפקידו בצה"ל לסייע לכוחות היבשה לנוע בבטחה לעבר יעדיהם. מצטיין במגוון הנושאים שבהם הוא מטפל.

103 6/ג

חומה מ"ב מערב

יוסף עזרא חומה, מזכיר ועד המושבה

יוסף עזרא חומה נולד בשנת 1881, הגיע ארצה בשנת 1900 והתיישב בראשון-לציון. היה חבר בוועד המושבה.

111 2/ב

חיל החימוש נווה חוף

מחילות צה"ל נמנה עם נותני שירותים

מחילות צבא ההגנה לישראל. נמנה עם חילות נותני השירות ובתוך כך נמצאים חייליו גם בקו האש הקדמי בעת מלחמה.

חומה ומגדל - ראה שד' חומה ומגדל

111 2/ב

חיל הים נווה חוף

מחילות צה"ל, מגן על הגבולות הימיים

הוקם עם הקמת צה"ל. קדם לו ה"פל-ים" הפלוגה הימית של הפלמ"ח. בין משימותיו: הגנה על גבולותיה של המדינה במערב ובדרום (הגבולות הימיים), אבטחת שערות פתוחים ובטוחים לדרכי המדינה ואבטחת תושבים בימי שלום ומלחמה.

123 11/1

חזון איש רמב"ם

ספרו של הרב אברהם ישעיהו קרליץ (1878-1953)

הרב אברהם ישעיהו קרליץ (1878-1953), אשר כינויו "חזון איש" בא לו על שם ספרו בהלכה. יליד ליטא, חכם תלמודי מגדולי רבני הדור. בשנת 1933 התיישב בבני ברק. קברניטי היישוב שיחרו לפתחו ונועצו בו בבעיות המדינה.

111 2/ב

חיל המודיעין נווה חוף

מחילות צה"ל, מופקד על מערכת המודיעין

מחילות צבא ההגנה לישראל. על פי הוראת הפיקוד העליון, נושא באחריות לתכנונה, לקיומה ולפיתוחה של מערכת המודיעין ושל ביטחון שדה בצה"ל.

105 11/ט

חזן יעקב מישור הנוף

חבר כנסת, ממנהיגי השומר הצעיר (1899-1992)

יעקב חזן (1899-1992) ממנהיגי השומר הצעיר, ממייסדי מפ"ם וממקימי קיבוץ משמור העמק. כיהן כחבר הכנסת מראשיתה

חיל הצנחנים נווה חוף

מחילות צה"ל, חיל רגלים מוטס ומוצנח

111 2/3, ב

מחילות צבא ההגנה לישראל. חיל רגלים מוטס ומוצנח אשר עלילותיו הם המשך למסורת המפוארת של צנחנים שפעלו בעורף האויב בזמן מלחמת העולם השנייה.

חיל הקשר נווה חוף

מחילות צה"ל, נותן שירותי קשר

111 2/2

חיל מקצועי העוסק במתן שירותי קשר, שליטה ואלקטרוניקה לחילות היבשה, האוויר והים. כן דואג לחידוש ושכלול כל אמצעי הקשר, לרכישתם ולפיתוחם.

חיל הרגלים נווה חוף

מחילות צה"ל, החיל הממלכתי הצבאי הראשון

111 2/2

מחילות צה"ל, החיל הממלכתי הצבאי הראשון החיל הממלכתי הצבאי הראשון בין חילות צה"ל, שהוקם עם גיוסם של פלוגות הרגלים של ההגנה, הפלמ"ח, החי"ש, האצ"ל והלח"י והפיכתם לצבא העם, צבא הגנה לישראל. משימתו היא להגן על גבולות המדינה ולהבטיח ביטחון שוטף לאורך כל ימות השנה.

חיל הרפואה נווה חוף

מחילות צה"ל, דואג לבריאות אנשי הצבא

111 2/2

מחילות צבא ההגנה לישראל. ייעודו לשמור ולהבטיח את בריאותם ותקינותם של אנשי הצבא, לוודא כושרם הפיסי של כל חילות צה"ל ולדאוג להגשת סיוע רפואי מיידי בעת הצורך (בעיקר בעת מלחמה).

חיל השלישות נווה חוף

מחילות צה"ל, מזרועות הביצוע בענייני כ"א

111 2/2

אחת מיחידות הביצוע העיקריות של אגף כוח אדם במטכ"ל, ידה בכל הנוגע לתנועת כוח אדם בצה"ל בין החילות השונים. אחראית לרישומו של החייל, שיבוצו, ומעקב מתמיד עד שחרורו.

חיל השריון נווה חוף

מחילות צה"ל, עוצבות משוריינות

111 2/2

המושג "גייסות השריון" חל על העוצבות המשוריינות של צה"ל אשר תפקידם העיקרי הוא סיוע ליחידות האחרות, תוך תיאום מלא ביניהן.

חיל התותחנים נווה חוף

מחילות צה"ל, סיוע ארטילריה

111 2/2

מחילות צבא ההגנה לישראל. תפקידו לתת סיוע ארטילרי לכל חילות צה"ל, במקום ובזמן הדרוש, תוך תיאום מלא ומדויק עם אגף המטה הכללי.

חיסין (חיים, דר') ראשונים

רופא ועסקן ציוני (1865-1932)

121 11/ח

דר' חיים חיסין (1865-1932) רופא, עסקן ציוני, איש ביל"ו,

מפועליה הראשונים של המושבה ראשון-לציון, בין חופרי הבאר הראשונה במושבה ומראשוני הרופאים ביישובים החדשים בארץ. בשנת 1905 עבר לתל-אביב ונמנה עם מייסדיה.

109 4/T

חיספין נווה דקלים

ישוב ברמת הגולן

הישוב נוסד ב-1974 הוקם ע"י בני ישיבות ההסדר ומונה כ-700 תושבים. בישוב אכסניה ומרכז חינוכי לגוש ישובי דרום רמת הגולן. רוב תושביו מתפרנסים מהוראה בישוב ומחוצה לו.

123 12/T, I

חי"ש (חיל שדה) רמב"ם, רביבים

חילות השדה, מזרועות ה"הגנה"

חילות השדה, מזרועות ההגנה בטרם ייסוד צה"ל.

101 11/T

חלוצי יסוד המעלה השומר

האגודה הראשונה להתיישבות יהודים עובדי אדמה

האגודה הראשונה להתיישבות יהודים עובדי אדמה בארץ ישראל. נוסדה ביפו ב-כ"ח באדר תרמ"ב - 1882 ע"י זלמן דוד לבונטין. חברי האגודה ייסדו את המושבה ראשון-לציון.

102 9/T

חלץ כצנלסון

האתר בו נתגלה נפט לראשונה בארץ

המקום בו נתגלה נפט לראשונה בארץ. נמצא סמוך לכפר הערבי חוליקאת בחבל לכיש, בו התנהלו קרבות קשים במלחמת השחרור. בקרבת המקום מצבות זיכרון לחללי גבעתי וגדוד 52 שנפלו בקרבות הנגב.

111 2/2

חמ"ד (חיל המדע) נווה חוף

מחילות צה"ל בעבר

חיל המדע, הוקם בשנות ה-30 ע"י קבוצת מדענים ממוכן ויצמן כמחלקה מדעית במסגרת ה"הגנה", והפך עם הקמת צה"ל לחיל המדע. בתחילת שנות ה-50 פורק החיל ותפקידיו הועברו למשרד הביטחון. לימים התפתח האגף החדש להיות "הרשות לפיתוח אמצעי לחימה" (רפא"ל).

116 7/T

חמדיה קריית גנים

קיבוץ בין עמק בית-שאן לעמק הירדן

קיבוץ המשתייך לתק"ם. הוקם בשנת 1939 כיישוב חומה ומגדל, במפגש בין עמק בית שאן לבין עמק הירדן, בקרבת האתר ההיסטורי "כוכב הירדן". מייסדיו, חברי תנועת "דרור", נאבקו קשות על קיומם. תגבורת, שקיבלו מהתנועה המאוחדת, אפשרה להם להתגבר ולפתח את יישובם.

111 2/2

ח"ן נווה חוף

חיל נשים, אחד מחילות צה"ל ב-1948

חיל נשים - אחד מחילות צה"ל שהוקם בעיצומה של מלחמת העצמאות ב-1948. תפקידיו מרובים ומגוונים וכוללים מסלולי שירות מיוחדים בתחום החינוך וסיוע ליישובי הספר.

חנה רובינא - ראה רובינא חנה

חנייה קריית גנים

מראשוני הקיבוצים בגליל העליון

116 7,8/1

מראשוני הקיבוצים בגליל העליון. מייסדיו תקעו יתד באדמתו ב-1938. חנייה שימשה מופת לעמידת הגבורה של יישובי "חומה ומגדל" בגליל.

חנקין (יהושע לייב) ראשונים

עסקן ציוני גואל אדמות ארץ ישראל (1865-1945)

121 11/1

יהושע לייב חנקין (1865-1945) בנו של יהודה חנקין ממייסדי ראשון-לציון. עסקן ציוני פעיל, גואל אדמות ארץ ישראל בעמק, ביהודה, בגליל ובשומרון. קבור בעמק יזרעאל - בגלבע מעל מעייני חרוד

חסד ואמת (ע"ש ר' מ. מימון) מישור הנוף

מצאצאי הרמב"ם (1906-1990)

105 11/0

רבי מנחם מנדל מימון (1906-1990) בן לשושלת רבנים מצאצאי הרמב"ם. עלה ארצה ב-1935 והשתקע בראשון-לציון. היה פעיל בהגנה, אזרח עובד צה"ל, ממקימי הסתדרות פועלי אגודת ישראל, ממקימי בית-ספר "בית יעקב" ו"תלמוד תורה" וממקימי עמותת גמ"ח "חסד ואמת".

חסדאי נאות שקמה

108 6/ה

רבי אברהם קרשקש מנהיג קהילה בספרד (1340-1410) (בקירוב)

רבי אברהם חסדאי קרשקש (1340-1410 בקירוב). פילוסוף ושתדלן יהודי בספרד, רב ומנהיג הקהילה בסארגוסה. שמו נודע כבעל הלכה גם מחוץ לעירו, הגיע למעמד חסר תקדים בתולדות ישראל בספרד. לאחר גזירות קנ"א (1391), פעל לשיקום הקהילות הן פיסית והן רוחנית.

חצר אדר נווה דקלים

109 5/ה

אתר בגבולה הדרומי של ארץ ישראל, מוזכר במקרא מופיע בספר "במדבר" כאחד האתרים בגבולה הדרומי של ארץ ישראל. פונה במסגרת הסכמי השלום עם מצרים.

טיב (אברהם) השומר, ראשונים

101 12/1

ממייסדי התאחדות התימנים וח"כ (1881-1950) אברהם טיב (1881-1950) בסוכות 1909 הגיע לראשון-לציון. ממייסדי התאחדות התימנים ומראשי עסקניה, איש תנועת העבודה, מראשוני פעילי הסתדרות העובדים הכללית, חבר אסיפת הנבחרים הראשונה, הוועד הלאומי והכנסת הראשונה.

טבנקין יצחק כצנלסון

102 9/1

חבר בכנסת הראשונה, השנייה והשלישית (1887-1971) יצחק טבנקין (1887-1971), מראשי תנועת העבודה וה"קיבוץ המאוחד". נמנה עם מקימי "הברית העולמית של פועלי ציון" בפולין.

עלה ארצה בשנת 1911, השתתף בייסוד "סיעה ב" (לימים מפלגת "אחדות העבודה"), ההסתדרות הכללית, "הקיבוץ המאוחד", מפא"י, מפ"ם ומפלגת העבודה. היה חבר בכנסת הראשונה עד השלישית ומראשי "התנועה למען ארץ ישראל השלמה".

טהון ראשונים

121 11/ח

הרב דר' יעקב יוחנן טהון עסקן היישוב (1880-1950)

הרב דר' יעקב יוחנן טהון (1880-1950) עלה ארצה בשנת 1907. עסקן היישוב, יו"ר הוועד הלאומי, מנהל המשרד הארצישראלי, מנהל חברת "הכשרת היישוב" וסגנו של ארתור רופין מייסד ההסתדרות הציונית לפעולה מעשית בארץ.

טולפמן (אלכסנדר) מב"ת צפון

104 11,12/1

חבר הוועד החקלאי (1867-1935)

דוד טולפמן (1867-1935) יליד אוקריינה, עלה לארץ ב-1891 נטע כרם שקדים וענבים על אדמת הברון. חתום על המכתב להסרת הבמה לפקידי הברון בבית הכנסת. היה חבר הוועד המושבה ב-1939. גזבר האגודה הלוואה וחיסכון ומיוזמי הקמת בית מכבי בראשון לציון.

טפורובסקי (יצחק לייב) השומר

101 11/1

מהמייסדים ויוצר המחרשה הראשונה (1864-1938)

יצחק לייב טפורובסקי (1864-1938) עלה לראשון-לציון ב-1882. מייסד, כורם, נפח ומסגר. הדריך חרשי מתכת צעירים. בשנת 1891 יצר את מחרשת הברזל הראשונה והקים בראשון-לציון את הראי-נוע הראשון בארץ.

טופז נווה ים

112 8/1

מאבני החושן בעלת גוון ירקרק

אבן טובה בעלת גוון ירקרק, אחת מאבני החושן של הכוהן הגדול.

טיבוביץ (יהודה, הרב) נווה הדרים

110 12/1

יו"ר המועצה הדתית (1923-1970)

הרב יהודה טיבוביץ' (1923-1970). נולד ברומניה שם הוסמך לרבנות ועלה לארץ בשנת 1948. משנת 1960 ניהל בראשון-לציון את המוסד לרבנות "בית יהודה" וכיהן כיו"ר המועצה הדתית.

טיומקין (זאב) ראשונים

121 10,11/ח,1

מראשוני "חובבי-ציון" ברוסיה (1861-1927)

זאב טיומקין (1861-1927) בן למשפחה מתבוללת, מראשוני חובבי-ציון ברוסיה, מראשי התנועה הרביזיוניסטית וההסתדרות הציונית, ממנהיגי יהדות אוקראינה וראש הוועד הפועל של חובבי-ציון ביפו.

סירת צבי קריית גנים

קיבוץ דתי בעמק בית שאן

116/8/ז

קיבוץ דתי השוכן בדרומו של עמק בית-שאן, בפתחה של בקעת הירדן בין הרי הגלעד במזרח, הגלובע במערב, רמות יששכר בצפון ובסמוך לנפתולי הירדן. הקיבוץ נוסד בשנת 1937 ע"י אנשי הפועל המזרחי, במסגרת הקמת יישובי "חומה ומגדל". הוא נקרא ע"ש הרב צבי קלישר, ממבשרי הציונות.

טרומפלדור (יוסף) אברמוביץ'

גיבור תל-חי (1880-1920)

100/11/ה

יוסף טרומפלדור (1880-1920) גיבור תל-חי, ממייסדי תנועת החלוץ ברוסיה והסתדרות העובדים הכללית. הקים את הגדוד העברי, יחד עם ז'בוטינסקי, בימי מלחמת העולם הראשונה בה איבד את ידו. נפל בקרב על הגנת תל-חי. על גבי אנדרטת "הארי השואג" שהוקמה לזכר מוגני תל-חי, נחרטו מילותיו האחרונות "טוב למות בעד ארצנו".

טרנטנברג אברמוביץ'

ראש המועצה המקומית בשנת תרצ"ב (1865-1937)

100/10/ה

יחיאל טרנטנברג (1865-1937) יליד סרביה, השתקע בראשון-לציון בשנת 1887. חקלאי, ממייסדי "אגודת הפועלים" בראשון-לציון. כיהן כראש המועצה המקומית בשנת תרצ"ב (1932), שנת ה-50 להיווסדה של ראשון-לציון.

טשרניחובסקי (שאל) כנולסון

מאבות השירה המודרנית העברית (1875-1943)

102/10/ו

שאל טשרניחובסקי (1875-1943) רופא, משורר, מאבות השירה המודרנית העברית אשר שקד על הצורה המושלמת בשירה. ממחזשי הלשון העברית. מעריץ גדול של הספרות הקלאסית. תרגם לשפה העברית מספרות המופת העולמית. בין היצירות המתורגמות מיצירותיהם של הומרוס, סופוקלס, אפלטון, שקספיר, מולייר ועוד.

י' ל' פרץ - ראה פרץ י' ל'

יאיר רביבים

122/13/ז

כינויו המחתרתי של אברהם שטרן, מייסד לח"י (1907-1942) יאיר (1907-1942), כינויו המחתרתי של אברהם שטרן. מייסד, מנהיג ומפקד תנועת המחתרת לח"י, לוחמי חירות ישראל. נרצח בידי הבולשת הבריטית בתקופת המנדט.

יאלו רוזלין קריית חתני פרס נובל

כלת פרס נובל לרפואה 1977

117/5/ו

רוזלין יאלו ילידת 1921, קיבלה פרס נובל לרפואה בשנת 1977 על פיתוח תכונות נוגדות קרינה של הורמונים פפטידים.

יאנוש קורצ'אק - ראה קורצ'אק יאנוש

יבניאלי (שמואל) רמז

איש העלייה השנייה פעל לעליית יהודי תימן (1884-1961)

124/10/ז

שמואל יבניאלי (1884-1961) איש העלייה השנייה, נמנה עם מייסדי ההסתדרות הכללית ופעל לעידוד וארגון עליית יהודי תימן לפני מלחמת העולם הראשונה.

ירבובים (מרדכי) רמז

איש ציבור רב פעלים (1907-1976)

124/9/ז

מרדכי ירבובים (1907-1976) איש ציבור רב פעלים, מילא תפקידים ציבוריים בולטים בראשון-לציון ופעל רבות בתחום קליטת עלייה בעיר במסגרת עבודתו במועצת פועלי ראשון-לציון. יזם הקמת ספרייה מיוחדת להשאלת ספרי לימוד לתלמידים.

ידן יגאל כנולסון

רמטכ"ל וארכיאולוג בכיר (1917-1984)

102/9/ו

יגאל ידן (1917-1984) יליד ירושלים. איש צבא ואיש ציבור מבכירי הארכיאולוגים של ארץ-ישראל. שירת בצבא הבריטי ופעל ב"הגנה". במלחמת העצמאות התמנה לראש אגף מבצעים בצה"ל ולרמטכ"ל בפועל (1949-1952). במלחמת ששת הימים כיהן כיועץ לעניינים צבאיים לראש הממשלה דאז לוי אשכול. לאחר מלחמת יום הכיפורים התמנה לחבר בוועדת אגרנט. הקים ב-1976 את "התנועה הדמוקרטית לשינוי". בשנים 1977-1981 כיהן כסגן ראש הממשלה. הביא לישראל את מגילות ים המלח, שמהן ניתן ללמוד על הכיתות הדתיות בימי בית-שני. פרסם ספרים ומאמרים בתחום הארכיאולוגיה וחקר המזרח התיכון בעת העתיקה היה חתן פרס ישראל וחבר האקדמיה הישראלית למדעים משנת 1964 ועד מותו.

יהודה (אמצ'סלבסקי) רמב"ם

איכר ואיש ציבור פעיל (1850-1931)

123/11/ו

יהודה אמצ'סלבסקי (1850-1931), הגיע למושבה ראשון-לציון בשנת 1886, איכר ואיש ציבור פעיל. תרם אדמה להקמת בית-כנסת לחסידי חב"ד.

יהודה הלוי רמב"ם

גדול משוררי ישראל בימי הביניים (1085-1146 בקירוב)

123/11,12/ו

הרב יהודה הלוי (1085-1146) בקירוב גדול משוררי ישראל בימי הביניים, פילוסוף דתי. חיבר שירי קודש וחול. ספרו הפילוסופי "הכוזרי" מתאר את עליונות היהדות על דתות אחרות. לפי המסופר עלה לארץ ונדד עם ע"י פרש ערבי.

יהודה לייב (פינסקר) רמב"ם

ממחוללי תנועת חובבי-ציון (1821-1891)

123/11/ו

דר' יהודה לייב פינסקר (1821-1891) מחוללי תנועת חובבי-ציון, בעל החוברת "אוטואמוניפיצה", בה הוא קורא לפריקת עול הגלות ולשחרור עצמי ע"י שיבה לארץ, לעבודה ולחקלאות.

יהלום נווה ים

אבן יקרה מהמשוּבצות בחושן הכהן הגדול

אבן יקרה המורכבת מפחמן נקי מגובש. אחת מן האבנים שהיו משובצות בחושן הכהן הגדול.

יודילוביץ (דוד) ראשונים

ביל"וי, מורה וסופר (1863-1943)

דוד יודילוביץ' (1863-1943). ביל"וי, מורה וסופר. מראשוני המורים בראשון-לציון, מייסד שיטת לימוד עברית בעברית, מחבר ספרי לימוד בעברית. מעורה ופעיל בחיי התרבות במושבה, כיהן בתפקיד מזכיר ועד המושבה ועורך הספר "ראשון-לציון - התרמ"ב-התש"א".

112 7/7

יל"ג יהודה לייב (גורדון) אברמוביץ'

משורר תקופת ההשכלה (1830-1892)

יהודה לייב גורדון (1830-1892) משורר תקופת ההשכלה. הטיף לכך שהדת צריכה להתאים את עצמה לצרכי החיים המשתנים ותקף את הממסד הדתי על שדיכא את כושר יצירתו והתחדשותו של העם.

103 6/T

ילדי טהרן מב"ת מערב

קבוצת ילדים ניצולי שואה מפולין שהועלו ארצה דרך טהרן. העלאת קבוצת ילדים ובני נוער יתומים ארצה ב-1943 במסגרת עליית הנוער, מפעל שהוקם ע"י הסוכנות היהודית. ילדי טהרן הועברו למוסדות חינוך ולבתי ילדים, שהוקמו מתרומת יהודי ארצות הברית, בקיבוצים, במושבים, בערים.

121 11/ח

ילין (דוד) ראשונים

בלשן, מחנך ועסקן היישוב (1864-1941)

דוד ילין (1864-1941) בלשן, מחנך, עסקן היישוב, נשיא אסיפת הנבחרים הראשונה ויו"ר הוועד הלאומי.

123 12/1

יוחנן הסנדלר רמב"ם

תנא, תלמידו של רבי עקיבא

תנא במאה השנייה, מתלמידיו של רבי עקיבא ומשומרי הגחלת לאחר דיכוי מרד בר כוכבא. עפ"י המסורת נמצא קברו במירון.

126 13/ח

יונה הנביא שיכוני המזרח

נביא בתקופת ירבעם בן יואש

יונה בן אמיטי (791-753 לפני הספירה) מהיישוב גת-חפר, משבט זבולון, ניבא בימי ירבעם בן יואש - מלך ישראל.

109 5/T

יונתן נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

מושב שיתופי ברמת-הגולן, הוקם ב-1976.

109 5/ה

ימית נווה דקלים

יישוב בסיני פונה במסגרת הסכם השלום עם מצרים

יישוב עירוני ששכן לחופה של פתחת רפיח. נוסד ב-1973 ונקרא מרכז אבשלום, ע"ש אבשלום פיינברג, מאנשי ניל"י שנהרג באזור בתקופת מלחמת העולם הראשונה. היישוב, שתוכנן לשמש עיר נמל, מרכז תעשייתי ומרכז קיט ונופש, פונה במסגרת חתימת הסכמי השלום עם מצרים.

126 13/ו

יוסף הנשיא שיכוני המזרח

רופא ומנהיג יהודי במאה ה-11

חי בסוף המאה ה-11. מנהיג יהודי, רופאו של אלפונסו השישי מלך קסטיליה, היה משען לפליטים יהודיים שברחו מהדרום המוסלמי.

123 12/1

יוסף קוזי רמב"ם

פעיל עליית דמשק 1916-1985

שירת בצבא הטורקי, היה גבאי בית הכנסת "שבת אחים" לעולי דמשק שהוסב על שמו. שימש כתובת לפליטי דמשק בשנות ה-30 וה-40. חבר מועצת המושבה בשנות ה-50.

101 9/ה

ינאית בן צבי רחל בנות חיל

רעיית הנשיא השני, מחלוצות העלייה השנייה (1886-1975)

רחל ינאית בן צבי (1886-1975) רעייתו של נשיא המדינה השני, יצחק בן צבי. הייתה מחלוצות העלייה השנייה, ממנהיגי תנועת העבודה העברית, ממייסדי "השומר", מעורכי השבועון "אחדות", ממייסדי מפלגת אחדות העבודה, ממנהיגות תנועת הפועלות, חברת מרכז ה"הגנה", מייסדת משק הפועלות ומנהלת כפר הנוער. כלת פרס ישראל לשנת 1978 על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

יעקב (ג'רופי) - ראה שד' יעקב

115 11/1,ה

יעקובזון (שמחה) קדמת ראשון

סגן יו"ר וחבר ועד המושבה (1862-1937)

שמחה יעקובזון (1862-1937) התיישב בראשון-לציון בשנת 1883 ונמנה עם המתנחלים הראשונים. היה נגר, חזן בבית-הכנסת ושימש כגבאי בחברת "לינה". כן כיהן כחבר בוועד המושבה.

126 12/ו,ח

יחזקאל הנביא שיכוני המזרח

השלישי מבין הנביאים האחרונים - "נביא-הגולה"

בן בוזי הכהן מירושלים היה השלישי בין הנביאים האחרונים. הוגלה לבלב בשנת 597 לפני ספירת הנוצרים, שם חזה את חזונו הראשון והוקדש לנביא. נבואותיו נמשכו 22 שנים והוא כונה "נביא-הגולה".

יערי מאיר מישור הנוף

ח"כ ממנהיגי תנועת העבודה (1897-1987)

105 11,12/0

מאיר יערי (1897-1987), ממנהיגי הבולטים של תנועת העבודה בישראל. מייסד תנועת השומר הצעיר וממייסדי הקיבוץ הארצי וההסתדרות הכללית. מייסד מפלגת הפועלים המאוחדת (מפ"ם). בין החותמים על מגילת העצמאות, חבר באסיפה הלאומית וחבר מועצת העם, כן כיהן כחבר כנסת במשך שנים.

ארצה בשנת 1883 והתיישב בראשון-לציון זמן קצר לאחר היווסדה. היה מראשי מגיני המושבה. ב-1885 נשא את פאני הביל"ויית לאשה והתיישב בגדרה. ב-1891 היה בין מייסדי חדרה, שם נפטר בשנת 1912 והובא לקבורה בראשון-לציון. ישראל ופאני איבדו את בנם יחידם אבשלום על מזבח אהבת ארץ ישראל.

102 9/1

ישראל ורניק כצולסון

בין מ"ג אסירי ההגנה 1914-2002

ליד פולין, בן 20 עלה ארצה. היה פעיל בהגנה, נעצר ונכלא עם חבורת מ"ג אסירי ההגנה בניהם משה דיין ומשה כרמל. שימש כגזבר מועצת פועלי ראשון וזכה בתואר "יקיר ההסתדרות".

103 3,4/1

ישראלי שמעון מב"ת מערב

ממייסדי המפלגה הליברלית בעיר (1930-1992)

שמעון ישראלי (1930-1992) נולד ברומניה. ממניחי היסוד למפלגה הליברלית בראשון-לציון. כיהן כחבר במועצת הפועלים ועבד בעירייה כ-30 שנה בתפקידים שונים.

101 9/ה

כגן רחל בנות חיל

חברה בכנסת הראשונה והחמישית (1888-1982)

רחל (כהן) כגן (1888-1982), הייתה מראשי ויצ"ו בארץ ישראל וראש המחלקה הסוציאלית של הוועד הלאומי. כיהנה כחברת כנסת מטעם ויצ"ו בכנסת הראשונה ומטעם המפלגה הליברלית בכנסת החמישית. נמנית עם החתומים על מגילת העצמאות. הניחה בכנסת הראשונה את החוק למען זכויות האישה והדאגה למשפחה.

113 11/ג

כהן אלי נחלת-יהודה

מרגל ישראלי, הוצא להורג בדמשק (1924-1965)

אלי כהן (1924-1965) נולד באלכסנדריה שבמצרים. בשנת 1957 עלה לישראל. ב-1960 התגייס לשורות "המוסד למודיעין" לביצוע משימות ריגול בדמשק. ניצל את בקיאותו במנהגי המקום, השתמש בפיקחותו ובכישורונותיו והצליח להתיידד עם גדולי השלטון בסוריה. רכש מידע על ביצורי הצבא הסורי בגבול ישראל והעבירם לישראל בקשר אלחוט. בזהותו המושאלת הצליח בתפקידו, אך בסופו של דבר חשפו הסורים את זהותו, עצרוהו, עינוהו ודנו אותו למוות בתלייה. הוא נתלה בכיכר העיר בדמשק. בשנת 1966 הוחלט בעיריית ראשון-לציון להנציח את זכרו ולהסב את שם שכונת עזרה ובצרון על שמו - שכונת רמת אליהו. שינוי שם השכונה ל"רמת אליהו" ממשיך את הנצחת פועלו של אחד מבכירי המרגלים.

122 13/1

כהן יואל רביבים

סגן ראש העירייה ומ"מ בשנת 1969

יואל כהן, איש ציבור, פעיל בחיי הקהילה. כיהן כסגן ראש העירייה וממלא מקומו ב-1969.

126 12/0

יפתח הגלעדי שימוני המזרח

השופט השמיני במניין שופטי ישראל בתקופת המקרא

יפתח הגלעדי השופט השמיני בתקופת השופטים (המאה ה-12 לפני הספירה). חי בארץ הגלעד אשר בעבר הירדן המזרחי. היה גיבור חיל ולוחם אמיץ. זכור בשל נדרו המפורסם להקריב לקרבן את הראשון היוצא מפתח ביתו עם שובו מהמלחמה מנצח.

יצחק בן צבי- ראה בן צבי יצחק

יצחק בשביס-זינגר - ראה בשביס-זינגר יצחק

יצחק רבין - ראה שד' יצחק רבין

ירושלים השומר, נווה הדרים, רמב"ם, רביבים (11-14/ז 122/401)

בירת ישראל

בירת ישראל. שמה העתיק "אור שלם" - עיר השלום. דוד המלך קבע בה את בירתו. היהודים לדורותיהם, בכל התפוצות, מתפללים שלוש פעמים ביום: "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". העיר מסמלת את הקשר הנצחי שבין עם ישראל לבין ארצו.

126 12/0,ח

ירמיהו הנביא שימוני המזרח

נביא תקופת חורבן בית ראשון

ירמיהו בן חלקיה, הנביא מענתות. השני בספרי "נביאים אחרונים", ניבא כ-40 שנים ביהודה, מימי המלך יאשיהו ועד חורבן הבית (587 לפני הספירה).

126 12,13/0,ח

ישעיהו הנביא שימוני המזרח

גדול הנביאים בתקופת המקרא

ישעיהו בן אמוץ נולד כנראה בירושלים או בסביבתה הקרובה. ניבא בימי מלכותם של עוזיהו, יותם, אחז וחזקיהו מלכי יהודה. נחשב לגדול הנביאים ומרבית נבואותיו היו בתחומי המוסר, הצדק והמשפט.

ישראל גלילי - ראה גלילי ישראל

ישראל ופאני (פיינברג) רביבים

מראשוני המתישבים - ישראל (1865-1912) ופאני (1860-1942)

ישראל (1865-1912) ופאני (1860-1942) פיינברג. ישראל עלה

כהן יעקב רמת אליהו
משורר דגול (1881-1961)

125 8/7

יעקב כהן (1881-1961) משורר דגול, היה נשיא אגודת הסופרים העבריים וזכה בפרס ישראל, בפרס ביאליק, בפרס שטרניחובסקי ובפרס ילין.

כהן מנחם מכ"ת צפון

חקלאי וחבר ועד המושבה (1874-1942)

104 12/ה

מנחם כהן (1874-1942) נולד בפלך מוהילוב אשר ברוסיה. בשנת 1891 עלה לארץ ובשנת 1901 התיישב בראשון-לציון. היה איכר, כורם ופרדסן. בשנת 1919 היה חבר בוועד ובמועצת המושבה. שימש כחבר בלשכת בני-ברית, היה חבר בוועד החקלאי וחבר מועצת הלוואה וחיסכון.

כהנסקי עדינה בנות חיל

הטייסת הקרבית הראשונה בעולם המערבי (1887-1950)

101 9/ה

עדינה כהנסקי (1887-1950). נולדה בליטא, עלתה לארץ והגיעה עם משפחתה לראשון-לציון בשנת 1902. בלטה בפעילות ציבורית ענפה במושבה. כחברה ב"הסתדרות נשים עבריות" לקחה חלק פעיל במלחמת הנשים להשגת זכות לבחור ולהיבחר. כתוצאה מפעילות זו נבחרה ב-1919 לסגנית יו"ר ועד המושבה, כיהנה כחברת בוועד המושבה והמועצה המקומית במשך 15 שנים, הייתה פעילה במלחמה לשיתוף נשים באסיפת הנבחרים, חברה ב"הפועל הצעיר" בשנותיה הראשונות ובברית הצה"ר, תתומה על מגילת היסוד להקמת מוזיאון רוטשילד במושבה.

כורש נווה חוף

מלך פרס (529-559 לפנה"ס)

111 2/ב,ג

מלך פרס (529-559 לפנה"ס) ידוע בתולדות ישראל בהצהרה שנתן ליהודים לשוב לארצם מגלות בבל.

כיכר יום טוב ראובן נווה חוף

ע"ש ראובן יום טוב, ידיד ראשון לציון 1945-2005

111 2/ב

בהיותו כבן 20 עלה לארץ וב-1976 התיישב בראשון לציון. סמנכ"ל ומהנדס ת"א והמרכז במע"צ שסייע רבות לקידום מערך הדרכים בעיר.

כיכר המייסדים רמב"ם

לזכר 17 משפחות המייסדים

123 11/7

לזכרם של 17 משפחות המייסדים שעלו על הקרקע בט"ו באב תרמ"ב, יולי 1882.

כיכר העצמאות נחלת יהודה

לציון יובל לעצמאות המדינה

113 10/7

כיכר העצמאות נקראה כך לציון יובל עצמאות מדינת ישראל. מצד אחד מתחבר אליה רחוב העצמאות והיא חלק משדרות הציונות.

כיכר יצחק רבין קריית חתני פרס נובל, נאות אשלים,

נאות שקמה, קריית כרמים

118 7/1

ע"ש רב אלוף יצחק רבין ז"ל, ראש הממשלה ושר הביטחון (1922-1995) - ראה שד' יצחק רבין.

כיכר כ"ט בנובמבר נחלת יהודה

יום החלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית בישראל

113 11/7

היום בו נפלה ההחלטה באו"ם על כינון מדינה יהודית בישראל.

כיכר מודיעין רביבים

מולדת החשמונאים

122 13/7

מקום הולדת משפחת החשמונאים. שם הונף נס המרד ע"י מתתיהו החשמונאי ובניו כנגד היוונים.

כיכר עץ הדעת חתני פרס נובל

אחד מאילנות גן עדן, מוזכר בספר בראשית

117 6/1

עץ הדעת מצוי בגן עדן ואסור במאכל. כאשר הופר האיסור ע"י אדם וחווה זכו בתבונה והבחנה בין טוב ורע אך נענשו וגורשו מגן עדן.

כיכר עץ החיים חתני פרס נובל

אחד מאילנות גן עדן מוזכר בספר בראשית

117 5/1

עץ החיים מצוי בגן עדן. אחרי שאדם וחווה אכלו מעץ הדעת, גורשו מהגן כדי שלא יאכלו מעץ החיים אשר פרותיו אפשרו חיי נצח.

כיכר רוטרי שיכנוי המזרח

ע"ש ארגון עולמי למטרות התנדבות.

126 13/7

ארגון בין-לאומי של מועדונים שמטרתו גיוס אנשי עסקים לפעול למען הקהילה בתחומים חברתיים הומניטריים. הארגון מעודד יחסי שלום ואחווה בין אומות העולם. קיימים מעל 32,000 סניפים בכ-200 מדינות.

כמוס צדוק ומלכה קריית שמחה

פעילי ציבור מוותיקי המושבה

120 11/0

צדוק כמוס (1901-1994) ומלכה (1908-1976), מוותיקי המושבה. צדוק עלה לארץ ב-1909 והיה חבר בארגון "נוף" ובניל"י, היה נוטר בצבא הבריטי וחבר פעיל בהגנה. פעיל ציבור, ליווה את פעילות המוזיאון העירוני מיום הקמתו בתיעוד קליטת התימנים והחיים במושבה בתחילת המאה. רעייתו מלכה עסקה בפעילות צדקה בקהילה, בתמיכה במשפחות אבלות ובסיוע כספי לנזקקים.

כנף נווה דקלים

מושב ברמת בגולן

109 5/7

מושב שיתופי, הוקם בשנת 1991 במדרון היורד מרמת-הגולן לכנרת, סמוך למעלה גמלא.

נורת רמז

ימה בצפון בקעת הירדן

124/9/ז

ימת מים מתוקים בצפון בקעת הירדן. צורתה ככינור ומכאן שמה. משמשת כמאגר המים העיקרי של המדינה. גבולותיה: הגולן במזרח, הגליל התחתון במערב, עמק החולה בצפון ועמק הירדן בדרום.

כתר ארם צובא חתני פרס נובל

כתב היד ההדור והעתיק ביותר של התנ"ך

117/6/א

כתב יד מהודר ועתיק ביותר של התנ"ך שנכתב בטבריה במאה ה-10, והגיע לדמשק ובפרעות 1947 נעלם חלקו. אחרי 10 שנים הגיעו חלקיו לירושלים והנשיא יצחק בן צבי העבירו למוזיאון ישראל.

כפר דרום נווה דקלים

ישוב ברצועת עזה שפונה במסגרת ההתנתקות ב-2005

109/4/ה

קיבוץ דתי שהיה אחד מ-11 הנקודות שהוקמו בנגב ב-1946. פונה במלחמת העצמאות. ב-1970 הוקם מחדש כהיאחזות ואח"כ כיישוב קהילתי. עם פינוי ימית הפך למאחז וב-1990 הוקם מחדש. פונה סופית ב-2005 אחרי התנגדות תושבים ותומכים.

כתריאל (רפפורט) רבינים

י"ר ומזכיר ועד המושבה (1872-1942)

122/12,13/א

כתריאל רפפורט (1872-1942), יליד רוסיה. עלה ארצה עם הוריו בשנת 1880. משפחתו התיישבה בראשון-לציון בשנת 1882. שימש כיו"ר וכמזכיר בוועד המושבה. חבר מועצת היקב ואגודת הכורמים הקואופרטיבית ראשון-לציון וזכרון-יעקב. ממייסדי בנק "קופת-עם" ביפו.

כפר חטים קריית גנים

מושב שתופי בגליל התחתון

116/7,8/ז

מושב שתופי בגליל התחתון, הוקם ב-1914 ונעזב, הוקם מחדש ב-1924 ונעזב, הוקם בשלישית ב-1936 ע"י קבוצת "הקוצר" מבולגריה. מיישובי "חומה ומגדל".

לאה רבין - ראה רבין לאה.

לבונטין צבי השומר

גואל אדמת ראשון-לציון וממייסדיה (1832-1898)

101/11/ז

צבי הכהן לבונטין (1832-1898), גואל אדמת ראשון-לציון וזקן מייסדי ראשון-לציון. בעל הניסיון הראשון בנטיעת גפנים במושבה. רכש בכספו מחצית מאדמות המושבה, מימן את בניית בית-הכנסת הגדול וזכה לתואר "חבר נכבד של ועד המושבה". אחרי מותו נתרם כל עיזבונו למוסדות ציבור במושבה.

כפר חרוב נווה דקלים

קיבוץ בדרום רמת-הגולן

109/5/ד

קיבוץ של התק"ם בדרום רמת-הגולן. הוקם ב-1974.

לביטוב זוהרה בנות חיל

טייסת, נפלה במלחמת השחרור (1927-1948)

101/11/ז

זוהרה לביטוב 1927-1948, הייתה טייסת. השתתפה בטיסות הצנחה, סיור והפצצה. נספתה בתאונת מטוס במלחמת העצמאות.

כפר מסריק קריית גנים

קיבוץ בעמק זבולון

116/7/ז

קיבוץ בעמק זבולון, נוסד ב-1938 במסגרת "חומה ומגדל", נקרא ע"ש תומס מסריק, נשיאה הראשון של צ'כוסלובקיה.

לובמן חביב דב השומר

מראשוני המתיישבים בראשון-לציון (1864-1951)

101/11/ז

דב חביב לובמן (1864-1951), מראשוני מתיישבי ראשון-לציון (1884), סופר ופעיל בכל תחומי החיים במושבה. ביתו היווה מרכז למתיישבים הצעירים ובו הגו לראשונה את רעיון הקמת אגודת קרן-קיימת במושבה. ממייסדי אגודת הכורמים, חבר הנהלת "כרמל מזרחי" ומועצת היקב. כיהן כיו"ר ועד המושבה ונטל חלק בהשפעה על ג'מאל פחה להעביר למושבה את שטחי החולות. על שמו נקרא ביה"ס העברי הראשון - ביה"ס "חביב".

כ"ץ סר ברנרד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1970

117/5/א

סר ברנרד כ"ץ, יליד 1911 קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1970 על תרומתו בתחום הולכת הנוזלים בשלוחות העצביות, מנגנון האחסון, השחרור והביטול.

כצלו פייבוש נווה הדרים

ממייסדי ראשון-לציון יליד 1869

110/12/ז

פייבל כצלו (1869-1901) יליד מינסק שברוסיה, ב-1882 התיישב בראשון-לציון ונמנה עם מייסדיה. היה בנאי ואיכר.

כצנלסון (ברל) כצנלסון

ממייסדי ההסתדרות, מייסד עיתון "דבר" ועורכו (1886-1944)

102/9,10/א

ברל כצנלסון (1886-1944) מראשוני העלייה השנייה, איש הרוח והמעש בתנועת הפועלים בארץ, מיוזמי ומייסדי ההסתדרות הכללית, מייסדו ועורכו של עיתון פועלי ארץ ישראל "דבר". על שמו נקרא בית-ספר "בארי" בראשון-לציון.

לוז נחלת-יהודה

שם נרדף לעץ השקד

113/10,11/ג

שם נרדף לעץ השקד. לוז נזכר בספר בראשית כשם עץ והוא גם שמו של עץ השקד ופרויו בשפה הערבית. יש הקוראים בשם

"אגוזי לוז" לאגוז ששמו התקני "אלסר" - מין אגוז קטן שאינו גדל בישראל אך מיובא לארץ.

לוי אשכול

ראש הממשלה השלישי ושר (1895-1969)

לוי אשכול (1895-1969), נולד באוקראינה ועלה ארצה בשנת 1914. מנהיג פועלים וממייסדי תנועת הפועלים, ממייסדי קיבוץ דגניה ב', מנהל חברת מקורות, גזבר הסוכנות היהודית ב-1951, שר האוצר בשנים 1952-1963 וראש הממשלה בשנים 1963-1969.

לוי יצחק מברדיצ'ב ראשונים

מגדולי האדמו"רים של תנועת החסידות (1740-1810)

הרב יצחק לוי מברדיצ'ב (1740-1810), נודע בכינוי סנגורם של "ישראל". באגדות החסידיות מופיעה דמותו כמי שניסה בעת צרה לשכנע את ריבונו של עולם לבטל את רוע הגזרות. היה מגדולי האדמו"רים של תנועת החסידות.

לוי מונטלצ'יני ריטה

כלת פרס נובל לרפואה 1986

ריטה לוי מונטלצ'יני ילידת 1909 קיבלה פרס נובל לרפואה בשנת 1986 על גילוי גורמי צמיחה.

לוי משה מב"ת מערב

פעיל ציבור (1930-1987)

משה לוי (1930-1987) נולד בירושלים. בשנת 1932 עבר לראשון-לציון. עבד במועצת הפועלים, שימש כמרכז הנוער העובד וכמרכז איגוד מקצועי. מ-1969 פעל בוועד הפועל של ההסתדרות כמחזיק תיק עובדי המדינה ולאחר מכן כמזכיר ארצי של עובדי התחבורה.

ליון אשר רמב"ם

נוטע הפרדס הראשון במושבה (1864-1956)

אשר ליון (1864-1956), התיישב בראשון-לציון ב-1884, איכר ונוטע הפרדס הראשון במושבה על אדמות "עיון קרא". היה גואל קרקעות וממייסדי אגודת "פרדס" ו"קופה חקלאית".

ליון מיכאל וחנה רביים

מיכאל ראש המועצה וחנה ראש העירייה

מיכאל (1894-1965) וחנה (1897-1985) ליון. מיכאל חקלאי, יליד ראשון-לציון. התנדב לגדוד העברי, עמד בראש ההגנה בראשון-לציון, טיפל במשפטי החולות בהצלחה והיה לראש המועצה המקומית בשנים 1936-1938. רעייתו חנה, נישאה לו בשנת 1924, דמות בולטת בחיים הציבוריים של ראשון-לציון, התנדבה לחיל הנשים בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, הייתה "אם החיילות העבריות" וקצינת גיוס ראשית בצה"ל. ממנהיגות "ויצו" הארצית. כיהנה כראש עיריית ראשון-לציון בשנים 1956-1960. ציון כי הייתה האשה הראשונה בארץ אשר כיהנה כראש עירייה.

ליון שמריהו אברמוביץ

מנהיג ציוני, ממקימי הטכניון (1867-1935)

שמריהו ליון (1867-1935) נולד במינסק, רוסיה. דוקטור לפילוסופיה, ממייסדי אגודת הסטודנטים היהודיים בברלין ומחשובי התועמלנים של התנועה הציונית, מיוזמי הקמת הטכניון ופעיל בהנהלתו הציבורית. על שמו: "כפר שמריהו".

לוע הארי קריית ראשון

צמח בר ותרבותי ממשפחת הלועניתיים

זהו צמח בר וצמח תרבותי ממשפחת הלועניתיים. לוע הארי הגדול, שממנו פותחו זני התרבות, גדל בצוקים בגליל. ענפיו זקופים וגבוהים וצבע פרחיו רוד עז. מקור שמו - בדמיון הפרח ללוע אריה פעור. מיני התרבות רבים וצבעיהם מגוונים מאוד.

לוריא סלבדור

חתן פרס נובל לרפואה 1969

סלבדור לוריא, יליד 1912, קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1969 על גילוי מנגנון השכפול והמבנה הגנטי של וירוסים.

לורנס קליין - ראה קליין לורנס

לזרוב מב"ת מערב

חקלאי וחבר ועד המושבה (1860-1926)

אברהם לזרוב (1860-1926) עלה ארצה בשנת 1885, עבר מיפו לראשון-לציון, איכר וחבר ועד המושבה.

לחי" מב"ת מערב

לוחמי חירות ישראל - ארגון מחתרת

לוחמי חירות ישראל - ארגון מחתרת בארץ ישראל בתקופת שלטון המנדט, מייסודו של אברהם שטרן ("יאיר").

ליאוניד קנטרוביץ

ראה קנטרוביץ ליאוניד

ליבוניץ צבי מב"ת מערב

פעיל ציבור (1915-2002)

צבי ליבוניץ נולד בלטביה בשנת 1915, עלה לארץ בשנת 1933. התיישב בראשון-לציון בשנת 1939. מפעליויותו הציבוריות: ב-1939 התמנה למפקד האצ"ל בראשון-לציון, במסגרתו פעל לפיצוץ הרכבת לקנטרה במלחמת העצמאות. היה בין אסירי לטרון ו"הקישלה" בירושלים, נימנה על מייסדי תנועת החרות, התנדב למשמר האזרחי כ-8 שנים. היה חבר בוועדות תרבות וועדת השמות של העירייה. כיהן כחבר מועצת העירייה 3 קדנציות, בין השנים 1969-1983.

לילינבלום משה לייב כצנלסון

סופר ומבקר, מראשי חובבי-ציון (1843-1910)

משה לייב לילינבלום (1843-1910), סופר ומבקר, מראשי תנועת חובבי-ציון ברוסיה.

לילך שימוני המזרח

סוג שיחים ועצים נשירים

שיח ניו ועץ נשיר. פורח באביב, בעל ריח משכר.

לישנסקי - ראה שד' לישנסקי

למדן נאות שקמה

משורר עברי, חתן פרס ישראל (1899-1954)

108 6/ה

יצחק למדן (1899-1954), משורר ועורך ישראלי. חתן פרס ישראל לשנת 1955. שיריו הראשונים, שנתפרסמו בכתביעת עבריים, עוררו עניין בשקפם את עולמם הפנימי של חלוצי העלייה השלישית. יצירתו החשובה ביותר היא הפואמה האקספרסיוניסטית "מסדה", הכוללת 35 שירים קצרים. הפואמה מבטאת את רוח חלוצי שנות ה-20, שנטשו הן את האשליה של יצירת חברה חדשה וצודקת באירופה והן את זיכרונות הפוגרומים.

לנדאו (חיים) נווה חוף

שר בממשלות ישראל (1916-1981)

111 2/ג,ב

חיים לנדאו (1916-1981), יליד פולין. מראשי האצ"ל, חבר כנסת מטעם תנועת ה"חרות" מהכנסת הראשונה עד הכנסת השמינית. כן כיהן כשר בממשלות ישראל, שר הפיתוח בממשלת הליכוד הלאומי ב-1970-1969 ושר התחבורה בין השנים 1977-1981.

לנדאו לב דוידוביץ קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1962

117 6/ו

לב דוידוביץ לנדאו (1908-1968), קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1962 על תיאוריות אידוי חומרים, במיוחד של הליום נוזלי.

לסקוב כנלסון

הרמטכ"ל החמישי של צה"ל (1919-1983)

102 9/ו

חיים לסקוב (1919-1983) איש צבא ישראלי. מילא תפקידים חשובים ב"הגנה" והיה קצין בבריגדה ("חטיבה יהודית לוחמת"). בצה"ל היה מפקד חטיבה, ראש ענף הדרכה, מפקד חיל האוויר, מפקד גייסות הריון, סגן הרמטכ"ל והרמטכ"ל החמישי בשנים 1958-1961. נמנה עם חברי וועדת אגרנט. משנת 1972 עד יום מותו שימש כנציב קבילות החיילים.

לשם נווה ים

שרף, מאבני חושן הכוהן הגדול

112 7/ד

שרף מאובן וקשה, שקוף למוחצה המשמש לקישוט. צבעו נע מצהוב-בהיר לאדום והוא נמנה עם האבנים ששובצו בחושן הכוהן הגדול.

מאיר בינט קריית שמחה

לוחם ואיש המודיעין הישראלי במצרים 1917-1954

120 11,12/ח

יליד הונגריה, עלה לארץ ב-1935. שליח המודיעין הישראלי במצרים שפעל שם בכסוי של איש עסקים גרמני. היה מקורב

לנשיא המצרי. 5 חודשים אחרי שנתפש ויום לפני פתיחת משפטו התאבד כדי לא לגלות את הידוע לו.

126 14/ח

מאירוביץ' (מנשה) ראשונים

מראשוני המתישבים, סופר ועיתונאי (1860-1949)

121 11/ח,ז

מנשה מאירוביץ' (1860-1949) איש ביל"ו, מראשוני מתיישבי ראשון-לציון, אגרונום, סופר, עיתונאי, עסקן ציבורי וממייסדי התאחדות האיכרים. עמד בראש התאחדות מושבות יהודה, היה יו"ר ועד המושבה ויו"ר המועצה, פעיל בכל תחומי החיים במושבה, בעל עיתון כבוד של האימפריה הבריטית ואחרון הביל"ויים שזכה לראות בקום המדינה.

מאפו (אברהם) כנלסון

סופר ממבשרי תנועת ההשכלה (1808-1867)

102 9/ז,י

אברהם מאפו (1808-1867), סופר, אבי הרומן ההיסטורי העברי, ממבשרי תנועת ההשכלה במזרח אירופה. מספריו: "אהבת ציון" ו"אשמת שומרון", העוסקים בתקופת בית ראשון וכן "עייט צבעו" ו"בית חנן", העוסקים במלחמת המסורת היהודית כנגד תנועת ההשכלה.

מבוא חמה נווה דקלים

קיבוץ ברמת-הגולן

109 5/ד

קיבוץ של התק"ם. היישוב העברי השני והדרומי ביותר, שהוקם ברמת-הגולן. נוסד בשנת 1968 על ידי קומץ אנשים, תושבי בקעת הירדן.

מבואות חרמון נווה דקלים

מועצה אזורית ברמת-הגולן

109 5/ד

מועצה אזורית השוכנת במבואות החרמון כוללת בתחומה 13 ישובים.

מצע אביב נעורים נווה ים

מבצע בבירות ובצידון, אפריל 1973

112 7/ד

מטרת המבצע הייתה תקיפת יעדי אש"ף בלבנון. עיקר הלוחמים היו מסיירת מטכ"ל בפיקודו של אהוד ברק וסיירת הצנחנים בפיקודו של אמנון ליפקין שחק אשר קיבל עליו את אות העוז.

מצע ברש נווה ים

חיסול ראש גשר סורי ביולי 1948

112 7/ד

מבצע לגרוש הסורים מאזור משמר הירדן. לאחר קרב קשה באצבע הגליל, לא גורשו הסורים ממשמר הירדן אך המושבה שוחררה בהסכם שביית הנשק ב-1949.

מצע ברק נווה ים

מבצע על זכויות השייט בתעלת סועץ יולי 1967

112 7/ד

השייט המצרי בסואץ נמשך אחרי מלחמת ששת הימים אך כלי שייט ישראליים נפגעו ע"י המצרים. תותחי ישראל השיבו אש. בעקבות המבצע הושג הסכם אי שייט בתעלה.

מבצע "דין וחשבון" נווה ים

112 ת/ד

מבצע להחזרת השקט לגבול הצפון, קיץ 1993
מבצע נגד החיזבאללה אשר ביצע פיגועים בצפון בעקבותיו
נשמר השקט עד 1996.

מבצע דני נווה ים

112 ת/ד

מבצע הרחבת פרוזדור לירושלים במלחמת העצמאות, ע"ש דני מס
מבצע הרחבת פרוזדור לירושלים על-ידי השתלטות על כפרי
האויב במרחב שממזרח ללטרון. במהלכו סולק הלגיון הערבי
במרחב לוד-רמלה, ואיומו הורחק מתל-אביב. המבצע נקרא על
שם דני מס - מפקד הל"ה ונמשך כ-10 ימים, מיום 9.7.1948
ועד 19.7.1948.

מבצע הראל נווה ים

112 ת/ד

ההשתלטות על הדרך לירושלים באפריל 48
מבצע ההשתלטות על הדרך לירושלים והעברת שיירות אל
העיר (15.4.1948-21) בהמשך למבצע נחשון.

מבצע חומת מגן נווה ים

112 ת/ד

פיגועה בתשתיות הטרור ביהודה ושומרון, אביב 2002
מבצע רחב היקף עם הסלמת אינתיפדת אל עקצה. המבצע
התרכז בשטחי יהודה ושומרון ומטרתו העיקרית - פיגועה
בתשתיות הטרור הפלשתינאי שגבר מאד.

מבצע חורב נווה ים

112 ת/ד

גירוש האויב המצרי משטח המדינה (דצמ' 48)
מבצע גירוש הסופי של האויב המצרי משטח מדינת ישראל,
פיגועה בבסיסי בסיני והשמדת חלק ניכר מכוחותיו (-1948.12.22)
(7.1.1949).

מבצע חירם נווה ים

112 ת/ד

קו הגנה על גבול הצפון באוקטובר 1948
מבצע נגד פעילותו של צבא קאוקג'י אשר ניסה להשתלט על
כביש ראש פינה מטולה, בסופו הושגה שליטה ישראלית בגליל.

מבצע יואב נווה ים

112 8/ד

השתלטות על שטחי הנגב, אוקטובר 1948
ידוע גם כמבצע "עשר המכות". יגאל אלון מפקד המבצע שינה
שמו להנצחת יואב דובנו שנפל בהגנת הנגב. מטרת המבצע -
קשר בין יישובי השפלה היהודיים והנגב המנותק, הושגה.

מבצע יונתן נווה ים

112 ת/ד

מבצע חילוץ חטופי אנטבה יולי 1976
נקרא גם מבצע אנטבה או מבצע כדור הרעם. בוצע באוגוסט
להצלת 96 יהודים וישראלים שנחטפו במטוס אייר פרנס.
ישראל זכתה בהערצת העולם על התעוזה והביצוע המהיר
והמושלם. סא"ל יונתן נתניהו נפל במבצע.

מבצע ליטאני נווה ים

112 ת/ד

מבצע לפגיעה בתשתית הטרור בדרום לבנון, מרץ 1978.
לאחר פיגוע באוטובוס בכביש החוף החליטה ממשלת ישראל לבצע
פעילות צבאית נגד ארגוני הטרור בדרום לבנון שנמשכה 3 חודשים.

מבצע משה רמת אליהו, נווה ים

125/112 7,8/ד

מבצע העלאת יהודי אתיופיה בשנת 1984
מבצע העלאת כ-7,000 יהודים מאתיופיה (חבש) בשנת 1984
על ידי הסוכנות היהודית.

מבצע נועה שער הים

127 2/ב

מבצע מילוט 5 סטי"לים מנמל שרבורג שבצרפת ארצה ב-1969
כינוי למבצע מילוט 5 ספינות טילים שניבנו עבור חיל-הים במספנות
שרבורג שבצרפת ובעקבות הטלת אמברגו אחרי מלחמת ששת
הימים ע"י ממשלת צרפת על משלוחי נשק, נאסר על העברתן
לישראל.

מבצע נחשון נווה ים

112 ת/ד

פריצת הדרך לירושלים באפריל 48
מבצע פריצת הדרך לירושלים וההשתלטות על המשלטים
לאורכה במטרה להעביר אספקת אוכל ותגבורת לעיר במלחמת
השחרור (15-1948.3.4)

מבצע עובדה נווה ים

112 ת/ד

אחרון מבצעי צה"ל במלחמת העצמאות
מבצע לכיבוש הנגב הדרומי לרבות עין גדי, מצדה ואילת. המבצע
בהשתתפות חטיבת הנגב, חטיבת גולני וחטיבת אלכסנדרוני
בוצע במרץ 1949. ביום האחרון למבצע הניף אברהם אדן את
דגל הדיו בתחנת המשטרה של אום רשרש (לימים אילת).

מבצע ענבי זעם נווה ים

112 ת/ד

מבצע להגנה על יישובי גבול הצפון, אפריל 1996
החיזבאללה חידש ירי קטיושות לעבר יישובי הצפון ובכך הפר
הבנות קודמות. בעקבות המבצע גונתה ישראל באו"ם אך נחתם
הסכם הבנות בינה ובין סוריה ולבנון.

מבצע קדש צנלסון

102 9,10/1

כיבוש סיני ע"י צה"ל ב-1956
אחד ממבצעי המפוארים של צה"ל. תבוסת הצבא המצרי
ב-1956 וכיבוש מדבר סיני במבצע בזק של צה"ל.

מבצע שלמה נווה ים

112 ת/ד

עליית שארית יהודי אתיופיה ב-18.5.91
מבצע הצלת שארית הפליטה, כ-15,000 מיהודי אתיופיה, ב-ה'
בסיוון תשנ"א, 18.5.91.

מבצע תמוז נווה ים

הפצצת הכור הגרעיני בעירק, יוני 1981

112 7/7

ידוע גם כמבצע "אופרה". החשש מיצור פצצת אטום עירקית וכשלון המגעים הדיפלומטיים עם צרפת שסיפקה את החומרים הביאו לפיצוץ הכור שלא שוקם לאחר מכן.

מגדלור נווה ים

מגדל להכוונת הימאים בחשיכה

112 7,8/3

מגדל אור גבוה, בנוי על שפת הים או על אי סמוך לחוף או על יד צוקים המסכנים את השייט בקרבתם. תפקידו להורות לאניות, בשעות הלילה, את הדרך הבטוחה לכניסה לנמל.

מודליאני פרנקו קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1985

117 6/7

פרנקו מודליאני, יליד 1918 קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1985 על תורתו החלוצית לבחינת השקעות ושוקים פיננסיים.

מוהליבר רמב"ם

הרב שמואל, מראשוני מנהיגי היהדות הדתית (1824-1898)

123 11/1

הרב שמואל מוהליבר (1824-1898), מראשוני מנהיגי היהדות הדתית שנתנו ידם לתנועה הציונית. מייסדה הרוחני של "הסתדרות המזרחי", נודעה לו השפעה גדולה על הברון רוטשילד והיה אחד האישים שהניעו את "הנדיב הידוע" לעזור ליישוב החקלאי בארץ. היה פעיל בתנועת "חובבי-ציון". על שמו נקרא קיבוץ גן-שמואל.

מוטה גור - ראה שד' מוטה (מרדכי) גור

מולכו שלמה רמב"ם

מקובל ומעורר תנועה משיחית (1500-1532 בקירוב)

123 12/7

שלמה מולכו (1500-1532 בקירוב), מאנוסי פורטוגל שחזר ליהדות, בעל דמיון רב, ראה עצמו ממשר הגאולה (אליהו הנביא), מקובל ומחולל תנועה משיחית. נאסר והומת על קידוש השם.

מונטיפיורי (משה סר) אברמוביץ'

מדינאי ולוחם לשוויון זכויות ליהודים (1784-1885)

100 10/1

סר משה מונטיפיורי (1784-1885), מדינאי ואיש כספים. חי באנגליה ולחם לשוויון זכויות מלא ליהודים שהתגוררו בה, שתדלן אשר פעל רבות להקלת מצוקת היהודים בארצות שונות, היה הראשון שהחל בהעברת היישוב בארץ לפסים פרודוקטיביים ולחקלאות. מגדולי העסקנים במאה ה-19, רכש קרקעות בירושלים להקמת שכונות מחוץ לחומה.

מוסאל יצחק ראשונים

מראשי העדה התימנית במושבה (1851-1928)

121 11/ח,ז

יצחק מוסאל (1851-1928) איש העלייה השנייה (עליית תימן בשנת 1911) אשר נתן מהונו כדי לסייע בעליית קבוצתו. היה בנאי ומראשי העדה בראשון-לציון.

מוסינזון יגאל נאות שקמה

סופר ומחזאי ישראלי (1917-1994)

108 6/ה

יגאל מוסינזון (1917-1994). נולד במושב עין גנים שלימים הפך לשכונה בפתח תקוה. ב-1943 התנדב לפלמ"ח, נעצר על ידי הבריטים וישב בלטרון. בשנים 1952-1954 היה דובר משטרת ישראל ולאחר מכן דובר תיאטרון הבימה. היה סופר, מחזאי ותסריטאי. בין ספריו המפורסמים: סדרת ספרי הרפתקאות לנוער "חסמבה", "יהודה איש קריות" ו"דרך גבר". בין מחזותיו "בערבות הנגב", "קזבלן" ו"אלדורדו".

מוצקין (ליאון) אברמוביץ'

מנהיג ציוני (1867-1933)

100 10/7

ליאון אריה לייב יהודה מוצקין (1867-1933), מנהיג ציוני, נשיא הוועד הפועל הציוני ויו"ר קונגרסים.

מור נווה חוף

צמח תבלין

111 3/ב

צמח תבלין אשר שימש לתיבול מזון. ידוע מימי קדם כמונע הפצתן של מחלות הודות לחומרים פנוליים וכוהליים המצויים בו והידועים כבעלי תכונות חיטוי. שימש כצמח מרפא בעיקר לתחלואים במערכת העיכול, שימש למניעה או עיכוב תהליכי ריקבון, וכן סייע בהרחקת ריח הנוסף מהגוף. שימוש רב נודע לו בטקסים דתיים, שנכללה בהם הקטרת קטורת ובחניטת גופות. ("נרד וכרכם, קנה וקינמון, עם כל עצי בונה, מור ואהלות, עם כל ראשי בשמים" שיר השירים).

מורדי הגטאות שיכוני המזרח

לזכר מתקוממי הגטאות נגד הנאצים

126 13,14/ח

היהודים שרוכזו בגטאות בפולין (בייחוד בוילנא ובורשה) בימי מלחמת העולם השנייה בפקודת הנאצים ואשר התקוממו מולם, מעטים נגד רבים, תוך לחימה בחירוף נפש, על קידוש השם וכבוד עם ישראל.

מורי גל-מן - ראה גל-מן מורי

מורשת ישראל נאות שקמה

כלל ערכי התרבות היהודית

108 6,7/ה

כלל הערכים וההישגים הרוחניים, שהנחילה האומה היהודית לתרבות הכלל האנושית בתחומי המדע, האמנות, התרבות, הדת והמוסר.

מזי"א נווה הדרים

רופא, בלשן ועסקן ציבור (1858-1919)

110 12/7

ד"ר אהרון מזי"א (1850-1930), רופא המושבה בשנים 1889-1901 ייסד את בית-החולים במושבה. מחבר המילון הרפואי הגדול. פעילותו הרפואית הייתה בארבע המושבות הראשונות ביהודה: ראשון-לציון,

102 9/1

מיכואלס שלמה כצנלסון

שחקן ובמאי יהודי רוסי (1890-1948)

שלמה מיכואלס (1890-1948), היה גדול הבמאים והשחקנים היהודים ברוסיה ומנהל אמנותי בתיאטרון היהודי הממלכתי "גוסט" בשנת 1929. במהלך מלחמת העולם השנייה עסק בהסברה אנטי-נאצית בצבא האדום ובקרב האזרחים והנהיג את הוועד היהודי האנטי-פשיסטי. בשנת 1943 נסע בשליחות לארה"ב לגייס אמצעים ותרופות לצבא האדום ולפליטים יהודים, נפגעי הפשיסטים. בשלהי שנת 1944 השתתף במשא ומתן לפתיחת חזית שנייה ע"י כוחות הקואליציה. בינואר 1948 נרצח בקודת סטאלין.

מילטון פרידמן - ראה פרידמן מילטון

מינסטר - ראה שד' מינסטר

109 5/T

מיצר נווה דקלים

קיבוץ ברמת-הגולן

קיבוץ ברמת-הגולן, הוקם בשנת 1981.

124 9/ח,ז

מירון רמז

הר בגליל העליון

גוש הרים בגליל העליון, כ-8 ק"מ צפונית מערבית לצפת. פסגתו מתנשאת לגובה 1,208 מ' מעל פני-הים המקום הגבוה ביותר בישראל עד מלחמת ששת הימים. על מדרון ההר בית-ספר שדה ולרגלי ההר ממזרח קברו של ר' שמעון בר יוחאי אשר לידו נערכת הילולה בל"ג בעומר מידי שנה.

114 12/ה

מכבי צעיר נעורים

תנועת נוער חלוצית עברית

פלג חינוכי של מרכז מכבי ישראל. נוסד ב-1906. מכבי צעיר היא תנועת נוער בלתי מפלגתית, המושתתת על ערכי היהדות והציונות.

126 13/ו

מלאכי שיכוני המזרח

אחרון הנביאים

מלאכי היה אחרון הנביאים. פרשנים סוברים שאין זה שמו של הנביא אלא כינויו. ההשערות אומרות כי היה ממשפחת כוהנים והשתייך לשבט לוי או בנימין. הדעות חלוקות בקביעת זמן נבואתו, אך כנראה שחי וניבא בין השנים 485-445 לפני הספירה, דהיינו בתקופת עזרא ונחמיה.

117 5/1

מלך הגשם קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת סול בלו

"הנדרסון מלך הגשם" - יצירתו הספרותית של הסופר סול בלו, חתן פרס נובל לספרות - ב-1976.

פתח-תקווה, גדרה ועקרון. התמסר לעזרה סוציאלית ועסקנות ציבורית, והשתתף בייסוד בית-העם והאורקסטרה. בלשן וחבר ועד הלשון, יזם וסייע להקמת בתי-עם במושבות.

103 6/ג

מזל אליעזר מב"ת מערב

חבר ועד המושבה, פעיל ציבור

אליעזר מזל, חבר בוועד המושבה בין השנים 1928-1931. שותף בהקמת "קופת מלווה וחיסכון בע"מ" ומנהל חברת "סולל בונה" בראשון-לציון. איש ציבור שדמותו קשורה עם מפעלי בנייה והתחדשות.

123 12/1

מזרחי משה רמב"ם

מראשוני שכ' האורפלים ושומר (1851-1936)

משה אורפלי מזרחי (1851-1936). איש העלייה השנייה מעוליה אורפה, מראשוני שכונת האורפלים בראשון-לציון ובעל משפחה ענפה בארץ. שימש כשומר במושבה ונורה בידי חייל אנגלי.

121 11/ח,ז

מחלי הלוי ראשוני

חקלאי ועסקן ציבור (1900-1963)

מחלי הלוי (1900-1963), יליד תימן, הגיע לראשון-לציון ב-1909. היה ידוע כמשכין שלום בין זוגות. חקלאי ופקיד בעירייה. עסקן ציבורי, חבר ועד שכונת התימנים "שיבת ציון" וחבר הנהלת אגודת-המים בשכונה.

מחלף משה סנה כצנלסון, רמז, קריית ראשון,

קריית גנים

מדינאי ציוני וח"כ (1909-1972)

102 8/ז

משה סנה (1909-1972), ממנהיגי התנועה הציונית בפולין בשנות השלושים. ב-1940 שימש כראש המפקדה הארצית של ההגנה בשיא המאבק נגד השלטון הבריטי, היה לראש תנועת הממי שהייתה מסגרת משותפת של ההגנה, אצ"ל ולח"י, ראש המחלקה המדינית באירופה בתקופת הפעילות המדינית להקמת המדינה, אחראי על ההעפלה והבריחה מאירופה ערב הקמת המדינה ולוחם לשלום ולצדק חברתי. היה חבר כנסת בשנים 1949-1965 ו-1969-1972.

116 7/ז

מחניים קריית גנים

קיבוץ בגליל העליון

קיבוץ השייך לקיבוץ המאוחד, הוקם בגליל העליון ב-1939, במסגרת "חומה ומגדל" לאחר ניסיונות התיישבות רבים שנכשלו.

102 9/1

מיכה יוסף (ברדיצ'בסקי) כצנלסון

סופר, חוקר ומבקר (1865-1921)

מיכה יוסף ברדיצ'בסקי (1865-1921) סופר, מבקר וחוקר, כתב גם בשפות ערבית, אידיש וגרמנית.

מלכי ישראל

רמת אליהו

125 8,9/T

מלכים שמלכו בממלכת ישראל ויהודה כ-513 שנים בתקופה שבין 1100-587 לפנה"ס. ראשיתה כממלכה מאוחדת והמשכה בפילוג בין שתי הממלכות יהודה וישראל.

מעלה החמישה קריית גנים

קבוצה בהרי יהודה

116 7/T

קבוצה בהרי יהודה, ממוקמת צפונית מערבית לירושלים. נוסדה ב-1938 ומשתייכת לאיחוד הקבוצות והקיבוצים. נקראת ע"ש חמישה מחברי הקיבוץ שנרצחו במאורעות תרצ"ח (1938)

מנדלי (מוכר ספרים) כצלסון

102 9/I

שלום יעקב אברמוביץ - אבי הספרות העברית והאידיש (1836-1918)

שלום יעקב אברמוביץ' (1836-1918), כינויו הספרותי - "מנדלי מוכר ספרים", סופר דגול אבי הספרות העברית והאידיש בעת החדשה, אמן הפרוזה. ביצירותיו מתח ביקורת נוקבת ביותר על הווי החיים היהודי הגלותי. מהמפורסמות שביצירותיו: "מסעות בנימין השלישי", "סוסתי".

מעפילי אקסודוס נחלת יהודה

113 11/ג

אניית מעפילים שגורשה לאחר תלאות רבות לגרמניה ב-1947 אנייה ובה 4554 ניצולי שואה שמטרתם להגיע לארץ ישראל. האנייה הגיעה לחופי הארץ אך המעפילים ביניהם 600 ילדים לא הורשו לרדת. אחרי מאבק מר בבריטים גורשו חזרה למחנות העקורים בגרמניה. משמעות השם אקסודוס - יציאה, כהד ליציאת מצרים.

מנחם בגין - ראה שד' מנחם בגין

מניה שוחט - ראה שוחט מניה

מעפילי מרוקו שיכוני המזרח

126 14/ח

לזכר מעפילי ספינת "אגוז"

לזכרם של מעפילים יהודים ממרוקו שניסו להגיע ארצה בדרך הים על ספינתם "אגוז", חרף האיסור שהטילה ממשלת מרוקו. מעפילים אלה נספו בסערה שפרצה ביים.

מסילות קריית גנים

קיבוץ בעמק בית שאן

116 7/T

קיבוץ בעמק בית שאן, נוסד ב-1938 במסגרת יישובי "חומה ומגדל".

מצדה רביבים

122 13/T

אתר גבורה יהודי היסטורי במדבר יהודה

זהו אתר גבורה יהודי היסטורי, שהקים המלך הורדוס בשנים 31-37 לפנה"ס. מתנשא על צוקים גבוהים בקצהו המזרחי של מדבר יהודה בקרבת ים המלח. באתר זה מצאו את מותם על קידוש השם מגיני המבצר בזמן מלחמת היהודים ברומאים. האתר משמש כיום מקום עליה לרגל לרבבות מבקרים ומקום השבעת אמונים למדינה של חיילי צה"ל.

מעגל השלום קריית חתני פרס נובל

117 5,6/I

אחד מ-6 תחומי קבלת פרס נובל תחום השלום נמנה עם ששת התחומים בהם מוענקים פרסי נובל.

אחד מ-6 תחומי קבלת פרס נובל

מקלף רמב"ם

123 12/T, I

הרמטכ"ל השלישי של צה"ל (1920-1978)

מרדכי מקלף (1920-1978), נולד בארץ-ישראל. איש צבא, התגייס במלחמת העולם השנייה לצבא הבריטי והשתחרר בדרגת רב-סרן, במלחמת השחרור לחם כמפקד חטיבה בגזרה הצפונית, כיהן כראש אג"ם וסגן רמטכ"ל בשנים 1951-1952 וכן כרמטכ"ל השלישי של צה"ל ב-1953-1952. בתום שירותו בצה"ל עבר למשק הציבורי וכיהן כמנהל כללי של חברת החשמל, מנכ"ל חברת "כימיקלים לישראל" ובתפקידים בכירים אחרים.

מעוז חיים קריית גנים

116 7/T

קיבוץ בעמק בית שאן

קיבוץ המשתייך לקיבוץ המאוחד הוקם בעמק בית-שאן ב-1937 במסגרת הקמת יישובי "חומה ומגדל". נקרא ע"ש חיים שטורמן, מאנשי ה"הגנה", שנפל עם שניים מחבריו בשנת 1938.

מעונות ברכה השומר

101 11/T

לזכר ברכה בן ברוך - חובשת ומיילדת

לזכר האחיות ברכה בן ברוך (1891-1951), חובשת ומיילדת בראשון-לציון.

מרבד הקסמים שיכוני המזרח

126 13/U

מבצע הצלת גלות תימן 1949-1950

כינוי למבצע הצלת גלות יהודי תימן והעלאתם ארצה בדרך האוויר בשנים 1949-1950.

מעלה גמלא נווה דקלים

109 5/T

מושב ברמת-הגולן

מושב של תנועת המושבים במרכז רמת-הגולן. נוסד בשנת 1975 ועבר לנקודת הקבע שלו בשנת 1979 אוכלוסייתו מונה כ-400 תושבים נכון לשנת 1999

מרגולין הקולונל רמב"ם

123 11/I

פיקד באוסטרליה במלחמת העולם ה-1 (1874-1944)

קולונל אליעזר מרגולין (1874-1944), בן ראשון-לציון, פיקד על גדוד "קלעי המלך 39" של הגדודים העבריים באוסטרליה בתקופת מלחמת העולם הראשונה.

מרדכי היהודי נווה חוף

מדמויות מגילת אסתר

111 2,3/ב

מדמויות מגילת אסתר, זודה של אסתר שגבר על תככי המן הרשע.

מרום גולן נווה דקלים

קיבוץ בצפון רמת-הגולן

109 5/ט

קיבוץ של התק"ם בצפון רמת-הגולן. נוסד בשנת 1967, חמישה שבועות לאחר סיום הקרבות ברמת-הגולן.

מרטין בובר נאות שקמה

הוגה דעות, סופר ומנהיג ציוני (1878-1965)

108 6/ה,ט

מרטין בובר (1878-1965) הוגה דעות נודע, סופר ומנהיג ציוני. בשנת 1938 התיישב בארץ והתמנה לפרופסור למדעי החברה באוניברסיטה העברית עד פרישתו. הציע להקים בארץ ישראל מדינה יהודית ערבית מאוחדת: "... בה תהיה לשני העמים אפשרות להתפתחות". בובר התפעל מבשורת החסידות ושאף להפיץ את רעיונותיה ברבים. שיטתו התיאולוגית הייתה מקובלת גם בקרב לא יהודים. בין ספריו: "אור הגנוז".

מרים נאות שקמה

מרים ילן שטקליס, משוררת ילדים (1900-1984)

108 6/ה

מרים ילן שטקליס (1900-1984) ילידת אוקראינה. בשנת 1920 עלתה ארצה ומ-1926 ניהלה, במשך 30 שנה, את המדור הסלבי בבית הספרים הלאומי אוניברסיטאי. נחשבת לגדולה במשוררות הילדים בארץ. זכתה בפרס ישראל לספרות בשנת 1956. בין ספריה: "יש לי סוד" ו"בחלומי".

מרקוביץ' (אברהם אהרון) מב"ת צפון

מראשוני המתנחלים בראשון-לציון

104 11/ה

אברהם אהרון מרקוביץ' (1839-1910), מראשוני המתנחלים בראשון-לציון (1885), עסק בקליטת עולים מרוסיה.

משה גבין נחלת יהודה

ראש העירייה השלישי 1906-2005

113 10/ה

יליד אוקריינה. פיקח על ישוב פליטי יפו בשכונת עזרה ובצרון לימים רמת אליהו. ראש העירייה השלישי בימיו הוקמו המכון הוולקני, המכון הוטרנירי והשרות המטאורולוגי. יקיר ראשון לציון.

משה דיין - ראה שד' משה דיין

משה לוי - ראה לוי משה

משה שרת - ראה שרת משה

משואות יצחק רמב"ם

אחד מארבעת יישובי גוש עציון

123 12/1

עד לפני מלחמת העצמאות היה אחד מארבעת הקיבוצים: כפר עציון, משואות יצחק, עין צורים ורבידים, שהיוו גוש מבודד

בלב אזור ערבי, דרומית לירושלים וממערב לכביש בית לחם - חברון. בפרוץ מלחמת העצמאות נכבשו ונהרסו יישובי הגוש ע"י הערבים. חלק מהמגינים נהרגו בקרב והשאר נלקחו בשבי. בשנת 1949 הקימו החוזרים מן השבי את הקיבוץ במישור החוף הדרומי ובשנת 1952 הפך למושב שיתופי.

משורר השואה רמת אליהו

יצחק כצנלסון, משורר שנספה באושוויץ (1886-1944)

125 9/ט

יצחק כצנלסון (1886-1944), מחנך ומשורר. שירו האחרון נכתב בגטו לודז' (פולניה) ומוקדש ל"העם היהודי המוצא להורג". נספה באושוויץ.

משחק העיניים קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת אליאס קנטי

117 5/1

יצירתו הספרותית של הסופר אליאס קנטי, חתן פרס נובל לספרות בשנת 1981.

משמר הירדן קדמת ראשון

מושב בגליל העליון

115 11/ה

מושב בגליל העליון, מערבית לגשר בנות יעקב. משתייך לתנועת ה"חרות". הוקם בשנת 1949 דרומית למושב הישנה, שנוסדה ב-1890, נכבשה במלחמת השחרור בידי הצבא הסורי ונהרסה על ידו כליל.

משמר השלושה קריית גנים

מושב בגליל התחתון

116 7/א

מושב בגליל התחתון, נוסד ב-1937 במסגרת הקמת יישובי "חומה ומגדל". שייך למועצה המקומית יבנאל.

משעול אהרון אנגל אברמוביץ'

חבר המועצה הדתית ופעיל ציבור (1916-1987)

100 10/1

אהרון אנגל (1916-1987) יליד צ'כיה. עלה ארצה ב-1938 והתיישב בראשון-לציון. היה חבר בית"ר בארץ מולדתו. עם עלייתו ניהל מטבחים של הצבא הבריטי ובמקביל היה פעיל באצ"ל. תרם רבות למוסדות ציבור בעיר ביניהם: בית מפ"ם, בניין ההסתדרות הכללית וקופ"ח לאומית. כיהן כחבר במועצה הדתית בשנות ה-70 וה-80 היה גבאי בבית-הכנסת הגדול ותרם מכספו לשיקום בית-הכנסת. עזר לנצרכים ותרם בסתר ליישובות, למוסדות ספורט, בני-ברית ואחרים.

משעול הכימיה קריית חתני פרס נובל

אחד מששת תחומי קבלת פרס נובל

117 5/1

משעול הכימיה נמנה עם ששת התחומים בהם מוענק פרס נובל.

משעול הכלכלה קריית חתני פרס נובל

אחד מששת תחומי קבלת פרס נובל

משעול הכלכלה נמנה עם ששת התחומים בהם מוענק פרס נובל.

משעול הספרות קריית חתני פרס נובל

אחד מששת תחומי קבלת פרס נובל

משעול הספרות נמנה עם ששת התחומים בהם מוענק פרס נובל.

משעול הפיסיקה קריית חתני פרס נובל

אחד מששת תחומי קבלת פרס נובל

משעול הפיסיקה נמנה עם ששת התחומים בהם מוענק פרס נובל.

משעול הרפואה קריית חתני פרס נובל

אחד מששת תחומי קבלת פרס נובל

משעול הרפואה נמנה עם ששת התחומים בהם מוענק פרס נובל.

משעול מעפילי קפריסין שיכוני המזרח

ע"ש המעפילים שהועלו לא"י מקפריסין

כ-52,000 מעפילים נלכדו לפני כניסתם ארצה ע"י הצבא הבריטי, ששלט בארץ, וגורשו למחנות מעצר בקפריסין, שם שהו בתקופה שבין אוגוסט 1946 למאי 1948. גולי קפריסין היו חלק משארית הפליטה שהגיעו לארץ ישראל בעליה הבלתי לגלית אחרי מלחמת העולם השנייה. היישוב התחייב לקלוט אותם בתוכו ולסייע בשיקומם.

נאדין גורדימר ראה גורדימר נאדין

נאות גולן נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

מושב של העובד הציוני בדרום רמת-הגולן. הוקם בשנת 1967.

נאות-סיני נווה דקלים

מושב בסיני, פונה במסגרת הסכם השלום.

היה מושב שיתופי כ-5 ק"מ צפונית מזרחית לאל-עריש. השתייך לתנועת ה"חירות", מיסודה של היאחזות שהוקמה בשנת 1967 בשם נח"ל סיני ואוחררה ב-1972. מושב התבסס כלכלית על חקלאות, דיג, מכבסה אזורית ומסעדת דרכים. פונה ב-1982 במסגרת הסכם השלום עם מצרים.

נביעות נווה דקלים

מושב מדרום לאילת, שפונה במסגרת הסכם השלום

מושב לחוף מפרץ אילת, כ-65 ק"מ מדרום לאילת. השתייך לתנועת המושבים. מקור השם ביישוב שכן של בדואים הנקרא

"נויבע א-תרבין". נוסד ב-1971 והפך ליישוב קבע ב-1972. התבסס על חקלאות ושירותי תיירות ונופש. הוחזר למצרים במסגרת הסכם השלום.

נגבה קריית גנים

קיבוץ בדרום הארץ

קיבוץ השומר הצעיר, נוסד על ידי עולים מפולין בשנת 1939 בדרום הארץ במסגרת "חומה ומגדל". בעת הקמתו היה קיבוץ נגבה היישוב היהודי הדרומי ביותר בארץ-ישראל. מייסדיו קיבלו הכשרה בראשון-לציון בשנים 1933-1939.

נהריים רמב"ם

תחנת כוח לייצור חשמל

תחנת הכוח לייצור חשמל ע"י ניצול מי הירדן והירמוך. התחנה הוקמה על ידי פנחס רוטנברג בשפך הירמוך לירדן. בשנת 1927 התחברה ראשון-לציון למפעל החשמל. התחנה נפלה בידי הירדנים במלחמת השחרור. לאחר מלחמת ששת הימים הוחזר השטח לריבונות ישראל.

נוב נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

מושב של הפועל המזרחי בדרום רמת-הגולן. הוקם בשנת 1971.

נווה אטי"ב נווה דקלים

מושב בצפון רמת-הגולן

מושב של האיחוד החקלאי בחרמון. הוקם בשנת 1972. נקרא ע"ש 4 חיילי צה"ל שנפלו בקרבות רמת-הגולן.

נווה דקלים נווה דקלים

מרכז אזורי בחבל עזה

מרכז אזורי בחבל עזה, כק"מ ממערב לח'אן יונס, הוקם ב-1983.

נווה ציון ראשונים

ע"ש שכונת עולי תימן

ע"ש שכונה בראשון-לציון שהוקמה ע"י עולי תימן הראשונים בשנת 1922. כיום כלולה השכונה בתחום שכונת השומר.

נורדאו מקס רמב"ם, ראשונים

מנהיג ציוני דגול, עוזרו של הרצל (1849-1923)

שמעון מקסימיליאן זידפלד נורדאו (1849-1923) מנהיג ציוני דגול, חברו ועוזרו הקרוב ביותר של דר' הרצל, סופר ומבקר בעל פרסום עולמי. היה סגן נשיא הקונגרס הציוני הראשון, ניסח את תכנית באזל ונשיא בקונגרסים מהשביעי עד לעשירי.

נחום גולדמן - ראה גולדמן נחום

נח"ל-ים נווה דקלים

מאחז בצפון סיני, פונה במסגרת הסכם השלום

109 5/ה

היה מאחז בצפון סיני על שפת ימת ברדויל, כ-60 ק"מ ממערב לאל עריש. ראשיתו בשנת 1967 כהיאחזות נח"ל. בשנת 1973 התאזרחו היאחזות והפכה למושב שיתופי. שנה לאחר מכן, בעקבות מלחמת יום הכיפורים, פונה היישוב האזרחי ומאוחר יותר הוחזר למצרים במסגרת הסכמי השלום.

נח"ל נמרוד נווה דקלים

היאחזות נח"ל בהרמון

היאחזות נח"ל בהרמון. הוקמה בשנת 1982.

109 5/T

נחל שורק רמז

נחל היורד מהרי ירושלים

נחל אכזב היורד מהרי ירושלים ונשפך לנחל רובין בקרבת הים

על יד קיבוץ פלמחים

124 9/T

נחמה (פוחצ'בסקי) רמב"ם

האישה הראשונה כיו"ר ועד המושבה (1869-1934)

נחמה פוחצ'בסקי (1869-1934), איכרה וסופרת (כינוייה הספרותי "נפש"). פעילה בחיי הרוח והתרבות וחברה באגודת הסופרים העברית. ביתה היה אחד הבתים הראשונים במושבה ראשון-לציון שבו הונהג הדיבור העברי. עמדה בראש קבוצת נשים שייסדו את חברת "לינה", נלחמה למען זכויות האישה וסייעה בקליטת העלייה התימנית בראשון-לציון בשנת 1909. הייתה האישה הראשונה שנבחרה לתפקיד יו"ר ועד המושבה.

10/א,ט

נחמיאס יעקב מדרום לשד' נים

חקלאי ויו"ר הועדה החקלאית 1922-2006

מגיל 4 חי בראשון, בן למשפחה שורשית וותיקה. שירת בהגנה, כקצין מודיעין בצה"ל, במשרתת ישראל וכיו"ר הועדה החקלאית. שרת במילואים בהתנדבות עד שנותיו האחרונות.

126 12-14/ט

נחמיה שיכוני המזרח

מהמקרא, ניבא בשנת 445 לפנה"ס

נחמיה בן חכליה ניבא בשנת 445 לפנה"ס. קיבל היתר ממושל פרס לחזור לירושלים ולסייע בבניין הריסותיה - למטרה זו מונה כפחה.

נחמן סירקין - ראה סירקין נחמן

נטור נווה דקלים

קיבוץ ברמת-הגולן

קיבוץ של הקיבוץ הארצי ברמת-הגולן. הוקם בשנת 1991.

109 4,5/T

נטר קרל אברמוביץ'

מייסד ומנהל ביה"ס החקלאי "מקווה ישראל" (1826-1882)

100 10,11/ה

קרל נטר (1826-1882) יליד שטרסבורג, עסקן ונדבן, מייסד בית-הספר החקלאי העברי הראשון "מקווה ישראל", מנהיג חברת "כל ישראל חברים". ניהל את ביה"ס מקווה ישראל בשנים 1870-1882

ניל"י אברמוביץ'

ארגון מחתרתי שסייע לבריטים במלה"ע ה-1

100 10/I

התארגנות מחתרתית, הוקמה בתקופת מלחמת העולם הראשונה ע"י דוקטור מזכרון-יעקב ואשר ריגלה לטובת הבריטים. על דגלם חרטו את הסיסמה "נצח ישראל לא ישקר" (ניל"י). תקוותם הייתה לקבל את ארץ ישראל מידי הבריטים כגמול על שיתוף הפעולה למיגור האימפריה העות'מאנית. שניים מחברי הקבוצה, נעמן בלקינד ויוסף לישנסקי, נתלו ע"י התורכים בדמשק.

נילס בוהר - ראה בוהר נילס

נים - ראה שד' נים

ניר אברהם נווה דקלים

מושב בפתחת רפיה, פונה במסגרת הסכם השלום

109 5/ה,ד

מושב בפתחת רפיה, כ-6 ק"מ דרומית מזרחית לצומת אבשלום. הוקם ב-1977. השתייך לתנועת המושבים ונקרא על שמו של אברהם הרצפלד. מיסודה של היאחזות נח"ל שהוקמה בשנת 1974. הוחזר למצרים בעקבות הסכם השלום.

116 7/א

ניר דוד קריית גנים

קיבוץ בעמק בית-שאן, הראשון ביישובי "חומה ומגדל"

קיבוץ של השומר הצעיר ע"ש דוד וולפסון, נשיאה השני של ההסתדרות הציונית. נוסד בשנת 1936 כיישוב הראשון בעמק בית שאן במסגרת יישובי חומה ומגדל. ראשיתו, בשנת 1932 בעיר גבעתיים, שם נתגבשה ונתלכדה החבורה. הקיבוץ שוכן לרגלי הגלבע כשנחל ה"אסי" החוצה אותו במלוא הדרו משווה לו אוירה פסטורלית.

104 12/ג

נסיה מב"ת צפון

ע"ש נסיה דשבסקי בעלת "בית האוכל" בתקופת עלייה שנייה (1875-1973)

עלתה מרוסיה ב-1906 והתיישבה בראשון-לציון. כונתה "אם העלייה השנייה". הקימה מסעדת פועלים בשם "בית האוכל" לפועלי ראשון, עוברי אורח ולאנשי "השומר". בן גוריון, לוי אשכול וטרומפלדור היו מבאי ביתה.

109 5/ה

נעמה נווה דקלים

אתר קיט בדרום סיני, פונה במסגרת הסכם השלום

אתר קיט בדרום סיני, כ-5 ק"מ צפונית-מזרחית לאופירה. האתר נפתח בשנת 1970 וסיפק שירותי מלון ובית-ספר שדה של החברה להגנת הטבע. הוחזר למצרים בעקבות הסכמי השלום.

נעמי פרסול ראשונים

עיתונאית ופעילת ציבור (1956-2006)

121 11/1

מייסדת הסתדרות "הדסה" בארצות הברית ומייסדת מפעל "עליית הנוער". זכתה לכינוי "אם היישוב".

ילדת ת"א, עיתונאית ידועה בעיר, ניהלה את המרכז הקהילתי בקריית גנים, מנכ"ל עמותת בית החולים קפלן, מתנדבת במט"י, מתנדבת ברשות למלחמה בסמים ובאימוץ חיילים משוחררים.

122 13/1

גיס יוהד רבינים

איש "ההגנה", מפקד ולוחם (1922-1995)

יהודה גיס (1922-1995), עלה ארצה בשנת 1924 מטורקיה. שימש כנוטר באזור ראשון-לציון, השתתף בפעולות מבצעיות במסגרת שירותו ב"הגנה", עת היה מדריך נשק. שימש כקצין בחטיבת גבעתי, במסגרת זו השתתף בפריצת המצור על ירושלים, כיבוש משטרת "עיראק סואידן" ופיקוד על כוח שכבש את מחנה צריפין סראפנד מידי הערבים. בשנת 1956, במלחמת סיני (מבצע קדש), שימש כקצין ולחם בחזית הדרומית נגד הצבא המצרי. שימש כיו"ר וועדת התחבורה העירונית, היה חבר חוג ידידי בית-חולים "אסף הרופא" ונשיא לשכת "הבונים החופשיים" בראשון-לציון.

108 6/ה

נעמי שמר נאות שקמה

פזמונאית, מלחינה משוררת וזמרת (1930-2004)

נולדה בקבוצת כנרת, מחשובי יוצרי הזמר העברי. פזמוניה זכו לפרסום בארץ ובעולם והמפורסם שבהם "ירושלים של זהב". כלת פרס ישראל, ד"ר כבוד ב-4 אוניברסיטאות ובמכון וייצמן. הזדהותה עם גוש אמונים הקימה עליה ביקורת ציבורית.

100 10/ה

נעמן (בלקינד) אברמוביץ'

חבר ניל"י הוציא להורג ע"י התורכים (1889-1917)

נעמן בלקינד (1889-1917), בן שמשון ופנינה. חבר מחתרת ניל"י, הועלה לגרדום בדמשק בשנת 1917 ע"י התורכים בשל פעילות למען הצבא הבריטי. בשנת 1920 הובא לקבורה בראשון-לציון.

115 12/1

סגל (מרדכי יואל) קדמת ראשון

חבר אגודת הכורמים ומנהל ביקב (1874-1965)

מרדכי יואל סגל (1874-1965), עלה ארצה בשנת 1892 והתיישב בחדרה. הגיע לראשון-לציון ב-1906 היה למנהל חשבונות ראשי ביקב במשך 50 שנה, חבר הנהלת אגודת הכורמים ולסירוגין ניהל בפועל את היקב. כמו כן היה חבר בארגון "בני-ברית".

109 5/ה

נתיב העשרה נווה דקלים

מושב במישור החוף הדרומי, ראשיתו בחבל ימית

מושב במישור החוף הדרומי, כ-3 ק"מ מדרום מערב לצומת יד מרדכי בכביש אשקלון-עזה. משתייך לתנועת המושבים. נקרא ע"ש עשרת חיילי צה"ל שנספו בתאונת מסוק בחוף שמזרם לרפיח. המושב נוסד ב-1973 בחבל ימית, על ידי בני מושבים, קיבוצים וערים, ילידי הארץ ועולים מארצות שונות ונקרא תחילה "מונין". ב-1982, בעקבות הסכם השלום עם מצרים ופניו יישובי חבל ימית עבר למיקומו הנוכחי.

נפתלי הלל - ראה הלל נפתלי

סול בלו ראה בלו סול

117 6/1

סולו רוברט קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1987

רוברט סולו, יליד 1924. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1987 על פיתוח תיאוריה של צמיחה כלכלית.

125 8/1

נתן שלמה רמת אליהו

ממייסדי שכונת עזרה ובצרון (רמת אליהו) (1910-1990)

שלמה נתן בן עובדיה (1910-1990) נולד בתימן, ממייסדי שכונת עזרה ובצרון (רמת אליהו). היה חבר ומזכיר ועד השכונה בשנותיה הראשונות. היה ממקימי בית-הכנסת הראשון בשכונה לעולי תימן.

113 11/1

סולומון נחלת יהודה

זליג ושרה סולומון ממייסדי נחלת יהודה

זליג נולד באודסה (1883-1956) ב-1889 עלה והתיישב בראשון לציון. ממייסדי נחלת יהודה ומפעיל הבאר הראשונה אשר ספקה מים לפרדס המושבה.

117 5/1

נתנס דניאל קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לרפואה 1978

דניאל נתנס, יליד 1928. קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1978 על גילוי צמצום האנזימים ושימושים בהם בבעיות גנטיקה מולקולרית

115 11/ה

סופר (יעקב) קדמת ראשון

ניהל את חברת החשמל הראשונה בעיר (1901-1970)

יעקב סופר (1901-1970), תושב ראשון-לציון משנת 1921. ניהל את חברת החשמל הראשונה בראשון-לציון והדרום. המשרד שכן בביתו שברחוב לבונטין.

100 10/1

סאלד (הנרייטה) אברמוביץ'

מחנכת, סופרת ועסקנית ציונית (1860-1945)

הנרייטה סאלד (1860-1945) מחנכת, סופרת ועסקנית ציונית,

121 11/1

סוקולוב (נחום) ראשונים

נשיא ההסתדרות הציונית, סופר ועיתונאי (1859-1936)

נחום סוקולוב (1859-1936), מנהיג ציוני, נשיא ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, סופר ועיתונאי, עורך "הצפירה"

בוורשה, ייסד את ביטאון ההסתדרות הציונית "העולים", על שמו קרוי הקיבוץ שדה-נחום.

103 5,6/1

סחרוב (דוד) מב"ת מערב

שומר הכרמים שנרצח על משמרתו ב-1912

דוד סחרוב, שומר כרמים, שנרצח באכזריות רבה ב-ט' באב תרע"ב (1912) בידי אלמונים, בעת שהיה על משמרתו. נקבר בצל השקמה בראשון-לציון.

טטן וייז ראה וייז טטן

126 14/ח

טרומה שיכוני המזרח

אניית מעפילים מרומניה, טבעה ב-24.2.42.

אניית מעפילים, שעל סיפונה היו פליטים מרומניה. בהגיע האנייה לקושטא הוחזרה ללב ים על פי דרישת ממשלת המנדט ושם טבעה ב-24 לפברואר 1942. מבין כל נוסעיה ניצל אדם אחד בלבד.

125 8/7

סילבר אבא (הלל) רמת אליהו

רב רפורמי ומנהיג ציוני (1893-1936)

אבא הלל סילבר (1893-1936) רב רפורמי ומנהיג ציוני בארצות הברית, על שמו נקרא כפר סילבר. עמד בראש המגבית היהודית המאוחדת והנהלת הסוכנות היהודית בארצות הברית.

117 6/ז

סימון הרברט קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1978

הרברט סימון יליד 1916, קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1978 בנושא קבלת החלטות בארגונים כלכליים.

121 11/ז

סימינובסקי משה ראשונים

ממתיישבי העשור הראשון במושבה (1863-1947)

מושה סימינובסקי (1863-1947). יליד רוסיה, עלה ארצה בשנת 1885 ונמנה עם מתיישבי העשור הראשון של המושבה ראשון-לציון. היה חבר ועד המושבה השלישי (בתקופת כהונתו של נפתלי הלל). היה חקלאי, כורם וממייסדי האגודה הספרותית "ערבי שירה" בשנת 1986.

117 5/1

סיפורי אגדות קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת ש"י עגנון

"סיפורי אגדות" היא יצירתו הספרותית של הסופר ש"י עגנון - חתן פרס נובל לספרות.

102 9/1

סירקין נחמן כצנלסון

ממייסדי הקונגרס היהודי האמריקאי (1868-1924)

נחמן סירקין (1868-1924), הוגה דעות ציוני-סוציאליסטי, ממייסדי הקונגרס היהודי האמריקאי. היה חבר משלחת היהודים לוועידת השלום בפריז בתום מלחמת העולם הראשונה.

117 6/ז,1

סמואלסון פול קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1970

פול סמואלסון יליד 1915. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1970 על פיתוח תיאורית כלכלית דינמית וסטטית ועל תרומתו לאבחון מדע הכלכלה.

101 11/ז

סמט בנימין השומר

בנימין רפפורט - מייסד מפעל המים במושבה (1888-1975)

בנימין רפפורט (1888-1975), התיישב בראשון-לציון בשנת 1926. ייסד ופיתח את מפעל המים בראשון-לציון. חפר בארות, הרחיב את רשת אספקת המים במשך עשרות שנים והעביר את המפעל לרשות העירייה. היה מבעלי חברת "אביבה" וממייסדי בית החרושת לקרח.

123 11/ז

סמט בצלאל רמב"ם

אומן עברי - עסק במלאכת המשכן במדבר

בצלאל בן אורי בן חור ראש החרשים, העברי הראשון שעסק במלאכת המשכן במדבר. על שמו קרוי בית-הספר לאמנות בירושלים אשר נוסד ע"י בוריס שיץ ב-1906.

123 10/ז,1

סמט ברקוביץ' רמב"ם

נגר ומורה למלאכה (1885-1977)

ישראל ברקוביץ' (1885-1977), נולד ברוסיה ובשנת 1904 הגיע לראשון-לציון. היה חקלאי, נגר, מורה למלאכת נגרות בשפייה ועבד בבן-שכנן בחוהו ובמושבו.

121 11/ח

סמט גן נחום ראשונים

מבוא לקריית החינוך גן נחום

נמצא בכניסה למתחם החינוך "גן נחום".

100 10/ז

סמט המוסיקה אברמוביץ'

מחווה לתרומת העם היהודי בתחום המוסיקה

מחווה על תרומתו של העם היהודי לתרבות האנושית בשדה המוסיקה.

121 11,12/ח

סמט הרעות ראשונים

העלאת ערך החברות על נס, בקרב בני האדם.

121 11/0-ז

סמילנסקי (משה) ראשונים

סופר, עיתונאי וגואל קרקעות (1874-1954)

משה סמילנסקי (1874-1954) סופר ועיתונאי, איש האדמה, עסקן פעיל ביישוב, גואל קרקעות, מייסד התאחדות האיכרים.

123 10/1

סניור (דוד) רמב"ם

חקלאי, פרדסן וכורם (1881-1967)

דוד סניור (1881-1967), יליד ירושלים. גדל בראשון-לציון. היה חקלאי, נטע פרדס וכרם.

סנש חנה רמת אליהו

125 8/1

משוררת וצנחנית, הוצאה להורג ע"י הגרמנים (1921-1944)

חנה סנש (1921-1944), משוררת וצנחנית בשליחות היישוב היהודי בארץ - בימי מלחמת העולם השנייה. צנחה על אדמת הונגריה מעבר לקוי הגרמנים, נתפסה והוצאה להורג. בשנת 1950 הועלו עצמותיה לארץ והוטמנו בהר הרצל בירושלים. שירה המפורסם "אשירי הגפרור" הוא סמל למסירות הנפש הנעקדת על מזבח המולדת. על שמה נקרא קיבוץ יד-חנה.

סעדיה גאון שימוני המזרח

126 14/0

מאחרוני וגדולי הגאונים בבבל (882-942)

הרב סעדיה בן יוסף גאון (882-942), מאחרוני הגאונים והגדול שבהם, פילוסוף דתי ופייטן, מתרגם התורה וספרי תנ"ך לערבית, בעל סדר תפילה מיוחד, הנקרא סידור רבי סעדיה גאון.

ספינת השלושה רמת אליהו

125 8/T

ספינת סוחר ישראלית שטבעה ב-1967

"ספינת השלושה", ספינת סוחר ישראלית, נקראה ע"ש שלשת ימאי ספינת מסדה שירדה למצולות הים. שבע עשרה שנים מאוחר יותר, בלילה שבין 25-24 לנואר 1967 טבעה גם "ספינת השלושה" וירדה למצולות הים בעברה במצרי "מסיונה". עם הימאים ששרתו על סיפונה של הספינה הטובעת היה גם זאב טטאל, חייל מראשון-לציון. בן 18 היה בנפלו.

ספיר יוסף מב"ת מערב

103 3,4/1

שר התחבורה, המסחר והתעשייה (1902-1972)

יוסף ספיר (1902-1972), איש ציבור, שר התחבורה, המסחר והתעשייה בממשלת ישראל בין השנים 1955-1952.

סר ברנרד כ"ץ - ראה כ"ץ סר ברנרד

סשה ארגוב - ראה ארגוב אלכס (סשה)

עובדיה שימוני המזרח

126 13/0

נביא מהמקרא - בשנת 589 לפנה"ס

עובדיה הנביא, נביא בשנת 589 לפנה"ס. ספרו הוא הקצר מכל ספרי התנ"ך והוא כולל פרק אחד בלבד.

עולי הגרדום רמז

124 9,10/T

לוחמי חירות ישראל שהועלו על הגרדום

12 אנשי המחותרות - אצ"ל ולח"י - שהועלו על הגרדום בשל מאבקם לחירות ישראל בתקופת השלטון הזר, העותומני והבריטי.

עזר ויצמן רביבים

122 13/1

הנשיא השביעי שר וח"כ (1924-2005)

יליד ת"א חבר האצ"ל, ממקימי חיל האוויר טייס ומפקד החייל. טבע את הביטוי "הטובים לטייס". ראש אג"ם, שר התחבורה

ושר הביטחון, יו"ר תנועת החרות ונשיאה השביעי של המדינה. מצד אביו קרוב לנשיא הראשון ומצד אמו בן משפחת קרישבסקי ממייסדי ראשון לציון.

עזרא שימוני המזרח

126 12-14/0, N

עמד בראש שיבת גולי בבל ב-459 לפנה"ס

עזרא בן שריה הכהן, הסופר, צאצא משושלת פנחס בן אלעזר הכהן, חי בימי הארתשחסתא מלך פרס, בשנת 459 לפני הספירה וקיבל ממנו היתר להעלות את הגולים מבבל לירושלים.

עזרה ונצרון רמת אליהו

125 8/T

חב' לשיקום פליטי הפרעות ביפו

חברה, שהוקמה בתקופת הפרעות (1936) ביפו, במטרה לסייע לפליטי הפרעות במימון שיקומם. 200 משפחות מבין פליטי הפרעות עברו לראשון-לציון ונקלטו בעבודות חקלאיות ויצרניות. שכונת המגורים שהוקמה במערב ראשון-לציון, נקראה עזרה ונצרון ע"ש החברה המשקמת, לימים (ב-1966) שונה שם השכונה לרמת אליהו לזכרו של אלי כהן.

עטרות רמב"ם

123 12,13/1

מושב שחבריו הוכשרו בראש"צ

לשעבר מושב עובדים, שחבריו הוכשרו בראשון-לציון, הוקם צפונית לירושלים ב-1925. נכבש ונהרס ע"י הלגיון הערבי במלחמת השחרור. מפוניו הקימו מושב בשם "בני עטרות" בעמק לוד ליד נתב"ג. בעטרות הוקם שדה התעופה של ירושלים.

עטרת זהב נווה חוף

111 3/2

תכשיט זהב על ראש מלך

כתר, נזם, תכשיט עשוי זהב, ששמים על ראש מלך או מוכובד. על מרדכי היהודי מסופר במגילת אסתר שיצא בלבוש מלכות... ועטרת זהב גדולה.

עין גב קריית גנים

116 7/T

קיבוץ מזרחית לכנרת

הקיבוץ שוכן מזרחית לים כנרת. הוקם ב-1937 והיה הראשון שהוקם על ידי איחוד הקיבוצים במסגרת יישובי "חומה ומגדל". ראשיתו כקבוצת "בתלם" שהתארגנה ב-1933 בראשון-לציון ובנחלת יהודה.

עין המפרץ קריית גנים

116 7/T

קיבוץ במפרץ חיפה

קיבוץ של השומר הצעיר, השוכן במפרץ חיפה. נוסד בשנת 1938 במסגרת "חומה ומגדל" ע"י השומר הצעיר מגליציה. שימש כאחד מבסיסי הפלמ"ח וכבסיס לכיבוש עכו.

עין הקורא אברמוביץ'

100 10,11/1

עיון-קרע - מעיין שנבע בעבר במערב העיר

מעיין דלוח, שנבע בעבר במערב העיר (על יד החולות) ושנקרא בפי

113/10/ה

עמירם מידן נחלת יהודה

אלוף ספורט מורה ומחנך 1941-1984

ממקימי קבוצת הכדור יד של הפועל ראשון לציון. אלוף הארץ בקפיצה לרוחק וריצת 100 מטרים. שליח צה"ל לצבא אתיופיה.

112/8/ת

ענבר נוה ים

שרף מאובן של עצי אורן

שרף מאובן של עצי אורן. הענבר מן התקופה השלישונית, נחפר או נשלה בעיקר מחופי הים הבלטי, הוא שקוף במקצת, ניתן לליטוש ומתחשמל בנקל ע"י שפשוף.

109/5/ה

עצמונה נווה דקלים

מושב שיתופי בדרום רצועת עזה

מושב שיתופי בדרום רצועת עזה, כ-3 ק"מ מצפון לרפיח, אשר משתייך לתנועת "אמנה". השם סמלי (במדבר ל"ד, ד'-ה'). המושב הוקם ב-1983 - תושביו בוגרי ישיבות ואנשי היישוב עצמונה שפונה מסיני בעקבות הסכם השלום עם מצרים.

120/11/0,ח

עראקי שלמה קריית שמחה

מבוני שכונת "שיבת ציון" (1869-1943)

שלמה עראקי (1869-1943) עלה לארץ מתימן בשנת 1909. היה ממארגני העלייה מצפון תימן ומבוני שכונת "שיבת ציון". נמנה עם הפועלים הוותיקים ביקב, עיבד את נחלתו עד יומו האחרון.

103/4,5/ז

פאוול פרנקל מב"ת מערב

מפקד הארגון הצבאי הבית"רי בגטו ורשה (1920-1943)

יליד ורשה, מפקד הארגון הבית"רי בגטו ורשה. הארגון השיג וייצר בגטו אמצעי לחימה כולל 3 מכונות ירייה. בשיא המרד מנע 500 אנשים. היה מפקד המרד בגטו ורשה שהצית את המרי בגטאות אחרים ונפל עם אחרוני המורדים אחרי קרבות קשים.

פאול בן חיים - ראה בן חיים פאול

117/6/א

פוגל רוברט קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1993

רוברט פוגל, יליד 1926. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1993 על שיטות מחקר חדשניות בתיאוריות הכלכליות.

125/8/ד

פוזנסקי (מנחם) רמת אליהו

סופר, איש העלייה השנייה (1887-1956)

מנחם פוזנסקי (1887-1956), סופר, איש העלייה השנייה.

הערבים "עיון קרע". עפ"י דעות שטרם אומתו אין הוא אותו מעיין שנבקע לשמשון בהילחמו בפלשתים (שופטים פרק ט"ו-19).

109/5/ת

עין זיוון נווה דקלים

קיבוץ בצפון רמת-הגולן

קיבוץ של התק"ם בצפון רמת-הגולן. הוקם ב-1968.

123/12/א

עין צורים רמב"ם

אחד מארבעת יישובי גוש עציון

קיבוץ דתי, שוכן בחבל לכיש משנת 1949. ראשיתו ב-1946 כאחד מיישובי גוש עציון. במלחמת השחרור נכבש וחבריו נלקחו בשבי הירדני. עם שובם הוקם הקיבוץ מחדש בין קריית-גת לאשקלון.

115/12/א,ה

על כנפי נשרים קדמת ראשון

מבצע העלאת גלות תימן

מבצע להעלאת גלות תימן ארצה בשנים 1949-1950: "ואשא אתכם על כנפי נשרים" (שמות י"ט 4).

124/9/א

עלומים רמז

תקופת הנעורים

תקופה בחיי אדם כשהוא עלם - תקופת הנעורים.

עליזה בגין - ראה בגין עליזה

103/5/א

עליית הנוער מב"ת מערב

מפעל להצלת נוער יהודי מציפורני הנאצים

מפעל שפעל החל מפרוץ מלחמת העולם השנייה ועד קום המדינה (1939-1948). נועד לחלץ את הנוער היהודי מציפורני הנאצים. בתום המלחמה יצאו חיילים מארץ ישראל לאסוף את בני הנוער היהודים מבתים הגויים ומהמנזרים והעלו אותם ארצה.

126/13/ח

עמוס הנביא שיכוני המזרח

ניבא בשנת 790 לפנה"ס

עמוס הגיע מהכפר תקוע אשר בנחלת שבט יהודה. ניבא בשנת 790 לפני הספירה, בתקופותיהם של עוזיהו מלך יהודה וירבעם בן יואש מלך ישראל.

116/7/א

עמיר קריית גנים

קיבוץ בעמק החולה

קיבוץ של השומר הצעיר בצפון עמק החולה, הוקם ב-1939 במתכונת יישובי חומה ומגדל. חברי הקיבוץ נטלו חלק חשוב בתקופת המאבק והמרי בסייעם לעליית יהודים בחשאי מסוריה ומלבנון.

פוחצ'בסקי מיכל ראשונים

איכר במושבה ומדריך ביישובי הארץ מטעם הברון (1863-1947)

מיכל פוחצ'בסקי (1863-1947) הגיע ארצה בשנת 1885 ונמנה עם קבוצה של 6 מזריכים שנסלחו על ידי הברון להדריך במושבות. מאוחר יותר הפך לאיכר במושבה ראשון-לציון, במקביל המשיך להדריך במושבי הארץ וגם בקיבוצים: מעלה החמישה, דגניה, כנרת, בית-אלפא ועין-חרוד. נטע וטיפח את שדרת הדקלים בגן-העיר.

פול ברג - ראה ברג פול

פול הייז - ראה הייז פול

פול סמואלסון - ראה סמואלסון פול

פולה (בן גוריון) בנות חיל

רעיית ראש הממשלה הראשון (1892-1968)

פולה בן גוריון לבית מונבז (1892-1968), נולדה במינסק שברוסיה ובצעירותה היגרה לארה"ב שם למדה ועבדה כאחות בתקופת מלחמת העולם הראשונה. נישאה בשנת 1917 לדוד בן-גוריון, ראש הממשלה הראשון ועלתה לארץ ב-1921. הייתה קשורה לחוגים שנלחמו למען שוויון זכויות לנשים ומעמד האישה.

פופל מרדכי קדמת ראשון

חבר ועד המושבה והיינן הראשי ביקב (1876-1971)

מרדכי פופל (1876-1971) הגיע לראשון-לציון ב-1898. היה היינן הראשי של היקב בו עבד 61 שנים וכיהן כחבר בוועד המושבה.

פורת אורי רמב"ם

איש "רישון לציון" עיתונאי וסופר (1935-2007)

אורי פורת יליד ראשון דור חמישי. בעל הטור הקבוע "רישון זה גזע" בעיתון ידיעות אחרונות, עיתון בו עבד 25 שנים בתפקידים שונים. יועץ תקשורת לראש הממשלה מנחם בגין. בשנים 1984-1989 כיהן כמנכ"ל "רשות השידור", ב-1998 נבחר לקדנציה נוספת ממנה התפטר ב-2001. היה חבר "הפרלמנט של ראשון". חלק מפעילות הפרלמנט הונצח בספרו של פורת "רישון - המזרח הפרוע".

פטריה שיכוני המזרח

אניית העפלה של פליטי שואה מגרמניה שהוטבעה

אניית מעפילים, שעל סיפונה היו 1771 פליטי שואה מגרמניה בדרכם לארץ ישראל, נתפסה ע"י הבריטים והוטבעה. כ-260 מבין הנוסעים נספו, הניצולים הורשו להישאר בארץ.

פיין בנימין רמז

מייסד וחלוץ גידול אתרוגים (1864-1908)

בנימין פיין (1864-1908), מייסד ואיכר, חלוץ גידול האתרוגים בראשון-לציון.

פיינברג יוסף רמב"ם

11/1 123

מייסד, חבר ועד "חלוצי יסוד המעלה" ויו"ר ועד המושבה (1855-1902)

יוסף פיינברג (1855-1902) מייסד וחבר ועד "חלוצי יסוד המעלה". יו"ר ועד המושבה ראשון-לציון, יצא בשליחות הציבור אל הברון רוטשילד לשם גיוס כספים. בהמשך היה מראשי המורדים בפקידי הברון וגורש בשל כך מהמושבה.

פיינמן ריצ'ארד קריית חתני פרס נובל

6/1 117

חתן פרס נובל לפיסיקה 1965

ריצ'ארד פיינמן (1918-1988), קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1965 בתחום האלקטרודינמיקה של תורת הקוונטים.

פיינשטיין יונה צבי מישור הנוף

12/1 105

כורס ופרדסן (1835-1916)

יונה צבי פיינשטיין (1835-1916) הגיע לראשון-לציון ב-1892, היה איכר, כורס ופרדסן, כן שימש כגבאי בבית-הכנסת הגדול.

פיס (דוד) ראשונים

11/1 121

פעיל ציבור, ממקימי מד"א בראש"ל צ"צ (1900-1970)

דוד פייס (1900-1970), איש ציבור רב פעלים, שפעל בתחומים רבים בעיר. היה פעיל בארגון ההגנה, נמנה עם מקימי סניף מגן דוד אדום בראשון-לציון ודאג להפעלתו התקינה במשך שנים רבות. ניהל את החברה קדישא במסירות ודאג לטיפוח בית-העלמין בראשון-לציון.

פינס אברמוביץ'

10/1 100

סופר ומחנך, מזכירו של מונטיפיורי (1843-1913)

יחיאל מיכל פינס (1843-1913) סופר ומחנך, עסקן ציוני בתקופת חיבת-ציון, ממייסדי ועד הלשון, מזכירו של משה מונטיפיורי בארץ ישראל וחבר ועד "חלוצי יסוד המעלה".

פינסקר נחלת יהודה

10/ה 113

ממחוללי תנועת חובבי-ציון (1821-1891)

דר' יהודה לייב פינסקר (1821-1891), מחוללי תנועת חובבי-ציון, מחבר ה"אוטואמנציפציה", בה קרא לפריקת עול הגלות ולשחרור עצמי ע"י שיבה לארץ, לעבודה ולחקלאות.

פיק"א מב"ת צפון

11/ה 104

החברה להתיישבות יהודית בא"י

החברה להתיישבות יהודית בארץ (שמה נגזר מראשי תיבות: "פלסטיין ג'ואיש קולוניזיישן אסוסיאיישן"), נוסדה על ידי הברון רוטשילד בשנת 1924. יורשת חברת יק"א, הקימה ומימנה יישובים ומפעלים כלכליים גדולים בארץ ישראל.

פישלזון (יעקב דב) רמב"ם

11/1 123

מראשוני המתיישבים ובעל חנות המכולת הראשונה במושבה (1833-1910)

מועצת עיריית תל-אביב וסגן ראש העיר, יו"ר המועצה הדתית, יו"ר וועדת בית-הכנסת וחברת קדישא. עם הקמת המדינה נבחר לחבר מועצת הביטחון וחבר כנסת הראשונה והשנייה. ב-1952 נתמנה לשר התחבורה וכיהן בתפקיד זה עד יום מותו.

פסטרנק בוריס קריית חתני פרס נובל
117/5/1
חתן פרס נובל לספרות 1958

בוריס פסטרנק (1890-1960), סופר יהודי רוסי, קיבל פרס נובל לספרות על תרומתו בתחום השירה בת זמננו ובתחום השירה הרוסית המסורתית.

פרג שמעון אברמוביץ'
100/10/1
סופר, משורר ומבקר (1860-1922)
שמעון פרוג (1860-1922), יליד רוסיה. סופר, משורר ומבקר, כתב שירים לאומיים ברוסית שתורגמו ליידיש ולעברית.

פרופ' בני חבוט מב"ת מערב
103/3/ג
מייסד הגריאטריה בישראל 1938-2003
יליד רומניה עלה ב-1964. ראש אגף רפואה גריאטרית במשרד הבריאות, מנהל ביה"ח שמואל הרופא ומנהל המרכז הרפואי הגריאטרי בראשון לציון. בעל שם עולמי בתחמו.

פרופ' גבריהו (חיים מ' י') ראשונים
121/12/ז
מייסד "החברה לחקר המקרא בישראל" (1914-1989)
פרופ' חיים משה גבריהו (1914-1989), נשיא "החברה העולמית לחקר התנ"ך" ומייסד "החברה לחקר המקרא בישראל". סייע בפתיחת חוגים לשוחרי המקרא בארץ ובתפוצות. לפני כיובל שנים סייע גם לזרובבל חביב בפתיחת החוג לחקר המקרא בראשון-לציון.

פרופ' נחום (סלושץ) כנולסון
102/10/ו
ארכיאולוג והיסטוריון (1871-1966)
פרופ' נחום סלושץ (1871-1966) נולד בסמורגון ליד וילנה וגדל באודסה. ב-1919 עלה לארץ, עסק בארכיאולוגיה, בהיסטוריה ובכתיבת ספרים בנושא תולדות יהודי צפון אפריקה ואוצר הכתובות הפניקיות. כן כתב ספרי מסעות שונים ומחקרים בתולדות הספרות העברית.

פרופ' קמרון (אברהם) מכוני המחקר
106/12/ב
מנהל המכון הוטרנירי וחוקר (1907-1960)
פרופ' אברהם קמרון (1907-1960), יליד אודסה. עלה ארצה בשנת 1912. היה אחד ממפקדי "ההגנה" בחיפה ונודע כאחד הרופאים הוטרנירים הבולטים ביותר בתולדות הוטרניריה. חוקר, בעל הישגים בולטים ובעלי חשיבות בתחום החקלאות. היה מנהל המכון הוטרנירי והביא את המכון לרמה מדעית גבוהה ושם עולמי. אחד מהישגיו, תרכיב נגד מחלת הפה והטלפיים שהציל את ענף הבקר בארץ ממגיפה שפרצה בשנת 1959.

יעקב דב פישלזון (1833-1910), הגיע לראשון-לציון בשנת 1882 עם ייסודה. היה לאיכר ולבעל חנות המכולת הראשונה במושבה. ביתו שימש כבית תפילה ומקום לימוד לנערים.

פישר אדמונד קריית חתני פרס נובל
117/5/1
חתן פרס נובל לרפואה 1992
אדמונד פישר יליד 1920 קיבל פרס נובל לרפואה בשנת 1992 על גילוי מנגנון ביולוגי של פרוטאין.

פלוטיצקי (אריה) מב"ת צפון
104/11/ד
מפקד באצ"ל וחבר הנהלת העירייה (1912-1975)
אריה פלוטיצקי (1912-1975), עלה לארץ בשנת 1934 מפולין, היה פעיל בבית"ר ובהסתדרות העובדים הלאומית, שירת כמפקד באצ"ל והיה חבר הנהלת העירייה.

פלטין נפתלי מב"ת מערב
103/6/א
פעיל במסגרת העלייה הבלתי ליגלית (1910-1975)
נפתלי פלטין (1910-1975), יליד יוגוסלביה, עלה לארץ ב-1940 על סיפון אניית המעפילים "סקריה". היה פעיל בבית"ר ובתנועת חרות ופעל רבות במסגרת העלייה הבלתי ליגלית.

פנזיאס ארנו קריית חתני פרס נובל
117/6/ו
חתן פרס נובל לפיסיקה 1978
ארנו פנזיאס, יליד 1933 קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1978 בנושא קרינה חוזרת של גלי מיקרו מהחלל.

פנחסוביץ (מרדכי) ראשונים
121/11/ו
איש ציבור ופנקסן היקב (1864-1922)
מרדכי פנחסוביץ' (1864-1922), התיישב בראשון-לציון ב-1890, היה פקיד הברון ופנקסן ראשי ביקב.

פנינה ומשה (כהן) קדמת ראשון
115/12/ה
ממייסדי המושבה
פנינה (1870-1928) ומשה (1862-1929) כהן, עלו על הקרקע עם משפחות המייסדים.

פנינת הים נווה ים
112/8/ד
אבן יקרה הנדלית מקונכיות ים
מרגלית, אבן יקרה הנדלית מן הים, מתוך קונכיות של רכיכות ים שונות. בהשאלה, דבר יקר מאוד, דבר חכמה, מימרה מעולה. הספר "מבחר הפנינים" מיוחס לרבי שלמה אבן גבירול.

פנקס דוד מב"ת מערב
103/3/ב
שר תחבורה בממשלת ישראל (1895-1952)
דוד צבי פנקס (1895-1952), יליד הונגריה אשר התחנך בווינה. ממנהיגי "המזרחי" וממייסדי הארגון הדתי הלאומי "ישורון". עלה לארץ ב-1925 וכיהן כמנהל בנק מזרחי בתל-אביב, היה חבר

פרי-גן נווה דקלים מושב בחבל שלום

ה/5/109

פרנק צבי (הנרי) רמב"ם, קדמת ראשון ניהל את מושבות הברון בא"י (1828-1937)

ה/11,12/1/123

הנרי צבי פרנק (1828-1937) נולד בפריס. ממנהלי יק"א ופיק"א בארץ, פעל להרחבה ולביסוס היישוב החקלאי בארץ. היה אחראי לניהול מושבות הברון רוטשילד בארץ ישראל.

פרי יעקב (האלוף) כצנלסון

9/1/102

פרס שמעון קריית חתני פרס נובל

5,6/1/117

חתן פרס נובל לשלום 1994

שמעון פרס, יליד 1922 מדינאי ישראלי. קיבל פרס נובל לשלום בשנת 1994 על פעילותו הבלתי נלאית לתהליך השלום במזרח התיכון בתקופת היותו שר החוץ של ישראל. בין תפקידיו הרבים שימש כראש הממשלה וכיום מכהן כנשיא המדינה.

מפקד בהגנה ובחטיבת גבעתי במלחמת העצמאות (1915-2001)

האלוף יעקב (פרולוב) פרי 1915-2001, היה מפקד ב"הגנה" ומפקד גדוד 52 של חטיבת גבעתי במלחמת העצמאות, חטיבה, שרבים מבני המושבה ראשון-לציון נמנו עם מקימיה ולוחמיה ואשר שירתו תחת פיקודו של האלוף פרי.

פרץ י' ל' כצנלסון

9/1/102

מאבות הספרות העברית והאידיש (1851-1915)

יצחק לייבוש פרץ (1851-1915) נולד בפולין, מאבות הספרות העברית והאידיש, כתב סיפורים על הרוח החסידית כאחד מגילוייה המופלאים של העממיות היהודית.

פרידמן מילטון קריית חתני פרס נובל

5,6/1/117

חתן פרס נובל לכלכלה 1976

מילטון פרידמן, יליד 1912. קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1976 על תרומתו בתחום הצרכנות, היסטוריה ותיאוריה כלכלית וכן על הוכחת המורכבות של מדיניות הייצוב.

פרשקובסקי מב"ת צפון

11/ה/104

מאיכריה הראשונים של המושבה (1871-1945)

אריה לייב פרשקובסקי (1871-1945) הגיע לראשון-לציון ב-1884. היה איכר ובעל בית-חרושת לגזוז.

פרימן יעקב מב"ת צפון

11,12/ה/104

חבר בוועד המושבה ויו"ר מועצה (1876-1947)

יעקב פרימן (1876-1947) עלה לראשון-לציון ב-1882, מייסד ואיכר, מדד את כל אדמות המושבה והציב גבולות לכל חלקה ונחלה, ניהל את ספרי האחוזה של ועד המושבה, היה חבר בוועד המושבה ויו"ר מועצה, כן עמד בראש ועד בנק "הלוואה-וחסכון" המקומי.

צבי פרנק - ראה פרנק צבי

11/1/121

צבי רוזנטל ראשונים

איש העלייה ה-3, מבוני ומייסדי המושבה 1902-1988 נולד באוקריינה עלה והתיישב בראשון לציון ב-1923. מחלוצי המושבה תרם בחפירות בארות, סלילת כבישים ביצורים ובשמירה.

פרישמן (דוד) אברמוביץ'

10/1/100

סופר, מבקר ומתרגם עברי (1861-1922)

דוד פרישמן (1861-1922) נולד בזגירז' על יד לודז', פולין. סופר, מבקר ומתרגם עברי בתחום מדעי הטבע והספרות היפה. נפטר בברלין.

פרנסואה ג'קוב - ראה ג'קוב פרנסואה

11/1/123

צ'ג בנות רמב"ם

לזכר 93 בנות ישראל שהתאבדו בקריאת "שמע ישראל" בימי הנאצים

לזכר תשעים ושלוש בנות ישראל, תלמידות הסמינר "בית-יעקב" בקרקוב פולין, שנתפסו לקלון ע"י קלגסי הנאצים, אך בחרו במוות, בלעו גולות רעל ובקריאת "שמע ישראל" הוציאו נשמותיהן הטהורות הי"ד.

פרנק אנה בנות חיל

9/ה/101

נערה יהודייה, חיה בהולנד בתקופת הכיבוש הנאצי (1929-1945)

אנה פרנק (1929-1945), חיה בהולנד בתקופת הכיבוש הנאצי והסתתרה עם משפחתה בעליית גג של אחד הבניינים מיולי 1942 עד אוגוסט 1944. לאחר שהגרמנים גילו את המסתור נלקחו כל יושביו למחנה ברגן בלזן ושם נספו רובם מלבד אביה של אנה פרנק. במהלך שהייתם במסתור, בהיותה בת 13, החלה אנה בכתבת יומן שהתגלה אחרי המלחמה. היומן הודפס במקורו בשפה ההולנדית ותורגם ללשונות רבות, הומחז והוסרט תחת השם "יומנה של אנה פרנק".

8,9/1/125

צייטלין (הלל) רמת אליהו

סופר, הוגה דעות ועיתונאי (1872-1943)

הלל צייטלין (1872-1943), יליד רוסיה, סופר, הוגה דעות ועיתונאי, כתב בעברית וביידיש, נספה בשואה.

צלליכין (יהודה) רמז

ממייסדי ביל"ו וחבר ועד המושבה (1863-1941)

124 10/ו

יהודה צלליכין (1863-1941), ביל"וי, התיישב בראשון-לציון ב-1882, היה חבר בוועד המושבה, בוועד החקלאי ועוד. שימש כנאמן מטעם מוסדות היישוב לרכישת קרקעות ולצורך כך המיר את נתינותו לנתינות העותומנית. נחשב כמומחה בנושא מטעי הדר, כרמים ועוד.

צ'לנוב (יחיאל דר') רמז

פעיל ציוני, מראשי "חובבי-ציון" (1863-1918)

124 9,10/ו

דר' יחיאל צ'לנוב (1863-1918), חבר ההסתדרות הציונית העולמית, פעל להשגת הצהרת בלפור, ב-1912 הניח את אבן הפינה לטכניון וב-1913 היה לסגן יו"ר ההנהלה הציונית העולמית.

צמח כצנלסון

סופר ומבקר ספרות עברי (1886-1974)

102 9/ו

שלמה צמח (1886-1974), סופר ואגרונום. נולד בפלונסק, רוסיה וב-1904 עלה לארץ. ממייסדי "הפועל הצעיר", מייסדו של ביה"ס החקלאי "כדורי" ומנהלו הראשון (1933-1937) עורך שבועון אגודת הסופרים "מאזניים" וחתן פרס ישראל לספרות לשנת 1965.

צמיר אלימלך נחלת-יהודה

ראש מועצת נחלת יהודה (1911-1976)

113 11/ו,ג

נולד בשנת 1911 בפולין. עלה ארצה בשנת 1936 והצטרף לשירות ההגנה. היה ממקימי קבוצת "מעלה החמישה". משנת 1940 התגורר בנחלת-יהודה ועבד ב"סיליקט". בשנים 1945-1974 היה חבר מועצה. בשנים 1953-1965 שימש כיו"ר המועצה המקומית נחלת-יהודה. היה מזכיר מפלגת העבודה בראשון-לציון, מזכיר ההסתדרות בבית-דגן וחבר ועדת הביטחון המקומית. אלימלך צמיר דאג לחיסולה של מעברת נחלת-יהודה ב' והעברת התושבים להתיישבות כפרית קבועה. פעל רבות למען קליטת יהודי עירק בשנות ה-50.

צפניה הנביא שיכוני המזרח

מנביאי ישראל בתקופת המלך יאשיהו

126 12/ח

התשיעי מתרי-עשר שניבא במאה ה-5 לפנה"ס בירושלים, בן דורו של ירמיהו.

צ'רנוב (יצחק) ראשונים

ביל"וי מראשוני החקלאים במושבה (1862-1935)

121 12,11/ח

יצחק צ'רנוב (1862-1935), יליד חרקוב שברוסיה, עלה ארצה ב-1882 והתיישב ביפו. הגיע לראשון-לציון ב-1885, ביל"וי, מראשוני החקלאים במושבה.

צרפתי אסתר (אסתרניה) רמת אליהו

מתנדבת למען הזולת והקהילה (1920-1986)

125 8/ו

אסתר צרפתי הייתה ממקימות שכ' "עזרה ובצרון" ונימנתה על "העשיריה הראשונה" של השכונה (מפליטי יפו). על פועלה קיבלה בשכונה את תואר "אשת חייל" לשנת 1984.

קאליב רביבים

הרב יצחק אייזיק קאליב ממפיצי החסידות (1744-1821)

122 13/ו

הרב יצחק אייזיק קאליב (1744-1821) נולד בקאליב. ראשון למפיצי החסידות בהונגריה.

קאנטי אליאס קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לספרות 1981

117 5/ו

אליאס קאנטי (1905-1994). סופר ומחזאי יהודי בולגרי, קיבל פרס נובל לספרות בשנת 1981 על כתיבה עשירה, ראייה רחבה, עושר רעיונות ויכולת אמנותית.

קאסין רנה קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לשלום 1968

117 5/ו

רנה קאסין (1887-1976). משפטן ומדינאי יהודי צרפתי, קיבל פרס נובל לשלום בשנת 1968 על פעילותו בתקופת כהונתו כנשיא בית-המשפט האירופאי לזכויות האדם.

קארו יוסף רמב"ם

רב ומקיבל, מחבר "שולחן ערוך" (1488-1575)

123 12/ו,ז

הרב יוסף קארו (1488-1575), מגדולי הפוסקים הראשונים, מחבר שולחן ערוך "בית יוסף" - ספר ההלכה המקובל ביהדות הדתית עד היום.

קדמת סיני נווה דקלים

אזור בדרום הארץ

109 5/ה

אזור בדרום הארץ, שיישוביו פונו במסגרת הסכמי השלום עם מצרים.

קדמת צבי נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

109 5/ו

מושב של התאחדות האיכרים במרכז רמת-הגולן, צפונית לקצרין. הוקם בשנת 1985 ומונה כ-250 תושבים.

קהילת ניו ג'רסי רמת אליהו

קהילה בארצות הברית, המאמצת את שכ' רמת אליהו, כיום בשכונה רמת אליהו.

125 8/ו

קהילת מטרו ווסט שבניו ג'רסי ארה"ב, מאמצת את שכונת רמת אליהו ותורמת לקידומה.

קובנר אבא נאות שקמה

משורר ומפקד "הפרטיזנים היהודיים" (1918-1987)

108/6/ה

אבא קובנר (1918-1987), מיוזמי המחתרת היהודית של הגטו. במלחמת העולם השנייה היה מפקד "ארגון הפרטיזנים היהודיים" ומפעילי ה"בריחה" של ניצולי שואה בעלייה בלתי חוקית לארץ ישראל. במלחמת העצמאות התנדב לשרת בחטיבת גבעתי בחזית הדרום. בשירתו יש ביטוי לגבורת מורדי הגטאות מחד וללוחמי מלחמת העצמאות, בארץ, מאידך.

קוזנץ שמעון קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1971

117/6/1

שמעון קוזנץ (1901-1985), קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1971 על פעילותו לצמיחה כלכלית והרחבת ההבחנה בתהליכי ההתפתחות במבנה החברתי.

קוצר אריה רביבים

מייסד ומנהל תיכון "אריאל" בראשל"צ (1912-1985)

122/13/1

אריה קוצר (1912-1985), מורה ומחנך, יסד את בית-הספר התיכון "אריאל" בעיר והיה מנהלו במשך 25 שנים. ממנהיגי אצ"ל ולח"י, מפקד הגליל בימי המנדט וראש תנועת "התחיה" בעיר. נמנה עם התוקעים בשופר ליד הכותל המערבי במוצאי יום כיפור למרות איסור השלטון הבריטי.

קורל נווה ים

אלמוג, שלד אבן של יצורים ימיים.

112/7/1

מומערכת הנבוביים. אבן אורגנית או מאובן של אלמוג הגדל בשוניית במושבות גדולות.

קורצ'אק יאנוש רמת אליהו

סופר ומחנך (1879-1942)

125/9/1

יאנוש קורצ'אק (1879-1942), סופר, מחנך ורופא בפולין. משנת 1911 עמד בראש בית יתומים יהודי בוורשה, פרסם מחקרים עיוניים וספרי לימוד, ניהל מוסד לילדים בגטו וורשה ויחד עמם הלך לתאי הגזים.

קזושנר אברהם מב"ת צפון

מוותיקי המושבה ובעל אדמות. נפטר ב-1896

104/11/ה

אברהם קזושנר התיישב בראשון-לציון בשנת 1889, היה איכר ובעל אדמות. הלך לעולמו ב-1896.

קיבוץ גלויות נחלת יהודה

התקבצות כול הגלויות בא"י

113/10,11/1

עליית יהודים מכל הגלויות והתקבצותם לעם אחד בארץ ישראל.

קידוש השם רמב"ם

מסירת נפש על קדושת האלוקים ותורתו

123/12/1

מסירת נפש על קדושת אלוהי ישראל ותורתו. שלמות עם אמונת ישראל אפילו בשעה שנוטלים את נפשו. רבים מן היהודים מתו על קידוש השם בכל הדורות, אם זה בימי האינקוויזיציה בספרד ובימי הפרעות ברוסיה ואם זה בתקופת השואה ומלחמת העולם השנייה.

קיסניגר הנרי קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לשלום 1973

117/5,6/1

קיסניגר הנרי יליד 1923, קיבל פרס נובל לשלום בשנת 1973 על פעילותו בעת כהונתו כמוזכיר המדינה בווישינגטון.

קיפניס נאות שקמה

מראשוני היוצרים של ספרות ילדים בעברית (1894-1990)

108/6/ה

ליון קיפניס (1894-1990), אחד מראשוני היוצרים של ספרות הילדים בעברית. סופר ומשורר פורה, שחיבר מאות רבות של סיפורים ושרירים, בעיקר לגיל הרך. נולד באוקראינה, עלה ארצה בשנת 1913 ולמד בבית-הספר לאמנות - בצלאל. ב-1928 ויסד את ה"תיאטרון לילדים" ועמד בראשו במשך 25 שנה. בשנת 1978 הוענק לו פרס ישראל על מכלול יצירתו.

קירז'נר קריית שמחה

משפחה מוותיקי המושבה, עסקה בבנייה

120/11/1

קדיש - אבי משפחת קירז'נר (1874-1939) הגיע לראשון-לציון בשנת 1895, היה בנאי ומשפחתו עסקה בבנייה. ששת ילדיו נולדו במושבה. בנו אליהו, בתו ברוריה ובעלה נחטפו ונרצחו ע"י הערבים במשטרת עתלית.

קלוג סר אהרון קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכימיה 1982

117/6/1

סר אהרון קלוג יליד 1926, קיבל פרס נובל לכימיה בשנת 1982 על פיתוח מיקרוסקופי של אלקטרון קריסטלי והבהרות על חומצות פרוטאין.

קלוזנר יוסף רביבים

סופר, היסטוריון, בלשן וחוקר (1874-1958)

122/13/1

פרופ' יוסף קלוזנר (1874-1958), סופר והיסטוריון בעל שם שחקר את ימי בית-שני, היה בלשן וחוקר בתולדות הספרות העברית. כיהן כנשיא ועד הלשון והיה פרופסור באוניברסיטה העברית בירושלים. זוכה פרס ישראל במדעי היהדות לשנת 1958.

קליביצקי שאול ועטרה רמב"ם

חוכרי תחנת הקמח הראשונה

123/11/ה

שאול זאב קליביצקי (1887-1968) ועטרה (1892-1983). היה חוכר תחנת הקמח הראשונה שעל יד היקב בשנת 1916.

הנהלת הסוכנות היהודית וראש מינהל הכספים. השפיע רבות על כלכלת ישראל עם קום המדינה והיה מאבות הרעיון לפיזור האוכלוסייה.

124 9,10/ח

קפלנסקי (שלמה דר') רמז

ממנהיגי תנועת העבודה (1884-1950)

דר' שלמה קפלנסקי (1884-1950), ממנהיגי הראשיים של תנועת העבודה והסוציאליזם העברי ונציגה במועצת התנועה הסוציאליסטית הבין-לאומית. משנת 1932 ועד מותו ניהל את התכנון בחיפה.

109 5/T

קצירין נווה דקלים

עיר ברמת-הגולן

עיריה השוכנת במרכז רמת-הגולן. תחילתה כגרעין בשנת 1975. בשנת 1977 הוחל באכלוסה.

121 11/ח,ז

קרן אהרון ראשונים

מנהל בי"ס "חביב" (1881-1955)

אהרון קרון (1881-1955), היה מורה ועסקן ציוני בליטא, בבסרביה וברוסיה. עלה ארצה ב-1911 ופיקח מטעם יק"א על בתי-הספר בגליל התחתון. משנת 1920 ועד 1946 ניהל את בית-ספר "חביב" בראשון-לציון. נמנה עם מייסדי הסתדרות המורים. על שמו נקראת חטיבת הביניים "אהרון קרון".

102 10/I

קריית ספר כצלסון

בי"ס חקלאי ע"י לוד, הוקם ע"י בלקינד

בית-ספר חקלאי עברי על יד העיר לוד, הוקם ע"י הביל"ויי ישראל בלקינד אשר קלט את יתומי פרעות קישינב, אוקראינה (1903-1904) וחניך אותם במקום. כיום קריית-ספר היא חצר פנימית בכפר הנוער בן-שמן.

112 7/T

קריסטל נווה ים

גביש, חומר מוצק בעל הרכב אחיד

חומר מוצק בעל הרכב אחיד ואטומים ערוכים בסריג.

123 11/I

קריצ'בסקי (מאיר) רמב"ם

מראשוני המתיישבים, קבלן נגרות (1847-1929)

מאיר קריצ'בסקי (1847-1929), עלה ארצה בשנת 1881, התיישב ביפו ובשנת 1882 עבר לראשון-לציון. היה קבלן נגרות, שביצע את עבודות הנגרות בבית-הכנסת הגדול, בבית פקיד הברון, בבתי שש המשפחות הראשונות ובבתי המושבות הסמוכות.

קרל נטר - ראה נטר קרל

117 6/I

קליין לורנס קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1980

לורנס קליין יליד 1920, קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1980 על פיתוח מודלים אקנומטריים.

108 6/I,ה

קלישר נאות שקמה

רב נודע, ממבשרי הציונות (1874-1795)

הרב צבי הירש קלישר (1874-1795), רב נודע ממבשרי הציונות. נולד בליטא ושימש רב בטורין שבפרוסיה משנת 1824 ועד יום מותו. "החברה ליישוב ארץ ישראל", מיסודו של חיים צבי לוריא הוציאה לאור את ספרו "דרישות ציון" שהיה ספר יסוד להסברת רעיון השיבה לארץ ישראל בקרב החרדים. טענתו היתה, שיש לבסס את היישוב בארץ ישראל על יסודות כלכליים בריאים בניגוד ל"חלוקה".

קלמן שור ראה שור קלמן

קלע נווה דקלים

נקודה כפרית בגולן

יישוב בצפון רמת הגולן, הוקם ב-1981 מייסודה של האחזות נח"ל קלע.

105 11/I,ו

קמפינסקי (גניה ודב) מישור הנוף

פעילי ציבור, גניה (1911-1986) ודב (1900-1994)

גניה (1911-1986) קמפינסקי, לימדה 22 שנה אמנות, קיימה והדריכה חוגי ציור במועצת הפועלים. דב (1900-1994) היה ממקימי 11 הנקודות העבריות הראשונות בנגב. היה פעיל במועדון הגמלאים ובמוקד המצוקה במגן-דוד-אדום עד יום מותו.

117 6/I,ו

קנטורוביץ ליאוניד קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לכלכלה 1975

ליאוניד קנטורוביץ (1912-1986), קיבל פרס נובל לכלכלה בשנת 1975 על תיאוריית הקצבת המקורות המיטבית.

103 4/I

קנר מב"ת מערב

חקלאי וכורם, מראשוני המתיישבים (1839-1929)

יעקב קנר (1839-1929), עלה לראשון-לציון ב-1886. היה חקלאי, כורם ועסק בפחחות אמנותית. כיהן כיו"ר ועד המושבה והיה חבר ועד. בימי הפרעות ובמלחמת השחרור שימש ביתו כמרכז פעילות לחברי ההגנה, מרכז הדרכה ועזרה ראשונה. הוריש את ביתו לקהילה. הבית שימש כבית מגן דוד אדום ובחצרו שכנה תחנת מכבי האש. היום שוכן במקום בית אמנים.

102 9/I

קפלן (אליעזר) כצלסון

שר האוצר הראשון בממשלת ישראל (1891-1952)

אליעזר קפלן (1891-1952), נולד במינסק, רוסיה. ממנהיגי תנועת העבודה הישראלית וממניחי היסודות של כלכלת המדינה. שר האוצר הראשון בממשלת ישראל וסגן ראש הממשלה. חבר

קרלן פרץ ראשונים

בעל בית-מורקחת ומייסד קופת גמ"ח (1893-1979)

11/ח/121

פרץ קרלן (1893-1979) הגיע לראשון-לציון ב-1926 פתח בית-מורקחת ברחוב אחד העם היה פעיל ב"בני-ברית", ייסד את קופת גמ"ח ובמשך 40 שנה היה מזכירה והרווח החיה בה.

קרן היסוד אברמוביץ'

המוסד הכספי המרכזי של התנועה הציונית העולמית

10.11/ה/100

המגבית המאוחדת בישראל, הקרן הלאומית לבניין ארץ-ישראל והמוסד הכספי המרכזי של התנועה הציונית העולמית. לאחר מכן, המוסד הכספי המרכזי של הסוכנות היהודית מאז נוסדה בשנת 1920.

קרן קיימת לישראל אברמוביץ'

ארגון לגאולה ועיבוד של אדמת א"י, נוסד ב-1901

10.11/ה/100

הקרן הקיימת לישראל (קק"ל) נוסדה ב-1901 ע"י התנועה הציונית במטרה לגאול את אדמת ארץ-ישראל ולאפשר את עיבוד הקרקע, הרחבת היישוב וביצורו. יודגש כי בשנת 1839 נוסדה במושבה ראשון-לציון הקרן-הקיימת הראשונה, שהציבה לה למטרה רכישת קרקעות וגאולתן.

קשת נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

5/T/109

מושב שיתופי של הפועל המזרחי במרכז רמת-הגולן. הוקם בשנת 1974.

ראובן (יודילביץ') רמז

מהמייסדים הראשונים (1861-1933)

9/T/124

ראובן יודילביץ' (1861-1933) עלה לארץ ב-1882, מהמייסדים הראשונים, איכר וחבר בוועד חלוצי יסוד המעלה". 45 שנה חי בראשון-לציון, ביתו היה בית ועד לחובבי נגינה ומוסיקה. באחרית ימיו מכר את כרמיו וביתו ועבר לתל-אביב, שם נפטר והובא לקבורה בראשון-לציון.

ראובן ונת-שבע (סגל) קדמת ראשון

חברי ועד ומועצת המושבה

12/ה/115

ראובן סגל (1880-1956), היה כורס ואיכר, חבר בוועד ובמועצת המושבה בוועד החקלאי, ובוועדה היוזמת את הקמת מוזיאון רוטשילד בשנת 1936 (היום מוזיאון ראשון-לציון). בת-שבע סגל (1883-1970) הייתה חברה בוועד ובמועצת המושבה ופעילה בארגון נשים ציוניות בראשון-לציון.

רא"ם נווה הדרים, מישור הנוף, קריית שמחה

ר' אהרון מימון, ממנהיגי הקהילה התימנית (1894-1985)

12/ח/110

רבי אהרון מימון רא"ם (1894-1985), עלה ארצה ב-1909 נמנה עם המשפחות הראשונות בשכונת "שיבת ציון". עבד ביקב כ-55 שנה, הנהיג את הקהילה התימנית בעיר וניהל את בית-הכנסת בשכונתו. במלחמת השחרור שיכל את בנו יעקב, שהיה

בין 11 בני ראשון לציון שנפלו ביבנה. היה פעיל במסגרת בית ד-לבנים.

רבדים רמב"ם

קיבוץ בשפלת יהודה, ראשיתו בגוש עציון

12/1/123

קיבוץ של "השומר הצעיר", ראשיתו ב-1947 בגוש עציון. במלחמת השחרור נלקחו חבריו בשבי הירדני והקיבוץ הוקם מחדש ב-1948 בשפלת יהודה. בקיבוץ אתר היסטורי ומוזיאון שבו תצוגה של מוצגים מתקופת הפלשתים.

רבי איזידור איזק קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1944

6/T/117

רבי איזק איזידור (1898-1988), קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1944 על שיטת התהודה של תכונות המגנט בגרעין האטום.

רבי טרפון שיכוני המזרח

תנא, מגדולי חכמי יבנה

14/0/126

תנא, מגדולי חכמי יבנה, לפי האגדה היה מעשרת הרוגי מלכות.

רבי יהודה הנשיא מישור הנוף (וחלום ראשון)

אחרון התנאים הגדולים ועורך המשנה

12/0/105

רבי יהודה הנשיא (220-135 לערך), אחרון התנאים הגדולים. נחשב לאחד האישים הגדולים בהיסטוריה היהודית, בעיקר בזכות מפעלו הגדול - כינוסה ועריכתה של המשנה. היה נשיא וראש היישוב היהודי בארץ. מעמדו היה מוכר ע"י השלטונות הרומיים, דבר שהעניק לו סמכות כמעט מלכותית בקרב עמו.

רבי מאיר שיכוני המזרח

בעל הנס, מתלמידי ר' עקיבא

13/0/126

רבי מאיר בעל הנס תלמידו של ר' עקיבא, מגדולי החכמים בדורו, דמות מרכזית באגדה.

רבי משה בן נחמן מישור הנוף (וחלום ראשון)

הרמב"ן, מגדולי ישראל בימי הביניים (1194-1270)

12/0/105

רבי משה בן נחמן, הרמב"ן (1194-1270), יליד גרונה שבספרד. מגדולי ישראל בימי הביניים, נחשב כשני לרמב"ם בשיעור קומתו ורבגוניותו. נמנה עם גדולי הפרשנים של המקרא, בעל הלכה, מקובל, פילוסוף, רופא ומשורר. היה בעל אישיות רבת פנים בהשכלתו הכללית ודרשן בעל כושר הסברה מופלא. עלה לארץ ישראל בשנת 1267 וארגן מחדש את שרידי הקהילה היהודית בירושלים, בה בנה בית כנסת וישיבה. נפטר בעכו בשנת 1270.

רבי עקיבא שיכוני המזרח

מגדולי התנאים והמנהיג הרחוני של מרד בר כוכבא

13,14/0/126

מגדולי התנאים לאחר חורבן הבית-השני. לפי המסורת היה רועה צאנו של כלבא-שבוע. לימים נעשה עקיבא לרב גדול בתורה והיו לו אלף תלמידים וכל זאת בזכות אהבתו לרחל. היה מחסידי הנלהבים של בר כוכבא ואחד מעשרת הרוגי מלכות.

רביד נווה ים

תכשיט לצוואר, ענק

112/8/T

תכשיט לצוואר, ענק. בספר "בראשית" מסופר כי פרעה מלך מצרים שם רביד זהב על צוואר יוסף כהוקרה על הפתרון המוצלח של חלומיו.

רד"ק שיכוני המזרח

הרב דוד קמחי, פרשן תנ"ך ומדקדק עברי (1160-1235)

126/13/U

הרב דוד קמחי, רד"ק (1160-1235), נולד בנארבון שבצרפת. היה בקי בספרות העברית, פרשן תנ"ך ומדקדק עברי.

רואלד הופמן - ראה הופמן רואלד

רבין יצחק - ראה שד' יצחק רבין

רבין לאה בנות חיל

רעיית ראש הממשלה יצחק רבין (1928-2000)

101/9/ה

לאה רבין 1928-2000, הייתה רעייתו של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין. ילידת גרמניה, עלתה ארצה בשנת 1933. לבד משותפותה הפעילה בחיים הציבוריים של יצחק רבין ז"ל, הייתה ללאה רבין מעורבות חברתית באגודת אל"ט לילדים אוטיסטים, במרכז הרפואי שיבא, במזיאון תל אביב לאמנות ועוד. לאחר הירצחו של בעלה, התמקדה פעילותה בהנצחת מורשתו, ובראשה הקמת המרכז לזכרו של יצחק רבין. נפטרה בתל אביב בשנת 2000.

רובינא חנה בנות חיל

הגברת הראשונה של התיאטרון העברי (1892-1980)

101/9/ה

חנה רובינא (1892-1980), הייתה ממייסדי תיאטרון הבימה במוסקוה. בשנת 1928 עלתה ארצה עם שחקני התיאטרון. בין תפקידיה המפורסמים: לאה במחזה "הדיבוק", מירלה במחזה "מירלה אפרת", פדרה במחזה "פדרה" ועוד. כונתה "הגברת הראשונה של התיאטרון העברי". בשנת 1956 זכתה בפרס ישראל באמנות התיאטרון.

רובינשטיין ארתור כצנלסון

פסנתרן יהודי (1888-1982)

102/9/ו

אררתור רובינשטיין (1888-1982), פסנתרן יהודי יליד פולין. משנת 1946 אזרח ארה"ב. כתב שתי אוטוביוגרפיות: "שנות בחרותי" ו"שנותי הרבות". על שמו נערכת בישראל תחרות לפסנתרנים צעירים.

רוברט סולו - ראה סולו רוברט

רוברט פוגל - ראה פוגל רוברט

רבינוביץ' שמשון מדרום לשד' נים

10,11/ט

מדור הפלמ"ח, חקלאי וחבר התאחדות האיכרים (1922-1988) שמשון רבינוביץ' (1922-1988), יליד וילנא שבליטא. עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1924 ומאז ועד יום מותו התגורר בראשון-לציון. שירת בפלמ"ח ולאחר קום המדינה היה לחקלאי וחבר התאחדות האיכרים. זמותו מהווה סמל לדור הפלמ"ח, סמל להגשמה עצמית והקרבה למען השגת עצמאות לאומית, כיבוש עבודה עברית ואחוות לוחמים.

רבנו תם שיכוני המזרח

מגדולי החכמים בצרפת (1100-1171 לערך)

126/14/U

רבי יעקב בן מאיר (1100-1171), המכונה רבנו תם, נכדו של רש"י, מגדולי החכמים ובעלי התוספות בצרפת.

רגב מרדכי מישור הנוף

פעיל הכשרת עלייה וסגן ראש העיר (1911-1985)

105/11/U

מרדכי רגב (1911-1985), יליד פולניה. היה פעיל בחיים התרבותיים והציבוריים, שימש ראש קן השומר הצעיר וראש ההכשרה לקראת העלייה לארץ שהוקמה בלובלין. ב-1935 עלה ארצה והתיישב בראשון-לציון. עם עלייתו הצטרף לתנועת העבודה ופעל רבות בשורות ההסתדרות. בשנים 1965-1969 היה סגן ראש עיר ואחראי על תיק הכספים והפיתוח.

רוזין (זלמן-לוי ושושנה) רמז

אחת מ-4 המשפחות שעסקו בתחיית הלשון העברית

124/9/ו

זלמן לוי (1873-1959) ושושנה (1888-1970) רוזין. שושנה, בתם של שרגא-פייבוש וחיה-גיטל רוזין, הגיעה עם משפחתה לראשון-לציון בשנת 1891. זלמן לוי רוזין נולד ברוסיה, עלה ארצה בשנת 1892 והגיע לראשון לציון בשנת 1902. היה מורה 34 שנים ולאחר צאתו לגמלאות המשיך ללמד בהתנדבות 4 שנים נוספות. בהשפעתו של אליעזר בן-יהודה, היה ביתם של זלמן לוי ושושנה רוזין, אחד מארבעת הבתים בראשון-לציון, שקיבלו על עצמם להשתמש רק בשפה העברית. במשך שנים שימש זלמן נאמן הקרן-הקיימת לישראל במושבה.

רוזלין יאלו ראה יאלו רוזלין

רוז'נסקי מרדכי מב"ת מערב

פעיל ציבור, ממארגני מועדון "רוטרי" (1903-1987)

103/6/T,ג

מרדכי רוז'נסקי (1903-1987), יליד ראשון-לציון, כיהן כמזכיר העירייה בשנים 1937-1952 כמזכיר האגודה של מתיישבי ראשון-לציון בחולות, היה מנהל בנק "הלואה וחסכון", ממארגני מועדון ה"רוטרי", מראשוני המפלגה הליברלית ויו"ר האגודה לתרבות ולאמנות בעיר.

רגוניס יהודה רמב"ם

השוטר העברי הראשון בראשון-לציון (1898-1984)

123/12/I

יהודה רגוניס (1898-1984) שירת במשטרה הבריטית ועם פתיחת נקודת המשטרה בראשון-לציון, בשנת 1927, היה לשוטר העברי הראשון במושבה. תרם רבות לביטחון השוטף של היישוב העברי והיה שם ומושג בתולדות המושבה ראשון-לציון בשנות ה-30 וה-40.

רוזנשטיין מרדכי (מוט'לה) רמב"ם

חבר מועצה, פעיל ציבור (1937-2001)

123/12

רון חיים רביים

מפקד ה"הגנה" בגוש ראשון-לציון (1917-1994)

חיים רון (1917-1994), נולד בצפת ועבר בילדותו עם משפחתו לראשון-לציון. נמנה עם חברי ההגנה" הראשונים במושבה ושימש כמפקד "ההגנה" בגוש ראשון-לציון. פיקד על מחלקת סיירים בפלמ"ח, שהייתה ועודנה המסד ליחידות הסיוור של צה"ל. מוכר כדמות חינוכית - הדריך, לימד והנחיל את אהבת הארץ ואהבת התנ"ך.

124/8

רוט יעקב רמז

ממנהיגי הפועלים בהסתדרות (1914-1993)

יעקב רוט (1914-1993) היה ממקימי הליגה הסוציאליסטית בפולין, ממקימי שיכון מפ"ם בעיר, יקיר ההסתדרות בראשון-לציון לשנת 1988, ממנהיגי אגוד פועלי הבניין וחבר מזכירות מועצת פועלי ראשון-לציון.

121/10

רופין (ארתור, דר') ראשונים

קברניט ההתיישבות החקלאית הציונית (1876-1943)

דר' ארתור רופין (1876-1943) נולד בפרוסיה. היה לקברניט ההתיישבות החקלאית הציונית ועלה לארץ ב-1908. כלכלן וסוציולוג ציוני, מנהל מחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית, חסיד ההתיישבות העובדת ופרופסור לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית, על שמו נקרא כפר רופין.

121/11

רוקח (ישראל) ראשונים

שר הפנים ויו"ר הכנסת (1889-1959)

ישראל רוקח (1889-1959) יליד יפו, מעסקני היישוב ומנהיגי הדגולים, ראש עיריית תל-אביב בשנים 1936-1936, חבר בכנסת ה-1 ועד ה-3, שר הפנים בממשלת ישראל בשנים 1953-1955 ויו"ר הכנסת ב-1959-1957.

100/19

רוטנברג (פנחס) אברמוביץ'

מראשי היישוב ומייסד חב' החשמל (1879-1942)

פנחס רוטנברג (1879-1942) עלה ארצה ב-1919, מראשי היישוב ומייסד מפעל החשמל בנהריים. בשנת 1920 ארגן עם ז'בוטינסקי את ההגנה בירושלים וב-1921 עמד בראש ארגון ההגנה" בתל-אביב. ב-1921 קיבל זיכיון להפקת חשמל ממי הירדן והירמון והקים תחנות ראשונות בתמיכתו של צ'רצ'יל. בשנת 1923 ייסד את חברת החשמל בתל-אביב, חיפה וטבריה.

103/6

רזיאל דוד מב"ת מערב

מפקד האצ"ל (1910-1941)

דוד רזיאל (1910-1941), יליד וילנה, נצר לגזע רבנים וגדולי תורה. בשנת 1938 התמנה למפקד ארגון האצ"ל. הטיב חותמו בתחום הביטחון בארץ בתקופה של טרום הקמת המדינה. נפל בשנת 1941 בעיצומו של מבצע חבלה ומוודיעין בעירק בשליחות הבריטים.

121/9-11

רוטשילד ראשונים, אברמוביץ', רמז, כצנלסון, רמב"ם

הברון אדמונד דה רוטשילד, גדול בוני היישוב העברי (1845-1934)

הברון אדמונד דה רוטשילד (1845-1934) גדול בוני היישוב העברי החקלאי החדש בארץ. גואל אדמת ישראל, מייסד חברת פיק"א, מקים ומחזיק רשתות חינוך בנקודות שהוקמו או נתמכו על ידו. כן סיפק עזרה רפואית ליישוב בארץ בראשית הקמתו.

על כן זכה לשם הכבוד "אבי היישוב". לאות הוקרה על פועלו הוקמה לזכרו מצבת זיכרון בצומת הרחובות הרצל-הכרמל.

113/10

רתביה אופק נחלת יהודה

פעיל ציבור 1921-2006

חבר ה"הגנה"- מדרין ומפקד. היה אחראי על מוחסי הנשק של ה"הגנה" בנחלת יהודה. קצין העיר ראשון לציון, מזכיר מועצת הפועלים עיר, שימש כראש המועצה המקומית נחלת יהודה ומיוזמי האיחוד עם ראשון.

רתבעם זאבי - ראה שד' רתבעם (זאבי)

124/9

רויז יוסף רמז

פעיל ציבור, יקיר ההסתדרות (1913-1992)

יוסף רויז (1913-1992) יליד פולין, התיישב בראשון-לציון בשנת 1940 ופעל במסגרת הצבא הבריטי. בשנת 1944 נבחר כחבר מזכירות מועצת הפועלים בעיר ועם קום המדינה החל משמש כמזכיר ארגון עובדי צה"ל. זכה בתואר יקיר ההסתדרות בראשון-לציון על פועלו ותרומתו רבת השנים. שימש עד יומו האחרון כחבר בוועדה העירונית להנחות במסים, בוועדת הביוריס של קופ"ח, במזכירות מועצת הפועלים והיה חבר הדיקטוריון של החברה הכלכלית.

108/6

ריב"ל נאות שקמה

מטיף ואבי תנועת ההשכלה ברוסיה (1788-1860)

רבי יצחק בר לוינזון (1788-1860) אשר כונה "מנדלסון הרוסי", נולד בקומניץ שברוסיה והיה לאבי תנועת ההשכלה שם. חי במשך רוב ימי חייו עירי. בשנת 1813 עקר לברודי לשם ריפוי והושפע מחכמי גליציה. משנת 1923 חזר והשתקע בקומניץ, הטיף לתיקון החינוך, תבע לימוד הלשון העברית ודקדוקה, לימוד לשונות זרות ומדעים כלליים. כן הטיף להפצת החיבה לחקלאות ולמלאכה.

ריטה לוי מונטלצ'יני - ראה לוי מונטלצ'יני ריטה

ריינס (יצחק יעקב, הרב) ראשונים

ר' יצחק יעקב ריינס, ממייסדי "המזרחי" (1839-1915)

11/ח/121

הרב יצחק יעקב ריינס (1839-1915), ראש מתיבתא, מראשוני הרבנים שהצטרפו לתנועה הציונית וממייסדי תנועת "המזרחי". כמו כן כתב ספרי הלכה.

רייק חביבה בנות חיל

צנחנית ישראלית במלחמת העולם השנייה (1914-1944)

9/ה/101

חביבה רייק (1914-1944), צנחנית ישראלית במלחמת העולם השנייה. התנדבה לצנחן מעבר לקווי האויב באירופה הכבושה והצליחה לחבור לקבוצות פרטיזנים יהודים בפולין. הפכה לסמל הלוחמת העבריייה.

ריכטר ברטון קריית חתני פרס נובל

חתן פרס נובל לפיסיקה 1976

6/י/117

ברטון ריכטר יליד 1931, קיבל פרס נובל לפיסיקה בשנת 1976 על גילוי חלקיק יסוד כבד חדש.

ריצ'ארד פיינמן - ראה פיינמן ריצ'ארד

רמב"ם רמב"ם

רבנו משה בן מימון, גדול הפוסקים בימי הביניים (1135-1204)

11,12/י/123

רמב"ם - רבנו משה בן מימון (1135-1204), גדול הפוסקים והפילוסופים היהודים בימי הביניים אשר נמנה עם גדולי התורה בכל הדורות. מכונה "הנשר הגדול".

רמות נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

5/ד/109

מושב של תנועת המושבים, הוקם ב-1970 במורדות הגולן לחוף הכנרת.

רמז דוד רמז

שר התחבורה הראשון ושר החינוך (1886-1951)

9/ט-ז/124

דוד רמז (1886-1951), נולד ברוסיה ועלה לארץ ב-1913. ממנהיגי תנועת העבודה בארץ, איש העלייה השנייה, ממייסדי ההסתדרות הכללית, יו"ר הוועד לאומי, ממנהיגי אחדות העבודה, פעל להקמת הסתדרות העובדים, מיוזמי הקמת מועצת המדינה הזמנית ערב הקמת המדינה, שר התחבורה הראשון בממשלת ישראל ואחר-כך שר החינוך והתרבות. נודע כאיש ספר ובלשן.

רמח"ל נאות שקמה

ר' משה חיים לוצאטו, מקובל וסופר (1707-1747)

6/ה/108

רבי משה חיים לוצאטו (1707-1747), מקובל, סופר ומשורר. מאבות הספרות העברית החדשה. נולד בפדובה שבאיטליה וקיבל חינוך יהודי קלאסי. יצירותיו עוסקות בפילוסופיה דתית,

באנתרופולוגיה, במוסר, בשירה ובמחזאות. מחזותיו "מגדל עוז" ו"לישרים תהילה" השפיעו על ראשוני המשכילים בגרמניה. לאור היותו חשוד ב"שבתאות" נאלץ לגלות מעירו ועבר לאמסטרדם. ב-1740 כתב את חיבורו "מסילת ישרים" הנחשב עד היום לאחד הספרים החינוכיים בקרב שומרי תורה ומצוות. ב-1743 התיישב בעיר עכו ושם נפטר.

רמת מגשימים נווה דקלים

מושב ברמת-הגולן

5/ד/109

מושב שיתופי של הפועל מזרחי בדרום רמת-הגולן, מראשוני היישובים העבריים (1968) ברמת-הגולן.

רנה קאסין - ראה קאסין רנה

רפאל אריה ראה אריה רפאל

רפול רביבים

13/י/122

יליד עפולה, במלחמת השחרור נפצע בירושלים, בסיני צנח במתלה תחת אש. היה קצין צנחנים ראשי, מפקד אוגדת רמת הגולן והרמטכ"ל ה-11 של צה"ל. פיקד על החזרת סיני למצרים. בעל עיטור העוז.

כחבר כנסת ייצג קו ימיני נוקשה אך ישר דרך. בתפקידו האחרון כמנהל נמל היובל מצא את מותו שלאחריו נקרא הנמל על שמו.

רפידים נווה דקלים

יישוב בסיני, פונה במסגרת הסכם השלום

5/ה/109

רפידים ביר גגפה, נמצא בחלקו הצפוני של חצי האי סיני. נקרא על שם באר קדומה המצויה במקום. רפידים נזכרה כאחת מתחנות בני ישראל בעת מסעותיהם במדבר. האזור נכבש במבצע קדש וחזר ונכבש במלחמת ששת הימים. עם החתימה על הסכם השלום עם מצרים הוחזרו בסיסים צבאיים שהיו במקום, כולל שדה התעופה.

רש"י (שלמה יצחקי, הרב) רמב"ם

גדול פרשני המקרא והתלמוד (1040-1105)

11,12/י/123

רבי שלמה יצחקי, רש"י (1040-1105), גדול פרשני המקרא והתלמוד, ממצעבי הלשון העברית. פירושו למקרא ולתלמוד הפכו לחלק בלתי נפרד בלימוד המקרא. כתב רש"י הוא סוג האות בה מדפיסים את פירושו על-מנת להדגיש את המקור.

ר' בן ציון כצלסון

סופר, עורך ומתרגם עברי (1870-1932)

10/י/102

שמחה בן ציון (1870-1932), יליד בסרביה, סופר עברי ומתרגם. ב-1905 עלה לארץ במגמה לייסד מרכז ספרותי על פי משנתו של אחד העם.

שאלו המלך רמת אליהו

ראשון מלכי ישראל

ראשון מלכי ישראל, מלך במאה ה-11 לפני הספירה. בהביסו את שכניהם התוקפניים של שבטי ישראל הניח את הנדבך הראשון לממלכת ישראל האיתנה שקמה אחריו.

שאלו טשרניחובסקי - ראה טשרניחובסקי (שאלו)

שבזי שלום נחלת-יהודה

משורר מקובל בתימן (1680-1619)

הרב שלום שבזי (1680-1619), משורר מקובל בתימן, רבים משיריו נכללו בסידור התפילה של יהודי תימן. קברו בתעוזת בתימן נתקדש בידי היהודים ובידי המוסלמים.

שבטי ישראל שיכנוי המזרח

12 שבטי ישראל מצאצאי בני יעקב

אחד מתהליכי הגיבוש של בני יעקב. המעבר משנים עשר אחים לשתיים עשרה משפחות, שהפכו להיות שנים עשר שבטים, היה תהליך ממושך ולעתים קשה מנשוא. כיבוש ארץ כנען וחלוקתה סייע לכך בהכרח. תהליכים אלו התחוללו כנראה מהמאה ה-13 עד המאה ה-12 לפנה"ס.

שביל האגת נווה ים

אבן יקרה משובצת בחושן הכהן הגדול

אבן יקרה ממשפחת אבני הקוורץ. בעלת תווך צבעים גדול ורחב. אחת מאבני החושן של הכהן הגדול. מייצגת את שבט נפתלי.

שבת אחים רמב"ם

ביטוי לאחדות העם

ביטוי לאחדות העם. בית-הכנסת הספרדי "שבת אחים", שוכן ברחוב זה.

שגיאה יהודה רמב"ם

מיושבי הראש של בית יד-לבנים (1984-1906)

יהודה שגיאה (1984-1906) יליד פולניה, אחד מיושבי הראש של בית יד-לבנים. דאג לגיבושן ולמחסורן של המשפחות השכולות.

שד' בן גוריון (דוד) כצנלסון

ראש הממשלה הראשון (1973-1886)

דוד בן גוריון (1973-1886), יליד פלונסק בפולין, בשנת 1906 עלה לארץ ישראל. ממייסדי "אחדות העבודה", מזכ"ל ההסתדרות בשנים 1921-1933, יו"ר ההנהלה הציונית (1948-1935) וראש מנהלת העם באפריל 1948 ב-14 במאי 1948. הכריז על הקמת מדינת ישראל והיה לראש הממשלה הראשון.

116 7,8/1

שד' ההסתדרות קריית גנים, קריית ראשון

התאחדות של כלל הפועלים

ההסתדרות, שמה של ההתאחדות הכללית של העובדים בארץ-ישראל. הוקמה ב-1921 לאגד את כל הפועלים החיים מיגיע כפיהם ולקדם את ענייניהם בהתיישבות.

113 9,10/ה,ד

שד' היובל נחלת יהודה

יובל ה-50 למדינת ישראל

לציון יובל החמישים שנה להקמת מדינת ישראל העצמאית.

113 10,11/ד

שד' הציונות נחלת יהודה

תנועה לאומית של העם היהודי

על שם תנועה לאומית מדינית של העם היהודי, שאיפתה הייתה תחיית עם ישראל והקמת מדינה יהודית ועצמאית בארץ ישראל, בה יתקבצו כל פזורי העם מכל כנפות תבל.

121 10,11/ח-ה

שד' הרצל ראשונים, רמב"ם, רמז, אברמוביץ

חוזת מדינת היהודים (1904-1860)

דר' בנימין זאב הרצל (1904-1860), חוזת מדינת היהודים, אבי הציונות המדינית וההסתדרות הציונית. ביקר בראשון-לציון בשנת 1898. נפטר בווינה. ב-1949 העלתה מדינת ישראל ארצה את עצמותיו. ארונו נטמן ב"הר הרצל" שבירושלים.

118 8,7/ה

שד' התקומה קריית כרמים, קריית ראשון

תחיית העם היהודי במולדתו

זרם בספרות שביטא כמיהת העם היהודי בגולה לתחייתו ולתקומתו במולדת עצמאית - בארץ ישראל.

שד' ז'בוטינסקי (זאב) אברמוביץ,

רמז, כצנלסון

100 9,10/ה-ה

מנהיג ציוני ונואם דגול (1940-1890)

זאב ז'בוטינסקי (1940-1890), מנהיג ציוני ונואם דגול, סופר והוגה דעות. היה מבוני הכוח העברי וממארגני הגנת ירושלים במלחמת העולם הראשונה. מייסדה ומנהיגה של ההסתדרות הציונית החדשה, מייסד ברית הצה"ר ומייסד תנועת הנוער בית"ר. נרדף ע"י הבריטים בשל דעותיו הקיצוניות, נכלא בכלא עכו והוגלה מהארץ. עם קום המדינה, הועלו עצמותיו ארצה ונטמנו ב"הר הרצל".

124 10/ח

שד' זמסקי מאיר רמז

חבר מועצה ומ"מ ראש העירייה (1981-1914)

מאיר זמסקי (1981-1914), יליד ראשון-לציון. חבר מועצת העירייה וממלא מקום ראש העירייה, רב פעלים בתחומי הספורט ויו"ר אגודת "מכבי", הנוי והאמנות. חבר בוועד "חברה קדישא" ובהנהלת בנק "הלואה וחסכון".

ח,ט/8-10-124

שד' מינסטר רמז

עיר בגרמניה תאומה לראשון-לציון

עיר בגרמניה במחוז וסטפליה, תאומה של העיר ראשון-לציון.

ה,10/1,102

שד' מנחם בגין כנולסון

ראש ממשלה, חתם הסכם שלום עם מצרים (1913-1992)

מנחם בגין (1913-1992), יליד בריסק (ליטא). בנעוריו הצטרף לתנועת בית"ר כתלמידו של זאב ז'בוטינסקי וב-1938 נבחר לנציג בית"ר בפולין. עם פרוץ המלחמה נשלח על ידי השלטון הסובייטי למחנה עבודה בסיביר ובשנת 1942 הגיע לארץ. ב-1943 התמנה למפקד האצ"ל, בשנת 1948 הקים את "תנועת החרות", כיהן כחבר כנסת במשך יותר משלושים שנה ב-1977 נבחר לתפקיד ראש הממשלה. הישגו הגדול היה חתימת הסכם השלום עם מצרים בשנת 1979 על כך הוענק לו, יחד עם נשיא מצרים, אנואר סדאת, פרס נובל לשלום. בסוף שנת 1983 פרש מראשות הממשלה והסתגר בביתו עד יום מותו.

שד' מרילנד

מסד' רחבעם (זאבי גנדי)

לאחר הסופרלנד

ג,2/7,1

מדינה בארה"ב, בקשרי תאומות עם ראשון-לציון

מדינה בארצות הברית, אשר בשטחה שוכן מחוז פרינס ג'ורג' קאונטי, בעל קשרי תאומות עם העיר ראשון-לציון.

שד' משה דיין

ממחלף ראשון-לציון עד

שד' רחבעם (זאבי)

ד,9/4-103

שר ורמטכ"ל (1915-1981)

משה דיין (1915-1981), מפקד צבא, מדינאי, רמטכ"ל ושר הביטחון. שירת בפלוגות השדה של יצחק שדה ב-1939, נעצר יחד עם 42 חברי ההגנה, ישב בכלא עכו וב-1941 שוחרר. עם שחרורו הצטרף לאחד מכוחות הסיוע של ה"הגנה", שהשתתפו עם הבריטים בפלישה ללבנון ואיבד את עינו. ב-1948 היה מפקד הצפון ועמד מול התקפת הסורים. ב-1959 התמנה לשר החקלאות ובשנת 1964 פרש מהממשלה. כיהן כשר הביטחון במלחמת יום כיפור וכשר החוץ בממשלה בראשות מנחם בגין. התפרסם כמספן עתיקות. שד' משה דיין חוצות את השכונות במערב העיר: מצפון - רמת אליהו ומב"ת מערב, מדרום - קריית ראשון, קריית כרמים, נאות שקמה ונווה דקלים.

שד' נים ראשונים

קריית שמחה, מישור הנוף,

שיכונ המזרח

ט,14/10-121

עיר בצרפת תאומה לראשון-לציון

עיר בדרום צרפת, הנמנית עם עריה התאומות של ראשון-לציון.

ז,7/1,116

שד' חומה ומגדל

קריית גנים, נאות אשלים

שיטת בניית יישובים בתקופת המנדט הבריטי

זו הייתה שיטת הבנייה של יישובים חקלאיים שהייתה נהוגה בארץ בתקופת המנדט הבריטי בשנים 1936-1939. מקורו של השם "חומה ומגדל" בחומת המגן ומגדל התצפית שהוצבו ביום העלייה על הקרקע לצורך הגנה. חלק מיישובים אלו עברו הכשרתם בראשון-לציון לפני עלותם על הקרקע.

א-13/12,126

שד' יעקב (ג'רופי)

שיכונ המזרח

פעיל ציבור, עלה ב"מרבד הקסמים" (1934-1985)

יעקב ג'רופי (1934-1985), עלה במבצע "מרבד הקסמים" בשנת 1949 נבחר לחבר המועצה הדתית וליו"ר גבאי בתי הכנסת. שימש כחבר מזכירות ומועצת הסתדרות הפועל המזרחי.

שד' יצחק רבין

קריית חתני פרס נובל

ה,7/5-118

ראש ממשלה, שר ורמטכ"ל (1922-1995)

יצחק רבין (1922-1995), נולד

בירושלים והקדיש את כל חייו לעם

ולמדינת ישראל. בוגר קורס המפקדים

הראשון של הפלמ"ח, מפקד חטיבת

הראל במלחמת השחרור. בשנת 1964

התמנה לרמטכ"ל, פיקד גם על צה"ל

במלחמת ששת הימים. כיהן כשגריר ישראל בארה"ב וכשר העבודה בממשלת גולדה מאיר. היה ראש הממשלה בשנים 1974-1977 ושר ביטחון בממשלת האחדות הלאומית. נבחר בשנית לראש ממשלה בשנת 1992. ב-1994 זכה בפרס נובל לשלום. ב-4 בנובמבר 1995 נרצח על ידי מתנקש.

ג,5/7,103

שד' ליזנסקי (יוסף)

מב"ת מערב

מראשי ניל"י, הועלה לגרדום ב-1917

יוסף ליזנסקי, היה מראשי ניל"י, נמנה עם הרוגי המלכות, הועלה לגרדום ע"י התורכים בדצמבר 1917.

שד' מוטה (מרדכי) גור

נאות אשלים,

קריית חתני פרס נובל

ז,7/6,107

שר ורמטכ"ל (1930-1995)

מוטה (מרדכי) גור (1930-1995), נולד בעיר ירושלים ובגיל 12 עבר עם הוריו לרחובות. התגייס להגנה. במלחמת השחרור עבר קורס קצינים ושירת בגדוד התשיעי של הפלמ"ח. בדצמבר 1961 מונה למפקד חטיבת גולני, במלחמת ששת הימים (1967) היה למפקד הצנחנים אשר שיחררו את העיר העתיקה בירושלים. בדצמבר 1969 היה לאלוף פיקוד הצפון. התמנה לרמטכ"ל אחרי מלחמת יום הכיפורים והצליח להחזיר במהרה את האמון בצה"ל. בשנת 1981 נבחר לראשונה לכנסת כחבר מפלגת העבודה, כיהן כשר הבריאות וכסגן שר הביטחון.

שד' רחבעם (זאבי) מצומת נתיבי איילון

(המשך של שד' משה דיין) עד חוף הים
אלוף ושר התיירות (1926-2001)

ב,ג/4,1-111

זאבי רחבעם (1926-2001), יליד ירושלים. בגיל 17 התגייס לפלמ"ח והשתתף במבצעים רבים ביניהם - "ליל הרכבות", "ליל הגשרים" והבאת מעפילים ארצה. במלחמת השחרור היה מפקד מחלקת מעוז. שירת בתפקידים בכירים בצה"ל - היה ראש אגף מבצעים באג"ם, ראש מטה פיקוד דרום ואלוף פיקוד המרכז. במלחמת "יום הכיפורים" התמנה לעוזר הרמטכ"ל. עם פרישתו מצה"ל ב-1974 מונה ליועץ ראש הממשלה, יצחק רבין, לענייני טרור ומודיעין. היה מנהל מוזיאון הארץ בתל-אביב בין השנים 1982-1992, שר בלי תיק בממשלת שמיר, חבר בכנסת ה-12 עד ה-15 ושר התיירות בממשלת האחדות הלאומית שהוקמה בראשית 2001. ב-17 באוקטובר 2001 נרצח בידי מחבלים.

שדה נחום קריית גנים

קיבוץ בעמק בית שאן

116 7,8/1

קיבוץ של התק"ם, ע"ש נחום סוקולוב, נוסד בעמק בית שאן בשנת 1937. היה הראשון ביישובי חומה ומגדל בעמק. ראשיתו בשנת 1929 בראשון-לציון בגרעין בוגרי מקווה ישראל בשם קבוצת "השדה".

שדות נווה דקלים

מושב בסיני, פונה במסגרת הסכמי השלום

109 5/ה

מושב של "תנועת המושבים". היה ליישוב אזרחי באזור "פתחת רפיח" בשנת 1971. מתיישביו - כולם ילידי הארץ, שעברו וועדות קבלה והכשרה כדי להתקבל למושב. באזור שדות נמצאו מספר שדות גז אך הכמויות שהופקו היו מזעריות. היישוב פונה במסגרת הסכם השלום עם מצרים ופינוי "פתחת רפיח"

שד' שניאור זלמן רמת אליהו

משורר וסופר בעברית וביידיש (1886-1959)

ג,ה/8-125

זלמן שניאור (1886-1959), יליד שקלוב שברוסיה הלבנה, משורר וסופר בעברית וביידיש. ב-1925 עלה ארצה אך התאכזב מעסקי הספרות והציונות בארץ ועזב לצרפת. ב-1949 חזר לארץ והשתקע ברמת גן. בשל בעיות בריאות נסע לניו יורק ושם נפטר. שנה לאחר מותו הועלו עצמותיו ונטמנו בבית העלמין הישן בתל-אביב.

שדמות דבורה קריית גנים

מושב בגליל התחתון

116 7,8/1

מושב בגליל התחתון, נוסד בשנת 1939 ע"ש דבורה (דורותי), אשתו של ג'יימס רוטשילד ובהשראת דבורה הנביאה, שכיסנה באזור זה את שבטי ישראל למלחמה בכנענים.

שדרת חסידי אומות העולם קריית כרמים

ע"ש בני עמי אירופה ואחרים שהצילו נרדפי הנאצים

ה,8/7-118

השדרה הוקמה כהוקרה לבני עמי ארצות אירופה, לא יהודים, אשר סיכנו חייהם וחירפו נפשם ממניעים הומניים, כדי להציל יהודים מציפורני הנאצים בתקופת השואה, בימי מלחמת העולם השנייה. בשדרה, הממוקמת למרגלות האנדרטה לזכר קרבנות השואה ולצד פארק הזיכרון, מוצבים 34 אלמנטים עשויים ברזל. על כל אחד מהאלמנטים חקוק בעברית ובאנגלית שם המדינה ומספר אזרחיה, אשר נמנו עם חסידי אומות העולם.

שדה אליהו קריית גנים

קיבוץ לרגלי הגלבוע, נוסד ב-1939

ז,7/116

קיבוץ דתי של הפועל המזרחי, שוכן לרגלי הגלבוע בעמק בית שאן. עלה על הקרקע בשנת 1939 בקרבת מעיין השלשה, הוא "הסתנה", במסגרת הקמת יישובי חומה ומגדל. נקרא על שמו של הרב אליהו גוטמכר, מגדולי הרבנים הציוניים בגרמניה.

שדה ורבורג קריית גנים

מושב בשרון, נוסד ב-1938

ז,7/116

מושב בשרון, מצפון לכפר-סבא, נוסד בשנת 1938 ע"י עולים מגרמניה ומשתייך לאיחוד החקלאי. נקרא ע"ש אוטו ורבורג, נשיאה השלישי של ההסתדרות הציונית.

שדרת תש"ח רמז

שנת הקמת מדינת ישראל

ח,10/124

שנת הקמתה של מדינת ישראל.

שוהם נווה ים

מן האבנים ששובצו באפוד הכוהן הגדול

ז,7/112

אבן חן, נמנית עם 12 האבנים שהיו משובצות באפוד הכוהן הגדול.

שדה יצחק רמז

מאבות כוחות ההגנה בארץ ישראל (1890-1952)

ז,9/124

יצחק שדה (1890-1952) נולד בלובלין, פולין, עלה ארצה בשנת 1920. מאבות כוחות ההגנה בארץ ישראל, ממייסדי "גדוד העבודה" על-שם יוסף טרומפלדור וממנהיגי הבולטים. היה פעיל ב"הגנה" והקים את "פלוגות השדה" וה"פלוגות המיוחדות" שלחמו מחוץ לגדרות היישובים. מיוזמי הקמת הפלמ"ח, מפקדו הראשון (1941-1945) וראש המטה הארצי של ה"הגנה" ב-1945.

שוחת מניה רמז

מאנשי עלייה ב' ומייסדי "השומר" (1880-1961)

ח,10/124

מניה וילבושביץ' שוחט (1880-1961) נולדה ברוסיה. מפעילות תנועת העבודה בארץ, מהפכנית מאנשי העלייה השנייה, ממייסדי "השומר", מילאה תפקיד חשוב בהתארגנות ה"הגנה" בתל-אביב-יפו במאורעות 1921, מראשי "גדוד העבודה" וחברת כפר גלעדי. ב-1948 הצטרפה למפ"ם ועד סוף ימיה היתה מעורה בפעילות ציבורית.

שומרה קריית כרמים

סוכת שומר

סוכת שומר בשדה, בגן או בכרם.

118 7,8/ה

שז"ר זלמן רמת אליהו, נווה חוף

נשיאה השלישי של מדינת ישראל (1889-1974)

זלמן שניאור רובשוב-שז"ר (1889-1974), עלה ארצה בשנת 1924. חוקר, סופר ומנהיג ציוני. מראשי תנועת העבודה, עורכו הראשי של עיתון "דבר" בשנים 1944-1949, חבר מזכירות הוועד הפועל של ההסתדרות הכללית, כיהן כחבר כנסת, בשנים 1949-1950 כיהן כשר החינוך והתרבות והיה לנשיאה השלישי של מדינת ישראל בין השנים 1963-1973.

125 9/ד,ג

ש"י עגנון רמת אליהו

מגדולי הסופרים העבריים, חתן פרס נובל (1888-1970)

שמואל יוסף עגנון (1888-1970) נולד בגליציה המזרחית. מגדולי הסופרים העבריים בעת החדשה, חתן פרס ביאליק בשנים 1934-1950. ב-1958 הוענק לו תואר דוקטור כבוד מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים, חתן פרס נובל לספרות לשנת 1966.

109 4/ה,ד

שיאון נווה דקלים

היאחזות נח"ל בגולן.

היאחזות של הקיבוץ הארצי בחרמון. הוקמה ב-1980.

101 12/ח,ז

שיבת ציון ראשונים, השומר

שיבת יהודי התפוצות לא"י

ע"ש אחת משתי השכונות הראשונות, שהוקמו במושבה ראשון-לציון, ע"י ראשוני העולים מתימן. השם מסמל את שיבתם של יהודי התפוצות לארץ ישראל.

108 6/ה,ד

שייקה אופיר נאות שקמה

שחקן פנטומימאי וקומיקאי 1929-1987

יליד ירושלים, יוצא להקת הצ'יזבטרון של הפלמ"ח. מייסד להקת פנטומימה, במאי באוף ברודוויי, כתב וביים לגשש החיזור, שיחק בסרטים רבים בארץ ובעולם. חתן פרס מרגלית, גלובוס הזהב ומועמד לפרס האוסקר.

103 6,7/ג,ב

שייקה דן מב"ת מערב

גיבור עלום ויוזם מפעל העלייה ממזרח אירופה (1910-1994)

שייקה דן נולד ב-1910 בליפאק שעל גבול רומניה-רוסיה. זהו אחד הגיבורים האמיתיים שמרבית מעלליו הנועזים נותרו עדיין עלומים. במלחמת העולם השנייה צנח במזרח אירופה מעבר לקווי האויב הנאצי ומילא בהצלחה את משימתו מטעם המודיעין הבריטי. היה איש שטח ונטל חלק פעיל באספקת נשק מגן, שהציל את צה"ל במלחמת השחרור. יזם והוביל בחשאיות את ארגון הבריחה ומפעל העלייה של רבבות יהודי ארצות מזרח אירופה לאחר תבוסת הנאצים וכינון השלטון הקומוניסטי. עד יום מותו, לפני שנים אחדות, התמיד במשימת הבאת יהודי מזרח אירופה.

שוסהיים חנה בנות חיל

פעילת ציבור, יקירת העיר לשנת 1998 (1910-2001)

חנה שוסהיים 1910-2001, אשה רבת פעלים ועשייה התנדבותית למען הקהילה. יקירת העיר ראשון-לציון לשנת 1998. פעלה בארגונים: "יעל", ויצ"ו, "בני ברית" ועוד. ייסדה את מועדון "אנוש" לפגועי נפש בראשון-לציון ופעלה במסגרתו למען הזולת עד יום מותה.

126 12/ו

שור קלמן שיכוני המזרח, חלום ראשון

גיבור ברית המועצות (1917-2004)

קלמן שור נולד בליטא, גויס לצבא האדום, לחם בחזית נגד הנאצים, צוין לשבח במעשי גבורה, בזכותם קיבל תואר "גיבור ברה"מ" ועוטר באותות "הכוכב האדום" ו"בעבור עוז". עלה לארץ ולאחר מאבק ממושך התיישב בראשון-לציון.

120 11/ו

שורץ שושנה קריית שמחה

מחנכת, מתנדבת ופעילת ציבור (1914-2002)

שושנה שורץ ז"ל נולדה בפולין בשנת 1914. עלתה לארץ והתיישבה בראשון לציון בשנת 1948. כאשת חינוך עסקה בשורה ארוכה של פעולות התנדבות למען הקהילה: ב"ארגון אמהות עובדות" לימים נעמ"ת, בארגון איל"ן לילדים נכים, ובוועד למען החייל. הקלה על חולים רתוקים למיטתם במסגרת בי"ח להמשך טיפול ומעקב של קופ"ח, שימשה כיו"ר ארגון הפנסיונרים בהסתדרות. על כל אלה הוענק לה "אות המתנדב המצטיין" של עיריית ראשון לציון, תואר "יקירת ההסתדרות" בראשון לציון ותעודות הוקרה מטעם משרד העבודה והרווחה, קופ"ח הכללית ועוד.

111 2,3/ג

שושן הבירה נווה חוף

עיר הבירה בפרס הקדומה

עיר הבירה בפרס הקדומה, מוזכרת במגילת אסתר.

שושנה דמארי נווה שקמה

מלכת הזמר העברי 1923-2006

נולדה בתימן ב-1925 עלתה עם משפחתה לארץ והתיישבה בראשון לציון. זמרת ושחקנית אשר ייצגה את ישראל בכל העולם. "כלניות" המפורסם בין שיריה הפך לסמל מחאה נגד הבריטים. כלת פרס ישראל.

111 3/ג

שושנת יעקב נווה חוף

זמר לפורים

זמר לפורים המתחיל במילים: "שושנת יעקב צהלה ושמחה..." הבא לשבח את החסד שעשה האלוהים עם עמו ישראל ונפילתם של צוררי ישראל, כמפורט במגילת אסתר. כינוי מליצי לכנסת ישראל, קהל עדת היהודים.

שינקין (מנחם) אברמוביץ'

מחובבי-ציון וממנהיגי הציונות (1871-1925)

ה/ו, 100

מנחם שינקין (1871-1925) יליד רוסיה, עלה ארצה בשנת 1906. איש חובבי-ציון, ממייסדי תל-אביב ובניה, ממנהיגי הציונות, פעיל בקונגרסים הראשונים, ממקימי גימנסיה הרצליה ו"ר הוועד המפקח שלה. בשנת 1919 היה מנהל מחלקת העלייה של ההנהלה הציונית. בהיותו בשליחות בארצות הברית נהרג בתאונת דרכים.

שיקא גרצברג נחלת יהודה

ה/ו, 113

י"ר המועצה המקומית נחלת יהודה ואדריכל המיזוג עם עירנו 1917-2005

י"ר המועצה המקומית נחלת יהודה 1980-1988. השקיע רבות בתשתיות, כבישים ומדרכות בפיתוח החינוך ומועדונים לגיל הזהב. בימיו לבשה נחלת יהודה שכונה "שכוחת אל" מראה מודרני. אדריכל המיזוג של השכונה עם ראשון לציון.

שירה קריית חתני פרס נובל

5/1, 117

יצירה ספרותית מאת ש"י עגנון

יצירתו של הסופר ש"י עגנון חתן פרס נובל לספרות.

שלדון גלשאו - ראה גלשאו שלדון

שלום אש - ראה אש שלום

שלום עליכם כצלסון

9/1, 102

יעקב רבינוביץ', סופר מגדולי היוצרים בידיש (1859-1916)

יעקב רבינוביץ' (1859-1916), הידוע בכינויו "שלום עליכם", נולד בפולטבה, אוקראינה. סופר אידי, אחד משלושת היוצרים הגדולים בשפה האידיש. בשנים 1880-1888 שימש רב בעיירה לובן. פרסם מאמרים בעיתון "הצפירה" ו"המליץ". היה מקורב לתנועה הציונית. היגר לארה"ב אחרי פרעות 1905 ברוסיה, נפטר בניו-יורק. באמצעות שני הטיפוסים טוביה החולב ומנחם מנדל, נתן ביטוי טרגי-קומי לתכונות היסוד של היהודי המזרח-אירופאי.

שלונסקי נאות שקמה

ד,ה, 108

משורר עברי ומתרגם (1900-1973)

אברהם שלונסקי (1900-1973) משורר עברי, מבכירי המתרגמים ללשון העברית, מחזאי, עורך וסופר לילדים בעל פרס ישראל בספרות. נולד באוקראינה ועלה ארצה ב-1912 במטרה ללמוד בגימנסיה הרצליה בתל-אביב. יחד עם בני חבורתו ניהל מאבק חריף בממסד הספרותי של זמנו, בעיקר כנגד ביאליק ובני דורו. בשיתוף חבריו ב"חבורת יחדיו" הוציא לאור שבועון ספרותי "טורים", כן פרסם שפע של תרגומים, בזכותם כונה על דרך ההומור "לשונסקי". נפטר בת"א.

שליט (שרה ואליעזר) אברמוביץ'

10/1, 100

ממייסדי המושבה, שרה (1853-1928) ואליעזר (1846-1915)

שרה (1851-1928) ואליעזר (1846-1915) שליט, ממייסדי ראשון-לציון. אליעזר היה חלוץ בגידול עצי הזית, סגן יו"ר ועד המושבה, מארגן ערבי חברה וחבר באגודות "אחווה" ו"ראשוניה".

שלמה (פובמברובסקי) רבינים

13/1, 122

איכר וכורם (1882-1974)

שלמה פובמברובסקי (1882-1974), למד במקווה ישראל, היה לאיכר וכורם ושימש כפקיד הברון במושבות הגליל. הגיע לראשון-לציון ב-1906, נטע כרמי ענבים ושקדים ועבד כיינן ביקב.

שלמה בן דוד פנחס מב"ת צפון

11/1, 104

ממקימי שכונת "שיבת ציון" (1864-1939)

פנחס שלמה בן דוד (1864-1939), איש העלייה השנייה, אשר התיישב בראשון-לציון ב-1909 והיה ממקימי שכונת "שיבת ציון". תלמיד חכם ונעים הליכות.

שלמה המלך רמת אליהו

8/1, 125

מגדולי מלכי ישראל, בנה את בית המקדש

שלמה בנו של דוד המלך ובת-שבע, מגדולי מלכי ישראל. נולד בירושלים ויתכן כי שמו הוסב על שמה הראשון- "שלם", כונה גם בשם נוסף "ידידיה". זכה לבנות את בית המקדש, אירח בארמונו מלכים ושליטים רבים וזכת בריתות שלום עם שכניו. זכה לכבוד רב ולתהילה ומספרים עליו שהיה החכם באדם.

שלנג זאב מב"ת מערב

6/1, 103

סגן ראש העירייה (1909-1996)

זאב שלנג (1909-1996) נולד בפולין ובשנת 1926 סיים את לימודיו בגימנסיה העברית בקרקוב. בשנת 1929 הפסיק את לימודיו ועלה ארצה במסגרת נוער החלוץ, עסק 3 שנים ב"עבודה עברית", נטיעת פרדסים בנס ציונה וסביבתה וייבוש ביצות וואדי רובין. בשנת 1952 נבחר לתפקיד סגן ראש עיריית ראשון-לציון ובסוף שנות השישים קיבל עליו את הנהלת סניף "מבטחים" בראשון-לציון. היה "יקיר ההסתדרות".

שמגר בן ענת שיכונני המזרח

12/1, 126

שופט מתקופת המקרא

שמגר בן ענת נמנה עם השופטים בתקופת המקרא.

שמואל הנביא רמת אליהו

8/ה, 125

אחרון השופטים, בימיו הוקמה מלוכה בישראל

אחרון השופטים, בימיו הוקמה מלוכה בישראל. נלחם בפלשתים והכתיר את שאול למלך הראשון על עם ישראל. כאשר שאול המלך הימרה את פיו וחס על מלך עמלק, משח שמואל הנביא בסתר את דוד בן-ישי למלך על ישראל.

שמוטקין (בנימין) מב"ת צפון

חקלאי, פעיל ציבור (1916-1975)

11,12/T 104

בנימין שמוטקין (1916-1975) עלה לארץ ישראל עם הוריו בשנת 1925, דבק בחקלאות ומילא תפקידים ציבוריים חשובים, ביניהם יו"ר הוועד החקלאי, חבר בהנהלת העירייה וחבר בהנהלת התאחדות האיכרים.

שמחה הולצברג - ראה הולצברג שמחה

שמעון פרס - ראה פרס שמעון

שמעון קוזנץ - ראה קוזנץ שמעון

שמעוני (דוד) כצלסון

משורר וסופר עברי (1884-1956)

10/1 102

דוד שמעוני (1884-1956), יליד רוסיה, איש העלייה השנייה, עלה ארצה בשנת 1921. משורר וסופר, שהתפרסם בכתבת אידיליות, היה נשיא אגודת הסופרים העבריים. בעל פרס ישראל בספרות לשנת 1954.

שמריהו לוי - ראה לוי שמריהו

שמשון אברמוביץ'

שופט אגדי מתקופת השופטים

10/T,1 100

שמשון לוי מנחה, גיבור משבט דן. שופט אגדי מתקופת השופטים. נלחם בפלשתים מלחמת יחיד ונפל בשבי לאחר שדלילה גילתה שסוד כוחו טמון במחלפות ראשו. דמותו שימשה נושא ליצירות רבות בספרות, בציור ובמוסיקה. "תמות נפשי עם פלשתים" אמר ועשה שמשון - משפט שהפך לאמרה השגורה בשפה העברית.

שמשון רבינוביץ - ראה רבינוביץ שמשון

שנהב נוה ים

שן הפיל

8/T 112

שן הפיל, החומר שממנו בנויות השיניים הגדולות והבולטות של הפיל. השנהב משמש לעשיית חפצי אמנות ותכשיטים שונים.

שניאור זלמן - ראה שד' שניאור זלמן

שעל נוה דקלים

מושב ברמת-הגולן

5/T 109

מושב של תנועת החרות בצפון-מערב רמת-הגולן. גרעינו עלה על הקרקע בשנת 1976.

שער הגולן קריית גנים

קיבוץ בעמק הירדן

7/T 116

קיבוץ של "השומר הצעיר" שוכן בעמק הירדן במפגש הגבול עם ירדן וסוריה ליד הירמון. נוסד ב-1937 במסגרת יישובי חומה

ומגדל. ראשיתו בראשון-לציון בשנת 1930, כקיבוץ "עין הקורא", בצומת הרחובות ז'בוטינסקי - רוטשילד. מיקומו (בגבול סוריה) אפשר לו לקלוט עולים, שעלו מסוריה בחשאי.

7/T 111

שער המלך נווה חוף

מן המגילה, אחד השערים בארמון אחשוורוש

נזכר במגילת אסתר כאחד השערים לארמון. מסופר כי שם ישב מרדכי לקראת פגישתו עם אסתר אחייניתו.

9/T 124

שפטל אריה רמז

ח"כ, ראש המועצה והעירייה (1905-1980)

אריה שפטל (1905-1980), בתקופת השואה היה פעיל בגטו וילנה ובמרוצת השנים נבחר לחבר הנהלת "יד ושם" ושימש כמזכיר הברית העברית העולמית. מזכיר מועצת העיר בשנים 1947-1948, חבר בכנסת הראשונה, כיהן כראש המועצה המקומית בשנים 1951-1952 וקראש העיר בשנים 1956-1969, עסק ציבורי שפעל בתחומים רבים.

10/1 100

שפינוזה (ברוך) אברמוביץ'

מגדולי הפילוסופים (1632-1677)

ברוך שפינוזה (1632-1677) נולד באמסטרדם שבהולנד למשפחת אנוסי פורטוגל. מגדולי הפילוסופים, הואשם בהבעת דעות, שיש בהן מושג כפירה ביהדות ובנצרות כאחד, על כך נודה מהקהילה.

שפירא אסתר - ראה הגנת הראשונה

10/1 100

שפירא (צבי הרמן) אברמוביץ'

מראשוני תנועת חיבת ציון (1840-1898)

הרמן צבי שפירא (1840-1898) נולד בליטא, מראשוני תנועת חיבת ציון. רב ופרופסור למתמטיקה, הוגה רעיון האוניברסיטה בירושלים והקרן-הקיימת לישראל. נפטר בגרמניה ועצמותיו הועלו ונטמנו בירושלים בשנת 1953.

8,9/T 124

שפרינצק (יוסף) רמז

יו"ר הכנסת הראשונה ומעצב דמותה (1885-1959)

יוסף שפרינצק (1885-1959) נולד ברוסיה, היה ממייסדי תנועת "צעירי ציון" ועלה לארץ ב-1910. מנהיג פועלים, נציג ראשון של פועלי ארץ ישראל בהנהלה הציונית, ממייסדי ההסתדרות הכללית ומראשיה, ממייסדי מפא"י וממנהיגי הראשיים, שימש כמזכ"ל ההסתדרות בשנים 1945-1949 וכיהן כיו"ר הראשון של הכנסת עד יום מותו. עיצב את דפוסי עבודת הכנסת, קבע את מעמדה בעם ונודע כ"אבי הכנסת".

שקולניק (טובה וכן-ציון) קריית שמחה

פעילי ציבור

120 11/ח

ובקרן-הקיימות. עלה לארץ ב-1925, שימש כמורה, סופר ועיתונאי מראשוני המורים בראשון-לציון.

טובה (1902-1993) וכן ציון (1897-1963) שקולניק. טובה דור שמיני בארץ, בת לחלוצי יסוד המעלה. עברה לראשון-לציון בשנת 1919, החלה את פעילותה הציבורית ההתנדבותית לפני למעלה מ-50 שנה בלשכה לעזרה סוציאלית של העירייה, נרשמה בספר הזהב של הקרן-הקיימת לישראל לאות הוקרה על עבודתה הנאמנה והמסורה בסניף ויצ"ו בראשון-לציון. נטלה חלק במבצע "הקש בדלת" מטעם אגודה למלחמה בסרטן בשנים 1963-1964, נבחרה מטעם מועדון רוטרי לאשת השנה 1972-1973. בשנת 1986 קיבלה תעודת הוקרה על פעילותה למען איל"ן, בשנת 1990 קיבלה את מגן שר העבודה והרווחה על התנדבותה בבסיס צה"ל. בן-ציון הגיע לראשון-לציון בשנת 1912 והיה ספר במושב.

שרה אהרונוסון - ראה זכרון שרה

שרה ואליהו (קפלן) רמב"ם

שרה (1900-1988) ואליהו (1900-1976)

123 11/ז

שרה (1900-1988) ואליהו (1900-1976) ילידי פולין. אליהו עלה לארץ בשנת 1920, שרה עלתה לארץ בשנת 1921 ונישאה לאליהו. באותה שנה (1921) הם הקימו במושב מאפיה וניהלו אותה עד שנות ה-60. בשנות ה-50 הקים אליהו קרן לגמילות חסדים ממנה נהנו נזקקים רבים. אליהו ושרה גידלו טבק ולימים הקימו משתלה לגידולי חושחש. עם סגירת המאפיה בשנות ה-60 התפנה אליהו לכתיבה.

שרונה קריית גנים

מושב בגליל התחתון

116 7/ז

מושב עובדים בגליל התחתון. הוקם לראשונה בשנת 1914 כחוזה ובשנית בשנת 1938 כמושב עובדים של תנועת המושבים במסגרת יישובי חומה ומגדל.

שרוני (בנק) ברוך קריית שמחה

מתנדב מצטיין בעיר (1915-2002)

120 11/ט

ברוך (בנק) שרוני נולד באוקראינה בשנת 1915. עלה לארץ ב-1936 ונמנה על מייסדי קיבוץ תל יצחק. שרותו הבטחוני החל ב-1938 בנוטרות, בהגנה ובצה"ל ע"י הקמת קיבוץ חניתה וגדר הגבול הצפונית, השתתף בהכשרת ובניית "שביל הנחש" למצדה ועוד. מראשוני פעילי הוועד למען החייל בשנות החמישים, הרוח החיה בהקמת מפעל הנצחת מורשת השואה "משואה", ארגן אירועים גדולים לפצועים, חתונות פאר, ב-1976 החל לטפל בילדים חולי C.F. (סיסטיק פיברוזיס). ב-1982 החל לבקר את פצועי צה"ל פגועי ראש ב"בית לוינשטיין". ב-1985 נתמנה כחבר וועדה לציון חסידי אומות העולם.

שרירא שמואל רבינים

מורה, סופר ועיתונאי (1881-1944)

122 13/ז,י

שמואל שרירא, (1881-1944) היה ציר בקונגרס הציוני ה-12, חבר מרכז מפלגת התאחדות צעירי ציון. פעיל בקרן-היסוד

שרף חיים רבינים

פעיל ציבור רב עשייה

122 13/י

חיים שרף נולד בפולין, עלה לארץ בשנת 1939 התנדב לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה ושירת בבריגדה היהודית. שירת כקצין קישור במלחמת השחרור והיה מזכיר איגוד החיילים המשוחררים ו"צוות" בראשון-לציון. עבד בעיריית ראשון-לציון כמנהל מחלקת הזנת הילד באגף החינוך, היה פעיל בוועדת מל"ח-פס"ח, בה שימש כממונה על ארגון מערך העורף ואספקת המזון לתושבים בשעת חירום. התנדב למשמר האזרחי וזכה בפרס נשיא המדינה לשנת 1983. יזם וביצע פרויקט התקנת מיגון ומנעולים בבתי הקשישים בעיר. נבחר ל"איש השנה" לשנת 1986.

שרת משה מב"ת מערב

ראש ממשלה ושר בישראל (1894-1965)

103 3,4,ג,ב

משה שרת (1894-1965) נולד ברוסיה, עלה לארץ ב-1906. מבוגרי המחזור הראשון של גימנסיה "הרצליה", שירת כקצין בצבא התורכי, היה פעיל במפלגת "אחדות העבודה", חבר מערכת "דבר" ומזכיר מדיני של הסוכנות היהודית. עם כינון מדינת ישראל היה שר החוץ. בשנים 1953-1955 כיהן כראש הממשלה ושר החוץ. שימש כיו"ר ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית בשנים 1961-1965.

ששת הימים נווה ים

מלחמת בזק מ-10-5 ביוני 1967

112 7/ד

מלחמה בה היו מעורבות ישראל, מצרים, סוריה וירדן. הרקע למלחמה היו פעולות הסתננות וחבלה בעידוד מדינות ערב. ב-10 שעות אבדו למדינות ערב כ-400 מטוסים. מלחמה זו הביאה לישראל שליטה על שטחי יהודה שומרון עזה וסיני.

תדהר (דוד) רמת אליהו

חוקר, איש משטרה ובלש (1897-1970)

125 8/ג

דוד תדהר (1897-1970) נולד בנווה-שלום, יפו. היה חוקר, איש משטרה ומחבר לקסיקון אישים, מראשוני ארגון ה"הגנה" בתל-אביב. בשנים 1921-1926 שימש כמפקח המשטרה בעיר החדשה בירושלים, בהמשך היה לחוקר "בלש" פרטי ובדמותו זו הונצח בסדרת סיפורים בלשיים.

תהילה קריית חתני פרס נובל

יצירה ספרותית מאת הסופר ש"י עגנון

117 5/י

יצירה ספרותית של הסופר ש"י עגנון חתן פרס נובל לספרות.

תור הזהב נאות שקמה

כינוי לתקופת זוהר בתולדות יהדות ספרד

108 7/ה

"תור הזהב" בהשאלה - תקופת זוהר ופריחה לאומית של עם ותרבותו. הביטוי תור הזהב בהקשר לשירת ספרד מתייחס

לשירת הקודש ולשירת החול של פילוסופים והוגי דעות כמו רבי יהודה הלוי והרמב"ם ומשוררים כמו אבן גבירול. באותה תקופה פעלו גם מדקדקים ומתרגמים כמו משפחות אבן תיבון ואבן שפרוט.

תורה ועבודה רמת אליהו, נווה ים
ערכי תנועת הנוער "בני עקיבא"
תנועת הנוער הדתית "בני עקיבא" חרטה על דגלה את ערכי התורה והעבודה.

תל חי אברמוביץ'
אתר זיכרון בגליל - סמל לגבורה היהודית
עמידת הגבורה של מגיני "תל-חי" בשנת 1920 קבעה את גבולותיו הצפוניים והמערביים של הגליל העליון ושל האזור המכונה "אצבע הגליל". "הארי השואג" מצבת הזיכרון למגינים, משמש אתר לעלייה לרגל וסמל לגבורה היהודית בארץ ישראל.

תל יצחק קריית גנים
קיבוץ בחוף השרון
קיבוץ הנוער הציוני ע"ש יצחק שטייגר, מנהיג תנועת העובד הציוני. הוקם בחוף השרון בשנת 1938, במסגרת יישובי חומה ומגדל.

תנועות הנוער נעורים
כלל התנועות הציוניות-חלוציות
כלל התנועות הציוניות-חלוציות, הפועלות בארץ והמסגרת הגדולה ביותר בהיקפה בחינוך הבלתי פורמלי. התנועות מקיפות כ-200 אלף חניכים מקרב בני הנוער.

תנחום (זמסקי) רמב"ם
חבר המועצה המקומית, פעיל ציבור (1885-1960)
תנחום זמסקי (1885-1960), עלה ארצה בשנת 1903 עבד תחילה בחקלאות בפתח תקווה ואחר כך השתקע (ב-1909) בראשון-לציון. במשך שנים רבות כיהן כיו"ר הוועדה ליישוב סכסוכי דירות, היה חבר המועצה המקומית וייצג את בעלי המלאכה. כן היה פעיל ב"בני-ברית" וייסד קופת גמילות חסדים.

תרמ"ב אברמוביץ'
שנת היווסדה של ראשון-לציון
שנת היווסדה של המושבה ראשון-לציון. בט"ו באב תרמ"ב עלו 17 משפחות המייסדים על הקרקע.

תרשיש רמת אליהו
מהאבנים ששובצו בחושן הכהן הגדול
נמנית עם האבנים ששובצו בחושן הכהן הגדול.

תש"ח - ראה שדרת תש"ח